

Scrieri

Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul

**2016 – ANUL COMEMORATIV AL SFÂNTULUI IERARH MARTIR ANTIM IVIREANUL
ȘI AL TIPOGRAFILOR BISERICEȘTI
(1716-2016)**

Sfântul Antim Ivireanul

Scrieri

Ediție îngrijită de Arhimandrit Mihail STANCIU și
Profesor Doctor Gabriel ȘTREMPEL

Volum publicat cu binecuvântarea
Preafericitului Părinte

DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Redactori:

Eugen MAFTEI

Andrei HLANDAN

Layout și copertă:

Daniela Gabriela PASCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**ANTIM IVIREANUL, mitropolit al Țării Românești**

Scrieri / Sfântul Antim Ivireanul; carte publicată cu binecuvântarea
Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. -

Ed. a 2-a, rev. - București: Basilica, 2016

ISBN 978-606-29-0113-4

821.135.1-97

281.95

© Editura *BASILICA* – 2016

ISBN 978-606-29-0113-4

www.editurapatriarhiei.ro

editura@patriarhia.ro

Tipărit la TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

tipografia@patriarhia.ro

„Sfinte Părinte Ierarhe Antim, cu vrednicie ai rânduit păstori și învățători turmei tale și cu înțelepciune dumnezeiască ai revărsat râurile sfințelor tale cuvinte. Viața ai pus-o pentru păstoriții tăi și cununa muceniei ai dobândit de la Hristos Dumnezeu, pe Care roagă-L, Sfinte Părinte Ierarhe Antim, să dăruiască pace și mare milă celor ce săvârșesc sfântă pomenirea ta”.

(Troparul Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul)

CUVÂNT ÎNAINTE

Reeditarea integrală a scrierilor Sfinților Români, în general, și a operelor Sfântului Antim Ivireanul, Mitropolitul Țării Românești (1708-1716), în special, reprezintă una din prioritățile Patriarhiei Române datorită valorilor morale și spirituale promovate de înaltul ierarh în vasta sa activitate liturgică, teologică, literară, misionar-culturală și social-filantropică. De aceea, volumul de față ne bucură în chip deosebit și ne încurajează în demersul nostru de promovare a spiritualității ortodoxe și a culturii române autentice.

Scrierile Sfântului Antim Ivireanul răspund nevoilor spirituale atât ale clerului, cât și ale mirenilor. Toți credincioșii sunt chemați în egală măsură să transpună învățăturile și îndemnurile morale ale marelui ierarh al Țării Românești în fapte, atitudini și gânduri zilnice, pentru ca astfel să poată deveni buni creștini spre slava lui Dumnezeu și a Bisericii.

Armonia roditoare dintre credința și cultura Sfântului Antim Ivireanul se degajă și din cuprinsul *Scrierilor* marelui ierarh-cărturar cu aceeași strălucire în fiecare dintre ele. Prezentări teologice și istorice, tălmăciri duhovnicești, poezii și rugăciuni, dedicații și

explicații – toate acestea poartă pecetea originalității și a spiritualității creatoare a celui mai mare mitropolit al Țării Românești.

Dascăl înțelept al pocăinței, profund rugător și cugetător, erudit interpret al Sfintei Scripturi și al dogmelor creștine, pictor și tipograf, Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul se dovedește a fi și un bun chivernisitor al averilor și al lucrărilor bisericești. *Hrisovul arhieresc și Așezământul Mănăstirii Tuturor Sfinților* formează primul regulament de viață monahală alcătuit pe teritoriul românesc și reprezintă o mărturie scrisă a grijii lui permanente pentru luminarea atât a monahilor, cât și a credincioșilor mireni prin cult și cultură. Viața liturgică bine orânduită, activitatea duhovnicească și administrativă, tipografică și filantropică a mănăstirii ctitorite de el, toate acestea ni-l arată ca pe un adevărat păstor și conducător de oameni spre mântuire.

De asemenea, prin toate versurile sale pline de înțelepciune, Sfântul Antim ne adresează chemările lui Dumnezeu la rugăciune și fapte bune, căci „*Toată suflarea, zice proorocul,/ Cântă pre Domnul peste tot locul/ Și melcul încă coarne înalță,/ Ca să-L lăudăm pe toți ne învață.*”

Cititorii vor regăsi în aceste scrieri bogăția nesecată a unei limbi vii, a unei vieți duhovnicești și a unei culturi temeinice. Totodată, vor descoperi informații noi (în notele de subsol și în bibliografia reactualizată de curând) și se vor întâlni cu texte mai puțin cunoscute (*Hrisovul arhieresc* și *Versurile* dedicate domnitorului). Iar textul *Chipurilor Vechiului și Noului Testament* oferă o veritabilă erminie istoriografică și iconografică a iconomiei mântuirii, prezentându-ne „*oameni aleși și minunați, vestiți în fapte bune, trăind în blagocestie, precum Scriptura spune*”, ca modele de urmat în viață și credință.

Cu alte cuvinte, prezentul volum nu este o simplă reeditare a operei antimiene, ci o literatură teologică și spirituală ce trebuie recitită, reinterpretată și revalorificată.

Mulțumim Academiei Române pentru sprijinul acordat în vederea realizării acestui frumos proiect cultural și felicităm pe Domnul Academician Gabriel Ștrempel și pe Părintele Arhimandrit Mihail Stanciu pentru cooperarea lor eficientă.

Binecuvântăm cu aleasă bucurie tipărirea acestei ediții omagiale a *Scrierilor Sfântului Antim Ivireanul* (în completarea *Didahiilor*), scrieri care vor lumina în sufletele tuturor credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române pecetea strălucitoare a virtuților și a faptelor bune.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

PREFAȚĂ

Sfântul Antim Ivireanul – comoară de erudiție teologică și sensibilitate literară

Cel mai de seamă ierarh al Țării Românești, deopotrivă păstor și învățător, ilustru om de carte și de arte, a fost și rămâne Mitropolitul Antim Ivireanul¹. Deși n-a fost român de neam, prin harul cuvintelor și vieții lui, Mitropolitul Antim a fost iubit și prețuit de poporul nostru care a văzut în el un adevărat „om al lui Dumnezeu”. Așa se și explică decizia Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 19-20 iunie 1992, prin care strălucitul între ierarhi, Antim Ivireanul, a fost confirmat oficial în rândul sfinților, ca Ierarh Martir, fiind prăznuit în data de 27 septembrie.

Originar din Iviria, Georgia de astăzi, născut în jurul anilor 1640-1650, purtând numele de botez Andrei, tânărul a fost răpit din

---

¹ Prezentăm pe scurt biografia Sf. Antim Ivireanul, ca și în studiul din volumul *Didahiilor*, pentru a avea înaintea ochilor uriașa activitate scriitoricească și tipografică a marelui mitropolit. Vezi studiu nostru: „Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Țării Românești (1708-1716). Viața și activitatea sa pastoral-misionară”, în vol. SF. ANTIM IVIREANUL, *Didahii*, Arhim. Mihail STANCIU, Gabriel ȘTREMPEL (eds), Ed. Basilica, București, 2016, pp. 15-34.

mijlocul familiei de către unii concetățeni, care l-au vândut negustorilor de sclavi. Aceștia l-au adus în Imperiul Otoman, unde a viețuit ca rob sub turci mulți ani, desăvârșindu-și măiestria în sculptură, pictură, caligrafie și broderie, învățând totodată limbile turcă, greacă și arabă, pe care le va folosi, mai târziu, tipărind cărți pentru credincioșii din spațiul creștinătății răsăritene aflate sub ocupație otomană². Patriarhul Dositei Notara l-a întâlnit (probabil la Ierusalim în vara anului 1685) și i-a apreciat înțelepciunea și talentele, răscumpărându-l din robie și tunzându-l monah (cu numele Anthimos) al Bisericii Sfântului Mormânt, hirotonindu-l ierodiacon și ieromonah. Considerăm că, în primăvara anului 1686, patriarhul Dositei l-a adus la Mănăstirea Cetățuia – Iași, unde, sub îndrumarea starețului Macarie Ieromonahul, Antim a deprins limbile română și slavonă, îmbunătățindu-și cultura teologică și devenind apoi egumen al mănăstirii (după cum atestă un document, în vara anului 1689).

Pe la începutul anului 1690, la îndemnul lui Dositei Notara, ieromonahul Antim a venit la București, devenind ucenic-tipograf al fostului episcop Mitrofan al Hușilor, unde a deprins meșteșugul tiparului, preluând conducerea tiparniței domnești în vara anului 1691, după ce Mitrofan a fost ales episcop al Buzăului. Apoi a fost numit egumen al Mănăstirii Snagov, în vara anului 1694, de către bătrânul mitropolit Teodosie, iar din 1701 a condus tipografia Mitropoliei Țării Românești de la București. Pentru viața sa duhovnicească sporită, oglindită și în activitatea tipografică și culturală, a fost ales și apoi, a doua zi, înscăunat episcop al Râmnicului, la 17 martie 1705. La 22 februarie 1708, potrivit testamentului mitropolitului Teodosie, episcopul Antim a fost întronizat mitropolit al Ungrovlahiei, fiind prezenți la slujbă patriarhii Alexandriei și Ierusalimului, Sfântul Gherasim Pallada și Hrisant Notara.

A desfășurat o bogată activitate pastorală și tipografică. În total, Sfântul Antim a tipărit 64 de cărți liturgice și de folos duhovnicesc,

---

² Multe din cărțile tipărite de mitropolit (liturgice și dogmatice) au avut ca scop păstrarea ortodoxiei în teritoriile ocupate de turci sau asaltate de catolici.

39 cu mâna sa, 24 în limba română, 4 fiind scrise de el însuși. Multe cărți sunt ilustrate cu miniaturi gravate chiar de el, de o măiestrie și frumusețe deosebite. Între cărțile tipărite de el și puse la îndemâna credincioșilor amintim: *Antologhionul* (1697), *Mărturisirea Ortodoxă* (1699), *Carte sau lumină* (1699), *Învățăturile creștinești* (1700), *Floarea darurilor* (1701), *Liturghierul greco-arab* (1701) – prima carte imprimată cu caractere arabe, pentru folosul credincioșilor din Antiohia, *Ceaslovul greco-arab* (1702), *Noul Testament* (1703), *Didahiile* (28 de predici ale sale), *Învățătură pre scurt pentru taina pocăinții* (1705), *Chipurile Vechiului și Noului Testament* (1709), *Psaltirea* (1710), *Învățătură bisericească la cele mai trebuincioase și mai de folos pentru învățătura preoților* (1710), *Octoihul* (1712), *Liturghierul* (1713), *Evhologhionul* (1713), *Pilde filozofești* (1713), *Catavasierul* (1715), *Ceaslovul* (1715).

Înflăcărat luptător pentru afirmarea poporului român împotriva asupririi turcești, ca și voievodul și ocrotitorul său Constantin Brâncoveanu, Mitropolitul Antim este întemnițat de Nicolae Mavrocordat (primul domnitor fanariot), în septembrie 1716, și supus la cumplete defăimări și chinuri. Obligat să-și dea demisia, dar refuzând acest lucru, Mitropolitul Antim a fost caterisit pe nedrept de Patriarhia ecumenică, urmând să fie închis pe viață în Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” de pe Muntele Sinai. Pe drum însă, spre finalul lunii septembrie 1716, conform unui ordin secret, ostașii turci l-au omorât, aruncându-i trupul în apele râului Tungia, lângă Adrianopol. Abia după 250 de ani, în anul 1966, Patriarhia ecumenică a anulat nedreapta sentință de caterisire dată asupra marelui Ierarh Martir Antim Ivireanul. Iar proclamarea sa oficială ca Sfânt de către Sfântul Sinod în 1992 a venit, apoi, ca o mărturie firească a prețuirii și a recunoștinței poporului creștin ortodox român pentru viața și lucrarea Sfântului Antim închinată Domnului Hristos și Bisericii Sale.

*

Continuând cu acest volum reeditarea *Opereilor Sf. Antim Ivireanul*, nu ne putem stăvili admirația față de măiestria cu care înaltul ierarh, străin de neamul românesc, s-a exprimat în limba noastră și

oral, și în scris, ridicând-o pe culmile luminoase și curate ale expresivității și poeticității. Cercetătorii care au studiat îndeaproape calitățile limbii utilizate de ilustrul mitropolit au ajuns la concluzia comună potrivit căreia Sfântul Antim poate fi numit, pe drept cuvânt, *ctitor al limbii liturgice românești și fondator al limbii române literare*.

Pentru prima oară, darul lui de povestitor ales a fost remarcat îndeobște de exegetul român George Ivașcu, critic literar, care, în a sa *Istorie a literaturii române*, îl definea pe Sfântul Antim drept „un Ispirescu al teologiei ortodoxe române”³. Asupra acestui excepțional talant, încredințat lui de Dumnezeu și înmulțit înzecit prin susținutul său efort creator, dorim să insistăm.

S-a scris mult despre capacitatea ierarhului din Iviria de a învăța și mânuși limba română mai bine decât mulți alți scriitori religioși indigeni. Sfântul Antim ajunsese să cunoască foarte bine normele gramaticale ale limbii noastre și să le exploateze la maximum. Amintim, în acest sens, că, într-o epocă în care dezacordurile gramaticale erau destul de răspândite, în scrierile mitropolitului ele lipsesc cu desăvârșire; totodată, recomandăm cititorilor să parcurgă prefața pe care mitropolitul a scris-o pentru *Gramatica slavonească*, pentru a înțelege mai bine importanța pe care acesta a acordat-o învățării corecte și riguroase a unei limbi străine.

Darul de narator al Sfântului Antim se remarcă în mod deosebit în codexul *Chipurile Vechiului și Noului Testament*, scriere în care eruditul mitropolit îi înfățișează, la nivel narativ și iconic, pe oamenii aleși ai lui Dumnezeu, pe sfinții prin care Preasfânta Treime a lucrat și lucrează mântuirea lumii.

Ierarhul ivirean s-a inspirat, în elaborarea acestei cărți, nu numai din *Biblie*, ci și din textul *Hronografelor*. Tipărite în grecește, la Veneția, între anii 1631-1650 și traduse și în limba română, acestea se răspândesc și circulă cu repeziciune, bucurându-se de un mare impact public. Însă, noi înclinăm să credem că imboldul pentru scrierea acestei cărți i-a fost insuflat de râvna arzătoare de

---

³ George IVAȘCU, *Istoria literaturii române*, vol. I, Ed. Științifică, București, 1969, p. 231.

a-i urma atât el personal, cât și credincioșii, pe oamenii bine-plăcuți lui Dumnezeu, în drumul lor de asumare, trăire și mărturisire a drepte credințe.

Dincolo de aceste aspecte, lucrarea, scrisă din perspectivă dia-cronică și cu incontestabile calități literare, reprezintă o istorie pe scurt a lumii vechi. Nararea evenimentelor biblice într-o manieră simplă, accesibilă, familiară și prezentarea în secvențe epice concise a genealogiei după trup a Mântuitorului, aidoma celebrei icoane „Arborele lui Iesei” îl prezintă pe marele teolog nu numai în postura *unui profund cunoscător al istoriei vetero- și neo-testamentare, ci și a unui virtuoz povestitor*, care gestionează chibzuit informațiile, registrul stilistic, fluxul narațiunii și lirismul inerent acesteia.

Este remarcabilă capacitatea ierarhului de a sintetiza în câteva propoziții viața unor sfinți și unele evenimente biblice. După modelul unui sinaxar ortodox, Sfântul Antim reține numai esențialul, adeseori anulând posibilitatea continuării istorisirii, pe baza unui singur criteriu: „n-au făcut nimic vrednic de povestire”. Demn de reținut este faptul că Sfântul Antim nu dovedește numai capacitate de sistematizare în organizarea povestirii, ci și *o privire panoramică a vieții oamenilor și a istoriei*, în general.

Paragrafele lucrării sunt dispuse în paginile manuscrisului pe patru coloane, însă ele nu urmează ordinea crescătoare a numerelor (de la coloana I până la coloana a IV-a). Povestirea „sare” din coloană în coloană, respectând însă cursul istoric al evenimentelor. Privit sub acest aspect al „machtetării” textului (am semnalat în note de subsol unde începe fiecare secvență a unei alte coloane), acest codex poate trimite cu gândul pe cititorul avizat la romanul modern, și anume la elaborarea narațiunii pe capitole.

De asemenea, trebuie spus că textul *Chipurilor Vechiului și Noului Testament* se distinge și prin cele peste 500 de portrete în medalion, executate de mâna Sfântului Antim⁴ și legate între ele prin linii,

---

⁴ Medalioanele sfinților sunt realizate în conformitate cu *erminiile* de pictură ortodoxă și reflectă atât cultura teologică, istorică și iconografică a mitropolitului Țării

asemeni ramurilor unui arbore (genealogic). *Grația remarcabilă a desenelor și atenta lor distribuire în pagină ilustrează legătura armonioasă care există între icoană și cuvântul scris.*

Ceea ce ne-a atras atenția în mod deosebit este faptul că portretele nu seamănă între ele. Fiecare medalion înfățișează în mod deplin unicitatea persoanei și autoritatea sa moral-duhovnicească. Fiecare chip este în același timp distinct și distins, individualizându-se atât sub aspectul calității execuției, al tehnicii iconografice, cât și al duhovniciei fiecărei persoane. Dorim să subliniem că originalitatea artistică este de netăgăduit, în literatura de specialitate nefiind semnalată vreo operă similară. Amintim că portretele feminine sunt executate după modelul româncelor de atunci: reginele sunt reprezentate cu coroană de domnițe, iar femeile simple cu maramă pe cap. Din punct de vedere artistic, codexul *Chipurilor Vechiului și Noului Testament* reprezintă una dintre *capodoperele iconografice ale Răsăritului ortodox din perioada postbizantină.*

De asemenea, trebuie subliniat faptul că în acest text nu avem numai oglinda unui rezumat al istoriei mântuirii, ci și expresia culturii bizantine, o *forma mentis* a epocii. Pentru omul medieval din Răsărit, Dumnezeu reprezenta o realitate certă și concretă în viața lui, iar slujirea lui Dumnezeu prin cărți de înaltă ținută teologică și de adâncă vibrație creștină reprezenta una din adevăratele împliniri umane. Prin urmare, acest text se plasează în firescul mentalității omului medieval, însă pe un plan superior al literarității.

Învățătura pre scurt pentru taina pocăinții (1705), *Învățătura bisericească* (1710), *Așezământul Mănăstirii Tuturor Sfinților* (1713) și *Capetele de poruncă* (1714) sunt cunoscute publicului datorită tipăririi lor în fiecare ediție a *Operele Sfântului Antim* (1972, 1997), dar și a apariției în publicațiile bisericești consacrate Mănăstirii Antim sau ctitorului ei.

Românești, cât și priceperea practică în arta icoanei, îndemânare pe care și-a arătat-o și în pictarea celor două icoane laterale, aflate simetric lângă catapeteasma din biserica Mănăstirii Antim.

Hrisovul arhieresc, tipărit pentru prima dată în cadrul operei integrale a Sfântului Antim, ne oferă imaginea completă asupra felului în care mitropolitul și-a conceput testamentul duhovnicesc: a așezat acest text, aflat în prezent la Arhivele Naționale ale României, în relație cu *Așezământul Mănăstirii Tuturor Sfinților* și cu *Capetele de poruncă*.

Surprinzătoare în acest *Hrisov* este rigoarea cu care marele ierarh a sistematizat obiectivele pe care trebuie să le urmărească viețuitorii mănăstirii. Ancorat în problemele sociale și economice ale enoriașilor săi, Sfântul Antim se dovedește un spirit practic, disciplinat. Putem spune, citind dispozițiile sale testamentare, că niciun amănunt din viața liturgic-filantropică a mănăstirii nu a fost omis (din averea mănăstirii, substanțial înmulțită prin „ostențele sale cele multe”, săracii vor fi permanent ajutați, sub toate aspectele milosivirii, munca tipografică va fi perpetuată prin ucenicie, viața de rugăciune cuprinsă în slujbele bisericesti va fi o constantă de la care nimeni nu se poate abate etc.). Mai mult, putem spune că fiecare detaliu al acestor ținte „văzute” îmbracă idealuri „nevăzute”, pur spirituale: sporirea în credință, în nădejde, în dragoste și fapte bune.

Hrisovul arhieresc se distinge nu numai prin precizia prescripțiilor testamentare, ci și prin desenul deosebit al mănăstirii, executat de însuși ctitorul ei. Compoziția miniaturală este una dintre cele mai reușite și mai lăudabile realizări de gen ale mitropolitului. Medalionul oval, în care este reprezentată biserica în perspectivă, străjuită de doi îngeri stând pe nori și susținând cununa biruinței, ne arată nu numai dorul Mitropolitului Antim de a construi un sfânt lăcaș, spre slava lui Dumnezeu, ci, mai ales, ochiul vizionar care a înțeles destinul pe care așezarea monahală îl va avea de-a lungul timpului: în orizontul muceniciei pentru Hristos și al veșnicei biruințe.

În schimb, întregul ansamblu de versificații realizat de Sfântul Antim, pe care l-am numit generic *Versuri*, este mult mai puțin cunoscut cititorilor, unele stihuri fiind adunate din catalogul bibliografic al cărții vechi și regrupate pentru prima dată cu mai vestitele lor surate (*Versuri la blazonul mitropolitului Antim* sau *Versuri la*

stema lui Constantin Brâncoveanu). Trebuie spus că toate versurile inaugurale (numite astfel în literatura de specialitate, pentru că se află în deschiderea cărții) oferă, de regulă, o perspectivă asupra conținutului lucrării, iar uneori reprezintă o metaforă criptică, în care poate fi descoperit însuși autorul lor (cum este cazul unic al *Versurilor la blazonul mitropolitului Antim*, în care melcul simbolizează figura monahului ce-și îndreaptă ochii inimii numai spre Hristos).

Prefețele, postfețele și dedicațiile sunt texte obișnuite în epocă, încărcate cu îndemnuri moralizatoare și cu aprecieri „critice” (dar, întotdeauna pozitive) referitoare la conținutul cărților. Aceste comentarii atrag atenția cititorilor asupra calității lucrărilor tipărite și, mai ales, asupra beneficiilor spirituale pe care aceștia le vor dobândi printr-o atentă lectură.

Trebuie menționat că lucrările erau întotdeauna închinare domnitorului, acesta fiind pus în lumină ca un model de alese trăiri creștinești și înalte virtuți. Dată fiind această modă ajunsă cutumă tipografică, prefețele și dedicațiile intră într-un circuit al retoricii, având formulări de adresare și de încheiere puțin originale, adesea clișeizate.

Însă, dincolo de acest aspect, textele *prefețelor, postfețelor și dedicațiilor*, acumulând pilde și îndemnuri morale, pun accent îndeosebi pe componenta moral-religioasă a existenței, cititorii fiind frecvent sfătuiți să trăiască în dreptatea lui Dumnezeu (împlinirea poruncilor biblice, sânguința spre o viață creștinească, purificată de păcate). Putem afirma că aceste dedicații funcționau mai mult decât o invitație la lectură, ca o recomandare la a urma neabătut viața în Hristos și în Biserică. Remarcăm, cu această ocazie, ce gen de cărți erau tipărite, în ce fel de lucrări își dăruiau autorii, traducătorii sau copiiștii „truda, osteneala și cheltuielile” lor.

În ultima parte a volumului, am adunat *rugăciuni* rostite de Sfântul Antim în predici sau scrise de acesta în cuprinsul unor diverse texte de învățătură creștină. Nădăjduim ca această ultimă parte a ediției noastre să ofere cititorilor o întâlnire zilnică cu smeritul și râvnitorul mitropolit, pe calea bucuriilor spirituale și a întăririi în dreapta credință.

În concluzie, dorim să subliniem o idee fundamentală referitoare la opera acestui mare mitropolit. Scopul *Scrierilor* Sfântului Antim nu a fost unul estetic, deși în prezent se vorbește foarte mult despre dimensiunea expresivității artistice a lucrărilor sale. El nu și-a propus să placă, dar reușește aceasta prin sinceritatea și jertfelnicia sa. Opera sa scrisă este spectaculară nu numai sub aspect lingvistic, ci și al culturii, al orizonturilor teologice descoperite. Mitropolitul-cărturar nu se prezintă în cultura română numai prin idiomul desăvârșit stăpânit, prin înălțimea expresivității teologice și literare, ci și prin devotamentul cu care a slujit neamului românesc, ajungând să se contopească cu modul nostru de gândire, simțire și exprimare.

Prin cuvânt, Sf. Ierarh Martir Antim Ivireanul L-a slujit pe Dumnezeu, a dorit și a urmărit luminarea semenilor prin învățătura ortodoxă, sensibilizarea lor față de nenumăratele frumuseți ale dreptei credinței. Din această perspectivă, găsim cu totul îndreptățită afirmația potrivit căreia slujirea prin cuvânt a reprezentat, pentru Sfântul Antim, măsura conștiinței sale față de Dumnezeu și față de neamul românesc.

*Arhimandrit Mihail Stanciu,
Sfânta Mănăstire Antim*

*Profesor Academician Dr. Gabriel Ștrempel,
Director onorific al Bibliotecii Academiei Române*

*La sărbătoarea Sfintei Nina,
creștinătoarea Georgiei, 1 iunie 2016*

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul de față cuprinde întregul ansamblu de texte scrise de Sf. Mitropolit Antim al Ungrovlahiei (1708-1716), prin care noi, editorii, am dorit să restituim publicului însetat de frumusețea spirituală a literaturii române vechi și a teologiei ortodoxe neprețuita comoară a operei marelui ierarh cărturar ivirean și român în același timp.

Scrierile vin să completeze conturul operei cuvântătoare a marelui Ierarh Martir, început prin editarea în primul volum a *Didahii-lor* – predici alcătuite la diferite praznice împărătești și sărbători ale sfinților, precum și alte cuvinte catehetice referitoare la pocăință, spovedanie și înmormântare.

Scrierile Mitropolitului Antim incluse în acest volum sunt prezentate în ordinea cronologică a apariției lor. Între acestea, în fruntea listei se află *Mărturisirea de credință* a Sf. Antim Ivireanul pe care acesta a rostit-o cu ocazia alegerii sale ca episcop de Râmnic, la 17 martie 1705. Acest document este redat după *Manuscrisul* 4972 din colecția Bibliotecii Academiei Române.

Învățătură pre scurt pentru taina pocăinții (1705), ca și celelalte două lucrări mai târzii: *Învățătură bisericească* (1710) și *Capete de poruncă* (1714), sunt reeditate conform ediției din 1997 a *Opereilor*, îngrijită de domnul Gabriel Ștrempel.

Chipurile Vechiului și Noului Testament (1709) respectă cu fidelitate manuscrisul care se află în prezent la Biblioteca din Kiev, text folosit și în edițiile din 1972 și 1997 ale *Operele* antimiene. Pentru edificarea cititorului, am ales să notăm la începutul secvențelor numărul coloanei pe care a fost scris, păstrând însă cronologia evenimentelor.

Cititorilor dornici să afle felul în care Sfântul Antim a organizat secvențele povestirilor (pe patru coloane), în cadrul cărora a integrat celebrele miniaturi cu chipurile sfinților evocați, le recomandăm nu numai edițiile din 1972 și 1997 ale *Operele* Sfântului Antim Ivireanul, ci, mai ales, albumul *Sfântul Antim Ivireanul și Mănăstirea Tuturor Sfinților* tipărit în condiții grafice excepționale de Părintele Arhimandrit Sofian Boghiu (pentru detalii, a se consulta *Bibliografia generală* de la finalul prezentei cărți). Trebuie menționat că în muzeul Mănăstirii Cernica există o copie bine realizată (datând din secolul al XIX-lea) și bine întreținută a manuscrisului original de la Kiev.

Așezământul Mănăstirii Tuturor Sfinților (1713) este redat după *Manuscrisul* 3342, aflat în colecțiile Bibliotecii Academiei Române, manuscris care reprezintă originalul textului de față.

Hrisovul arhieresc (1715) a fost publicat pentru prima dată în cadrul *Operele* Sf. Antim Ivireanul, acesta fiind tipărit, de altfel, în publicații de specialitate [a se vedea articolul semnat de Alexandru SACERDOȚEANU, „Antim Ivireanul, arhivist, bibliotecar și topograf”, în: *Glasul Bisericii*, XXIII (1964), 3-4].

În ceea ce privește lucrarea *Sfaturile creștino-politice ale Mitropolitului Antim Ivireanul către Domnitorul Ioan Ștefan Cantacuzino*, am folosit ultima ei ediție, datorită riguroasei traduceri realizate în limba română de Pr. Daniel-Alexandru Bărică și publicate în vol. *Conducătorul creștin înțelept*, coll. *Sapientia Socialis*, Ed. Basilica, București, 2010. Amintim că prima ediție, tipărită la Tipografia „Cărților bisericești” din București, datează de peste un secol, din 1890, fiind realizată de profesorul Constantin Erbiceanu.

Tot în această primă parte a *Scrierilor* Sfântului Antim a fost inclus ultimul document care ni s-a păstrat de la marele Ierarh, și

anume: *Lista datoriilor mitropolitului Antim Ivireanul*, datând din 22 septembrie 1716. Această *Listă* a fost transliterată de către domnul Matei CAZACU și publicată în articolul: „Cum a murit Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Olteniei*, XXII (1970), 7-8, p. 691.

Capitolul *Versuri* include stihuri scrise de Sf. Ierarh Antim și dedicate domnitorului Constantin Brâncoveanu. Unele dintre aceste versuri sunt mai puțin cunoscute publicului larg, ele nefiind cuprinse în vreo altă ediție a operei mitropolitului Țării Românești. În acest sens, de un real ajutor ne-a fost cartea *Bibliografia românească veche. 1508-1830* (îngrijită de Ion Bianu și Nerva Hodoș, vol. I, Stabilimentul Grafic J.V. Socec, București, 1903), din care am reprodus stihurile inedite, făcând cuvenitele precizări în note de subsol.

O altă secțiune a volumului de față, *Prefețe, postfețe, dedicații*, cuprinde totalitatea textelor scrise de Sfântul Antim în deschiderea cărților pe care le-a tipărit și le-a închinat domnitorilor Constantin Brâncoveanu și Ioan Cantacuzino. Unele dintre aceste prefețe văd pentru prima dată lumina tiparului într-un volum de *Opere*, amănunt pe care l-am specificat în notele de subsol, cu lămuririle aferente. Aceste texte nu reprezintă numai o formă de omagiere a celui care a contribuit cu „cheltuiiale” la editarea cărților de cult, ci și un mod elegant de a recomanda respectivele volume tipărite cu „multe osteneți”, fapt care-l pune în evidență pe Sfântul Antim în relația sa cu adresanții.

De asemenea, dorim să evidențiem faptul că am adăugat în acest volum trei prefețe inedite, ale ieromonahului grec Nichifor Glikis și ale ucenicilor Sfântului Antim, Mihail Iștvanovici și Gheorghe Radovici. Adevărate pagini de acatist, cuvintele acestor tipografi descriu personalitatea mitropolitului Antim și devotamentul lui pentru Mântuitorul Hristos și Biserica Sa, precum și virtuțile acestui mare ierarh. Mihail Iștvanovici îi dedică maestrului său în arta tipografică (dar și în arta duhovniciei, am adăuga noi) înălțătoare cuvinte de prețuire și recunoștință în deschiderea *Molitvenicului* de

la Râmnic (1706), dar ne oferă și nouă, cititorilor, amănunte, adesea trecute cu vederea, din biografia Ierarhului Martir. Am considerat că mărturiile ucenicilor despre Sfântul Antim sunt necesare oricărui cititor dornic să aibă înaintea ochilor minții icoana marelui mitropolit, icoană pictată în cuvinte frumoase și adevărate de cei care l-au cunoscut îndeaproape.

În ultima secțiune a cărții, am adunat, într-un corpus bine sistematizat, *rugăciunile* pe care înaltul ierarh le-a rostit în predici sau le-a tălmăcit în limba greacă (în acest caz, am folosit aceeași ediție a *Sfaturilor creștino-politice ale Mitropolitului Antim Ivireanul către domnitorul Ioan Ștefan Cantacuzino*, a Pr. Daniel-Alexandru Bărică).

Menționăm că *Glosarul* cuprinde noi termeni, care se regăsesc în textele acestui volum, iar *Bibliografia generală* este actualizată cu apariții editoriale noi și cu articole ce păreau pierdute în presa vremii sau în diverse reviste de specialitate.

Facem și următoarea mențiune: la începutul fiecărui capitol am atașat fotografia manuscrisului sau a paginii de titlu a cărții tipărite, care completează și imagistic lucrarea scrisă a marelui mitropolit-cărturar.

Textele au fost adaptate normelor ortografice și de punctuație în vigoare. De exemplu, pentru o lectură accesibilă și uniformă, am ales să folosim termenul „biserică”, dat fiind faptul că acesta alterna în texte cu variantele vechi „besérică”, „bisérică” și „beséarică”. De asemenea, am folosit cuvântul „blagocestiv” în locul formei „blagocestiv”. Alte câteva puține cuvinte, rar folosite, au fost modificate și explicate în note de subsol.

Ne manifestăm, totodată, recunoștința față de prietenii care, pe tot parcursul lucrării noastre de aducere la lumina tiparului a operei integrale a Sfântului Antim, ne-au susținut cu sfaturile lor, eforturile noastre împletindu-se cu experiența lor într-o realizare comună spre folosul cât mai multor cititori. Amintim aici pe Alexandra Vasiliu, Cristina Dima, Mihai Țipău, cercetătorul Doru Bădără și profesorul Ioan St. Lazăr.

Avem nădejdea că această nouă ediție a *Scrierilor Sf. Mitropolit Antim Ivireanul* răspunde dorinței multor cititori din lumea academică și bisericească. Aceste mărturii tipărite ne descoperă cele mai importante și luminoase trăsături atât ale personalității marelui Ierarh Martir, cât și ale limbii române, care a atins, în penița lui, una din cele mai înalte culmi de exprimare teologică și literară. Bunul Dumnezeu și Sfântul Său Antim Ivireanul să primească osteneala noastră, spre lauda Lui și a Bisericii Sale dreptmăritoare.

Arhimandrit Mihail Stanciu
Profesor Academician Dr. Gabriel Ștrempel

SCRIERI

Mărturisirea de credință a noului ales episcop al Râmnicului, Antim Ivireanul¹ 1705, 17 martie

**Antim, cu mila lui Dumnezeu rânduit la Sfânta Episcopie
a Râmnicului, cu gura mea făgăduiesc:**

C rez întru unul Dumnezeu, Părintele atotțiitoriu, Făcătorul ceriului și al pământului, văzutelor tuturor și nevăzutelor. Și întru unul Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, de la Părintele născut mai nainte de toți veacii. Lumină den Lumină, Dumnezeu adevărat de la Dumnezeu adevărat, născut iară nu făcut; Cea ce iaste de o ființă cu Părintele, prin Carele toate sânt făcute. Carele pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire S-au pogorât din ceriuri și S-au întrupat de a Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-au omenit. Și S-au răstignit pentru noi supt Pilat den Pont, și au pătimit, și S-au îngropat. Și au înviat a treia zi, după Scripturi. Și S-au suit în ceriuri și șade de-a dreapta Părintelui. Și iară va veni cu slavă să judece pre cei vii și pre cei morți, a Căruia

---

¹ *Manuscrisul 4972 din Colecția Bibliotecii Academiei Române, fila 28 v.*

împărăție nu are sfârșit. Și în Duhul Sfânt, Domnul de viață făcătorul, Carele de la Părintele porceade, Cella ce împreună cu Părintele și cu Fiiul iaste închinat și slăvit, Carele au grăit prin proroci. Întru una sfântă, săbornicească și apostolească Biserică, mărturisesc un botez întru iertarea păcatelor, aștept înviarea morților și viața veacului ce va să fie, Amin.

*

După aceasta sufer și priimesc și ceale 7 Sfinte Săboară care se-au adunat și se-au făcut pentru întărirea tocmealelor creștinești. Mărturisesc cu sufletul, cu inima, să sufer și să păzesc câte canoane și câte tocmeale au întărit acei sfinți părinți ce se-au aflat atunci la aceale șapte Săboară și toate sfintele tocmeale și învățături, câte după bogate vremi s-au îndreptat de sfinții părinți. Iară de câte se-au lepădat ei, leapădu-mă și eu și toate câte au priimit ei priimesc și eu. Și iară încă mai mărturisesc să păzesc și pacea Bisearicii și întru toată vremea vieții mele să nu gândesc asupra ei niscare lucrure împotriva nici într-un chip, ci cu totul să urmez și să mă plec învățăturilor celor bune ale Preasfințitului meu Stăpân și biruitoriu a toată Țara Ungrovlahiei Mitropolit chir Teodosie. Și mă făgăduiesc cu mintea, cu dragostea dumnezeiască și cu frica lui Dumnezeu, pre sfintele canoane și învățături, să pasc cuvântătoarea turmă carea mi să dă pre mâna mea. Și, cu câtu-m va fi putearea, să mă păzesc curat de toate răutățile nedreapte și hicleane. După aceastea încă mai mărturisesc și de câte tocmeale ce are scaunul acesta al Ungrovlahiei să le păzesc neschimbat întru toată eparhia mea.

Antim, cu mila lui Dumnezeu rânduit la Sfânta Episcopie
a Râmnicului, cu mâna mea supt aceasta am iscălit.

Învățătură pre scurt pentru taina pocăinții

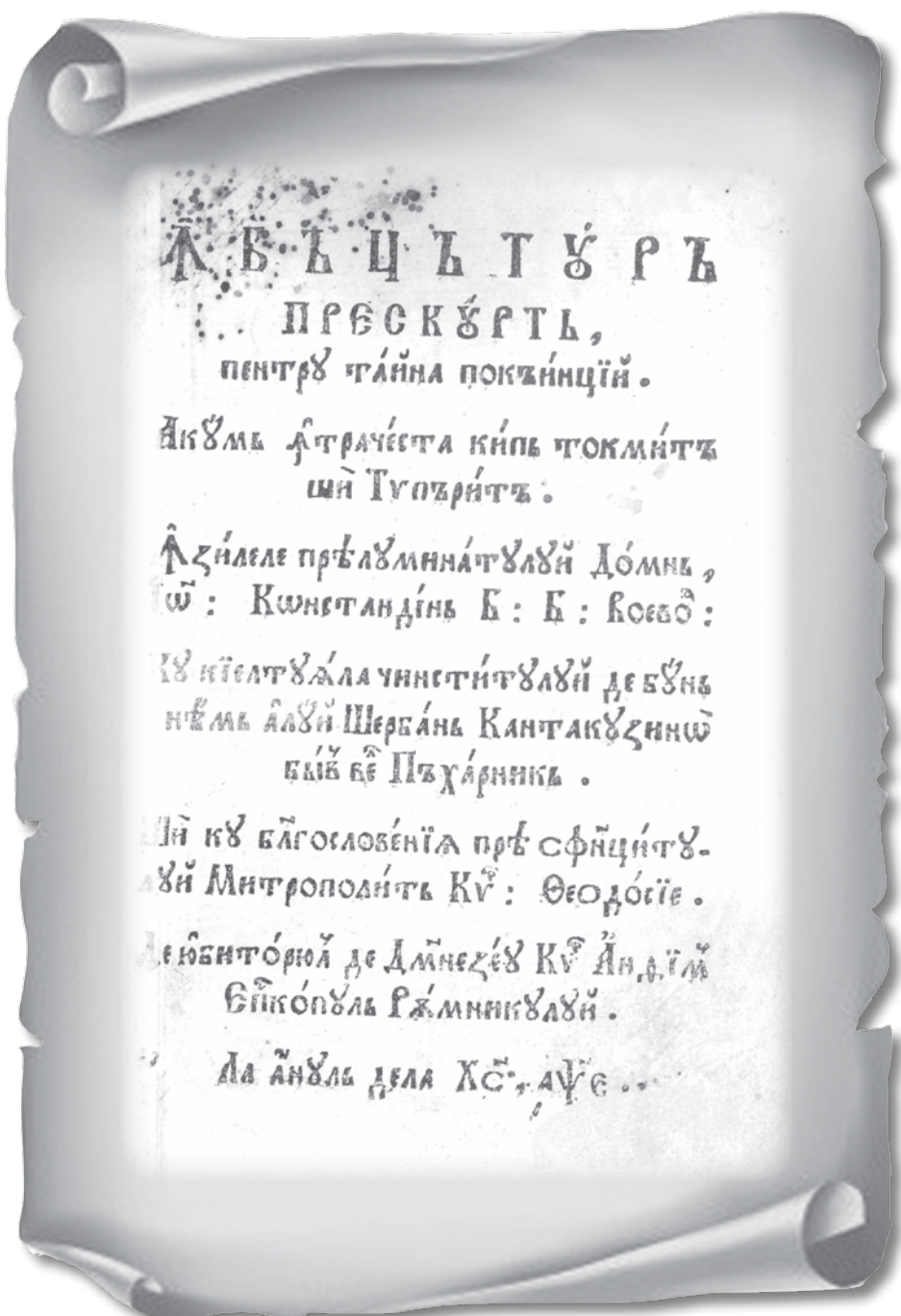

Acum într-acesta chip tocmită și tipărită în zilele prealuminatului domn Io Constantin Brâncoveanu Basarab Voevod, cu chieltuiala cinstului de bun neam a lui Șerban Cantacuzino bâv vel păharnic și cu blagosloveniia preasfințitului mitropolit chir Theodosie, de iubitoriu de Dumnezeu chir Anthim, episcopul Râmnicului, la anul de la Hristos 1705.

Pentru pocăință în scurt și învățătură de folos

[De vreme ce] între cêlêlalte multe și nenumărate daruri care ne-au dăruit Preaînțeleptul Tămăduitoriu și Mântuitoriu nostru, Dumnezeu, ne-au dăruit și taina pocăinței pentru ca să deșrădăcăm cu dânsa toate vicșugurile vrăjmașului nostru celui sufletesc, diavolului, dându-ne putere ca un Iubitoriu de oameni ca prin mijlocul aceștii pocăințe să ne facem iară, după păcat, nepăcătoși ca și mai nainte, slobozi de veșnica muncă.

Însă eu, puind la socoteală pricina cu care noi, creștinii, ne-am abătut atâta de mult la patimile cêle trupești și ne-am făcut robi păcatului și diavolului și vase împuțite, adevărat vrédnice vêșnicilor munci și atâta ne-au stăpânit răutatea și păcatul, și am venit la

А Б В Ц Ъ Т Ў Р Ъ

ПРЕСКЪРТЪ,

ПЕНТРЪ ТЪЙНА ПОКЪНЦІЙ.

АКЪМЪ АТРАЧЕСТА КНПЪ ТОКМІТЪ
ШІ ТУОЗРІТЪ.

АЗІЛЕЛЕ ПРЪЛЪМНАТЪЛЪШІ ДОМНЕ,
Ѡ : КИОНТАНДІНЪ Б : Б : КОСОД :

КЪ КІСАТЪЛЛА ЧИНОСТІТЪЛЪШІ ДЕСЪНЪ
НЪМЪ АЛЪШІ ШЕРБАНЪ КАНТАКЪЗНИѠ
БІВЪ БЪ ПЪХАРНИКЪ.

ШІ КЪ БЛГОСЛОВЕНІА ПРЪ СФІЦІТЪ-
ЛЪШІ МИТРОПОДИТЪ КЪ : ТЕОДОСІЕ.

ДЕ ЮБИТОРЮА ДЕ ДМНЕЗЕЪ КЪ АНДІМЪ
БІСКОПЪЛЪ РЪМНИКЪЛЪШІ.

ДА АНЪЛЪ ДЕЛА ХСЪ, АУСЕ...

Învățătură pre scurt pentru taina pocăinții – 1705

dobitocie și la desăvârșită nesimțire, cât socotim răutatea pentru bunătate¹; și de va trece zi și nu vom păcătui, ne pare că ne osândim și iubim să slujim cu nevoință² vrăjmașului nostru diavolului decât Ziditoriului și Făcătoriului de bine și Chivernisitoriului nostru Dumnezeu, nu află altă pricină decât numai neînvățătura și neslovenirea³ pentru că nu iubim să cetim și să învățăm carte, nici să auzim măcar pe dascălii cari ne învață cuvântul lui Dumnezeu, dumnezeieștile Lui porunci, credința și calea mântuirii noastre. Că omul carele nu știe carte ca să citească Sfânta Scriptură și cărțile biséricii noastre și sfințele pravile, au de nu se va învăța de la alții care le știu, să asamănă cu dobitoacele cele necuvântărețe carele nu știu ce fac, de vrême ce n-au minte, să asamănă orbilor, pentru că precum orbul nevăzând lumina soarelui nu știe unde merge, nici ce iaste înaintea lui, ce de multe ori în gropi și în surpături căzând, să omoară; într-acesta chip și mintea omului neavând învățătură și dascălie a cuvântului celui drept, care îi iaste lumina, iaste orb și nu simte ce pricepe, piarde cuvântăreasca lui blagorodnie⁴ și stăpânirea și să face rob necuvântărețelor patimi.

Deci, pentru rușinata aceasta neînvățatură⁵ facem atâtea și mari răutăți și păcate de moarte, fără frica lui Dumnezeu și rușinea omenească: toată zioa béți, borâți înlăuntru în cârciume, porniți la curvii și la preacurvii de multe féliuri, la nedirepțați, la râniri, la cuvinte mincinoase, la jurăminte strâmbe⁶, la mărturii mincinoase și la hule, la ucideri, la cleвете⁷, la zavistii, la vrăjbi și goniri și la altele nenumărate, cu carele bolnăvește ticălosul nostru suflet boală de moarte.

¹ A se înțelege: „cât socotim răutatea drept bunătate”.

² Să slujim cu râvnă și devotament.

³ Derivat de la substantivul „slovă”, însemnând: „analfabetismul”.

⁴ Darul cuvântului reprezintă o binecuvântare dată exclusiv omului de Dumnezeu-Cuvântul.

⁵ Lipsa de instruire este o dezonoare, o necinste pentru cel în cauză.

⁶ Jurăminte false, mincinoase.

⁷ Cu sensul: „la cleveteli, la bârfe”.

Și de să va întâmpla și va muri ticălosul și nepriceputul om neis-poveduit și nepocăit, méрге în focul cel vécinic, întru întunérecul cel den afară, în viiarmele cel neadormit, în scrâșnirea dinților, în mâna diavolului și să lipsește de slava lui Dumnezeu, de bucuria îngerilor, den frumusețele raiului, den desfătarea sfinților, den fericita viață.

O, creștinilor, o, părinților și fraților, până când în răutate și în păcat? Până când dormim în patul lenevirii, somnul cel greu și purtătoriu de moarte a păcatului? Pentru ce pentru puținel vin al beții, pentru o dulceață amară a unii împruțite curvii, pentru bani care sânt pământ⁸, pentru măririle lumii, carele sânt toate necinsti, pentru mândrii și deșertăciuni, facem pre Ziditoriul și Părintele nostru Dumnezeu vrăjmaș și ne dăm pre noi de voie vrăjmașului lui Dumnezeu și al nostru, diavolului, ca să ne muncească fără de milă? Până când nu ne venim în socoteala noastră? Până când nu cercăm folosul nostru? Până când nu ne pocăim? Până când nu ne tămăduim patimile sufletului nostru? Până când nu urâm păcatul și să iubim bunătatea? Pentru ce atâta de nemulțămitori sântem cătră Mântuitoriu și Făcătoriu nostru de bine?

Rogu-mă, dar, și pohtesc dragostea voastră, eu, cel mai păcătos decât toată lumea, toți împreună cu mine să ne pocăim de răutățile noastre, să plângem cu suspinuri și cu lacrimi fierbinți către iubitoriu de oameni Dumnezeu, să zicem cătră Dânsul cu glasul vameșului: Dumnezeule, fii-mi mie milostiv, păcătosului! Așijderea și ispovedaniia preacurvariului: Părinte, am greșit în ceriu și înaintea Ta!

Și adevărat, Părintele nostru cel ceresc, văzând a noastră adevărată pocăință și lacrămile noastre, ca un milostiv și îndurătoriu va erta păcatele noastre. Deci de vréme și pocăința de nu se va face cum să cade, nu foloséște omului. Pentru aceasta, voi să zic în scurt mijlocul pocăinții.

---

⁸ Principala trăsătură care apropie banii de pământ pare să fie caracterul trecător și impur al acestora (ca noroiul acestei lumi). Sfântul Antim este vehement în privința agonisirii lor, căci aspirațiile credincioșilor trebuie să se îndrepte către Împărăția cerurilor care, „nefiind din lumea aceasta” (*Ioan* 18, 36), este neschimbătoare, nesticăcioasă și curată.

Și să împarte cuvântul meu în doao părți: o parte cuprinde în sine câte se cuvin a face cel ce să pocăiaște, pentru ca să afle ertăciune de la Dumnezeu, iară céialaltă, în ce chip să cade duhovnicul să facă ispovedaniia și îndreptarea.

**Pentru pocăință.
Ce lucru iaste și cu ce mijloc să câștigă
și cum să să facă partea cea dentâi**

Pocăința cea adevărată de trei părți are ființa ei⁹. Întâi den înfrângerea inimii. A doao den ispovedaniia păcatelor la părintele cel duhovnicesc. Și a treia facerea canonului, carele acéste trei să cade să le păzească cu datorie acela ce va vrea și pohtéște mântuința sufletului lui.

Și întâi, zicem cu puține cuvinte ce lucru iaste înfrângerea inimii, de vréme ce acéia iaste întâi la rânduială.

Cine pohtéște a să întoarce den toată inima lui cătră Dumnezeu și pohtește să între ca fiul cel preacurvariiu în casa cea părințească, să știe că ușa cea dentâi pren care va să treacă iaste aceasta: înfrângerea inimii, care iaste jirtvă priimită ce am putea aduce înaintea lui Dumnezeu. „Inimă înfrântă și smerită, Dumnezeu nu o va defăima”.

Această înfrângere se împarte în doao: una iaste pocăința și părăsirea desăvârșit¹⁰ păcatelor celor trecute și alta, o socoteală temeinică și răspuns adevărat să nu mai fac de-acii păcat în rămășița vieții tale.

Întâi dar, acéia ce ți se cade să faci, de te-ai pocăit cu adevărat iaste să urăști din tot sufletul și să te scârbești de păcatele tale, cu duriare și cu întristare nespūsă a inimii tale. Întâi că cu păcatul vei să moștenești vécinica muncă și să pierzi împărăția ceriului. Și a doao, mai vartos, că cu scârbiciosul păcat ai scârbit și ai amărât pre cel prea

---

⁹ Aici sensul cuvântului „ființă” corespunde înțelesului grec al termenului *ousia*, adică: „alcătuire”.

¹⁰ În mod deplin, desăvârșit.

bun Dumnezeu. Că precum iaste și să cade să iubim și să cinstim pre Dumnezeu mai mult decât toate zidirile, așa iaste drept să ne doară și să ne întristăm când Îi greșim și ne lipsim de El, nebunii plângând cu scârbă și cu lacrimi mai mult pe cât am fi pierdut¹¹ lucru ce am fi avut mai scump și mai dragăstos, căci paguba cea mare va fi durere mai mare.

Pentru aceasta, să cade să ne învrăjbm asupra păcatului cu urâciune nespūsă, de vrēme ce ne dă pagubă nemăsurată¹². Și de-ți iaste voia să vii la această înfrângere și umilință cu mijlocul cării putem să aflăm milă de la Dumnezeu sânt multe carele te povățuesc și te îndeamnă la acēia, numai cu socoteală și cu cucerie să le gândești.

Întâi gândēște cum că păcatul iaste o despărțire de la Dumnezeu¹³ și nu te lasă să vezi fața și slava lui Dumnezeu, carele nu mai iaste destul spre cea desăvârșit pocăință la omul cel înțelept¹⁴; că mai mare și mai cumplită răutate și pagubă ticăloasă alta nu iaste la om, fără numai după moarte să nu să învrednicească să vază nespūsă acēia slavă și nepriceputa frumusețe¹⁵ a fericitei și Sfintei Troiță, care sfinții îngeri cu pohtă o vād și niceodată nu să pot sătura pentru care s-au zidit de la Dumnezeu, și sfârșitul lui iaste acēia den care cu voința lui iase omul și să strică.

A doao gândēște cum că nice o poruncă și o învățătură a lui Dumnezeu n-ai păzit, cum că ți-ai spurcat sufletul și trupul cu curvii, preacurvii, sodomii, soblazne, cu beții și cu multe mănări, mâinile tale cu pipări grozave, cu strâmbătăți și cu răpiri, cu ucideri și cu altele, auzurile tale cu cântece și cu cuvinte spurcate și cu clevetirile

---

¹¹ A se înțelege: „cu lacrimi mai mult dacă am fi pierdut”.

¹² Păcatul prejudiciază integritatea persoanei, provocând pierderi ce nu pot fi contabilizate just, de aceea Sfântul Antim arată că pagubele pricinuite de fărădelegi „sunt nemăsurate”, adică întrec dimensiunile calculelor omenești.

¹³ Cu sensul: „o despărțire de Dumnezeu”.

¹⁴ Pocăința nu are limite sau final pentru omul înțelept; acesta socotește întotdeauna că nu s-a căit îndeajuns pentru greșelile sale, drept pentru care se străduiește neîncetat să atingă o treaptă mult mai profundă a „venirii în sine” (*Luca 15, 17*).

¹⁵ Această „nepricepută frumusețe” evidențiază faptul că ea este dincolo de înțelegerea omenească, fiind astfel, cu neputință de cuprins de rațiune.

celorlalți, ochii tăi cu necuvioase vederi și cu sémne curvești, limba cu sudăłmi, cu pâri și clevete la frații creștini, cu jurăminte și cu mărturisiri mincinoase și cu hule, carele le obicinuiesc a le zice oarecare guri și înjură légea, crucea, pravila, preoția, tainele și acel înfricoșat nume al lui Dumnezeu.

Mă minunez cu adevărat de păgâniia unor draci ca a cestora, că oameni nu se cade să le zicem. O, și cum nu cade din ceriu foc și trăsnete să-i arză! Îndelung rabdă Dumnezeu, așteptând pocăința lor!

Iară de nu să vor îndirepta și aici, rău răului să vor face și la vécinica muncă cu dracii să vor munci, nemângâiat.

Alții iară înjură și părăsc și de multe ori bat pre părinții lor carii i-au născut și i-au crescut, pre cari Dumnezeu poruncéște să-i cinstim, zicând: „Cinstéște pre tată-tău și pre mumă-ta, ca bine să ți să facă și să fii cu ani mulți pre pământ”; și avem datorie să-i căutăm la bătrânețe. Adevărat, unii ca aceștea nici aici în lume vor procopsi¹⁶ și munca iadului îi vor moșteni.

Și în scurt, gândéște de câte ori te-ai întinat în poftele trupesti și ți-ai spurcat sufletul și trupul carele l-au simțit¹⁷ Dumnezeu întru lăcuința lui.

A treia, gândéște paguba care ți-o pricinuiaște un păcat de moarte: te face judecat vécinicii munci, te șterge din cartea vieții și acolo unde erai fiu lui Dumnezău, te face rob diavolului și din lăcaș Sfintei Troiță, te face peșteră tâlharilor și lăcaș vasilischilor¹⁸ și cea mai rea te face să te lipsești de dorita față a lui Dumnezeu.

Zi cătră sufletul tău: deschide-ți ochii, sufletul meu, ticăloase, să pricepi ce erai mai nainte și în ce chip te făcuși pre urmă cu păcatul; ai fost mireasă Celui din nălțime, lăcaș Dumnezeului celui viu, vas ales și de mult preț și scaun adevăratului Solomon, Hristos; erai scaun înțelepciunii, sor îngerilor și moștean vécinicii fericiri.

¹⁶ Cu înțelesul: „nu se vor îmbogăți, nu se vor împlini”.

¹⁷ A se citi: „l-au sfințit”.

¹⁸ Metaforă pentru demoni. În basmele mitologice, vasiliscul era considerat un animal malefic, care putea ucide numai cu privirea.

Plânge dară, și te tânguiaște, că nu ai acéle vrednicii, ce te-ai întors la céle împotrivă, că s-au făcut mireasa lui Dumnezeu curvă și preacurvă diavolului, lăcașul Sfântului Duh s-au făcut peșteră tâlharilor, vasul cel ales și curat s-au făcut vas stricăciunii, polata lui Hristos¹⁹ s-au făcut tină și putoare porcilor, scaunul lui Dumnezeu ședere pierzării²⁰, sora îngerilor supt ascultarea dracilor și aceasta ce zbură ca o porumbiță la ceriu să târăște ca șarpele pe pământ.

Plânge dar sufletul meu, ticăloase, și te tânguiaște, socotind multe tale pagube; plânge, că pre tine te plângu ceriurile; plânge, că pre tine te tânguiaște biserica și toți sfinții; lăcrămează că ai greșit; plânge, că pre tine te plâng proorocii, mai nainte văzând mâniia dreptății lui Dumnezeu asupra ta; plânge, că la tine plâng mai mult lacrămile Ieremie decât la zidurile Ierusalimului; plânge sufletul meu, ticăloase, până când vei spăla spurcăciunea păcatului tău și să vii la cinstea cea dentâi.

A patra, gândește (ca să câștigi această sfântă întristare și urâciune a păcatului) cât urăște păcatul Preabunul Dumnezeu și pentru că ce-l urăște²¹ au trimis de multe ori pentru păcat în lume, înfricoșate pedepse: au trimis potop și au înecat pre toți cei ce au păcătuit, pierzare la Sodoma, pre diavolul din ceriu, și pre Adam și pre Eva din raiu i-au gonit. Las céle multe²² pentru scurtaré.

A cincea, adu-ți aminte cu lacrimi moartea, când într-acela ceas are a se despărți sufletul păcătosului de la trup, îl încungiuură

---

¹⁹ În general, prin acest regionalism, „polată”, este numită fie o încăpere mică, fie streășina unei locuințe. Aici are înțelesul de casa curată a sufletului în care Hristos vine și Se odihnește.

²⁰ Printr-o figură de stil, Sfântul Antim evidențiază dimensiunea coexistenței omului cu păcatul. Viciul, pierzarea se așează pe scaunul sufletului și locuiesc împreună cu omul, în interioritatea acestuia.

²¹ Cu sensul: „pentru că atât de mult urăște păcatul încât...”

²² „Las céle multe pentru scurtaré” este o propoziție întâlnită adeseori în scrierile antimiene, având sensul: „Las alte multe exemple”. După cum observăm și în textele precedente, Sfântul Antim este adeptul esențialului, al chintesenței. Vorbirea multă îi displace, eliminând-o categoric: ea nu îi poate oferi vreun beneficiu, dar nici credincioșii nu au vreun folos.

nenumărați draci cu chipuri sălbatece și înfricoșate să răpească acel suflet ticălos. Încă și ziua judecății a dreptului și înfricoșatului Judecătoriu și răspunsul cel cutremurat al Domnului²³ care cu stăpânire și cu dreptate pentru păcătoși va să zică: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel vécinic, carele iaste gătit diavolului și slugilor lui!”. Și acele înfricoșate munci ale vécinicului iad, care tot trupul tău va avea dureri nesuferite, întristarea cea nemângâiată carea o au păcătoșii fără nădejde a să izbăvi den muncă.

A șasia, să gândești nespusa mulțime a bunătăților Mântuitoriu-lui tău, căci cât socotești bunătățile carele ți-au făcut Preabunul Dumnezeu, atâta mai mult te rușinezi de vicleșugul și de nemulțămirea ta ce arăți către Dânsul.

Cu acéstea dară, mijloace poți să vii la urâciunea păcatului și la înfrângerea inimii²⁴, care iaste chéia pocăinții. Postéște, roagă-te cu lacrimi și fă aducere aminte de-a pururea păcatelor tale. Dă milostenii și alte bunătăți fă, pentru ca să te iarte Dumnezeu.

Destul iaste câte am zis pentru înfrângerea inimii, care iaste par-tea cea dentâiu și bună începătură a pocăinței și să venim la a doao, care iaste ispovedania.

Pentru ispovedanie

Această ispovedanie foarte o iubéște Domnul, fără care nu iaste cu puțință a se mântui nime, veri câte bunătăți ar avea. Pentru aceasta face și multe mijloace ca să-și cunoască omul greșala lui și să

---

²³ În ziua judecății, glasul Domnului va fi asemeni unui tunet care îi cutremură pe păcătoși.

²⁴ Fraza: „Cu acéstea dară, mijloace poți să vii la urâciunea păcatului și la înfrângerea inimii” îl poate deruta, din punct de vedere semantic, pe cititorul contemporan. Sfântul Antim își îndemna enoriașii numai la pocăință, la transformarea metanoică a ființei și la viața curată în Hristos. Astfel, verbul „a veni la” trebuie înțeles prin prisma unuia dintre sensurile lui rar folosite („a înțelege”): „Cu acéstea dară, mijloace poți să înțelegi urâciunea păcatului și să ajungi la înfrângerea inimii”.

să ispoveduească cu inimă smerită. Pentru aceasta au îndemnat pre strămoșul Adam când au căzut în neascultare, ca să cunoască păcatul lui și i-au zis: „Adame, unde ești?”. Adecă, unde ai căzut, cât rău ai făcut, întoarce-te la pocăință și mărturisește păcatul tău, să iai ertăciune. Aceasta au zis și Evei și lui Cain și într-alte multe locuri ale Scripturii cei vechi se vede a fi de folos ispovedania.

Solomon zice: „Cine-și ascunde păcatele lui, nu să mântuiaște și cine le ispoveduiaște, câștigă milă”.

Încă și prorocul și împăratul David laudă ispovedania la mulți Psalomi, zicând: „Mărturiscu-mă Ție, Doamne, cu toată inema mea”. Apoi: „Bine iaste a să mărturisi Domnului”, și alte asemene.

Prorocul Isaiia zice: „De ai vreun păcat, vădește-l, să iai ertăciune”. Las și alte multe mărturii ale Sfintei Evanghelii, pentru scurtare.

Deci, de vréme ce dentr-acéste puține am priceput cum că iaste de treabă și de folos ispovedania pentru mântuirea sufletului nostru, să cade adése să ne ispoveduim. Însă, pentru ca să să facă această ispovedanie precum să cade și precum ne învață dascalii bisericii noastre, aceasta să cade să facă acela ce va să să ispoveduiască.

Întâi, să să gătească doao, trei zile mai nainte și să gândească câtă vréme iaste de când nu s-au ispoveduit; și dentr-acela ceas până acuma să iscodească²⁵ în câte păcate au căzut, care din céle 10 porunci ale lui Dumnezeu n-au păzit, care păcat de moarte au făcut, au verice alt feliu de greșeală, cu ce simțire au greșit; céle 12 alcăturiri ale credinții de le créde cu adeverință și drept, precum Bisérecă Răsăritului învață, și care altă poruncă și obicei arătat al bisericii n-au păzit; de câte ori au făcut păcatul, au măcar în câtă vréme să află într-acel păcat, și alte multe carele le vom zice la a doaoa parte.

Apoi, după ce să va găti într-acesta chip, să cérce să afle duhovnic iscusit, carele să fie cu evlavie și învățat, spre a-l îndirepta; cărturariu și învățat a dumnezeeeeștile și sfintele pravile și canoane și să nu caute vreunul neînvațat sau fără de evlavie, sau de ceia ce caută a câștiga, pentru ca să-i dea ceva să-l iarte pre lesne, nedându-i canon, fără

---

²⁵ Cu sensul: „să cerceteze”.

de céia ce să cade îndireptare și tămăduire. Pentru căci cine o face aceasta, nu-i folosește acea rea ispovedanie; ce și cel ce să ispoveduiaște și cel ce ispoveduiaște fac păcat de moarte și să osândesc. Că zice Domnul Hristos: „Un orb când să face povață altui orb, amândoi cad în groapă”.

Apoi, după ce va găsi duhovnic bun, pururea la acela să meargă, și nu de la unul la altul să meargă, neguțătorind taina²⁶, rușinându-să să-i zică cum că au făcut și a doao oară și a treia oară acélea ce întâi i-au zis și i-au poruncit să să lase să nu le mai facă, și să zică înaintea duhovnicului cu evlavie și cu smerenie păcatele lui, să nu pricinuiască pre un om și pre altul, au pre diavolul că au fost vina, ce pre sine să să facă vinovat, să spuie toate păcatele lui, neascunzând nice unul; că numai unul să ascunză, toate sânt neertate.

Și de va uita vreun păcat și își va aduce aminte pre urmă, să meargă să-l spuie; și făr' de ispovedanie, au făr' de voia duhovnicului lui, să nu cutéze nimenea să să cuminece, că să osândéște ticălosul.

Céle mai multe pentru ispovedanie le las, pentru scurtaré, socotind și acéstea den destul. Și să mérgem la al 3, care iaste facerea canonisirei.

Pentru facerea canonisirei

De vréme ce pentru facerea canonisirei, avem gând²⁷ să grăim la a doao parte a cuvântului căci că acolea mai vârtos să cuvine, pentru aceasta zicând numai ce lucru iaste și cum să cade a să păzi, fac sfârșit.

Facerea dară a canonisirei iaste a face neștine fapte vrédnice ale pocăinții, precum zice Sfântul Ioann Botezătorul, Proorocul și Înaintemergătorul: „Faceți voao roduri vrédnice ale pocăinței”. Au și cu alt mijloc, facerea canonisirei iaste să facă canonul ce-i dă duhovnicul pentru păcatele lui, care canon, de nu-l va face cel ce să

²⁶ Sf. Ierarh Antim se referă la Taina Spovedaniei.

²⁷ Cu sensul: „avem de gând”.

ispoveduiaște, își piiarde plata ispovedaniei. Și precum un bolnav nu-i folosște de-și va arăta numai boala lui la dohtor, ce să mănânce și iarba ce-i va da, așa și păcătosul nu să iartă numai cu ispovedaniia, ce să facă și canonul ce-i va da duhovnicul lui, carele iaste pierzătoriu păcatului și mijlocitoriu al îndireptării.

Și până aici să fie sfârșitul părții cei dintâi ce spune pentru pocăință, care are ființa ei de trei părți: den înfrângerea inimii, pre care o numește Apostolul Pavel întristare dumnezeiască, den ispovedanie și a treia, den facerea canonisirei, den carele de va lipsi una, pocăința de ciia pocăință nici iaste, nici să zice.

A doao parte. În ce chip să cade să fie duhovnicul și cum să ispoveduiască și să îndirepteze pre oameni

Aici, la a doao parte a cuvântului, de vrême ce avem gând să zicem pre scurt și alte oarecare cuvinte care sânt de treabă la pocăință și la ispovedanie, am socotit a fi bine să zicem întâi în ce chip să cade să fie duhovnicul, căci iaste și aceasta de treabă a să vorbi.

Iaste dară și acel preot carele va vrea să priimească această grea sarcină și cu nevoie a ispovedanii să fie bătrân de vârstă, măcar cât de puțin să fie de 40 de ani, să fie de cinste, cucernic, cu viață bună, iscusit în cuvinte și în fapte²⁸; să nu fie bețiv, să nu meargă la cârciume, să nu fie mânios, hulitoriu și înjurătoriu și în scurt, cât va fi cu puțință, să să ferească să nu dea scandală²⁹ și rea pricină la norod.

---

²⁸ Duhovnicul trebuie să aibă certe calități morale și spirituale pentru a putea avea autoritate în fața penitentului, în momentul în care îi indică epitiimiile potrivite.

²⁹ Adeseori, Sfântul Antim cere preoților să se păzească de ispita scandalului (a se vedea în acest sens etimonul din greaca veche). Neoferindu-se pe sine ca prilej de scandal și neparticipând în dispute gălăgioase, preoții nu devin obiect al smintelilor, ci se constituie, în ochii credincioșilor, ca referințe ale echilibrului și păcii în Hristos. Să ne amintim că în a doua scrisoare pe care o trimite domnitorului, Sfântul Antim mărturisește despre sine: „eu încă, pentru ca să nu mă arăt cătră măriia-ta iubitor de scandale [...] voi face după cum îmi poruncești”, arătând prin aceasta adânca sa smerenie, dar și aspirația funciară spre pace și armonie.

A doao, să fie împodobit cu carte și cu fapte bune, să priceapă sfintele cărți și canoanele bisericii noastre, cu carele poate să îndirépteze pre oamenii ce să ispoveduesc la dânsul. Și lucrul acesta să-l facă cu frica lui Dumnezeu și nu pentru vreo rea câștigare³⁰.

Bani să nu ceară pentru ispovedanie, nici pentru altă taină, căci să va osândi la un loc cu Iuda, fără numai de-i va da cel ce să ispoveduiască de voia lui, în loc de milostenie.

Asupra ispovedanii³¹, preotul să nu să rușineze nici de un om³², nici fățarie să facă³³, ce numai pre fieștecarele după cum îi vor fi păcatele să-l îndireptéze și să-l canonească după învățatura sfintelor pravili, să aibă voe a ispovedui de la arhiereul și stăpânul locului și câte alte să cuvin la acest sfânt lucru.

Ce să cade a întreba duhovnicul pre cel ce să ispoveduiască și cum să înceapă

Apoi când va veni înaintea lui acel ce va să să ispoveduiască, să stea amândoi în picioare înaintea icoanei lui Hristos și să facă duhovnicul: Бггсвень Бгъ нашъ³⁴ și să zică: Чрю нбснъи³⁵, трстое³⁶, отче нашъ³⁷, Гсди Помилуи³⁸ 12 și Psalomul 50, adecă: Помилуи ма бе³⁹. Apoi duhovnicul să șază cu cinste, ca cum aduce închипuire lui Hristos, iară cel ce să ispoveduiască să stea cu capul gol, cu mâinile legate la piept, plecându-și capul în jos cu cucerie și cu frica lui Dumnezeu.

³⁰ Pentru vreun câștig dubios, necinstit.

³¹ Referitor la spovedanie.

³² Să nu se rușineze de niciun om.

³³ Să nu caute la fața persoanei pe care o spovedește.

³⁴ Binecuvântat este Dumnezeuul nostru.

³⁵ Împărate ceresc.

³⁶ Preasfântă Treime.

³⁷ Tatăl nostru.

³⁸ Doamne miluiește (de 12 ori).

³⁹ Miluiește-mă, Dumnezeule...

Și atunci, duhovnicul să-l întrebe întâi, când s-au ispovedit și s-au cuminecat și de-au păzit acele ce i-au zis duhovnicul lui și de-au făcut canonul ce i-au dat. Și după acéia să-l întrebe de iaste însurat sau neînsurat și ce meștersug știe, au ce boerie are⁴⁰, pentru ca să înțeleagă dentr-acéste cum îl va întreba și célelalte și cum să-l îndirépteze. Apoi să-l întrebe de crede fără de prepus⁴¹ dogmele Sfintei Bisericii noastre a Răsăritului și céle 12 alcătuiuri ce cuprinde în sine Sfântul Simvol, adecă véruiu și de-au păzit acele 10 porunci ale lui Dumnezeu, au de au greșit într-însele. Dentre care porunci cea dintâi iaste să iubească pre Dumnezeu cu tot sufletul lui și cu inima și cu putérea și să facă poruncile Lui cu pohtă⁴² și cu căldură, ca fiul cel bun poruncile părintelui său și să nu aibă altele în mintea lui, fără numai cum va plăcea lui Dumnezeu. Așijderea să iubească și pre fratele său, creștinul, și să-i pohtească binele, ca și pre al său.

A doao, să nu jure în numele lui Dumnezeu, nice drept, nici strâmbu la tot cuvântul lui și lucrul, nici întru sfinți, nici alt jurământ.

A treia, să sfințească zioa sâmbetei, adecă să ție dumineca și toate sărbătorile ale anului ce prăznuiaște Biserica noastră și să nu lucréze într-acéle zile nimică lucru trupesc, ce numai să să dea la céle sufletești și dumnezeesti, în rugăciuni și în ascultări poruncilor lui Dumnezeu și întru îmbunătățatele vieți ale sfinților, a li să asemâna și el după puțință, pentru ca să să slăvească de Dumnezeu, precum și ei.

Să asculte Vecerniia, Utrenia, Liturghiia, cu evlavie, să nu afle pricini la pradznice și face mai multe păcate și să îmbată, să răsfață fără de cuviință, cântă, joacă, aleargă la curvii ca porcul la tină, pentru că să va mâniia Dumnezeu asupra lui mai mult pentru acéste, decât ca când ar vrea să lucréze.

A patra, să cinstească pre tată-său și pre mumă-sa și să-i hrănească de vor fi bătrâni și săraci; să să supue poruncilor lor cu

---

⁴⁰ Ce funcție deține.

⁴¹ Fără de îndoială.

⁴² Cu râvnă.

cucerie, afară numai de-l vor îndemna la vreun păcat și faptă păgânească și fărădelege. Și încăși, să cinstească și pre celeralte rudeniile ale lui și pre cei mai bătrâni decât el, pre boiari și stăpânitorii locului și mai vârtos obrazele cele preotești. Pentru căci obrazele cele preotești și arhieresti să numesc slugi ale lui Dumnezeu, veri păcătoși sânt, veri direpți; și cine batjocorește sau înjură sau bate pre slugă, batjocura și necinstea la stăpân vine. Păziți-vă, creștini, de acest păcat mare, că se va mâniia Dumnezeu asupra voastră și veți încăpea la muncă.

A cincea, să nu facă ucidere, sau el singur sau puind pre altul, sau îndemnând și sfātuind.

A șasia, să nu preacurvească sau să curvească, sau să facă sodomie, sau să facă săblaznă, sau va merge la dobitoc.

A șaptea, să nu fure sau va apuca ceva, sau va mânca direptul celui străin, sau nu va da plata argatului său, sau datorii ce să va îndatori.

A opta, să nu mărturisească minciună pentru ca să facă pagubă și stricăciune vreunui om, sau vieții lui, sau pungii lui, sau cinstii lui.

A noao, să nu pohtească muiarea vecinului său, nici altă vreo muiare străină, afară numai den muiarea lui cu caré s-au cununat.

A zéce, să nu pohtească și să-i placă să apuce și să stăpânească fără de direptate sau casa, sau viia, sau holda, sau robul vecinului său, sau altui om.

Acéste sânt acéle 10 porunci ale lui Dumnezeu, carele la alte cărți să află cu învățatură mai pre larg talmăcite, carele noi le-am lăsat fugind vorba cea multă⁴³, de vréme ce cunoaștem cum că lénea și grija lumii nu vă lasă nici acéste puține să le citiți, pricinuind multe pricini cu păcate.

Afară dintr-acéste porunci, să întrebe duhovnicul pre cel ce se ispoveduiaște și alte ale lui păcate, sau de moarte sau mai ușoare; adecă, de va fi hulit la Dumnezeu sau la sfinți⁴⁴, sau la taine⁴⁵, sau

⁴³ Fugind de vorba cea multă.

⁴⁴ De va fi hulit pe Dumnezeu sau pe sfinți.

⁴⁵ Sau de taine.

altă hulă, sau de va fi dat dracului pre cineva, sau au anathemisit pre cineva, au viu au mort; sau de au făcut farmece, sau au aruncat în bobi și în cărbuni, sau au pus pre alții să le facă, sau crede farmecile, sau de poartă pre sine advare (baere), sau face legături și alte lucruri diavolești, carele i să cade foarte greu să să canonească, pentru că să leapădă de Dumnezeu cu farmecile și crede pre dracul; sau de iubéște paguba și stricăciunea și necinstea altuia; sau vreo greșală ascunsă a vreunui om au scos la iveală pentru ca să-l rușineze; sau de nu ș-au păzit jurământul, sau de au făgăduit vreo milostenie și nu o au dat; sau au clevetit oamenii, sau au ascultat cu bucurie pre ceia ce clevetesc pre alții; sau de nu mărge la biserică adese și cu evlavie; sau de nu-și face la casa sa rugăciunea ce i s-ar cuveni sara și dimineața; sau de nu-și îndemnează muiarea și copiii și argații lui să nu lipsească de la biserică duminicile și sărbătorile și să nu le lipsească rugăciunea și să-i învețe să petreacă creștinéște, cu evlavie; sau de s-au sfădit și are vrajbă cu cineva, sau de va fi scos taina ce-i va fi spus cineva; sau de gândéște cu dulceață lucruri grozave și patimi trupești; sau de s-au mândrit și s-au lăudat; sau de batjocoréște pre cei săraci; sau de au hulit la boala lui sau la sărăciia lui sau la altă nevoe și n-au mulțămit lui Dumnezeu; sau de crede visele; sau de au venit vreun strein călătoriu și nu l-au priimit la casa lui să să odihnească; sau gol n-au îmbrăcat sau flămând n-au hrănit; sau închis fiind cineva și n-au mers să-l vază și să-l mângâie cu cuvântul și cu fapta; sau bolnav, sărac și strein nu i-au purtat de grijă; sau au făcut rău pentru rău; sau de nu iubéște pre vrăjmașul lui; sau de va fi fost putincios ca să ajute vreunuia ce au fost la nevoe să-l mântuiască și n-au vrut; și altele asemene ca acéstea să cade să întrebe duhovnicul pre cel ce să ispoveduiaște. Și cel ce să ispoveduiaște să zică cu evlavie și cu frica lui Dumnezeu, toate câte au făcut deplin, fără nice o pricină⁴⁶.

---

⁴⁶ Cel ce se spovedește, să mărturisească „toate câte au făcut deplin”, fără să-și găsească scuze sau justificări, ci învinovățindu-se exclusiv pe sine.

Apoi, după ce le va spune toate, duhovnicul trebuie să-l învețe binișor⁴⁷ ca să nu mai păcătuiască, ci să urască păcatele lui și să le lase și să alerge către Domnul nostru Iisus Hristos, să-L roage noaptea și zioa, cu umilințe și cu lacrimi fierbinți să-i iarte păcatele lui și să-l păzească să nu mai greșască de aciia înainte și să-l învrednicească împărăției ceriului, pentru ca să nu-l urgisească milostivul și drept judecătorul Dumnezeu; și îi va veni moarte degrabă și va merge neîndireptat și să va osândi, ticălosul.

Și, după ce-l va învăța să socotească, să-i dea și canon după cum se va cuveni: nice foarte greu, nice foarte ușor, ci să socotească vârsta lui, tânăr iaste au bătrân, însurat iaste au neînsurat, bogat au sărac, preot au mirean au monah, cărturari au necărturari. Și să-l întrebe de câte ori au făcut păcatul sau câtă vreme au păcătuțit și în ce vreme: în post au în zile slobode⁴⁸; în ce loc: în biserică au într-altă parte; cu ce mijloc: fățiș au în ascuns; cu vreo față a vrunii rudenii au cu striin⁴⁹; și altele ca acéstea. Căci cu acéste mijloace să facă păcatele mai ușoare au mai gréle, și așa urmează și canonul.

Și încăș să socotească păcatele celui ce s-au ispoveduit și carele va fi mai mare, pentru acel păcat să-i dea canonul. Adecă, să zicem, un om au făcut curvie și ucidere; uciderea iaste mai mare păcat și să-i dea canonul uciderii pentru toate⁵⁰.

Și să-i dea învățătură făcându-și canonul în toată viața lui, să-și aducă aminte de păcatele lui și să se întristéze cu suspinare și cu lacrimi și să să roage lui Dumnezeu să-l iarte, precum au făcut și proorocul David: și în toate nopțile își uda așternutul cu lacrăme de pocăință și de multe ori în zi și în noapte să ruga.

Canonul să-l facă cu mijlocul ce au rânduit Părinții Bisericii noastre, adecă cu post, cu rugăciune și milostenie și cu alte fapte

---

⁴⁷ Cu blândețe.

⁴⁸ Zile obișnuite.

⁴⁹ Străin.

⁵⁰ Să-i dea canonul pentru ucidere, acest păcat fiind, în mod definitiv, copleșitor de grav.

plăcute lui Dumnezeu, nu să îndemnéze pre creștini să mănânce pământ și cărbuni și alte oarecare mojicești învățături⁵¹, ce ca nește neînvățați îi învață.

Și acéstea, dară, cu puține cuvinte și în scurt, iară cel în Troiță slăvită Dumnezeu, să vă dea voao cunoștință în toate, întoarcere și îndireptare păcatelor noastre, păzindu-ne pre noi mai presus de toate vicleșugurile satanii și părtaș să ne facă cereștii Lui împărății, cu rugăciunile Preablagoslovitei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioarei Mariei și a tuturor Sfinților. Amin.

Sfârșit și lui Dumnezeu laudă!

---

⁵¹ Mojicul era țăranul, săteanul, deci putem crede că prin sintagma „mojicești învățături” și în contextul în care le spune („nu să îndemnéze pre creștini să mănânce pământ și cărbuni”), Sfântul Antim are în vedere practici magice, de care creștinul trebuie să se ferească.

Chipurile Vechiului și Noului Testament

Adecă obrazele oamenilor celor vestiți ce să află în Sfânta Scriptură, în Biblie și în Evanghelie și adunare pre scurt istoriilor celor ce s-au făcut pe vremea lor, adevărind a fieștecăruia viața și faptele, atâta a celora ce au viețuit cu viață bună, cât și a celora ce au viețuit cu viață necuvioasă, începând de la Adam și pogorând până la Hristos, acum întâi într-acest chip alcătuită și așezată, prin multă nevoie și osteneala preasfințitului mitropolit al Ungrovlahiei, chir Anthim Ivireanul și închinată cu cucerie, spre semn de dragoste adevărată, prealuminatului și înălțatului marelui domn și oblăduitoriu a toată Țara Rumânească Ion Constandin Brâncoveanul Basarab Voevod. Dat în vestitul oraș al Târgoviștei, la anul de la zidirea lumii 7217 (1709), meseți iulâie 1.

Făcut-au Domnul Dumnezeu toate din nevință
Și în ființă le-au adus cu multă biruință.
Și după acéia au zidit, luund pământ și tină
Pre omul cel dintâi, pre Adam, fără cuvânt de vină.
După asămânarea Sa făcu-i închipuire
Sufând asupra fetei lui și duh de viețuire.
Adăugând din coasta lui, face, cu socotință,

Pre Eva, dându-i ajutoriu spre bună lăcuință.
 Și dintr-aceștea amândoi mulți oameni să născură
 Precum să véde luminat de-a rândul în Scriptură:
 Oameni aleși și minunați, vestiți în fapte bune,
 Trăind în blagocestie, precum Scriptura spune.
 Și de la acestea de la toți luo asemănare
 Și iubitoriul de Hristos, întru credință tare,
 Prealuminatul Constandin din viță Basarabă,
 Stăpânul Țării Rumânești, mulți ani să aibă,
 Care la sine adună florile bunătății
 Și cu credința defaimă căile strâmbătății¹.

Prealuminatului și Preainălțatului Domn Constandin Brâncoveanu Basarab Voevod

Multe și despărțite sunt faptele și sfârșiturile a cugetului celui mulțemitor, prin mijlocul a căroră să adeverează fără de presupus cum că rămân întru neuitarea celor ce li s-au făcut binele. Toate face-rile de bine ce au câștigat, iară mai vârtos și mai ales acéste doao: întâi mulțemita cea adevărată caré să face din inima cea călduroasă prin cuvânt și-a dooa, oarecare daruri mici spre semn de cunoștință a datoriei ce li s-ar cuveni.

Pentru aceasta dară, și smerenia noastră, cunoscând cum că pen-tru multele folosuri și faceri de bine ce ai arătat și arăți măriia-ta de-a pururea cătră noi, sunt datoriu nu numai să mă rog lui Dumnezeu pentru fericita sănătate și buna întărire întru luminat scaunul mări-ei-tale, ce și veri cu ce alt mijloc aș putea să mă arăt cătră măriia-ta

---

¹ Aceste versuri, considerate de unii filologi drept cele mai reușite ale Sfântului Mitropolit Antim, dezvoltă în prima secvență toposul creștin al creației, urmând ca, în partea a doua, autorul să-și exprime gratitudinea față de domnitorul Constantin Brâncoveanu. De remarcat eleganța legăturii retorice pe care ierarhul o stabilește între „oamenii aleși și minunați” ai creștinismului și domnul Țării Românești, căruia îi dedică, de altfel, exemplara lucrare.

mulțemitoriu și voitoriu² de bine, atâta la céle sufletești, cât și la céle trupești.

Drept acéia, am vrut cu iubire de osteneală de am adunat și am însemnat întru această cărticea chipurile și obrazele tuturor strămoșilor noștri, anume carele din carele să trage, precum să povestesc în sfânta și dumnezeiasca Scriptură în cea véche și în cea noao, și ca un dar mic și mare să o aduc creștineștii stăpâniri a înălțimei-tale, mic zic pentru statul ei, de vréme ce pre scurt și cu puține cuvinte închiiaie toată rodoslovía de la Adam până la Hristos; mare iară pentru gândul, căci întru această rodoslovie³ să cuprind obraze de oameni mari și minunați, proroci, drepți și împărați, a căroră râvnitor fierbinte ești înălțimea-ta, și o oglindă curată prin mijlocul a căriia poate să vază fieștecarele toate bunătățile a celor fericiți bărbați.

Și socotesc lucrul acesta să nu fie fără de cuviință și fără de socoteală; una, pentru căci acéle ce înțelégem prin auz și prin cetaniia a multor zile cu vedéria chipurilor celor însemnate și cu cetaniia⁴ povestirei lor pre scurt mai mult ne încredințăm și mai pre lesne întru pomenire le putem păzi. A dooa, ca celuia ce ești stăpânitoriu întru așezământ preaslăvit și întru oblăduire prealuminat și de atâta mulțime de credincioși purtător de grijă și chivernisitor să cuvine drept acéia a fi adus înălțimei-tale de la noi un dar ca acesta; că céle luminate și preaslăvite să cuvin iară celor luminați și preaslăviți. Pentru că măriia-ta între prealuminatul neam al Băsărăbeștilor, dintru carii

---

² Termen arhaic ce evidențiază dinamismul, energia, râvna celui care aspiră și se străduiește să realizeze binele creștinesc.

³ Dată fiind dubla sa ocurență în acest text, putem vorbi de un așa-numit „dis leghomenon” (termen ce apare doar de două ori în text). Neatestat în dicționar, el pare să fie format prin contopirea unui cuvânt grec cu unul slav. Termenul denumește arborele genealogic de la Adam până la Hristos. Într-o copie a acestui manuscris, apare următoarea însemnare pe spatele primei scoarțe: „Această carte se numește Namurile [sic] de la Adam și cumpărătura ei este 150 lei” [a se vedea articolele: Ștefan BERECHET, „Un manuscris de zugrăveală al Mitropolitului Antim. Diferite inscripții și însemnări”, în: *Anuar. Comisiunea monumentelor istorice*, secția Basarabia, 2/1929, dar și: Gabriel ȘTREMPEL, „Un cronograf ilustrat atribuit mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Romanoslavica*, XIII (1966)].

⁴ Citire.

s-au arătat domni vrédnici și creștini, însuși ai odrăslit ca o odraslă cu străluciri de aur și ai înflorit ca o floare⁵ cu bun miros, păzită cu mila lui Dumnezeu, neveștejită până acum și să va păzi și de acum înainte *kata diadohin* pentru multele și nenumăratele faceri de bine, carele au câștigat cei de departe și cei de aproape de la creștineasca și asemănătoarea lui Hristos voință a măriei-tale, pentru care lucru de vom zice și te vom numi coroana tuturor domnilor, nu vom greși adevărului, de vréme ce ca un maslin roditoriu ce ești sădit în casa Domnului, întinzi spre toți ramurile céle neveștejite ale milosteniei⁶ și făcliia creștinescului tău suflet⁷ spre faptele céle bune și dumnezești pururea aprinsă cu focul credinții și a dragostei cei fierbinte și pusă în sféșnic pentru ca să lumineze tuturor celor ce sunt întru întunérecul scârbelor.

Și precum într-o grădină împărătească cu multe podoabe să află multe și de multe feliuri de flori, carele veselesc cu mirosul toate simțirile celor ce s-apropie, așa și chipul cel de Dumnezeu împodobit a înălțimei-tale iaste plin și împodobit cu multe daruri și bunătăți

---

⁵ Încântat de frumusețea metaforei copacului (de la arbore genealogic, la arborele lui Iesei și până la Hristos – Pomul Vieții), Sfântul Antim insistă în această direcție, folosind un cuvânt din aceeași familie lexicală (floare) în două registre morfologice diferite (verbal și nominal): „ai înflorit ca o floare”. Figura de stil, cunoscută sub denumirea de „parigmenon”, conferă textului o certă expresivitate lirică.

⁶ Înfățișând arborele genealogic al „neamurilor”, Sfântul Antim, încă dominat de metafora copacului, îl aseamănă pe însuși domnitorul Țării Românești cu un „măslin roditor” aflat în casa lui Dumnezeu (casa trebuie interpretată aici, nu numai ca biserică a lui Hristos, ci și ca locuință în care întreaga creație a Stăpânului cerului și al pământului și-a aflat rostul). De asemenea, trebuie remarcat că însăși milostenia este comparată cu un pom cu „ramuri” lungi, ce îi poate adumbri pe mulți. Din același registru vegetal, face parte și epitetul „neveștejit”, cu care ierarhul subliniază lucrarea neîncetată a bunăvoinței domnului față de cei aflați în necazuri.

⁷ Metafora recurentă în limbajul teologic de mai târziu se întemeiază pe cuvintele Mântuitorului adresate ucenicilor Săi: „voi sunteți lumina lumii” (*Matei 5, 14*). Sfântul Antim nu este mai rezervat în aprecieri când se referă la „făclia sufletului”, deoarece peste puține rânduri, va reitera argumentul oferit de Hristos mulțimii ascultătorilor: „Nu poate [...] aprinde cineva făclie și pune sub obroc, ci în sfeșnic” (*Matei 5, 15*), ci prin această metaforă (iconică, am putea zice), accentuează rolul de călăuzitor, de îndrumător, de deschizător de drumuri al celui care se află în fruntea țării.

și pociu zice cum că, ca alt Pariv indianesc, carele cu puteria lui cea trăgătoare trage la sine toate materiile, sau ca alt izvor din Scotusa ce închiagă toate vasăle cele stricate, așa și blândețele măriei tale trage pre toți cătră sine și-i închiagă cu mângăiere și tămăduiaște a fieștecăruia scârba inimii și supărarea lipsii cu îndurarea.

Și cu adevărat ești tot cu totul un chip însuflețit asemene fără de nici o despărțire cu acei minunați și vestiți ce mai sus s-au zis, atrăgând și adunând de pre la toți bunătățile cele mai de treabă și mai mari: însă, de la unul cucernicia⁸, de la altul credința cea fierbinte și râvna cea dumnezeiască, de la altul iubirea de streini, de la altul blândețele, de la altul îndelungă răbdare și nerăutatea, de la altul milostivirea și iubirea de săraci și de la alții alte bunătăți, carele sunt cunoscute și adevărate că le ai măria-ta, iar mai vârtos și mai ales de la dulcele mieu Iisus, smereniia cea de margine⁹; că decât te-au mărit Dumnezeu și te-au înălțat în cinste și în stăpânire, cu atâta mai vârtos te smerești cu duhul. Și pentru acéia cu multă cucerie¹⁰ te afli supt jugul cel bun și supt sarcina lui Hristos cea ușoară, primind cu multă răbdare și cu multe blândețe necazurile și supărările cele multe și de multe feliuri ce vin neîncetat, totdeauna, de toate părțile.

---

⁸ Dacă pornim pe filiera etimologică a cuvântului „cucernicie”, vom descoperi că desemnează o stare, o atitudine deosebită a celui care este cucerit de frumusețile dumnezeiești, suprafirești. Prin urmare, prin cucernicie, credinciosul își dezvăluie intensitatea îndrăgostirii de Dumnezeu, se arată ca un ins „învins” de mărețiile și splendorile, pe care „ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit” (1 Corinteni 2, 9).

⁹ Așa cum subliniam în *Didahii*, acest epitet cu adjectiv demonstrativ antepus („smereniia cea de margine”) reprezintă una dintre construcțiile favorite ale mitropolitului, dovadă stând desele recurențe în majoritatea textelor sale. Prin această figură de stil, Sfântul Antim exprimă desăvârșita smerenie a Domnului. Chenoza dumnezeiască nu poate fi cuprinsă de rațiunea omenească. Atotperfecțiunea ei se află dincolo de orice „margine” a minții umane. Mai mult, smerenia lui Hristos e marginea creației, a coborării personale a Logosului din înaltul realității necreate și pline de viață și iubire dumnezeiești în adâncul morții provocate de păcat (neascultare de Dumnezeu și neiubire), ca și iadul să-l lumineze și pe oamenii care-L așteptau să-i elibereze.

¹⁰ Remarcăm aici ipostaza celui îndrăgostit cu duhul: se manifestă cu „multă cucerie”, pentru că el însuși, așa cum arătam mai sus, este eminentamente o persoană cucerită de frumusețea Domnului.

Și precum cel într-un nume cu măriia-ta slăvitul și de Dumnezeu încununatul, marele și întocma cu apostolii Constandin, întâiul împărat al creștinilor, n-au ținut cu putere omenească schiptrul împărăției, ci numai cu singura nebiruita puteria Împăratului ceresc, într-acestaș chip și măriia-ta, ca un iubitoriu de Dumnezeu nu nădăjduști a chivernisi trebile domniei cu ajutoriul și cu înțelepciune omenească, ci chemi pururea și ajutoriul cel de sus¹¹, Căruia mă rog neconținind, ca să ajute măriei-tale, păzindu-te cu sănătate, cu veselie, cu viață îndelungată, mai presus decât toate célia ce aduc întristare, neclătit și nemișcat, întru înălțat scaunul măriei-tale, împreună cu toată luminată rudeniia măriei-tale. Amin.

Dat în vestitul oraș al Târgoviștei, la anul de la zidirea lumii 7217 <1709>, meseță iulâie, 1.

A păzitei de Dumnezeu înălțimei-tale, întru Hristos rugător, smeritul mitropolit al Ungrovlahiei, Anthim.

Povestire pre scurt pentru zidirea lui Adam¹²

Adam s-au zidit și s-au însuflețit la locul Damascului, precum zic unii. Și după aceia l-au mutat Dumnezeu în Grădina desfătării (dintru care iase râu și să înparte în 4 începături: numele unuia este Fison; acesta încungiură tot pământul Evilat; numele celui de al doilea este Gheon; acesta încungiură tot pământul Ethiopiei; râul al treilea este Tigru; acesta merge în preajma Asiriilor și râul al patrulea este Eufrat). Și adormi Dumnezeu pre Adam și luo o coastă dintr-ale lui și făcu pre muiare, pre care, văzând-o Adam, îi puse numele ei Eva, închipuind cu prorocie pe Hristos și biserica, precum și la celialalte zidiri ale lui Dumnezeu au dat cu prorocie numire la toate. Și, plecându-se Adam cuvintelor Evei, au mâncat din roada ce i-au

---

¹¹ Sfântul Antim îl prezintă pe domnitorul Constantin Brâncoveanu ca pe un rugător constant, ca pe un practicant, un trăitor ardent al credinței ortodoxe.

¹² Aici începe fila 4, coloana I. Includem și verso-ul filei 4.

poruncit Dumnezeu să nu mănânce. Și pentru rușinea golătății lor cusură foi de smochin și-ș acoperiră golătatea, pre carii blestemându-i Dumnezeu, îi goni din Raiu pre amândoi. Și au pus Dumnezeu înaintea ușii raiului heruvimi și sabiia cea de pară.

Iară după aceea, la al 15 ani ai vieții lui, au născut Adam pre Cain și la 30 de ani au născut pre Avel; iară la 230 ani de ai vieții lui au născut pre Sith. Să zice pentru Adam, cum să fie născut 30 de feciori și 30 de fete, afară din Cain și din Avel, precum istoricul Filon zice. Nașterea întâia și a patra și va să zică aceasta, că patru nașteri de la Adam s-au făcut: au născut pre Cain, o naștere; pre Halmana, a dooa naștere; pre Avel, a treia naștere; pre Delvora, a patra naștere. Aceste nașteri aici să socotesc de laturi. Și au fost toată viața lui Adam ani 930. (Facerea, cap 1 și 4).

Cade-să a ști și aceasta, că legia cea firească au ținut de la începutul lui Adam până la Moisi, ani 3682, și de la Moisi s-au început legia cea scrisă.

Pre Sith, carele l-au născut Adam la 230 de ani ai vieții lui, Moisi nu pune la număr cei 100 de ani ce-au plâns Adam și Eva pre Avel, dintru care Sith să trage neamul fiilor lui Dumnezeu. Și au trăit Sith ani 912. Pre acest Sith, zic unii cum că l-au trimis Adam când s-au bolnăvit, să meargă în Raiu să-i aducă din lemnul vieții; dară, nu i s-au dat voe, ci numai i-au dat îngerul lemn de finic. Și când s-au întors înapoi au găsit pre Adam mort și au sădit lemnul acela la mormântul lui Adam, de spre cap, carele s-au făcut copaci mare. Și după aceea, zic istoriile, să-l fie pus Solomon la lucrul curților lui ce au făcut, pre carele zic să se fie răstignit și Hristos. (Iară eu nu o țiu să fie aceasta adevărată).

Zice Stravon, istoricul, că după ce au murit Avel, Adam s-au fâgăduit lui Dumnezeu ca să nu să mai împreune cu muiarea lui. Iar Dumnezeu, prin mijlocul îngerului, i-au stricat fâgăduiala, pentru ca să se nască Fiiul lui Dumnezeu, din semenția lui. Iară Iosip, istoricul, zice că, după ce s-au omorât Avel și au fugit Cain, își aducea aminte Adam de odrăslirea (adecă, de nașterea) fiilor și să sfârâma foarte tare de dorul și de dragostea ce avea cătră dânșii; care socoteală a odrăslirii au numit-o Stravon odrăslire poruncilor lui

Dumnezeu, că la Facere au zis Dumnezeu: „Creșteți și vă înmulțiți”. Așa zice Filon, istoricul.

Cain au fost plugariu. Și pentru căci era nepriimate de Dumnezeu darurile lui, nefăcându-se cu dreptate, iară ale frățini-său priimate, s-au întristat. Și măcar că fu înfruntat de Dumnezeu, iară încăș tot au omorât pre frate-său Avel, greșind cu aceasta înșeptit: întâi, că n-au adus jărtvă dreaptă lui Dumnezeu; a dooa, că au zavistuit pre frate-său; a treia, că l-au viclenit; a patra, că l-au omorât; a cincea, că au spurcat pământul cu vărsarea sângelui frățini-său; a șasia, că au tăgăduit cu obrăznicie lui Dumnezeu; a șaptea, că nu s-au căit. Și drept aceia, fu pedepsit înșeptit. Iar după blestemul lui Dumnezeu fu pre pământ rătăcitor și nestatornic. (Facerea, cap 4).

Acest Cain au aflat întâi cumpenile și măsurile și au pus hotară pământului și au zidit cetăți. Iară după aceia, aflându-să într-un desiş de pădure, fu omorât de Lameh, feciorul lui Mathusala, carele era al șaptelea după Adam. (Facerea, cap 4).

Zice istoricul Iosip cum că au născut Adam pre acest Cain la al cinsprăzecelia ani ai vieții lui.

Acest Avel fu iubit de Dumnezeu și darurile lui priimate, căci le făcea cu dreptate; și pentru această pricină fu omorât de frate-său, Cain, când era de 100 de ani. Pre acest Avel l-au născut Adam la 30 de ani ai vieții lui, pre carele l-au plâns Adam și Eva 100 de ani. Și locul întru carele l-au plâns să chiamă până acum Valea Lacrărilor, care iaste aproape de Evron. (Facerea, cap 4).

Acest Lameh au scornit întâi a ținea doao mueri și cu acest lucru necuvios au călcat porunca lui Dumnezeu, Care au zis: „Și vor fi amândoi un trup”. Acesta fiind orb, îl trăgea altul. Și pentru căci omorâse pre Cain, zăcând în niște mărăcini, au zis mai nainte muerilor lui: „Am ucis bărbat întru rană mie și tinerel întru struncinare mie. Drept aceia, mi să va da răsplătire de 77 de ori”. (Facerea, cap 4).

Pre¹³ acest Enos l-au născut Sith la 205 de ani ai vieții lui, fiind Adam atunce de 335 de ani. Și să tâlcuiăște Enos: om sau bărbat,

¹³ De aici încep textele de pe coloana a II-a.

adecă cuvântătoriu și tare. Acesta au aflat întâi cuvinte de rugăciune și au început a să ruga lui Dumnezeu și a chiea numele Lui. Însă, zic jidovii cum că acesta să fie izvodit chipuri întru cinstea lui Dumnezeu, pentru ca să nu să lenevească oamenii a să închina și a cinsti pre Dumnezeu, precum în vremile de acum ținem noi, creștinii, sfințele icoane, a căruia anii vieții lui au fost 905.

Acest Cainan au trăit ani 910 și au făcut feciori și fete.

Acest Maleleil au trăit ani 900.

Acest Jared au trăit ani 962.

Acest Enoh, fiind plăcut lui Dumnezeu, s-au mutat în Grădina desfătării (adecă, în Raiu) și trăiaște împreună cu prorocul Ilie. Iară în vremea lui Antihrist vor să vie amândoi, dupe prorocia Zahariei și a lui Ioann la Apocalipsis, ca să întoarcă inimile părinților cătră feciori; și de el să vor omori în Ierusalim. Însă, acest Enoh, precum scrie în poslaniia Iudei, au izvodit slovele și au scris carte. Și pe vremea acestuia să adeverează să fie murit Adam. Și toată viața lui Enoh pre pământ au fost ani 365.

Pentru anii lui Mathusala multe păreri sunt. Pentru că după toc-mirea celor 70 de tâlcuitori, zic unii cum că au trăit după Potop ani 14, măcar că în corabie nu să vede nicăiri să fie fost, nici să pomește undeva să se fie mutat, ca Enoh. Iară alții zic să fie murit mai naintea Potopului. Iară Ieronim zice că au murit atuncea, în vremea Potopului; pentru că zice că au trăit, înaintea lui Lameh, ani 188, și Lameh, înaintea lui Noe, ani 181, și Noe înaintea Potopului, ani 600. Și într-acest gând, al lui Ieronim, să potrivesc toți; adecă, cum că au murit Mathusala în vremea Potopului. Iar precum zic cei 70 de tâlcuitori, vede-să a fi trăit înaintea lui Lameh 167 de ani și Lameh, înaintea lui Noe, 188 și Noe, înaintea Potopului, 600 și dupe Potop ani 14, carii fac, de toți, ani 969. (Facerea, cap 5).

Acest¹⁴ Iovil au aflat întâi corturile păstorilor și au despărțit turmele după feliuri și după neamuri, adecă osebind oile din capre și au rânduit anii. (Facerea, cap 4).

---

¹⁴ Fila 5, coloana I.

Acest Iuval au aflat meșteșugul muzicesc, adecă lăutele, organele și alte feliuri de cântări. Acesta, cunoscând cum va să se facă Potop au scris istoriile vremilor acelora pe stâlp de pământ și de piatră ca, de să va face Potopul de apă, să rămâe stâlpul cel de piatră cu istoriile, iar de să va face de foc, să rămâe stâlpul cel de pământ. (Facerea cap 4).

Această muiare, Noeman, precum zic unii din istorici, au aflat întâi meșteșugul țesăturii și a cusăturii.

Acest Thovel află meșteșugul făuriei, adecă să făcu începător lucrului băilor de fier și de aramă și a celorlalte băi de aur, de argint și de altele. Și din sunetul ciocanelor lui Thovel, veselindu-se Iuval au aflat potrivirile și întocmirile glasurilor. (Facerea, cap 4).

În vremile acestui Maleleil, împreunându-se fiii lui Dumnezeu, carii să trăgeau din Sith, cu fetele lui Cain, s-au născut uriașii. (Facerea, cap 6).

Tot neamul lui Cain au perit în Potop, carele era 77 de suflete. Și pentru aceasta s-au zis de Lameh cum că de 77 de ori să va pedepsi, pentru căci au omorât pre Cain, pentru că 77 de suflete dintr-ai lui au murit, precum zic unii din istorici.

Cade-să a ști cum că veacurile nu să zic pentru numărul anilor, precum vor unii, ci pentru niscare minuni carele să fac la începuturile veacurilor. Pentru că la începutul veacului celui dintâi fu începutul lumii; iar la începutul veacului al doilea fu curățirea lumii prin Potop, iară la începutul veacului al treilea s-au legiuit tăierea împrejur împotriva păcatului celui strămoșesc.

Acest¹⁵ Lameh au trăit ani 753 și au făcut feți și fete. (Facerea, cap 5).

Aici, la nașterea lui Noe, să sfârșaste veacul cel dintâi, având, după cum zic jidovii, ani 1642; și de la nașterea lui Noe până la Potop au fost ani 600, carii fac de toți, de la Adam până la Potop, ani 2242.

Noe, la al șaselea sute de ani ai vieții lui, împreună cu muiarea și cu 3 feciori ai lui, cu muerile lor, apropiindu-să Potopul, au intrat în corabiia ce făcuse din porunca lui Dumnezeu (cu 100 de ani mai nainte, după cum zice Ieronim). Și după aceia, desfăcându-se toate

¹⁵ Secență narativă de pe coloana a II-a.

izvoarele apelor și deșchizându-se jghiaburile ceriului, au ploat 40 de zile și 40 de nopți. Și s-au înălțat apa în sus de 15 coți de cât toți munții cei înalți, carii era supt ceriu, după cum zice la 7 capete ale Facerii. Și au murit tot trupul cel ce mișca pre pământ și toate câte au suflare de viață. Iară la 27 de zile a lunii a șaptea, înpuținându-se apa, s-au așăzat corabiia pre munții Ararat și la 27 de zile a lunii a dooa au eșit Noe din corabie, împlinindu-să un an încheiat, dupre călătoria soarelui, și fiind și luna de 17 zile.

Stravon, gheograful, zice că în anul în care au grăit Dumnezeu cătră Noe, tot într-acelaș au început și corabiia și o au sfârșit și au și intrat într-însa.

Cade-să a ști că anul iaste în doao feliuri: iaste anul soarelui, carele în 12 luni își face călătoria sa și acestui an urmăm noi, și iaste și anul lunii, carele cu 12 încunjurături ale ei, își vine la locul său. Însă, anul lunii iaste mai mic cu 11 zile decât al soarelui.

Iară de vei vrea să faci și anul luminii întocma cu al soarelui, cele 11 zile ce au rămas din micșorarea anului, ce am zis mai sus, le adaogi la începutul crugului celui dintâi al luminii, și așa cu acest mijloc, iaste amânduror luminilor anul tot întocmai.

Drept aceia, de vreme ce la 27 zile a lunii a dooa au intrat Noe în corabie, iarăși într-aceiași zi, împlinind-se anul soarelui, au eșit. Și, făcând jărtăvnic lui Dumnezeu, i s-au dat voe a mânca, carne făr' de sânge. Și să puse și curcubeul în loc de semn, cum că nu să va mai face potop. După aceia, îmbătându-se Noe de vin, s-au dezgolit în casa lui. Și văzând fiu-său, Ham, goliciunea tătâne-său, râse de el.

Iar¹⁶ la începutul veacului al patrilea fu aflarea împăraților; iar la începutul veacului al cincilea fu mutarea norodului lui Dumnezeu în Vavilon. Iară la începutul veacului al șaselea fu întruparea Fiiului lui Dumnezeu, iară la începutul veacului al șaptelea fu deșchiderea ușilor ceriurilor; iară la începutul veacului al optulea va fi scularea trupurilor și răsplătirea celor buni și celor răi, precum zice Avgustin.

---

¹⁶ Verso-ul filei 5, coloana I.

Veacul au fost de la Adam până la Noe și de la Noe până la Avraam și de la Avraam până la David și de la David până la mutarea în Vavilon și de la mutarea în Vavilon până la Hristos și de la Hristos până la sfârșitul lumii.

Acéstia sunt veacurile celor vii; iaste și veacul celor drepti, ce să odihnesc, carele s-au început de la patimile lui Hristos și va conteni la zioa judecătii. Va fi și veacul celor ce să vor scula, carele să va începe de la zioa judecătii și va fi fără de sfârșit.

Și¹⁷ înțelegând tată-său, îl blestemă, iară pre frații lui îi blagoslovi. Și trăind ani 950, au murit, carele la 500 de ani ai vieții lui au născut pre Sim, fiind de la facerea lumii 2140 de ani. (Facerea, cap 8 și 9).

Pricina pentru care au făcut Dumnezeu Potopul, precum zice Methodie, iaste aceasta, că la 100 de ani ai miei¹⁸ 18 cei din-tâi să împreuna feciorii lui Cain cu muerile fraților lor, făcând mari curvii. Și întorcându-se muerile în răutătime să amesteca cu alți bărbați, hulind pre bărbații lor.

Iară după ce au murit Adam, ș-au despărțit Sith ruda lui din ruda lui Cain și s-au dus în locul întru carele s-au născut. Pentru că încă trăind tată-său îl opriia a nu fi împreună cu dânsul, însă Sith au lăcut într-un munte aproape de Raiu, iar Cain într-o câmpie, unde și pre Avel au ucis. Deci, la 500 de ani ai miei a dooa, s-au întărâtat oamenii spre muerile unul a altuia și la 600 de ani s-au împreunat feciorii lui Sith cu fetele lui Cain, dintru carii s-au născut uriașii; și începând miiia a treia s-au făcut Potopul.

Iară la 100 de ani după Potop să născu lui Ham fecior și chiemă numele lui Hus, căruia, deaca să făcu de 30 de ani i-au dat daruri și l-au lăsat pre el în pământul lui Etham. Și au ținut acel loc Hus până în marea, care să numește Orașul Soarelui.

Acesta au luat de la Dumnezeu dar de înțelepciune și au aflat astronomiia, dintru carele au născut Nevrod, uriașul, carele era de 20 de coți. Acesta au început a împărăți în Vavilon și au cunoscut

¹⁷ Text aflat pe coloana a II-a.

¹⁸ Genitivul substantivului „o mie”.

mai nainte pentru începerea celor 4 împărății și pentru sfârșitul lor, cum că vor fi una dupe alta, pentru care sfârșit mai ales, au grăit și prorocul Daniil.

Și Nevrod cătră ucenicul său au zis că întâi vor împărăți din feciorii lui Ham, dintru carele s-au tras Vil; apoi, vor împărăți cei ce să vor trage din Sim, adecă midiii, elinii și perșii; după aceia vor împărăți cei ce să vor trage din Iafet, adecă romanii. Așa zic istoricii.

Dintr-acești¹⁹ 3 feciori ai lui Noe, Sim, Ham și Iafeth, s-au făcut neamuri 72, adecă: 15 din Iafeth, 30 din Ham, 27 din Sim și s-au împărțit în lume; pentru că Sim au ținut Asiia, Ham Africhiia, Iafeth Europi, adecă părțile de cătră amiazănoapte.

Ci, numai pentru neamul lui Sim, vom zice mai cu denadinsul, pentru că din seminția lui, după ce au trecut multe neamuri, s-au născut Hristos, precum să va arăta mai în jos. Iar din ceilalți doi, adecă din Ham și Iafeth s-au făcut limbile.

Sim de 102 ani era, când au născut pe Arfaxad, dintru care sânt iudeii și haldeii. Iară anii vieții lui au fost 602. (Facerea, cap 11).

Filon, în Cartea întrebăciunilor lui, la cartea Facerii, zice că dintr-acești 3 feciori ai lui Noe, încă trăind el, s-au făcut 24.000 de bărbați, afară din mueri și din copii, având și stăpânitori pre dânșii; pentru că peste feciorii lui Ham era Nevrod stăpânitor în Vavilon, iar pre feciorii lui Sim era Ghetraf, iar pe feciorii lui Iafeth era Sulfanos.

Ieronim, la Isaia, zice pentru Vavilon cum că s-au zidit într-o câmpie; însă, cetatea era în 4 cornuri și de la un corn până la altul erau 16.000 de pași. Iară curtea ei, adecă unde șădea împăratul, era turnul, carele s-au zidit în urma Potopului și să numește turnul lui Vavil, a căruia înălțime era de 3.000 de pași, întru care era ulițele de marmură și biserici de aur; ulițele împodobite cu aur și cu pietri și vânătorii împărătești, cu de tot felul de hiară, era înlăuntrul cetății, carele s-au stricat în vremea lui Valtasar, împăratul Vavilonului și a lui Daniil prorocului. Și acuma lăcuesc acolo bălauri și pasări, ce să numesc struto-camili, precum au fost zis mai nainte Isaia, la 13 capete.

---

¹⁹ Fila 6, coloana I.

Iară Vida zice cum că s-au zidit Vavilonul pentru închipuirea lumii de Nevrod, uriașul, carele era de 20 de coți, întru carele au și împărățit întâi; căruia Vavilon lățimea zidului era de 200 de coți, iară încunjurarea de 3.000 de stadii, întărindu-l cu 100 de porți de hier. Și curgea prin mijlocu-i râul lui Efrat, în care scrie a fi un turn de 3.000 de pași de nalt.

Acest Arfaxad au trăit ani 330, dintru carele să trag samarinénii și indiii. (Facerea, cap 11). Leat 2379²⁰.

După²¹ Potop s-au început patru împărății: despre răsărit împărăția asiriianilor, întru care au împărățit Vil; despre apus împărăția sihimeilor, întru care au împărățit întâi Eghialie; despre miazănoapte împărăția schithilor, întru care au împărățit Darie; despre miazăzi împărăția eghiptenilor, întru care au împărățit Menefta. Iară după Vil au împărățit la asiriiani Semiramis, muiarea lui, care ș-au luat bărbat pre fiu-său și au făcut cetatea Vavilonului cap împărăției. Iară dupe dânsa au priimit împărăția Ninos, carele să făcu aflător idolilor, făcând chipul tătâne-său și puindu-l în ulițe, ca să se cinstească de toți. Iar mai pre urmă au luat împărăția Sardanapal. Iară după el au mutat Arbachi împărăția la Midii și au împărățit pre Midii Asteaghie, dându-ș fata lui domnului perșilor, dintru care născându-se Chir au biruit pe Asteaghie, carele murind și sfârșindu-i-se împărăția, Darie, feciorul lui Asteag, împreună cu Chirul au împărățit, precum să véde în cartea lui Daniil.

Acest²² Sala au trăit ani 800. Acesta au zidit Salimul, adecă Ierusalimul. (Facerea, cap 11).

Dintr-acest Ever s-au numit evreei (au din Avraam, adecă avraaniani). Acest Ever au trăit ani 200. În vremea acestuia s-au zidit turnul lui Vavil, în câmpul lui Sanaar.

Falec au trăit ani 209. Acesta întâi s-au închinat idolilor. În vremea acestui Falec s-au făcut despărțirea limbilor la zidirea turnului

²⁰ Scurt paragraf aflat pe coloana a II-a.

²¹ Verso-ul filei 6, coloana I.

²² Coloana a II-a.

lui Vavil și în ruda lui au rămas limba ovreiască, care să grăia mai întâi decât toate limbile. Acesta s-au numit Falec, adecă despărțire, pentru că în zilele lui au despărțit Dumnezeu pre toți feciorii lui Noe în 72 de limbi. (Facerea, cap 11).

Ragav²³ au trăit ani 207. În vremea acestuia s-au început împărăția schithilor, întru care au împărățit întâi Ranos, despre miază-noapte. Leat 2902.

Seruh au trăit ani 200. În vremea acestuia s-au început împărăția eghiptenilor, întru care au împărățit întâi Mincos. Nahor au trăit ani 125. În vremea acestuia s-au început împărăția asiriianilor, întru care au împărățit întâi Vil despre răsărit, și împărăția sihimeilor, despre apus, întru care au împărățit Eghialie.

Nahor, feciorul Tharei și frate lui Avraam, mergând în Hanaan, după porunca lui Dumnezeu, au făcut acești 3 feciori: pre Uz, pre Vuz și pre Vathuil, împreună și cu alți 5 feciori, dintru care Vuz s-au tras Valaam, pentru care grăiaște în cartea Numerilor, cap 23 și 24, carele dupe zisa evreilor, în cartea lui Iov, să chiamă Eliuz Vuziteanul. (Iov, cap 32).

Însă, acest Nahor, eșind din pământul haldeilor, ș-au luat muiare pre Malha, fata frățini-său, lui Arran, fiind Arran mort. Și au lăcuit în Harran al Mesopotamiei, murind acolo și Thara, tatăl lui. (Facerea, cap 11).

Acest²⁴ Thara, tatăl lui Avraam, neputând răbda ocările haldeilor, pentru că nu vrea să se închine focului, fiind în pământul lor, întru care au omorât haldeii pre fiu-său cel dintâi, au fugit împreună cu Avraam și cu Nahor și cu oamenii de casa lui Arran în Harran al Mesopotamiei, întru care, lăcuind ani 205, au murit.

În vremea acestuia au aflat Zoroastru meșteșugul vrăjii. Leat 3184. (Facerea, cap 11).

La nașterea lui Avraam s-au plinit veacul al doilea, cuprinzând ani 942, carii sunt de toți de la Adam ani 3184.

---

²³ Fila 7, coloana I.

²⁴ Text de pe coloana a II-a.

Avraam, după ce s-au înecat frate-său Arran, au luat cu sineși pre Lot, feciorul frățini-său, și luându-și muiare pre Sarra, fata frățini-său, lui Arran, s-au dus împreună cu tată-său în pământul lui Harran, întru care, după ce au murit tată-său, au venit la Sihem. Și de acolo, mutându-se, ș-au făcut coliba la Pendapoli, între Vethil și între Agghe. Deci, întorcându-să de la Eghipet, întru care fiind, au zis pentru muiarea lui cum că-i iaste soră, de frica împăratului faraon și lăcuind la stăjarul lui Mamvri, au văzut 3 îngeri, asemenea ca cum ar fi 3 frați. Și întorcându-se de la uciderea celor 5 împărați și luând înapoi toate câte au fost prădat ei de la Sodoma, foarte fu cinstit de Melhisedec, împăratul Salimului. Și i-au dat Avraam lui zeciuală din toate prăzile acélia. (Facerea, de la cap 11 până la cap 14).

Acestui Avraam, la 75 de ani ai vieții lui, i s-au făgăduit, de la Dumnezeu, fecior; și la 86 de ani i să născu lui Ismail. Iar la 100 de ani i să născu lui Isaac. Iar la 127 de ani au murit Sarra. Anii vieții lui au fost 175. Acesta au priimit întâi tăiare împrejur.

De va fi întrebăciune, pentru ce evanghelistul nu pomenește nimic pentru ceialalți feciori ai lui Avraam, ci numai de Isaac, cade-să a răspunde cum că Ismail și ceialalți feciori ai lui Avraam n-au stătut în credința unui Dumnezeu, împreună cu Isaac. Drept aceia, începe de la Avraam, carele de față au propoveduit închinăciunea unui Dumnezeu și pentru aceia să cuvine a să numi întâi credincios.

Vrând²⁵ să se prăpădească din urgie dumnezeiască cele 5 cetăți ale Sodomului, de foc și de iarbă pucioasă, fugi Lot cu muiarea lui, ca să meargă în Sigor. Și călcând muiarea porunca lui Dumnezeu cu căută-tura îndărăt, s-au prefăcut în stâlp de sare. Iar după aceia, făcu Lot pre acești 2 feciori, pre Moav și pre Amon, din doao fete ale lui, carele, îmbătându-l pre el, s-au împreunat cu dânsul și amândoao au luat în pân-tece.

Acest Iov, dupe cum zic unii, fu împărat al doilea după Vil, din neamul lui Edom, carele, precum scrie la Facere, cap 36, iaste fecior nepotului lui Edom. Iar jidovii zic cum să se fie trăgând el din Uz, feciorul lui Nahor.

²⁵ Verso-ul filei 7, coloana I.

Filon zice cum că acest Iov ș-au luat muiare pre Dina, fata lui Iacov și au făcut cu dânsa 7 feciori și 3 fete, mai nainte de ispita ce i s-au întâmplat lui de la Dumnezeu.

Și după aceia au făcut iară atâtea feciori și fete, precum să vede în cartea lui Iov.

Avraam²⁶ începător fu credinții, ales întru dreptate, viteaz în războaie, putiarnic întru biruințe, precum scrie Amvrosie.

Pre această Hetură, Avraam o au luat muiare după ce au murit Sarra. Însă, unii zic cum că aceasta iaste să fie Agar, care din posednică fu lui muiare slobodă. Și bine să potrivește pentru că Hetura, tâlcuindu-se, va să zică împreună. Și au făcut aceasta mulți feciori, dintru carii să trag sarachinii, măcar că ei tăgăduesc. Acéstia zic istoricii.

Pre acești 2, adecă pre Naveoth și pre Chidar i-au născut Ismail, feciorul Agarei egiptencei și pre alți zece. (Facerea, cap 25).

Acest²⁷ Valaam, carele în cartea lui Iov să zice Elius Vuziteanul, să trage din Vuz, feciorul lui Nahor, pre carele chiamându-l Valac, împăratul moavitenilor ca să blesteme pre norodul lui Israil, care veniia din Eghipet asupra lui, în loc de a-l blestema, mai vârtos l-au blagoslovit. Căci că grăise cătră dânsul asinul, mai nainte până a nu sosi la împăratul Valac, zicându-i: „Ce mă bați, că iată îngerul lui Dumnezeu, fiind sabie goală, nu mă lasă să umblu”. Acesta au prorocit pentru răsăritul steii Mântuitoriului nostru Iisus Hristos, zicând că va răsări stea din Iacov și să va scula om din Israil și va sfârâma pre începătorii lui Moav, i proci. (Numere, cap 22 și 23).

Pre această Reveca o au adus Eliezer, sluga lui Avraam, din Mesopotamiia a fi muiare lui Isaac, care, scoțând apă, i-au cerut Eliezer să bea. Și răspunzându-i ia, zise: „Bea, doamne, și voi da și cămilelor tale băutură”. Și era aceasta fată lui Vathuil și soră lui Lavan. (Facerea, cap 24).

Isaf cel des la păr, feciorul lui Isaac, era vânător, carele-ș vându nașterile dintâi frățini-său, lui Iacov, pentru o fiertură de linte, carele

---

²⁶ Coloana a II-a.

²⁷ Fila 8, coloana I.

pentru înfierbințeala lui s-au numit Edom. Își luă 3 mueri: doao gavaoniece, pre Iudith și pre Vetheamath și una din fetele lui Ismail. Înșălându-l, după aceia, frate-său, Iacov, cu învățătura mume-sei, Revecăi, i-au luat și blagosloveniia. (Facerea, cap 26 și 27).

Isaac²⁸, când să chinuia muiarea lui, Reveca, la nașterea feciorilor ei, au auzit prorocie pentru Isaf, cum că va să dea nașterile cele dintâi lui Iacov. Deci, lăcuind la Gherara au numit pre muiarea lui Reveca, soră, cătră Avimeleh împăratul, temându-se să nu-l omoare pentru dânsa, că era frumoasă. Și fiind acolo din cele ce au sămănat în pământul acela, însutit au luat roadă. Și cele 3 fântâni care au fost săpat tată-său, astupându-să cu pământ de filistiime, au săpat el altă fântână, a patra, și au aflat acolo jărtvă, împreună cu Avimeleh și cu Filoh. Deci, îmbătrânind și vrând să moară au dat blagosloveniia lui Iacov, neștiind, și au lepădat pre Isaf.

Când ș-au luat Isaac muiare au fost de 40 de ani, iar toți anii vieții lui au fost 180. (Facerea, de la cap 25 până la cap 29).

Iacov, după ce au înșelat pre frate-său, Isaf, de i-au luat nașterile dintâi și blagosloveniia, au fugit la Mesopotamiia, întru care rădică stâlp pentru videniia care au văzut. Și tocmindu-se cu Lavan, fratele Revecăi, ca să-i slujască 7 ani, pentru ca să-i dea pre Rahil muiare și nevrând Lavan să-i dea pre Rahil i-au dat pre Liia; apoi, slujind Iacov și alți 7 ani, au luat și pre Rahil și prin pistritura toiagelor, carele pusese la curgerile apelor, unde au fost bând dobitoacele, s-au îmbogățit foarte. După acéia, au fugit cu muerile lui și cu cei 11 feciori ai lui și cu averia lui de la Lavan, furând și Rahil de la tată-său, Lavan, idoli.

Deci, auzind Lavan cum că au fugit Iacov, l-au gonit pre urmă și l-au ajuns Lavan la Galaad și, făcând legătură între dânsii cu movilă de pietre, să despărțiră și să duseră fieștecare la calea lui. Și văzu Iacov tabere de înger. Deci, trecând pârâul să strică la coapsă de îngerul cu care s-au luptat de seara până dimineața și pentru aceia rămase șchiop, schimbându-i-se și numele de înger, din Iacov în Israil. Și

²⁸ Text pe coloana a II-a.

trimitând daruri frății-său, lui Isaaf, au eșit într-o întâmpinare a lui cu 400 de bărbați. Deci, omorând pre sihemetiéni, pentru răpirea fie-sa, au făcut jărtăvnic în Vethil și și-au curățit casa lui.

După acéia, venind de la Mesopotamiia la râul lui Efrath, aproape de stejariul Thavorului, cu toată casa lui, și acolo murind Rahil, dupe ce au făcut coliba turmei și îmbătrânind Iacov, au vândut pre Iosif, frații lui, la neguțători; și pogorându-să Iacov, în vremea foameții la Eghipte, s-au priimit de fiu-său, Iosif, cu cinste mare.

Deci, răspunzând Iacov lui faraon împăratului, pentru anii vieții lui și blagoslovind pre feciorii lui de rând, unul după altul, și-au plinit viața, trăind ani 167, carele, când au născut pre Iuda era de ani 65, iar când au născut pre Iosif era de ani 91.

Această²⁹ Dină, eșind să privească muerile din locul Sihemu-lui, fu răpită de împăratul Sihem și să împreună cu dânsa. Deci, cerșindu-o de la tată-său a-i fi muiare, i s-au răspuns de la frații ei să se tae împrejur, cu toată oblastia lui; și făcu împăratul după voia lor. Iară Simon și Levi nu s-au lăsat nici pe aceia, ci au plecat asupra împăratului Sihem și au omorât pre el, cu toți cei din cetatea lui. (Facerea, cap 34).

Dintr-acest Simeon s-au tras cărturarii, gonitorii lui Hristos și ai ucenicilor Lui. Anii vieții acestuia au fost 142.

Din Levi s-au tras preoții, carii aduceau jărtve către Dumnezeu și parte de pământ n-au avut aceștea între neamuri, ci câștigul lor era pârga și priimélele din toate bucatele ce aducea norodul la biserică. Anii vieții Iudei au fost 137.

Dathan și Aviron, pentru căci să trăgea ei din cel dintâi născut, adecă din Ruvim, vrea ca să aibă ei stăpânirea norodului. Și pentru vrajba ce au rădicat în norod, cu învățătura lui Core, fiind Moisi stăpânitor, s-au înghițit de pământ, cu toată casa lor și cu toate colibele lor, precum scrie la Numere, cap 16.

Dintr-acest Iuda s-au tras împărații, dintru a căruia seminție, după multe neamuri, S-au întrupat Hristos.

---

²⁹ Verso-ul filei 8, coloana I.

În³⁰ vremea acestuia au dat Feronie lege elinilor. (Facerea, de la cap 35 până la cap 49). Leat 3935.

Această Rahil fu muiare a dooa a lui Iacov, slobodă, care, la nașterea lui Veniamin au murit și s-au îngropat aproape de stejariul Thavorului. (Facerea, cap 35).

Din semenția acestui Dan va să se nască Antihrist și pentru aceia la Apocalipsis nu să numește în rând cu celialalte neamuri.

Iosif, vânzându-se la ismailteni de frații lui, l-au dus la Eghiptet și acolo l-au băgat în temniță pentru muiarea stăpănu-său, lui Pentefri, căci n-au vrut să facă păcat cu ia. Și dezlegând visele a pitariului și a păharnicului s-au mântuit. După aceia, dezlegând și visele împăratului faraon, pentru cei 7 boi grași și pentru cei 7 mârșavi, fu pus de împăratul faraon stăpânitor Eghiptetului.

Iar în vremea foameții, venind frații lui la Eghiptet să cumpere grâu și cunoscându-i pre ei Iosif, i-au trimis îndărăt la tată-său cu grâu, poruncind lor ca să se pogoare și tatăl lor, Iacov, la Eghiptet. Deci, mergând Iacov, cu toată casa lui, ca la 75 de oameni, la Eghiptet, fu priimit de Iosif cu cinste mare. Și luându-ș Iosif muiare eghipteană, au făcut cu ia pre Manasi și pre Efraim, pre carii Iacov i-au potrivit întocma cu feciorii lui. Și, plinindu-și și Iosif viața, au murit. (Facerea de la cap 41 până la cap 49). În vremea acestui Iosif au început Elada a face grâu și Atlas au aflat astronomia. Leat 3545.

Caath³¹ au fost strămoș lui Moisi, carele au trăit ani 133.

Acest Aram, tatăl lui Moisi și lui Aaron, au fost bărbat din neamul preoțesc; iar muma lor au fost Iothavith.

Moisi au fost judecătoriu întâi. Și au trăit ani 140.

În vremea lui Moisi s-au împlinit vremea legii cei firești, fiind legia aceasta ani 368. Iar de la Moisi s-au început vremea legii cei scrise și au ținut până la Hristos, întru care s-au plinit ani 1536.

Mariam, sora lui Moisi, pentru căci au tânjit asupra lui Moisi s-au bubat și prin rugăciunea lui, iară s-au tămăduit. (Judecătorii, cap 12).

³⁰ Coloana a II-a.

³¹ Fila 9, coloana I.

Acest Core au rădicat vrajbă asupra lui Aaron pentru preoție, zicând cum că iaste din cel dintâi născut, adică din Isaar. Drept aceea, fu ars cu foc din ceriu împreună cu 250 de bărbați, precum scrie la Numere, cap 16.

Pre acest Moisi, dupe ce l-au aruncat în râu, gășându-l Hamur, fata împăratului faraon, l-au luat și l-au făcut pre el fecior al ei. Și neștiind, l-au dat mâne-sa să-l crească, puindu-i numele Moisi, care, tâlcuindu-se, zice cum că s-au luat din apă.

Acest Moisi, omorând un eghiptean și drept aceea, fugind în pământul lui Madiiam, ș-au luat muiare pre fata lui Iothor, preotul Madiamului. Acestui Moisi, arătându-i-se Dumnezeu în rug, l-au trimis ca să mântuiască pre Israil din Eghiptet. (Eșirea, cap 2 până la cap 7).

Pentru³² Thamar, zice Zlatoust cum că n-au fost noră Iudei, pentru că nici unul din feciorii lui nu o au cunoscut pre dânsa, nici n-au fost curvă, pentru că nu cu gând curvesc, ci pentru dragostea nașterii de coconi, au luat chip curvesc și au voit a să împreuna cu Iuda, pentru că au știut că va să Se nască Hristos din sementiia Iudei.

Iuda, având trei feciori, pre Ir, pre Avnan și pe Silom și dând pre Thamar muiare lui Or și după moartea lui Or, nefăcând copii cu dânsul, au dat-o lui Avnan și nefăcând nici cu acela copii, că au perit amândoi din urgie dumnezeiască, pentru păcatul lor cel necuvios, n-au vrut după aceea să mai dea Iuda pe Thamar după al treilea fecior al lui, adecă după Silom; ci ședeia Thamar la casa părinților ei.

Și pentru ca să nu rămâie Thamar făr' de feciori, lepădând hainele cele jalnice, să îmbracă în alte haine și eși la o răspântie, închi-puindu-se cum că iaste curvă. Și întâmplându-se a merge Iuda să-și tunză oile, neavând muiare, s-au culcat cu dânsa, necunoscându-o. Și îndată au luat ia în pânțece. Și i-au fost dat Iuda, în loc de plată, toiagul său și inelul și gherdanul. Apoi, prinzându-să Thamar ca o curvă și vrând ca să o arză, arătând acele zăloage ce au fost luat de la Iuda, s-au îndreptat; din caré s-au născut Fares și Zara. (Facerea, cap 38).

---

³² Coloana a II-a.

Iisus³³, feciorul lui Navi, luând stăpânirea norodului, după Moisi, precum scrie la 31 de capete la A 2 lége și trimițând din Sihem 2 iscoade la Ierihon, dupe 7 zile au trecut Iordanul, împreună cu tot norodul lui, neudându-să picioarele lor. Și scoțând din râu pre uscat 12 pietri și de pre uscat ducând în râu iară 12 pentru pomenire, au înnoit pre norod cu a dooa obrezuire în Galgale și, trâmbițând preoții împrejurul cetății Ierihonului, a șaptea zi căzură zidurile ei.

Și, luând-o pre dânsa, o făcură întocma cu pământul, omorând pre toți, din om până în dobitoc. Și lăsând numai pre Rava, curva, cu toți ai ei, fiind însemnată casa ei cu o fune roșie, după cum o învățase iscoadele lui Iisus, pentru binele ce-au fost făcut, de i-au mântuit din moarte și pentru căci era făgăduit Iisus lui Dumnezeu cu jurământ, ca să nu ia nimenea, nimic, din prada Ierihonului.

Fiind pornit de lăcomie, Ahar au luat o limbă de aur și o plașcă roșie; și drept acéia, s-au mâniaat Dumnezeu pre norodul lui Israil și s-au omorât la Ghilghe ca la 36 de bărbați, și ucise norodul și pre Ahar cu pietri, pentru lăcomiia lui; așijderea și pre Ghei, cetatea cu vicleșug, de tot o au sfărâmat și au făcut pre gavaonéni robi, aducători de apă și de lemne, și pre cei 5 împărați, carii viclenea Gavaonul i-au omorât.

Mărindu-se zioa cu starea lunii și a soarelui, ca la 24 de ceasuri, prin rugăciunea lui Iisus, deci zidind jărtăvnic la Gheval și blagoslovind și blestemând înaintea norodului, au îndemnat pre toți a striga amin, facă-să.

După acéia, au împărțit celor 12 sementii pământul ce cuprinsese; însă, celor doao sementii și jumătate, adecă lui Ruvim și lui Gad, și jumătate din sementiia lui Manasi li-au dat pământul cel ce le-au fost dat mai denainte Moisi. Iar celor 9 pol de sementii li-au dat celalalt pământ, împărțindu-l pre neamuri. Iar după 14 ani, întorcându-se, au făcut jărtăvnic la mormântele Iordanului și au lăsat slobod norodul lui Israil de cătră toți vrăjmașii. Și făcu norodul legătură cu stropire de apă, cum că să vor închina lui Dumnezeu. Și să făcură toți anii vieții lui Iisus 110.

³³ Verso-ul filei 9, coloana I.

Acestia scrie la cartea lui de la capul cel dintâi până la sfârșit.

În vremea acestui Huzi s-au mutat preoția de la Eleazar la Ili, care Ili era din Ithamar. Iar cei ce au fost din neamul lui Ili s-au scos din preoție, în urma lui, pentru răutățile lor. (Împărați, I, cap 2).

Iară³⁴ după ce au murit Iisus, au lăsat norodul lui Israil pre Dumnezeu și s-au închinat Astrarothii și lui Vaal. Drept aceia, au dat pre ei Dumnezeu în mâinile lui Husarsathem, împăratului Mesopotamiei, căruia au fost supuși 8 ani. Într-aceia vreme, zic unii, să fie fost celia ce să zic pentru idolul lui Mihei, în cartea Judecătorilor, cap 17 și celia ce să zic pentru muiarea lui Levi, la Judecători, cap 19.

Acest Gothoniil au fost fecior lui Chenez, fratele lui Halev și ș-au luat muiare pre Axan, fata lui Canev. Acesta au mântuit pre Israil din mâinile lui Husarsathem. Și s-au odihnit pământul în 40 de ani. Deci, murind acesta, iar au greșit Israil și i-au dat pre ei Dumnezeu în mâinile lui Eglon, împăratul moavitenilor și au robit lui ani 18.

În vrmea acestuia s-au făcut de Palamid slovele elinilor.

Acest³⁵ Aminadav au fost stăpânitor peste neamul Iudii, la eșirea norodului din Eghiptet. Acesta au intrat întâi în Marea Roșie cu neamul său, că ceialalți să temea. Și drept aceia, au dat Dumnezeu feciorilor lui puteria împărătească, pentru căci i-au urmat lui.

Naason, la eșirea norodului din Eghiptet au fost căpetenie neamului Iudei, după moartea tătâne-său, precum scrie la Numere, cap 10. Însă, la acest Naason să plinește cuvântul carele au zis Dumnezeu cătră Avraam, la Facere, cap 15, că la al patrulea neam vor eși fiii lui Israil din Eghiptet.

În³⁶ vremea acestuia au scornit Fictonie de au înhămat, în Troada, patru cai.

Acest Avimeleh iaste fecior lui Ierovaal dintr-o posadnică a lui, născut în Sihem. Și, puindu-să împărat sihemitenilor, au omorât pre 70 de frați ai lui, scăpând dintru ei numai Ioatham, carele, stând

---

³⁴ Coloana a II-a.

³⁵ De aici încep textele organizate pe a III-a coloană.

³⁶ Fila 10, coloana I.

într-un munte, au zis sihemitenilor o pildă pentru măslin, pentru smochin, pentru vie și pentru păducel.

Acest³⁷ Aod au fost viteaz foarte, carele, omorând pre Eglon, împăratul moavitenilor, în cămara lui, au mântuit pre Israil și s-au odihnit pământul ani 80. Deci, murind acesta, îndată s-au pus în locul lui Semegar. (Judecători, cap 3). Leat 3879.

Acest Semegar au omorât 600 de oameni filistiimi, cu cormanul plugului; drept aceia, fu pus mai mare peste israilteni. Deci, murind acesta, iar au greșit Israil înaintea lui Dumnezeu și s-au dat în mânie lui Iavim, împăratul hanaanilor, carele au supus pre Israil prin Sisara, boiarinul lui, ani 20.

Această Devora au fost prorociță, muiare fiind lui Varac și lui Lafidoth. Aceasta, omorând pre Sisara cu mijlocul Iaiei, muerii lui Haver chineului, care Haver era slugă lui Sisara și mântuind pre Israil au cântat cântare, precum scrie la Judecători, cap 4. Și s-au odihnit pământul în ani 40. Deci, murind aceasta Devora au viclenit Israil înaintea lui Dumnezeu și i-au dat pre ei Dumnezeu în mânie lui Madiam ani 7. (Judecători, cap 5). Leat 3926.

Acest Ghedeon au pus cărnuri pe piatră înaintea îngerului ce i să arătase și surpând jărtăvnicul lui Vaal, să numi Ierovaal. Și s-au arătat lui semn pre lână cum că va mântui Dumnezeu prin mâna lui, pre Israil cu 300 de oameni, carii vor limpi apă din râu, cum limpsc câinii.

Pentru³⁸ că de vei număra neamurile împărătești, unul dupe altul, adecă, care după care au împărățit și nu după obraze, vei afla acest neam, al patrulea, începând de la Iuda și sfârșind la Naason. Iar de vei lua aminte urmarea acestui neam, al patrulea, din neamul pre-oșesc, cade-să a lua începerea de la Levi și să pogoare până la Eleazar.

Salmon ș-au luat muiare pre Raav, curva, (caré au fost ascuns iscoadele lui Iisus în puzdării de in, lângă zidul cetății, precum scrie Iisus Navi) și au născut dintr-însa pre Vooz, care Vooz au fost moș

---

³⁷ Coloana a II-a.

³⁸ Coloana a III-a.

lui Vooz, celui ce a născut pre Ovid. Însă, trei inși de rând, adecă tată și fecior și nepot s-au numit tot cu acest nume Vooz; drept aceia, evanghelistul Mathei au pus numai o dată numele acesta, la rânduiala neamurilor.

Cu închipuirea aceasta, ce iaste în ceia față din dos, să înțeleg cele ce scrie la capul cel dintâi și al doilea, la Numere, cum s-au așăzat împrejurul cortului cele 12 neamuri și Leviții; și încă-ș mai mult slujaște spre a pricepe trecerea cea cu anevoe a lui Iisus, carii sunt Leviții, și câte cetăți și locuri s-au dat lor, de la fieștecare neam, pentru ca să le ia zeciuiialele, să le fie de hrană. (Iisus Navi, cap 21).

Întru aceste cetăți scăpau cei răi, carii ucidea pre cineva făr' de vină, pentru ca să nu-i ucigă rudeniile celor uciși, făr' de judecată, a cărora nume sunt acestia: Vosor, Arimoth și Gavlon. (Iisus Navi, cap 20).

Iar³⁹ mai pre urmă Avimeleh strică Sihemul și pre Agaal, domnul Sihemului, carele să rădicase asupra lui. Și lovindu-să Avimeleh cu o piatră în cap, de o muiare și văzând că va să moară, au zis cătră cela ce-i purta armele: „Omoară-mă, ca să nu zică oamenii, că m-au omorât o muiare” (Judecători, cap 9). În vremea aceasta s-au izvodit danțul în Elada.

Iair au avut feciori 32 și n-au făcut nici un lucru vrédnic de povestire. Leat 3990. În vrémea acestuia au izvodit Carmentie slove latinilor. Deci, murind Iair, iară au început fiii lui Israil a să închina lui Vaal. Pentru acéia i-au dat Dumnezeu în mâinile lui Filistiim și în mâinile feciorilor lui Amon ani 18. (Judecători, cap 10).

Și⁴⁰ ducându-să noaptea la corturile vrăjmașilor au auzit povestindu-și, unul cătră altul visele. Și, întorcându-să îndată la ai lui, au plecat asupra vrăjmașilor. Deci, cu scuturarea donițelor și cu bucinatul bucinelor, spăimântând pre vrăjmași au omorât 4 împărați, adecă pre Oriv, pre Ziv, pre Zeveei și pre Salmana. Și au mântuit pre Israil din mânile lui Madiiam; și s-au odihnit pământul 40 de ani. Deci, murind acesta, iară au făcut hicleșug fiii lui Israil înaintea lui

---

³⁹ Verso-ul filei 10, coloana I.

⁴⁰ Coloana a II-a.

Dumnezeu, și s-au închinat lui Vaal și nu i-au mai dat Dumnezeu în mâinile nimănui, ci îndată s-au pus în locul lui fiu-său Avimeleh. (Judecători, cap 6, 7, 8, 9). În vremea aceasta au întocmit Mercurie lăuta. Leat 3956.

Acest Thola au judecat norodul lui Israil ani 24 și n-au făcut nimica vrednic de povestire.

În vremea acestuia împărăția la Troada Priamos. Leat 3959.

Acest Iefthae, lepădându-l frații lui ca pre un copil, fiind născut din curvă și lăcuind în pământul lui Tov, au ajuns mai pre urmă stăpânitor lor și judecător israiltenilor și au biruit pre amoniteni. Acesta, mai naintea biruinții, legându-să cu făgăduială înaintea lui Dumnezeu ca, întorcându-să biruitor, să-ș jărtvuiască pre fiică-sa, drept aceia, biruind, ș-au plinit făgăduiala. Pentru că, după ce ș-au plâns ia feciorii ei în 2 luni, o au jărtvuit înaintea lui Dumnezeu. După aceia, la trecătorile Iordanului, cu această hasnă, Sevelem și Vethelel au omorât 42.000 de oameni din neamul lui Efraim. (Judecători, cap 11 și 12).

Aceasta⁴¹ este Raav, curva, aceia care au scăpat din pierzarea Ierihonului, pentru mila ce au arătat cătră iscoadele lui Iisus, precum am zis mai sus. Aceasta s-au dat a fi muiare lui Salmon.

Acest Avimeleh, în vremea foameții, preoțind Ili, s-au dus cu muiarea sa, Noemin și cu amândoi feciorii lui, din Vithleem la Moav. Deci, luând feciorii lui muieri de acolo, pre Ruth și pre Orfa, și întâmplându-să a muri acolo, la Moav, și Avimeleh și feciorii lui, s-au întors Noemin, împreună cu Ruth, moaviteanca, lăsând pre Orfa acolo.

Acest⁴² Esevon au luat stăpânirea după Iefthae și au avut feciori 30, și fete iară 30, și n-au făcut nimic vrednic de povestire. (Judecători, cap 12).

Sampson, feciorul lui Manoe, s-au născut din neamul lui Dan, spuind mai nainte îngerul nașterea lui. Și s-au numit din pântecel maică-sa sfințit, carele au luat muiare din Thamnatha, din neamul

⁴¹ Coloana a III-a.

⁴² Fila 11, coloana I.

filistiimilor. Și spuind pilda leului celor tineri, l-au hiclenit muiarea de i-au tâlcuit-o.

După aceia, legând foc în coadele vulpilor, au ars spicele vrăjmașilor și 1000 de oameni au omorât cu o falcă de măgariu, dintru care falcă mai pre urmă au izvorât apă și au băut el; și porțile Gazii le-au suit într-un munte.

Iar mai pre urmă, cu înșelăciune răzând cu un brici perii din capul lui, Dalila, l-au prins filistiimii și, orbindu-l, l-au băgat în temniță și l-au pus de rășniia. Deci, crescându-i perii în cap și adunându-să filistiimii să facă jărtvă, l-au dus și pre el la adunarea lor ca să-l batjocurească. Și, apucându-se de un stâlp, au surpat casele unde era adunați și au omorât mai pre mulți atunce, la moartea lui, decât în viața lui.

Acest⁴³ Elom au luat stăpânirea în urma lui Esevon și n-au făcut nimic vrednic de povestire. (Judecători, cap 12).

Acest Avdon au luat stăpânirea după Elom. Acesta au născut 40 de feciori. Deci, în urma acestuia, iară au greșit Israil înaintea lui Dumnezeu și i-au dat pre ei Dumnezeu în mânilor filistiimilor 40 de ani. (Judecători, cap 12). În vremea acestuia s-au luat Troada. Leat 4033.

Acest Elcana iaste din semenția lui Core, feciorul lui Isaar, carele să trăgea din Levi. Și au ținut Elcana 2 mueri: pre Fenana, rodnică, și pre Anna, stearpă. Deci, Anna au născut prin făgăduință pre Samuil, care să tâlcuiască „cerșut” de la Dumnezeu, pre care l-au dus la Ili, preotul, după cum s-au făgăduit. (Împărați, I, cap 7).

Iar⁴⁴ deaca s-au întors Noemin, zicea muerile din Vithleem: „S-au întors Noemin din călătoria ei”. Iar ia, răspunzând, zicea: „Să nu-mi mai ziceți Noemin, adecă frumoasa, ci să-mi ziceți Amara, pentru că plină de amărăciune sunt eu”. Iar pre Ruth o au luat Vooz muaire lui-ș și au născut dintr-însa pre Ovid. Acéstia scrie la Ruth.

Saul, pierzându-și măgarii, multă vreme îi căuta și, neputând să-i afle, au mers la Samuil, prorocul, ca să-l întrebe, doară-i va fi știind,

---

⁴³ Coloana a II-a.

⁴⁴ Coloana a III-a.

prin prorocia lui, să-i spue unde sunt. Iară Samuil, având poruncă de la Dumnezeu, au uns pre Saul împărat israiltenilor și i-au prorocit și de măgari cum că i-au găsit tată-său, Chis. Și încredințând Samuil pre el cu 3 semne cum că va împărăți, să duse Saul de la dânsul. După aceea, puindu-să sorți la Masifa, căzu sorțul pre Saul. Și s-au uns și înaintea norodului a fi împărat. Deci, luând împărăția, au bătut pe Naas și au mântuit pre iaviténi din mânilor lui.

Și greșind Saul înaintea lui Dumnezeu, să făcu semn cu tunet lui Samuil, cum că s-au mâniat Dumnezeu pre dânsul. Jertvind după aceea Saul, călcă porunca lui Samuil, care-i poruncise să-l aștepte până în 8 zile. Și, drept aceea, fu certat de dânsul.

Acest⁴⁵ Aviiil s-au tras din Veniamin cu mult mai pre urmă decât alții. Feciorul acestui Aviiil, Chis, au născut pre Saul, carele au fost împărat întâi norodului lui Israil.

Acest Avenir, feciorul lui Nir, au fost om chibzuit și mai mare preste oastea împăratului Saul. Acesta era ajutor lui Ievosthi, împotriva lui David și lovind cu sulița în pânțele pre Azail, feciorul lui Aronie, l-au omorât.

Deci, certându-se de Ievosthi pentru posedările lui Saul, s-au mâniat Avenir și s-au dus cătră David de s-au împăcat cu dânsul. Deci, întorcându-se, l-au omorât Ioav, feciorul lui Aronie. (La A II-a Împărăție, cap 3).

Deci⁴⁶, murind el, nu s-au mai făcut alți judecători, măcar că Ilie și Samuil sta înaintea norodului la judecată. (Judecători, cap 13, 14, 15, 16). Leat 4055.

În vremea acestuia au întărit Ascanie pre Alva.

Acest Ili au fost și judecător și preot. Și pregetând a-ș certa feciorii, nevrednic să socoti de Dumnezeu, pentru acea necertare, precum scrie la Întâia Împărăție, cap 2 și 3.

Și aducând pre Samuil, copil mic, părinții lui, dupe cum îl făgăduise lui Dumnezeu, îl dederă lui Ili preotul; și creștea Ili pre Samuil și

⁴⁵ Acesta este unicul text aranjat de Sfântul Antim pe coloana a IV-a.

⁴⁶ Verso-ul filei 11, coloana I.

iubiia pre dânsul, văzând căderea lui Ofni și a lui Finees, feciorilor lui. Deci, auzind cum că au luat filistiimii chivotul în războiu, să cuprinse de multă întristare și, căzând de pe scaunul lui, muri. Însă, acest Ili să numiia preot pentru că s-au mutat la el preoția din odraslă mai cinstită, adică din feciorii lui Eleazar. Acesta au luat întâi preoție, trăgându-se din Ithamar. Iar în urma acestuia iarăș s-au mutat preoția la neamul lui Eleazar, pentru răutatea lui Ofni și a lui Finees, feciorilor lui Ili, precum scrie la întâia împărăție, de la al doilea cap până la al patrulea.

În vremea acestuia s-au făcut foamete mare în Iudea. Leat 4085.

Samuil⁴⁷ de trei ori fu chemat de Dumnezeu, însemnând cu aceasta cum că va să înflorească cu putere întreită, adică cu judecatorie, cu preoție și cu prorocie, precum scrie la întâia împărăție, cap 3.

Acesta, după ce au mântuit pre Israil de la filistiimi, prin junghierea mielului, la Piatra ajutoriului, care era pusă în munți, au uns pe Saul, din porunca lui Dumnezeu, a fi împărat israiltenilor. Deci, urând Dumnezeu pre Saul, căci nu vrea să omoare pre Agag și pre Amalic, împărații, au omorât pre ei Samuil, făcându-i bucați. Și mergând în Vithleem, după porunca lui Dumnezeu, ca să jărtvuiască, merse împreună cu dânsul și Iesei, tatăl lui David, cu toți feciorii lui.

Iar⁴⁸ mai pre urmă, călcând iarăș porunca lui Dumnezeu, au luat pre împăratul Agag rob, cu toată averia lui și l-au ținut la dânsul. Însă, cu această călcare de poruncă, foarte au mâniat pe Dumnezeu. Și pentru aceasta au căzut într-atâtea bântuială și măcar că, plângând Samuil, prorocul, să ruga lui Dumnezeu pentru el, iară încăș nu putea să-L îmblânzească, pentru că au fost ales pre David, precum scrie la Împărăția Întâi, de la al doilea cap până la sfârșit.

Acest Saul au împărățit întâi pre Israil țind împărăția ani 20.

Jonathan, feciorul lui Saul, au fost om foarte chibzuit și pentru aceia îl iubiia David. Acesta, de multe ori, au mântuit pre David din moarte, dovedind cătră el răutatea tătâne-său, lui Saul, pentru ca să se păzească, pentru că vrea să-l omoare.

---

⁴⁷ Coloana a II-a.

⁴⁸ Coloana a III-a.

Și, cunoscând Ionathan că iaste David ales de Dumnezeu a fi împărat, în urma lui Saul, au făcut legături cu el ca, făcându-să împărat, să nu-i facă vreun rău, pentru vrăjmășia tătâne-său, lui Saul, ci să-i miluiască casa. Acesta singur, împreună cu purtătorii lui de arme, trecând târâș pre munții cei înalți, au mers de au lovit pre cei striini de feliu și i-au biruit. Însă, fără știrea tătâne-său. Deci, fiind în războiu cu tată-său și luând dintr-un fagur de miiare cu vârful toiagului, care era în mâna lui, ca să mănânce, de abia au scăpat prin rugăciunea norodului, de tată-său, că era să-l omoare. Pentru că să jurase Saul foarte tare, ca, de va mânca cineva în zioa aceia, până nu-și va izbândi, să-l omoare. După aceia, fu omorât împreună cu tată-său, Saul, de filistiimi, în munții Vervune.

Și, auzind David de moartea lui Ionathan, l-au jelit și au cântat cântec de plâns, precum scrie la A II-a Împărăție, cap 1. Deci, murind Ionathan și rămâind fiu-său, Memfivoste, i-au miluit David casa, pentru legătura ce au avut cu tată-său.

Acest Semei blestema pre David, fugind de cătră fața lui Avelaghiom.

Și⁴⁹ alegând Dumnezeu pre David a fi împărat, au uns pre el Samuil cu untdelemn din corn, precum scrie la Întâia Împărăție, cap 18. Și, plinindu-și Samuil viața, au murit. Leat 4125.

Pre David, feciorul lui Iesei, cel mai mic de toți frații lui, l-au ales Dumnezeu a fi împărat în urma lui Saul și prin mijlocul lui Samuil l-au uns în Vithleem. Deci, luând semn de împărăție în Evron, au împărățit întâi pre neamul Iudei 7 ani și 6 luni. Iar mai pre urmă au împărățit preste tot Israilul ani 33, precum scrie la A dooa Împărăție, cap 5.

Și biruind în războiu pre Goliath, au îmbunat pre Saul. Deci, având dragoste foarte mare cu Ionathan, să făcu ginere împăratului prin mijlocul lui. Și întorcându-să David biruitor de la uciderea lui Goliath, l-au zavistuit Saul pentru lauda ce-i făcea fecioarele. Drept aceia, l-au trimis împăratul să bată războiu singur cu 100 de oameni filistiimi neobrezuiți, ca doară l-or omorî. Iar el, făcând izbândă, au

---

⁴⁹ Fila 12, coloana I.

rămas în deșărt vicleșugul lui Saul și de cursele vicleșugului celui de obște, cu istețimea Melholei au scăpat din moarte. Pentru că au culcat Melhola în patul lui David un chip asemenea cu al lui, zicând cum că iaste bolnav. Și în Nava intrând, în biserica lui Dumnezeu, fiind flămând, au mâncat pâinile cele preoțești.

Și, omorând Saul preoții, pentru David, au scăpat numai Aviathar, prin ajutoriul lui. După aceea ș-au luat muiare pre Avighia, muiarea lui Naval celui nebun, după ce au murit Naval. Deci, găsind pre Saul, vrăjmașul lui, adormit, nu l-au omorât, ci numai i-au luat sulița și căușul apei și au tăiat și poala hainei lui de o au luat; iar pre el l-au lăsat adormit.

Acest⁵⁰ Avesa au fost om chibzuit și, fiind cu David, au găsit pre Saul oareunde adormit. Și au luat sulița, care era înfiptă lângă capul lui și căușul apei și au vrut să-l și omoare, ci nu l-au lăsat David, precum să vede la Întâia Împărăție, cap 26.

Acest Azail era om fugaciu. Pre acesta, lovindu-l Avenir, feciorul lui Nir, cu sulița în vintre, l-au omorât. Drept aceea, și Ioav au omorât pe Avenir.

Acest Amassa, vrând a fi mai mare peste oștile norodului pentru că să fâgăduise David să-l facă, fu omorât de Ioav, precum scrie la Întâia Împărăție, cap 19.

Acest Ioav, feciorul lui Aronie, totdeauna era împreună cu David, ajutor fiindu-i la împărăție. Pentru că-l pusese mai mare ostașilor lui, acesta au omorât pre Avesalom și pre Avenir și pre Amassa. Deci, Solomon, după învățătura tătâne-său, l-au și omorât, măcar că au fost fugit la cornul jărtăvnicului. (Împărăția a III-a, cap 19).

În vremea lui David, acest Ioav al lui Aronie au fost peste oastea lui Iosafat comendarisie, adecă scriitor celor ce să făcea; iară Sadoc și Aviathar au fost preoți, Nathan au fost proroc, Saronie scriitoriu, adecă canzelarie, Vania, feciorul lui Ioad, peste cetele Zerethi și Ferethi, carii erau păzitori capului împăratului. Zerethi însemnează stricător, iar Ferethi iubiți.

---

⁵⁰ Coloana a II-a.

Și⁵¹, întorcându-să din Anhus la Sichilat, au bătut pre Amalic și pre vestitoriul morții lui Saul l-au omorât David, pentru că acel vestitor l-au fost omorât. Și jelind David pre Saul au cântat cântare de plâns. Deci, murind Saul și împărățind David singur preste tot norodul lui Israil, au izgonit pre Ievosei din pământul Ierusalimului. Și la Varsafarim au lovit pre cei streini de fel.

Apoi, ducând chivotul în Ierusalim, cânta David înaintea lui și sălta; și urându-se de muiarea lui, Melhola, pentru cântarea și săltarea aceia, au rămas ia fără roadă de la David. Și să opri David de Dumnezeu a zidi biserica. Deci, legând cu funii pre moaviteni, pre idumei și pre filistiimi, i-au aruncat în ocne de sare și ce-au fost ale lor, le-au împărțit la ai lui.

După aceia, vrând să ia pre Virsaviia, omorî pre Urie, bărbatul ei, și o luo muiare lui-ș. Și întorcându-să David, mai pre urmă din războiu la Ierusalim, au numărat norodul lui Israil și l-au urgisit pre el Dumnezeu pre acea numărare.

Deci, ungând pre Solomon împărat și dându-i poruncă ca să facă izbândă spre vrăjmașii lui și plinindu-și viața cu bunătați, au murit.

Dintr-acest Nathan, feciorul lui David, s-au tras fericita Fecioara Maria, după ce au trecut multe neamuri, precum să arată aici, pre dunga aceasta verde, care să pogoară până la dânsa.

Pre Amon l-au omorât Avesalom, pentru căci au stricat pre Thamar, soru-sa și îndată au fugit de cătră fața lui David.

Acest Avesalom era foarte frumos. Deci, omorând pre frate-său, Amon, și fugind de cătră fața tătâne-său, abii s-au împăcat cu el prin rugăciunea lui Ioav. Și venind iarși în Ierusalim, măcar că să împăcase cu David, tată-său, iar fața lui nu o au văzut în 3 ani.

La⁵² David să sfârșește veacul al treilea, având ani 1002, carii împreunându-să cu toții, de la Adam până la David, sunt ani 4204.

Evanghelistul Mathei, scriind neamurile, au pus mai nainte pre David decât pre Avraam, zicând: „Fiul lui David, fiul lui Avraam”.

⁵¹ Verso-ul filei 12, coloana I.

⁵² Coloana a II-a.

Și pricina iaste aceasta, pentru că la David au fost făgăduința întrupării lui Hristos, mai ales. Iară la Avraam au fost făgăduința pentru biserică.

Pre acest Adonie l-au omorât Solomon, pentru că cerea de la dânsul pre mumă-sa cea vitregă să și-o ia muiare, prin rugăciunea Virsaviei. (Împărăția a III-a, cap 2).

Solomon, împăratul, feciorul lui David, împărățind în urma tătâne-său, au omorât pre Ioav al lui Aronie și pre Adonie și pre Semei, dupe porunca tătâne-său, lui David. Și luând înțelepciunea de la Dumnezeu, dupe ce au făcut jărtvă, au zidit biserică în Ierusalim, cu ajutoriul lui Iran în 7 ani și în 7 luni. Și în 10 zile ale lui septemvrie au sfințit biserică.

Acesta au priimit pre împărăteasa Sava cu cinste foarte mare, când au venit să-l vază. După aceia, ș-au spurcat viața cu dragostea muerilor și cu închinăciunea idolilor, depărtându-se de Dumnezeu.

În vremea acestuia împărăția jidovilor au petrecut tot cu pace.

Preste oastea lui Solomon era mai mare Vania, feciorul lui Iiad. Preot era Sadoc, feciorul lui Nathan. Preste păzitorii împăratului era Zavol, feciorul lui Nathan camzellaris. Iuar era proposit, adecă purtător de grijă jurământului. Avduran era preste dăjdi.

De aicea să încep împărății cei ce au împărățit, în urma lui Solomon, pre cele 10 neamuri ale lui Israil, precum să vede că sunt puși în dunga aceasta verde, unul după altul pogorându-se, începând de la Ierovoam, cel ce au împărățit întâi și pogorând până la Osie, carele, împărățind mai pre urmă, l-au luat rob Salmanasar, împăratul Asiriilor, împreună cu acele 10 neamuri, precum scrie la A IV-a Împărăție, cap 9.

Iară pre dunga aceasta roșie, din mijloc, sunt împărății Iudei, carii au împărățit în urma lui Solomon, pre cele 2 neamuri, dintru carii, la început, au fost Rovoam. Pentru că numai 3 împărați aleși au fost preste tot neamul lui Israil: Saul, David și Solomon. Împotriva împărăților sunt puși și prorocii carii au fost în vremile lor.

Și⁵³ pentru aceia, mâniindu-să Avesalom, s-au rădicat a fi împărat și s-au împreunat și cu posadnicile tătâne-său, prin sfatul lui Ahitofel.

---

⁵³ Fila 13, coloana I.

După aceea, pornindu-să tată-său asupra lui, ca să-l omoare și fugind el printre un stăjăret, s-au spânzurat de perii capului lui de o ramură. Și lovindu-l Ioav, feciorul lui Aronie, cu 3 săgeți, au murit. (A II-a Împărăție, cap 16).

Acest Rovoam, feciorul lui Solomon, hulind sfatul celor bătrâni și înțelepți și priimind sfatul celor tineri și cu răspunsurile lui cele trufașă și necuvioase, au turburat norodul lui Israil și s-au împărțit împărăția lui Israil în doao părți, numindu-să: o parte, împărăția Iudei, întru care au fost 2 neamuri și neamul cel leviticesc - pre care neamuri au împărțit el, în urma tătâne-său, și altă parte numindu-să împărăția lui Israil, întru care era cele 10 neamuri.

După aceea, Rovoam, pentru mulțimea păcatelor lui, s-au biruit de Susachim, împăratul Eghiptului, carele au venit asupra lui. Și într-atâta scădere au ajuns, cât - în loc de paveze de aur - ș-au făcut paveze de fier, precum scrie la A III-a Împărăție, cap 12, 13, 14.

Tâlcuiala împărățiilor zice cum că pentru păcatul lui Solomon și al lui Rovoam au mutat Dumnezeu împărăția a celor 10 neamuri, la ruda lui Saul cătră Ierovoam, feciorul lui Naval, care Naval era fecior lui Era, fratele lui Chis, tatăl lui Saul.

Acest Avia, la 18 ani ai împărăției lui Ierovoam, au început a împărăți preste Iuda. Acesta au făcut vicleșug înaintea lui Dumnezeu și în toată vremea vieții lui să bătea cu Ierovoam. Iar mai pre urmă ș-au împreunat taberile, amândoi, în muntele amoreilor. Și acolo au perit Avia în războiu. (A III-a Împărăție, cap 15).

În⁵⁴ stâlpul cest din mijloc s-au pus nepotrivirile și neasămânările numărului anilor Iudei și anilor lui Israil, care nepotriviri sunt pentru neasămânarea cuvintelor prorocești și ale istoriilor din care s-au adunat Cartea împărățiilor. Însă, după neasămânarea cuvintelor, s-au întâmplat a pune unii altă începere și alții alta, începutului anilor împărățiilor Iudei și al împărățiilor lui Israil, după moartea lui Solomon.

Acest Ierovoam au fost slugă lui Solomon. Și fugind din Ierusalim, de frica lui Solomon, l-au întâmpinat Ahia Siloniteanul pre cale,

---

⁵⁴ Coloana a II-a.

și rumpând Ahia 10 rumpturi dintru haina lui, le-au dat lui Ierovoam însemnând cu darea acelor 10 rumpturi cum că va să împărățească Ierovoam pe cele 10 neamuri ale lui Israil, precum scrie la A treia Împărăție, cap 11.

Iară după ce au murit Solomon, fu ales împărat de cele 10 neamuri. Și luând puteria împărăției, îndată ș-au arătat răutatea, pentru că făcând doi viței vărsați, i-au pus la Dan și la Vethil, de să închina lor, făcându-le și jărtvă. Și certându-l Adon, prorocul, i-au secat mâna și s-au surpat și jărtăvnicul. Iară el, de răutățile lui, tot nu s-au lăsat.

După aceia, trimițând Ierovoam pre muiarea lui cătră Ahia Siloniteanul, ca să le procească pentru fiul lor, de să va tămădui de boala lui, le-au răspuns Ahia cum că nu să va tămădui. Și, auzind Ierovoam această veste rea, au murit. Și măcar că el s-au închinat idollilor, iar pre Israil n-au putut să-l plece ca să se închine lor. (A III-a Împărăție, cap 13, 14).

Pre Avdon, prorocul, l-au omorât un leu, pentru căci, călcând porunca lui Dumnezeu, s-au ospătat cu prorocul cel mincinos.

Navat, jefuind Tevethonul, cetatea filistiimilor, fu omorât de Vaasa. (Împărăția a III-a, cap 15).

Acest Vaasa fu certat de prorocul Iu, pentru căci au zidit pre Rama împotriva lui Asa, împăratului Iudei. Și nebăgând în seamă certarea lui Iu, fu omorât de Venadav, împăratul asiriilor. (Împărăția a treia, cap 15).

Acest⁵⁵ Assa au zidit doao cetăți: pre Gavaon și pre Masifa, cu lemnele și cu pietrele care au fost adunat Vaasa, împăratul lui Israil, ca să zidească pre Rama. Și, îmbătrânind Assa, au murit de dureria picioarelor. (A III-a Împărăție, cap 15). În vremea acestuia au început a proroci Naum, Amos și Ioil, prorocii.

Acest Iosafat, plecând vrăjmașii lui în pământul Iudei, au fugit în biserică. Și văzându-l Oziil, prorocul, i-au dat mângâiere și îndrăznire, zicând: „O, Israile, nu te teme”. Acesta au numit locul dreptății

---

⁵⁵ Verso-ul filei 13, coloana I.

lui Israil, Valea Blagosloveniei. (A III-a Împărăție, cap 16). În vremea acestuia au început a proroci Ilie și Mihea.

Acest Ioaram ș-au luat muiare din fetele lui Ahav și Iezavelii. Acesta, biruind pre Edom și omorând pre 6 frați ai lui la Hema au murit și el de boala pântecelui, făcând în viața lui răul înaintea lui Dumnezeu.

În vremea acestuia au asuprit arapii și viianii pre Iudea și au luat pre muerile lui Ioaram, iar pre feciorii lui i-au omorât, afară din Ohozia. (A II-a Paralipomena, cap 21). În vremea acestuia au început a proroci Elisei.

Evanghelistul Mathei, la povestirea lui, lasă neamurile de la acest Ioaram până la al patrulea neam, adecă până la Ohozie, pentru fata Iezavelii.

Acest Ohozie s-au omorât în Ramoth al Galaadei, împreună cu ginere-său, Ioram, împăratul lui Israil, fiind într-ajutor lui Ioram, când s-au dus să-l ungă prorocul Iu împărat peste Israil. (Împărăția a IV-a, cap 9). În vremea acestuia s-au răpit prorocul Ilie în Raiu.

Acest⁵⁶ Illa, fiind beat, fu omorât de Zamvri. (A III-a Împărăție, cap 16). Acest Zamvri, mai nainte cu 3 ani până a împărăți singur, s-au certat cu Thamni, iar apoi, puindu-să împărat, au zidit Samaria. (A III-a Împărăție, cap 16).

În vremea lui Ahaav s-au zidit Ierihonul de Athiil. Acesta au închis în temniță pre Mihea, prorocul, pentru căci îl certa de relele care făcea. Acesta au omorât pre Navuthe, pentru ca să-i ia viia. Drept aceia, l-au certat Ilie prorocul și să smeri Ahaav pentru sfătuirea Sedechiei cea mincinoasă.

După aceia, vrând el să jefuiască pre Ramoth, cetatea, îl oprii Mihea. Și neascultând, Ahaav au mers în războiu și au perit acolo. Acesta au avut muiare pre Iezavel cea fărdelege. (A III-a Împărăție, cap 16).

Ilie, prorocul, au fost pe vremea lui Ahaav. Acesta a oprit de n-au ploat în 3 ani și 6 luni și s-au făcut foamete mare peste tot pământul.

---

⁵⁶ Coloana a II-a.

Iar pre el l-au trimis Dumnezeu în Sarepta la o muiare văduvă, de l-au hrănit, căriia, mai pre urmă, i-au înviiat și feciorul. Acesta au omorât 450 de proroci ai lui Vaal. Și de frica Iezavelii, muerii lui Ahaav, fugind în pustie, i-au adus îngerul azimă și urcior cu apă. Iară, după ce au ajuns 40 de zile, s-au suit în muntele Horiv și acolo au luat poruncă de la Dumnezeu să ungă pre Azail împărat Siriei, și pre fiu-său împărat lui Israil, și pre Elisei proroc, în locul lui. Iară după aceia s-au răpit în Raiu, lăsându-ș cojocul lui, lui Elisei, pentru cererea lui. (A III-a Împărăție, cap 17, 18).

Acest Ohozie, fiind bolnav, au trimis pre slugile lui la Vaal Musca, dumnezeul Acaron, ca să întrebe de să vă tămădui de boala aceia. Și ducându-să slugile au eșit Ilie, prorocul, înaintea lor prin porunca lui Dumnezeu, de i-au întors îndărăt la împăratul ca să-i zică că de vreme ce n-au vrut să întrebe pre Dumnezeu cel adevărat, ci pre Vaal Musca, să știe cu adevărat că nu să va tămădui.

Și întorcându-să solii și vestind aceștia cătră Ohozie s-au turburat foarte și au trimis un căpitan cu 50 de ostași ai lui, să aducă pre Ilie din munte. Și mergând căpitanul, până în poalele muntelui, s-au pogorât foc din ceriu, prin porunca lui Ilie și au ars pre căpitan cu toți oamenii lui. Și auzind Ohozie au trimis alt căpitan, iar cu atâtea oameni, și au petrecut și acela ca și cel dintâi.

Gotholia⁵⁷, muma lui Ohozie, după ce au murit fiu-său, au omorât toată sămânța împărătească, afară numai din Ioas, fiind copil mic, pre carele l-au ascuns Iosavee, muiarea lui Ioad, preotul, fata lui Ioram, și l-au hrănit 6 ani. Iară după acei 6 ani au uns Ioad, preotul, pre Ioas a fi împărat, în biserică, înaintea norodului. Și văzând aceștia Gotholia au început a striga în biserică: „Vicleșug, vicleșug”. Și scoțând Ioad pre ia din biserică o au omorât fără de cinste. Și au împărățit aceasta ani 6. (A IV-a Împărăție, cap 11).

Ioas, feciorul lui Ohozie, bine făcu înaintea lui Dumnezeu, în câtă vreme l-au învățat Iodae, iar după aceia s-au întors la răutăți, pohtind ca să i se dea cinste ca lui Dumnezeu. În vremea acestuia,

---

⁵⁷ Fila 14, coloana I.

au murit Elisei, prorocul. Acesta au făcut vistierie, pentru ca, adunându-se bani, să dreagă părțile cele sfărâmate ale bisericii. Iar mai pre urmă, pentru mândriia lui cea necuvioasă, l-au ucis slugile lui, cu pietri și pre el și pre feciorul lui, scăpând din feciorii lui numai Amasia. (Împărăția a IV-a, cap 12).

Acest Amasia, după ce au omorât pre cei ce au ucis pe tată-său, biruindu-să în războiu de Ioas, feciorul lui Ioahaz, împăratul lui Israil, fu prins de dânsul. Și, surpând Ioas zidurile Ierusalimului, au luat de la Amasia toate uneltele casei lui Dumnezeu; iar pre Amasia nu l-au omorât, pentru pilda care au zis Amasia. (Împărăția a IV-a, cap 14).

Acest Azaria bine făcu înaintea lui Dumnezeu, iar pentru căci au luat preoția supt biruința lui, au bubat, și au căzut și un munte preste grădinile lui, de le-au împresurat. (Împărăția a IV-a, cap 15).

În vremea biruinții acestuia, au început a proroci Isaia și Osie, Ioil și Avdia, precum zic unii.

Și⁵⁸ au trimis Ohozia alt căpitan, al treilea. Și mergând acela au grăit către Ilie cuvinte blânde. Și s-au pogorât Ilie, împreună cu dânsul la împăratul. Și au prorocit împăratului Ohoziei de față, că nu să va scula; și așa, după cuvântul lui Ilie, au murit. (A IV-a Împărăție, cap 1).

Acest Iu, după ce au omorât pre Ioram și pre Ohozia și pre Ahaav, l-au uns Elisei, copilul, a fi împărat. După aceia, au omorât și pre Iezavel cea fărdelege, surpându-o din ferestrele palatului. Și au tăiat și capetele feciorilor lui Ahaav, prin samarineni. Acesta au omorât și pre 40 de frați ai Ohoziei, împăratului Iudei, pentru răutatea fratelui lor, Ohoziei.

Și blagoslovind pre el preotul Venadav au omorât și pe prorocii lui Vaal, în Samaria și răsturnându-le capiștea, o au făcut staul de gunoiu. Și luând Iu răspuns de la Dumnezeu, cum că vor împărăți feciorii lui până la al patrulea neam, au murit și s-au îngropat în Samaria, împărățind în locul lui fiu-său. (A IV-a Împărăție, cap 12).

Acest Ioahaz au început a împărăți preste Israil la 13 ani ai împărăției lui Ioas. Acesta au făcut, înaintea lui Dumnezeu, vicleșug, urmând

---

⁵⁸ Coloana a II-a.

căilor lui Ierovoam. Drept aceia, l-au dus Dumnezeu la războiu cu Azail și cu Venadav, feciorii lui, și au perit toți ostașii lui Ioahaz. Iar el strigând către Dumnezeu au scăpat. (A IV-a Împărăție, cap 13).

Iona, prorocul, era fecior unii văduve din Sarepta (la care au fost Ilie în vremea foameții). Pre acesta l-au înghițit chitul, fugind de către fața lui Dumnezeu și după trei zile l-au scos iarăș la țarmurile mării. Și după porunca lui Dumnezeu, ducându-să la Ninevi, au propoveduit cum că până în 3 zile să va prăpădi cetatea. Și, căindu-să ninevitenii, i-au ertat Dumnezeu. Iar Iona să rușina a fi în pământul lui, pentru căci au eșit mincinoasă propoveduirea lui de Ninevi.

Ioas, feciorul lui Ioahaz, s-au dus să vază pre Eliseei, fiind bolnav. Și, poruncindu-i Elisei, au tras o săgeată cu arcul, prin fereastra de spre răsărit; și de 3 ori au dat în pământ cu arcul, însămnând cu acesta cum că va birui pre Amasia, împăratul Iudei. Și bătându-să cu el l-au biruit. Și, luând Ierusalimul, au surpat zidurile cetății și au luat toată averea bisericii. (A IV-a Împărăție, cap 13).

Pre acest Raason, împăratul Siriei, l-au omorât Teglafalasar și au luat sfârșit împărăția Siriilor, mutându-se la împărăția Asiriilor, întru care au împărățit întâi Ful. (A IV-a Împărăție, cap 16).

Pre Zaharia acesta l-au omorât Selum si au împărățit, în locul lui, el. (A IV-a Împărăție, cap 15).

Pre⁵⁹ vremea aceasta s-au rânduit de elini numărul anilor, care să chiamă Olimbias.

Acest Ioathan au zidit poarta casei lui Dumnezeu, care o numesc latini „Frumoasa”, iară jidovii o numesc „Poarta lui Ioathan”, iar unii îi zic „Turnul Turmei”. (A IV-a Împărăție, cap 15). În vremea acestuia au văzut Isaia pre Domnul șezând pre jețiu înalt; și Naum împreună cu Mihea au început a proroci. Pre vremea aceasta au născut Romil. Leat 4443.

Ahaz au făcut vicleșug înaintea lui Dumnezeu și au trecut pre fiu-său prin focul jărtvelor ce făcea în Venemon. Și pentru căci n-au vrut să asculte sfatul Isaiei, prorocului, și să ceară semn de la

---

⁵⁹ Verso-ul filei 14, coloana I.

Dumnezeu, precum îl învăța Isaia, cap 14, ci lăsând pre Dumnezeu și puindu-ș nădejdea la Teglafalasar și la dumnezeii asiriilor, s-au prădat de Rasin și de Fachee și au prăpădit podoaba bisericii toată. (A II-a Paralipomenă, cap 28).

În vremea acestuia au văzut Isaia videnia Vavilonului. Pre vremea aceasta s-au început Roma. Leat 4459.

Pre⁶⁰ acest Selum l-au omorât Manaim și au împărățit el în locul lui. (A IV-a Împărăție, cap 15).

Acest Amos, prorocul, au spus mai nainte lui Ierovoam pentru pierzarea celor 10 neamuri. După aceia, fu omorât de Amathia, pretotul lui Vethil, bătându-i piroane de fier prin tâmple.

Acest Manaim, mergând Fua, împăratul asiriilor, asupra lui, i-au dat o mie de talanzi de argint, ca să nu-l bântuiască, ci încă-ș să-i fie și într-ajutor. Și luând Fua argintul de la Manaim, s-au întors îndărăt și n-au stătit în pământul lui Manaim. (A IV-a Împărăție, cap 15).

Pre acest Fachesia l-au omorât Fachee, voevodul oștilor lui, în Samariia. Și au împărățit el în locul lui. (A IV-a Împărăție, cap 15).

Fachee n-au stătit împotriva lui Teglafalasar, ca să nu robească cele doao neamuri, pre Ruvim și pre Gad și pre jumătatea din neamul lui Manasi și din Zavulon și din Nefthalim, ca la o jumătate de neam. Drept aceia, au conținut împărăția celor 10 neamuri, 9 ani. (Împărăția a IV-a, cap 17).

Acest Osie au fost împărat israilitenilor, mai pre urmă decât toți. Și au făcut vicleșug înaintea lui Dumnezeu. În zilele acestuia, pre cele 10 neamuri ale lui Israil, ce lăcuia în Samariia, de 3 ori li-au robit Salmanasar, împăratul asiriilor, încât au luat și pre Osie, împăratul lor, rob.

Ezechia⁶¹ bine plăcu lui Dumnezeu, pentru căci au urmat părinților lui celor buni. Acesta au surpat toate capiștele idolilor și au pogorât și pe șarpele cel de aramă, care l-au fost înălțat Moisi. Iară apoi auzind ocările și hulele cătră Dumnezeu de la Rapsac, s-au smerit

⁶⁰ Coloana a II-a.

⁶¹ Fila 15, coloana I.

foarte înaintea lui Dumnezeu, întrebând drept aceia, pe Isaia, și cu umilință plecându-și inima către Dumnezeu, i s-au dat semn de bucurie, adecă să nu să teamă de cuvintele cele cu mândrie și necuvioase ale lui Rapsac, voevodul lui Senaherim. Și crezând Ezechia cuvântul Isaiei și-au arătat Dumnezeu puteria. Că venind Senaherim cu mare laudă și mândrie asupra Ierusalimului, s-au întors cu mare ocară.

Acesta, dupe ce au surpat capiștele idolilor, precum am zis, au prăznuit Paștile, după lege, cu multă bucurie. Și, bolnăvindu-se Ezechia mai pre urmă, până lângă moarte și rugându-se lui Dumnezeu să mai lungească viața, i s-au dat semn, prin Isaia, cum că va mai trăi 15 ani. Și sculându-se dupe boală, au cântat cântare, zicând: „Eu am zis întru jumătățirea zilelor mele”. Deci, mărindu-să și trimițând la el Merodac, împăratul Vavilonului, soli, cu daruri, să-l întrebe de semnul carele s-a făcut pre pământ, au arătat lor visteriile bisericii lui Dumnezeu. Și, certându-l pentru aceasta Isaia, cu pace au murit. (A II-a Paralipomena, cap 31 și 32). Leat 4473.

Acest Manasi au făcut vicleșug înaintea lui Dumnezeu și au rușit ulițele Ierusalimului de sângele prorocilor. Iară mai pre urmă, venind la simțirea fărdelegilor lui, cu mari înfricoșări și-au schimbat viața spre bunătăți. (A II-a Paralipomena, cap 33). Leat 4544.

Acest Ammon era de 25 de ani când au început a împărăți. Și au făcut și acesta vicleșug înaintea lui Dumnezeu, închinându-se celor ciopliți și sulețelor și celoralalte, ce au zidit tată-său. Drept aceia, sculându-să slugile lui asupra-i, l-au omorât. Iar norodul au omorât pre toți ceia ce s-au adunat asupra lui și au fost pricină uciderii lui. Și în locul lui au pus împărat pre fiu-său, Iosie. (A II-a Paralipomena, cap 33).

Și⁶², stricând Samariia, Salmanasar au mutat pre jidovii din Samariia și i-au așezat pre lângă râurile lui Gozan, mai presus de hotarale midiilor și a persilor, aproape de hotarale Caspiei (însă, zice în Istoriia lui Alexandru cum că au închis în locul acela Alexandru doao neamuri spurcate: pre Gog și pre Magog, ca să nu să spurce tot pământul de ei. Iar Antihrist, Mesia al jidovilor, îi va scoate de acolo.)

---

⁶² Coloana a II-a.

Iar în cetățile Samariei au așăzat Salmanasar, în locul israiltenilor, asiriiani. Deci, asiriianii la începutul așăzării lor, nu s-au temut de Dumnezeu. Și drept aceia, au trimăs Dumnezeu lei asupra lor de-i omorîia; și măcar că nu s-au lăsat ei de tot a nu să închina idolilor și a nu face alte răutăți, iară încă-ș tot s-au mai temut de Dumnezeu. (A IV-a Împărăție, cap 17).

Ținut-au împărăția acestor 10 neamuri de la Ierovoam, împăratul lor cel dintâi, carele au plecat pre israilteni să se închine idolilor, până la Osie, împăratul lor cel de pe urmă. Însă, de la Ierovoam până la Osie au trecut ani 250.

Cade-să a ști cum că împăratul asiriilor, Ful, au bătut întâi pre cele 10 neamuri ale lui Israil, fiind preste iale împărat Manaim. A doa oară li-au stricat Teglafalasar, fiind împărat preste iale Fachee, feciorul lui Rotelie. A treia oară au robit pre ei Salmanasar, carele au sfărâmat Samariia, fiind iale supt stăpânirea lui Osie.

Iară pre Ierusalim întâi l-au bătut Sargon. A doa oară Asaradon. A treia oară Senaherim, în vremea Ezechiei, împăratul Iudei. Însă, zic unii cum că aceste nume, ce s-au zis mai sus, să adună toate la Senaherim, carele de multe ori au robit Ierusalimul.

Senaherim, mergând să prade Ierusalimul, în vremea lui Ezechie, au scăpat de mâna lui Dumnezeu cu mare ocară; pentru că puțin era să-ș piarză toată oastea prin înger, pentru hula care au hulit Rapsac, voevodul lui, asupra lui Dumnezeu și asupra Ezechiei.

Mâniindu-să, drept aceia, Senaherim au omorât pre mulți din jidovii, carii au fost robit Salmanasar mai nainte. Și aflând Senaherim, împăratul, cum că Tovit îngroapă trupurile celor omorâți, i-au luat toată averia și au poruncit să-l și omoară. Înțălegând, drept aceia, Tovit au fugit despuiat în câmpuri, de s-au ascuns. Iar după 40 de zile fu omorât Senaherim de fiii lui. Și să întoarse Tovit și i să dederă toate unialtele câte i-au fost luat Senaherim.

Și trecând câtăva vreme, veni îngerul Rafail de luo pre Toviia, feciorul lui Tovit și s-au dus la Raguil de ș-au dat fata după el, gonind întâi pre dracul, carele omoria pe bărbații ce o luase mai nainte să-i fie muiare, pre carii, după împreunarea lor, i-au dus sănătoși la Tovit.

Și tămăduind cu hiiare de pește pre Tovit de orbiciunea ce avea, li-au spus cum că iaste îngerul Rafail. Și s-au dus de la ei, precum scrie în cartea lui Tovit.

Merodac, împăratul Vavilonului, și cu împăratul midiilor, să despărțiră de singură țiitoarea împărăția asiriilor, adică de Asaradon, pentru că, mai nainte, era aceste doao împărății, care au zis, supuse împărăției Asiriilor.

Iosiia⁶³, gășind în casa Domnului cartea Legii a Dooa și înfri-coșându-se de răspunsul Oldei, prorociței, să smeri și surpă idolii din locurile cele înalte și arse casele prorocilor și ale preoților celor mincinoși la Vethil. La acest Iosie s-au plinit prorocia lui Adon, care au prorocit când jertvuia Ierovoam vițelului celui ce vărsase la Dan, zicând: „Iată fiu să naște casei lui David; numele lui: Iosiia. Și va jărtvui preste tine jărtăvnice, pe preoții cei ce jărtvuesc preste tine; și oase de oameni va arde preste tine”. (A III-a Împărăție, cap 13).

Acesta au prăznuit Paștele cel făr' de asemănare. Și după aceia, bătând războiu Iosia la Maghedo cu faraonenii, fu omorât de împăratul Nehao. Și l-au plâns norodul foarte. (A IV-a Împărăție, cap 22).

La al treilea an al împărăției lui Iosie, au început a proroci Ieremia, arătându-i-se 3 semne: un toiag de nuc și o căldare pre foc și un brâu. (Ieremia, cap 1). Leat 4586.

Pre acest Ioahaz l-au făcut norodul împărat. Și pentru răutățile lui l-au luat faraon și l-au dus la Eghipet; și au pus în locul lui pre Eliachim, frate-său. În vremea acestui Ioahaz s-au supus Ierusalimul lui faraon. (A IV-a Împărăție, cap 23).

Acest Eliachim, carele să numește și Ioachim, omorând pre Uria și cartea prorociei lui Varuh spărgându-o și aruncându-o în foc, și dând lui faraon bir în trei ani, fu omorât de faraon. (A IV-a Împărăție, cap 24).

Acest Iehonie s-au dat pre sine-ș în mâinile lui Navuhodonosor, când au venit asupra Ierusalimului. Și împreună cu Iehonia s-au mutat ca la 10 mii de oameni, întru carii să numără și Iezechiil și Daniil și cei 3 coconi. (A IV-a Împărăție, cap 24).

---

⁶³ Verso-ul filei 15, coloana I.

Însă, această robie să chiamă mutare, pentru că de voia lor s-au dat în mâinile lui Navuhodonosor, iar celialalte să chiamă robii, pentru căci au fost fără voia lor. Și au pus Navuhodonosor, în locul Iehoniei, pre Sedechia, fratele tătâne-său.

Acesta⁶⁴ iaste Merodac, împăratul cel vestit al Vavilonului, carele au trimis soli la Ezechia, împăratul Iudei, cu daruri. Și arătând Ezechia solilor acelora averea bisericeii lui Dumnezeu în trufă și cinstind pre ei, i-au trimis îndărăt. Și pentru această greșală a Ezechiei au smerit pre împărații Iudei, împărații Vavilonului, cum au fost Navuhodonosor și cei ce au fost în urma lui, până în vremea lui Valtasar, celui de pre urmă, carele, împărățind, s-au mutat iarăși împărăția Vavilonului la midii și la perși; iară Vavilonul s-au stricat.

Pricina pentru care au trimis Merodac soli cătră Ezechia, zic unii să fie fost aceasta: haldeii, pentru căci să închina soarelui, măcar că să lăuda cu astronomie, iar nu putea cu meșteșugul lor să afle pentru ce să făcea zioa atâta de mare, ca cum ar fi fost îndoită. Drept aceia, socotind cum că doară pentru Ezechia, împăratul Ierusalimului să face zioa mare, au trimis la el soli, ca să afle adevărul; și i-au trimis și daruri, făcându-i cinste, ca celuia ce era cinstit și de dumnezeul lor, adecă de soare, după socoteala lor.

Acest Navuhodonosor, după ce au robit Ierusalimul, fiind Daniil prorocul în Vavilon, au văzut în vis un chip și o piatră rumpându-se din munte, fără de mână de om, care căzând, au lovit chipul acela și l-au sfărâmat. Iar piatra s-au făcut munte mare și au plinit tot pământul. Și mărindu-să Navuhodonosor ș-au făcut chipul lui de aur și l-au pus într-un câmp și au adunat toată boerimea lui și tot norodul lui de pretutindenea, cu poruncă mare, ca să se închine acelui chip. Iar cine nu s-ar închina, să-l arunce în cuptoriul cel ce ardea cu foc. Și nevrând să se închine cei trei coconi: Anania, Azaria și Misail, i-au aruncat în cuptoriul acela.

Și iară au mai văzut în vis un copaci foarte înalt, a căruia înălțime ajungia până în ceriu și avea frunză frumoasă și roadă multă și

---

⁶⁴ Coloana a II-a.

ramurile lui coprindea toată lumea și supt el lăcuia toate hiarăle săl-batece, iar în ramurile lui toate pasările. Și auzi un glas zicând: „Tăiați copaciul și împrăștiați ramurile”, i proci.

După aceia, pentru mândriia lui cea multă s-au schimbat de Dumnezeu chipul lui și au făcut pe trupul lui păr, ca al leului și ca un bou păștea iarbă. Și fu izgonit de oameni în păduri, până ce au plinit 7 ani.

Deci, căindu-să de păcatele lui, iară ș-au venit în firea ce-au fost mai nainte și s-au cinstit de toți mai mult decât întâi. (Daniil, cap 3, 4).

Acest Daniil, fiind în pământul haldeilor, supt stăpânirea lui Navuhodonosor, pe vremea robiei, au văzut zece videnii.

Întâi au văzut pentru chipul și pentru piatra ceia ce s-au tăiat din munte, făr' de mână și au fărâmat chipul acela.

Și⁶⁵ puse împăratul Navuhodonosor pre Sedechia, fratele lui Eliachim, împărat preste Iuda și preste Ierusalim. Și era Sedechia de 21 de ani când au început a împărăți. Și împărăți ani 11, făcând vicleșug înaintea lui Dumnezeu și nu să rușina de cătră fața Ieremieii, prorocului, carele îl certa pentru răutățile ce făcea, ci l-au băgat în temniță. Și, trimitând împăratul Navuhodonosor soli la Sedechia ca să-ș dea birul, precum le-au fost legătura, i-au întors îndărăt, la împăratul, deșerti și înfrunțați.

Mâniindu-se, drept aceia, Navuhodonosor, s-au dus asupra Ierusalimului, cu toată puteria lui și luând toate odoarale bisericii, câte au găsit, și ale împăratului, le-au dus cu sine-ș la Vavilon. Și arse Navuzardan, stolnicul împăratului Navuhodonosor, biserică lui Dumnezeu. Și tae împăratul pre feciorii lui Sedechie înaintea lui, iară pre el, orbindu-l, îl duse la Vavilon. Și, eșind Ieremia din temniță, s-au dus împreună cu norodul, iar Sedechia cu rea moarte s-au sfârșit în Vavilon, crăpându-i pantecele. (A IV-a Împărăție, cap 25).

În vremea acestui Sedechia s-au sfârșit împărăția Iudei, care au ținut 514 ani și 4 luni și 8 zile, după cum zice Iosif, istoricul. Iar din Cartea împărățiilor nu să adună mai mulți decât ani 500. Iar de la

---

⁶⁵ Fila 16, coloana I.

zidirea bisericii Ierusalimului până la mutarea norodului în Vavilon au trecut ani 480, luni 6 și 10 zile.

Aici, la mutarea Vavilonului, să sfârșească veacul al patrulea, carele cuprinde ani 409, carii împreunându-se cu toții de la Adam sunt ani 4613.

A⁶⁶ dooa videnie au văzut pentru îngerul carele au mântuit pre cei trei coconi din cuptoriul care-i aruncase Navuhodonosor, căci n-au vrut să se închine chipului celui de aur.

Cu a treia videnie au tâlcuit visul împăratului Navuhodonosor, pentru copaciul care au fost văzut, zicându-i cum că pentru mândriia lui să va schimba din om și să vă asemăna cu dobitoacele.

A patra videnie au văzut în vremea lui Valtasar, pentru cele 4 vânturi și pentru cele 4 fiară, care au văzut eșind din mare, adecă leu, ursu, râș și altă hiară groaznică, care hiară însemna cele 4 împărății ce-au înflorit în urma lui Alexandru celui Mare.

A cincea videnie au văzut, iară în vremea lui Valtasar, un berbec a căruia coarnele nu-i erau potrivă, ce era unul mai mare decât altul, carele însemna împărăția midiilor și a perșilor.

A șasia videnie au văzut iară în vremea acestui Valtasar, pentru stricarea Vavilonului, cum că va fi prin Chir și prin Darie, tâlcuind scrisoarea ceia ce s-au văzut, ospătându-să Valtasar, care zicea: Mani, Thekel, Fares.

A șaptea videnie au văzut, în vremea lui Darie, pentru îngerul care l-au scos din groapa leilor, când l-au fost aruncat boiarii, fără voia împăratului, făcându-i judecată vicleană.

A opta videnie au văzut, iară în vremea acestui Darie, când i-au descoperit îngerul Gavriil pentru venirea lui Hristos, cum că va fi după șaptezeci de săptămâni de ani lunovnici.

A nooa videnie au văzut în vremea lui Chir, pentru că ajungând lângă râul Tigris, au văzut un om încins cu încinsoare ofaz și trupul lui catharsis și fața lui ca vederia fulgerului și ochii lui strălucia ca para focului.

---

⁶⁶ Coloana a II-a.

A zecia videnie au văzut pentru împărăția persilor, cum că va fi una după alta și pentru Alexandru și pentru cei patru împărați, ce au fost după Alexandru, și mai vârtos pentru ceia ce au împărțit în Eghipt și în Siria și pentru răutatea lui Antioh Epifan. (Daniil, în cartea lui).

Acest Evelmerodac, feciorul lui Navuhodonosor, precum spun unii din istorici, temându-să ca nu cumva să-l urască tată-său și să-l gonească, să dea împărăția frățini-său celui mai mic, au tăiat trupul tătâne-său în trei sute de bucăți și l-au dat la trei sute de vulturi, însă, cu sfatul lui Ioachim, tatăl lui Salathiil, împăratului Iudei, pre carele l-au fost scos el din temniță. Și într-acest chip au fost sfârșitul lui Navuhodonosor. (A IV-a Împărăție, cap 25).

Cade-să a ști cum că haldeii să numesc de multe ori și asiriiani, pentru 2 pricini: una, pentru că asiriianii din haldei au avut începearea nașterii lor, pentru că Asur, feciorul lui Arfaxad, din Haldea au venit în pământul acela, întru carele, lăcuind, l-au numit cu numele lui Asiria, și din Asur acesta au luat începere împărății a să numi împărați asiriiani, au haldei; drept aceia, să zic siriianii, haldei și haldeii, asiriiani.

După⁶⁷ ce s-au robit Ierusalimul, s-au făcut purtători de grijă norodului preoții, până aproape de întruparea lui Hristos. Iară atunce iarăși au început a împărți unii, a căroră fapte să vor însemna în urma preoților.

Ținut-au mutarea norodului la Vavilon ani 70, până în vremea lui Darie, împăratul persilor, de carele s-au mântuit din robie norodul lui Israil. (Esdra, întâi, cap 2, 3).

Pre acest Salathiil nu l-au născut Sedechia, ci Iehonie, după mutarea Vavilonului.

În vremea acestui Valtasar, împăratul Vavilonului, s-au mântuit Sosana, prin Daniil prorocul, de năpasta ce i-au făcut bătrânii, precum scrie în Cartea Sosanii.

Pre acest Valtasar, omorându-l Darie, s-au mutat împărăția Vavilonului la persi.

---

⁶⁷ Verso-ul filei 16, coloana I.

Acest Zorovavel iaste fecior lui Salathiil. Acesta au fost mai mare peste norod, după ce s-au întors în Ierusalim, de la mutarea Vavilonului, fiind atunce, de la zidirea lumii, ani 4778, care Zorovavel, după ce au răspuns împăratului pentru vin, pentru împărat și pentru adevărul, au luat și alte daruri de la împăratul, împreună cu întoarcerea lor la Ierusalim, ca să zidească și biserica, precum scrie Esdra, cap 3.

A⁶⁸ dooa pricină iaste căci împărăția haldeilor au fost din împărăția Asiriilor. Pentru că Navuhodonosor, împăratul Asiriilor era singur țiitoriu și având o căpetenie preste oștile lui, ales și iubit de dânsul, au cerșut, de la împăratul, Haldia, ca să împărățească el acolo. Și, făcându-i împăratul pe voe, i-au dat Haldia. Și împărăția acela acolo. Iar după aceia, făcându-să Navuhodonosor mai mare și mai vestit decât acela, numele aceuia s-au stins. Și stăpâniră feciorii lui Navuhodonosor și Haldia; și drept aceia, să numesc haldeii, asiriiani și asiriiani, haldei.

Darie, împăratul Midiilor, au stricat Vavilonul și au omorât și pre Valtasar, împăratul Vavilonului. După aceia, văzând un vis pentru fie-sa, Mandana, și vrând ca să o smerească, o au dat după un om prost, ca, făcând ia fecior, să nu ajungă împărat, să-l scoață pre el. Și făcând ia copil cu omul acela, numele lui a fost Chir.

Și, aflând împăratul, l-au luat de l-au dat unui boiar de ai lui ca să-l omoare. Iar acela nu l-au omorât, ci l-au dat unui păstor, de-l creștea într-ascuns, și cătră împăratul au zis că l-au omorât. Și crescând Chir, cunoscă pre el împăratul, cum că-i iaste nepot, pentru răspunsurile lui cele înțelepte. Și, fugind Chir de frica moșu-său, Darie, s-au dus la Persia. După aceia, au venit cu războiu asupra moșu-său, Darie, și biruindu-l, i-au luat împărăția.

Împărățind Chir în urma lui Darie, au omorât Daniil pre cei 70 de preoți ai lui Vil, carii mânca bucatele cele ce să aducea la Vil. Și au surpat și biserica lor. Și amestecând zmoală și păr și călți, au făcut cocă și au aruncat în gura lui Vil, șarpelui, de l-au înecat și au murit. Drept aceia, viclenind boiarii pre împăratul, au aruncat pre Daniil în

---

⁶⁸ Coloana a II-a.

groapa leilor. Și luând îngerul pre Avvacum, prorocul, de părul capului, din Iudea, au dus bucate lui Daniil. Și după 3 zile, ducându-să împăratul la groapa leilor, ca să plângă pre Daniil, îl găsi nevătămat. Și scoțând pre el, băgă pre ceia ce au fost băgat pre Daniil, cu muerile lor și cu copiii. După aceia, îndemnă Dumnezeu duhul lui Chir de au dat voe jidovilor ca să se întoarcă în Ierusalim. Și să întoarseră, la al doilea an al împărăției lui, 50 de mii de oameni, întărind pre ei Aggheu și Zahariia, și fiind preste ei preot Iisus, feciorul lui Iosedec și Zorovavel, feciorul lui Salathiil, și după ce să duseră la Ierusalim, de abia au înoit zidurile până în 3 ani; așijderea și zidul bisericii. După aceia să birui Chir de împăratul masaghetilor și tăindu-i capul, l-au băgat într-un burduf plin de sânge. Și, săltând împrejurul lui, masaghetii zicea. „De țe-au fost sete de sânge, bea sânge”. Leat 4778.

În⁶⁹ vremea acestuia au fost preot Iisus, feciorul lui Iosedec, și au început a proroci Aggheu și Zaharia.

Într-acest chip sânt porțile Ierusalimului, care le-au zidit Noemiia, în urma mutării de la Vavilon: poarta împăraților, a preoților, a boiarilor celor de cinste, a norodului, a prorocilor și poarta pre care scotea din cetate gunoaele, precum să vede într-acest rotocol.

Acest⁷⁰ Olofern au fost căpetenie oștii lui Camvis. Și, după ce au supus multe cetăți și ținuturi, supt stăpânirea împăratului lui, veni și la Iudea, asupra cetății Vethil. Și, jefuindu-o, fu omorât de Iuditha, tăindu-i capul cu sabia lui. Și, luându-l, îl duse în cetate și-l înălță pre zidurile ei, batjocorindu-l, precum scrie în Cartea Iudithei.

Camvisis, cel ce să numește și Navuhodonosor, în 7 ani întru carii au ținut singur răsăritul, trăind și tată-său și în 12 ani mai nainte nu lăsa să zidească biserică în Ierusalim. Deci, vrând el să-l cinstească la Ierusalim, cum îl cinstia și printr-alte părți, ca pre un Dumnezeu, cu tăierea capului lui Olofern, boiarinul lui, să mântui Israil de dânsul și cântă cântare.

În vremea acestuia avea cinste Sofoclis și Evripidis, poeticii.

⁶⁹ Fila 17, coloana I.

⁷⁰ Coloana a II-a.

Acest Ermiadis n-au făcut nimic vrednic de povestire cu Iudeii. Leat 4772.

Darie, feciorul lui Istaspu, la al doilea an al împărăției lui, dând daruri lui Zorovavel, i-au dat voe să zidească și biserică Ierusalimului, pentru că Zorovavel au dezlegat înaintea lui Darie pilda pentru vin, pentru împărat și pentru adevărul. (Esdra, cap 3). Și la al șaptelea an al împărăției lui Darie, s-au isprăvit biserică și la 20 de zile ale lunii a zecea o au sfințit. Leat 4795.

Într-acea vreme era Platon, filosoful.

Însă, din vremea cea dintâi, care au dat Chir voe jidovilor să se întoarcă în Ierusalim și să zidească biserică, până la al șaptelea an a împărăției acestui Darie, când s-au sfârșit biserică, au trecut ani 46. Și drept aceia zice și Ioann Evanghelistul: „În 46 de ani s-au zidit biserică aceasta și tu zici că în 3 zile o vei rădica” i proci.

În vremea lui Artaxerx celui cu mâna lungă, aflând Esdra visticierii de cărți și întorcându-să la Ierusalim cu 1500 de oameni, au luat voe a slobozi pe preoți de bir. Și au luat și putere, de la împăratul, să pue și să scoață căpetenii preste norodul lui Israil. Acest Esdra au despărțit neamurile cele streine de împreunarea jidovilor. (Esdra, cap 9). Iară în vremea acestui Artaxerx au luat Neemiia voe, de s-au întors la Ierusalim și de abia au zidit în 7 ani cetatea Ierusalimului cu 6 porți, precum să văde în rotocol.

Trei⁷¹ biserici vedem în Sfânta Scriptură să se fie zidit. Întâi, la Ierusalim, făcându-se de Solomon, a dooa în muntele Gazirim, făcându-se în vremea lui Darie, de Manasi, fratele Iudei, preotului celui ales, a treia în muntele Iliupoleos, făcându-să de Onia, tatăl lui Simon celui Drept, în vremea lui Antioh celui Mare.

Și iară vedem în Sfânta Scriptură trei târnosiri bisericii lui Dumnezeu. Una, făcându-se de Solomon, toamna, în 10 zile ale lui septembrie, a dooa făcându-se de Esdra, primăvara, în 23 de zile ale lui martie, în vremea lui Darie, feciorul lui Istaspu. (Esdra, cap 6).

⁷¹ Verso-ul filei 17, coloana I.

Iară unii zic cum că această târnoseală nu s-au făcut de Esdra, ci de Iisus, feciorul lui Iosedec.

A treia târnoseală s-au făcut de Iuda Macaveul, iarna, în 25 de zile ale lui dechemvrie, în vremea lui Antioh celui Lăudat. (Întâia Carte a Macaveilor, cap 4).

Acest Manasi, fratele lui Iad, arhiereul, luând voe de la împăratul Darie ca să zidească casă lui Dumnezeu, au zidit în muntele Gazirim.

Acest Onia, tatăl lui Simon celui Drept, pentru răutatea lui Antioh celui Mare, fugind în Eghiptet cătră Ptolemeu, împăratul Eghiptetului, cel Lăudat, au zidit biserică lui Dumnezeu în muntele Iliupoleos.

Preoțind acest Onie, au trimis împăratul Selefc pre Iliodor la Ierusalim ca să ia din vistieria bisericii toate odoarăle, să le ducă la dânsul. Deci, mergând Iliodor ca să plinească porunca împăratului, fu rănit de înger până lângă moarte.

Și⁷² pre norod de bir l-au mântuit. Și Ezdra au cetit legia la înfigerea corturilor, ajunând 24 de zile și îndemna pre norod să se adune, ca să asculte cele ce zice legia, de patru ori zioa și de patru ori noaptea, precum scrie în cartea Neemie.

După cum zice Ieronim, tâlcuind pre Isaia, gonirea ceia ce s-au făcut de Aman, în vremea Esthirei, au fost în urma stricării Vavilonului cu 100 de ani.

După zisa lui Filon, istoricul, gonirea ce au fost în vremea Iudithei s-au făcut de Camvis, feciorul lui Chir, care Chir au surpat și Vavilonul.

Și⁷³ rugându-se lui Onie, preotul, ca să se roage lui Dumnezeu pentru dânsul, să tămădui și să întoarse la împăratul deșert. (A II-a Carte a Macaveilor, cap 2, 3, 4).

În vremea acestui Simon au făcut Iisus, feciorul lui Sirah, Cartea înțelepciunii, de care Simon pomenește Iisus în cartea lui, cap 50.

Acest Eleazar au trimis pre cei 70 de tâlcuitori la Eghiptet pre carii, după ce au tâlcuit, i-au dăruit Ptolemeu Filadelful, împăratul

---

⁷² Coloana a II-a.

⁷³ Fila 18, coloana I.

Eghipetului, cu daruri mari și la Iudea cu cinste i-au trimis. Acestia zice Filon, istoricul.

Iason și cu Menelau au cumpărat preoția întâi de la Antioh Epifan. (A dooa Carte a Macaveilor, cap 4). Aceștea multe răutăți au făcut jidovilor, măcar că și ei erau jidovi.

Acest Alchim, făcându-să arhieru de Dimitrie și având vrajbă totdeauna cu Iuda, de vreme ce surpa zidurile bisericii și lucrurile prorocilor, fu rănit și muri. (Întâia Carte a Macaveilor, cap 9).

Acest Ptolemeu, feciorul lui Lagos, fiind împărat Eghipetului și cu vicleșug întrând în Ierusalim, zicând cum că va să jărtvuiască, pre mulți din jidovi au robit și i-au vândut. Așijderea, au făcut și la Gazirim. În vremea acestuia s-au făcut Cartea Macaveilor. Leat 4930.

Acest⁷⁴ Mardoheu ș-au făcut fică pre Esthir, nepoată-sa, fata frăține-său. Și, fiind cinstit de împăratul Artaxerx, au luat împăratul pre Esthir, nepoată-sa, a-i fi împărăteasă. Deci, cu sfatul și cu învățătura acestuia s-au rugat Esthir, împărăteasa, împăratului de au mântuit pre norodul lui Israil din moartea care vrea să-i facă Amman, ispravnicul împăratului. Și pre lemnul care să gătise de Amman ca să spânzure pre Mardoheu, fu spânzurat Amman, cu porunca împăratului, precum scrie în Cartea Esthirei.

Artaxerx, care să numește și Asuer, după ce au făcut ospățul, gonind pre Astina, pentru mândriia și pentru neînțelegerea ei și luând pre Esthir, jidovca, în locul Asthinei și cinstind pre Mardoheu și spânzurând pre Amman, pentru moartea cea făr' de dreptate, ce vrea să dea lui Mardoheu și jidovilor, au dat voe evreilor cu cărți noao, ca să se întorcă asupra vrăjmașilor lor, după ce s-au mântuit ei prin sârguiala Esthirei. Drept acéia, sârbează jidovii la 10 zile a lunii a șaptea, pentru pomenirea mântuirii aceia din moarte, precum scrie în Cartea Esthirii. Leat 4832.

În vremea acestuia învăța Aristotel la Platon, filosoful.

Artaxerx Cothos, cu îndemnarea lui Vago, boiarinul lui, au daos iarăși la ovrei birurile care lăsase Esdra, precum s-au zis mai sus.

---

⁷⁴ Coloana a II-a.

În vremea acestuia erau dascăli Dimosten și Aristotel. Leat 4858.

Ptolemeu⁷⁵ Filadelful, fiind iubitor de cărți, au trimis cu sfatul lui Dimitrie și al lui Aristeu, la biserica Ierusalimului, daruri, 120 de sicli ovreești de argint, ca să-i trimiță Eleazar la Alexandria cele 5 cărți ale lui Moisi și să-i trimiță și tâlcuitori, ca să le tâlcuiască. Și așa au făcut Eleazar, după voia împăratului, trimițându-i și cărțile și pre cei 70 de tâlcuitori.

Și primi pre ei împăratul Ptolemeu cu cinste mare și după ce au tâlcuit cărțile, dăruindu-i cu daruri multe, i-au trimis înapoi și au lăsat de bir pre slujitorii bisericii în 7 ani. În vremea acestuia s-au arătat tâlcuitorii. Leat 4951.

Ptolemeu Everghetul n-au făcut nimic vrednic de povestire spre jidovi.

În vremea acestuia au făcut Iisus al lui Sirah Cartea înțelepciunii.

Ptolemeu Filopator, luându-și pre fiică-sa de la Alexandru, căruia o au fost dat muiare, o au dat lui Dimitrie. În vremea acestui Ptolomeu au stăpânit romanii pe Elada și Schipion au biruit Africa.

În urma acestor împărați n-au mai fost alt împărat la Eghiptet, fără numai Cleopatra, care biruindu-să de Antonie, s-au mutat împărăția Eghiptetului la Roma. Pre vremea aceasta au fost împărat la Roma Iulie Chesar.

Mattathia, preotul, au omorât pre solii lui Antioh Epifanes și au mai omorât pre un jidov, carele jărtvuia după porunca lui Antioh, deasupra jărtăvnicului, în Modeim. După aceia, fugind cu cei 5 feciori ai lui și cu alți jidovi, ce să temea de Dumnezeu, s-au ascuns în munți și în peștere. Deci, dând voe jidovilor să bată războiu sâmbăta, în vreme de nevoe și învățându-i să păzească legile cele părintești și învățându-și și feciorii pentru lege și pentru războiu, muri și să îngropă la Modeim. (Întâia Carte a Macaveilor, cap 3).

De⁷⁶ la acest Darie au luat Manasi, fratele lui Iad, voe să zidească biserică în muntele Gazirim. Și, biruindu-să Darie acesta de

⁷⁵ Verso-ul filei 18, coloana I.

⁷⁶ Coloana a II-a.

împăratul Alexandru, s-au mutat Sarvil, boiarinul lui, la Alexandria și s-au supus împărăția persilor lui Alexandru.

Alexandru Machedon cel Mare, biruind pre Darie și mutând împărăția persilor la Machedonia și supuind Tirul și Gaza supt biruința lui, au purces asupra Ierusalimului cu mânie mare, pentru că, fiind supuși lui jidovii, nu vrea să-i trimită dajdea cea obicinuită. Și, apropiindu-să de Ierusalim cu oștile, să spăimântară jidovii foarte și au eșit înaintea lui alți preoți cinstiți, de l-au primit cu cinste mare. Iar ceialți preoți, carii nu vrea să-i trimită dajdea, s-au ascuns.

Deci, văzând Alexandru înțelepciunea preoților și cucernicia care au arătat cătră el, să rușină de ei și-și conteni mâniia. Și, după ce au jărtvuit și au cetit înaintea lui prorocia lui Daniil, li-au ertat dăjdile de 7 ani; însă, cele ce au făgăduit iudeilor cătră samarineni au tăgăduit.

Deci, mărindu-i-se numele și lățindu-i-se împărăția foarte, zavistuindu-l unii din boiarii lui, l-au otrăvit, pentru că roada zavistiei moarte iaste. Iar în urma lui s-au împărțit împărăția în patru împărății, precum să arată aicea, dintru carii, pentru cei doi grăiaște Sfânta Scriptură mai cu denadinsul, pentru răutățile care au făcut jidovilor. În vremea acestuia era vestit Aristotel. Leat 4888.

Murind Alexandru s-au rădicat 4 împărați. Însă, Eghiptul l-au stăpânit Ptolemeu al lui Lagos cătră amiazăzi; Machedonia o au stăpânit Filip, carele și Darie să numește, fiind fratele lui Alexandru, către amiazănoapte, iar Siria și Vavilona și toată împărăția răsăritului o au stăpânit Selevc Mihanor, iar în Asia, cătră apus, au împărțit Antioh.

După⁷⁷ ce au stăpânit biserică și o au spurcat în trei ani, Apolonia și Siron și Timothei și Nicanor și Gorghie și Lisiia, să făcut preot Iuda Macaveul și în 25 de zile ale lui septemvrie târnosi biserică, prăznuind 8 zile. După aceia, mântui el și cu Ionathan, frate-său, pe galaaditeni și frate-său, Simon, pre galilei.

Iară Iosif și Azaria, carii erau puși de Iuda păzitori bisericii și Ierusalimului, bătând războiu cu cei streini de féliu de știrea Iudei,

⁷⁷ Fila 19, coloana I.

s-au biruit de vrăjmași, perind în războiu 1000 de voinici, pentru neascultarea lor. Iar după acéia, s-au împăcat Iuda cu Epfator, împăratul Siriei. Deci, pârî pre Iuda, Alchim, cătră împăratul, pără mincinoasă; și trimițând împăratul pentru acea pără pre Nicanor, voevodul cu oști, asupra Iudei, fu omorât Nicanor de Iuda. Iar mai pre urmă, făcând Iuda pace cu romanii, să omorî în războiu de Vachid. (A II-a Carte a Macaveilor, cap 14).

Acest Eleazar, fiind în războiu cu Iuda, omoria pre vrăjmași și în dreapta și în stânga. Deci, vârandu-se supt elefantul pre care i să părea că va fi împăratul, omorî pre elefant și căzând elefantul mort preste dânsul, muri și el, acolo. (Întâia Carte a Macaveilor, cap 6).

Acest Ionathan, omorând pre Navuthei, își izbândi pentru moartea frățini-său, lui Ioann. Și, după biruința aceasta, făcu pace cu Vachid. Și, împăcându-se și cu Alexandru, i-au dat ajutor asupra lui Dimitrie, pentru că și Alexandru îi ajuta lui la preoție.

După acéia, au ajutat și lui Antioh Mirax; iar apoi, prinzându-l Trifon, îl omorî și pre el și pre amândoi feciorii lui. (Întâia Carte a Macabeilor, cap 9, 10).

Simon, fratele lui Ioanathan, au dat lui Trifon 100 de talanți de argint și pre amândoi feciorii lui Ioanathan zălog, pentru ca să scoată pre Ioanathan de la el, pentru că așa să tocmise cu Trifon. Iar el, luând argintul și pre feciorii lui Ioanathan, nu s-au ținut de cuvânt, ci i-au omorât. După acéia, făcu Simon pace cu Dimitrie și rădică zidurile cele surpate ale cetății Sionului și izgoni pre cei ce păziia cetatea.

Antioh⁷⁸ Sotir ș-au luat muiare, anume Verenica, fata lui Ptolomeu Filadelful, împăratul Eghiptului. Și, după acéia, s-au pornit războiul între împărații cei ce au rămas în urma lui Alexandru, precum în Cartea Macaveilor să véde.

Antioh cel Mare, supuind supt oblastii lui Iudea, au pus la loc birurile slujitorilor bisericii, cele ce au fost ertat Ptolomeu Filadelful, în vremea celor 70 de tâlcuitori. Și pentru cruzimea acestui Antioh au fugit Onia, preotul, tatăl lui Simon, din Ierusalim în Eghipt, cătră

---

⁷⁸ Coloana a II-a.

Ptolomeu Epifanes și s-au zidit biserică în ținutul Iliupoleos, plinind prorocia Isaiei, care grăiaște la cap 9.

Iară⁷⁹ mai pre urmă, fu omorât în Ierihon de împăratul Ptolomeu și luo preoția, în urma lui, Ioann, care să numește Ircanos. (Întâia Carte a Macaveilor, cap 16).

Ioann Ircanos, deșchizând doao vistierii, din cele 8 ale lui David, au dat 400 de talanți lui Antioh, ca să se depărteze de a robi Ierusalimul. Iar din ceialalți bani, ce-au rămas, au făcut case de săraci și de streini.

Pre Ircanos, înșălându-l frate-său Aristovul, i-au luat împărăția. După aceia, fiind Ierusalimul supt stăpânirea romanilor, au pus Pombie pre Ircanos preot. Iar mai pre urmă l-au pus Iulie Chesar și împărat Siriei. După aceia, fu omorât de sabiia parthilor, celor ce ajutau lui Andigon.

Împăratul Aristovul, închizând în temniță pre mumă-sa și pre cei doi frați ai lui, să îmbracă cu diadimă împărătească. Și, cu învățatura muerii lui, omorî pre frate-său, Andigon, și muri și el, fiind atunce, când au murit el, ani 475 de la Sedechie, când s-au stricat împărăția jidovilor.

Selefc⁸⁰, feciorul lui Antioh celui Mare, au trimis pre Iliodor la Ierusalim, ca să prade vistieria bisericii, carele rânindu-se de doi îngeri, muri. Iară cu rugăciunea lui Onie preotul, feciorul lui Simon, să sculă iarăși și să întoarse la împăratul, deșert. (A 2-a Carte a Macaveilor, cap 3).

Antioh Epifanes, trimițându-să de tată-său la Roma, zălog de pace, fu prins în niște cetăți de ale Asiriei și cu meșteșug scăpând de acolo, să numi Epifanes.

Deci, fiind în Roma zălog, precum am zis, și auzind de moartea tătâne-său și de răutățile frățini-său, fugi din Roma pre ascuns și să puse împărat după moartea lui Selefc. După aceia, au vândut preoția Ierusalimului lui Iason și lui Menelau. Deci, ei, puindu-să preoți, s-au numit cu nume păgânesc și au făcut neobrezuire în Ierusalim.

⁷⁹ Verso-ul filei 19, coloana I.

⁸⁰ Coloana a II-a.

Și au omorât Andronic pre Onia, preotul, cu învățătura lui Menelau, după porunca lui Antioh. Deci, biruind Antioh Eghipetul, cu hicleșug, au venit și asupra Ierusalimului de l-au bătut. Și, după aceea, fu gonit din Eghipet de solii carii venise de la Roma.

Și puse Antioh idolul Diei Olimbiului, în biserica Ierusalimului și siliia pre jidovi să facă obiceiurile cele păgânești. Și cu multe feliuri de cazne a omorât 7 frați Macavei, împreună cu Eleazar, căci nu vrea să mănânce carne de porc și să se închine idolilor, de pre cum le porunciia. Iar mai pre urmă, ducându-să iarăși asupra Ierusalimului, ca să-l strice de tot, l-au împins Eliamid din căruță și, căzând jos, s-au zdrobit; și măcar că mai pre urmă s-au căit, iar încă-ș cu ticăloasă moarte s-au sfârșit. (Întâia Carte a Macaveilor, cap 9).

Antioh Efpator, robind Vethsura și prădând Ierusalimul, mai pre urmă au dat jidovilor voe să-și ție legile lor și au izgonit pre Filip din Antiohiia. După aceea îl legară ostașii lui și pre el și pre Lisiia și-i omorâră, cu învățătura lui Dimitrie Sotir, carele au împărățit în urma lui. (A II-a Carte a Macaveilor, cap 11).

Alexandru⁸¹, omorând pre jidovi, foarte îl urâse norodul și temându-să a lăsa împărăția feciorilor lui, pentru ca să nu răsplătească lor cele ce au făcut el, au lăsat împărăția, după moartea lui muerii lui, Alexandrei.

Iară după ce au murit Alexandru, această împărăteasă, Alexandra, care iaste însemnată mai jos, în ceia față, fâgăduind împărăția lui Ircanos, fiu-său, pre carele îl și iubiia, au închis în temniță pre celalalt fecior al ei, Aristovul, cu muiarea lui și cu copiii lui, ca nu cumva, rădicându-să, să ia împărăția de la Ircanos.

Pre această Cleopatra o au biruit în Acon, Antonie, ce o îndrăgise. Și s-au mutat împărăția Eghipetului în partea romanilor. Pre vremea aceasta s-au supus Eghipetul romanilor.

Dimitrie⁸² Sotir, feciorul lui Selefc, întorcându-se de la Roma, omorî pre Antioh și pre Lisiia și puse arhiereu pre Alchim, păgânul.

---

⁸¹ Fila 20, coloana I.

⁸² Coloana a II-a.

Și, împreună cu el, trimise în Ierusalim pre Vachid, carele au pierdut pre mulți din jidovi. Și au perit și Nicanor, voevodul lui Dimitrie, omorându-se de Iuda. Și după aceea, omorî pre Iuda Macaveul prin Vachid, pentru că nu i-au fost ajutat frate-său, Ioanathan, măcar că multe să făgăduise Dimitrie lui Ioanathan, ca să facă pace cu dânsul și să-i ajute.

Deci, bătându-se Dimitrie cu Alexandru Epifanes, fu omorât de dânsul. (Întâia Carte a Macaveilor, cap 8, 9, 10).

Alexandru Epifanes, feciorul lui Antioh Efpator, făcând pace cu Ioanathan, feciorul lui Matathie, omorî pre Dimitrie, cu ajutoriul lui Ioanathan și-și izbândi Alexandru, pentru moartea tătâne-său și cinsti pre Ioanathan, căci i-au ajutat. După aceea, Ptolemeu Filopator, împăratul Eghiptului, socrul lui Alexandru, rădicând oaste asupra lui Alexandru, își luă într-ajutor pe Dimitrie cel Mic. Și, biruind pe Alexandru, i-au luat toate cetățile și ș-au luat și fata de la el, de o au dat lui Dimitrie celui Mic. Iar Alexandru fugind la Araviia, i să tăe capul de Zavdiil Arapul. (Întâia Carte a Macaveilor, cap 11).

Dimitrie cel Mic, luându-și muiare pre fata lui Ptolemeu, care era mai nainte muiare lui Alexandru, împărăți în locul lui Alexandru. După aceea, fu omorât de Antioh cel Mic, pre carele l-au fost adus Trifon din Araviia și au împărățit Antioh în locul lui. (Întâia Carte a Macaveilor, cap 11 și 12).

Pre Antioh Mirax, feciorul lui Alexandru, l-au adus Trifon de la Aravia, pentru că acolo îl creștea după moartea tătâne-său. Acesta, omorând pre Dimitrie, împărăți în locul lui în Antiohia și dede preoțtia lui Ioanathan, feciorul Matathiei, și cinsti pre el. Iar mai pre urmă fu omorât Antioh de Trifon.

Acest Trifon, spurcatul, au omorât pre stăpânu-său, Antioh Mirax, și pre Ioanathan și pre amândoi feciorii lui, carii erau zălog la el; și s-au mutat împărăția Siriei la romani.

Antioh cel de pe urmă au fost împărat mai pre urmă decât toți la Sirii. Și să făcu Sirii supt bir romanilor. Trimițând, drept aceia romanii pe Pombie asupra lui Tigraf, împăratului Armeniei, au făcut domn Siriei pe Scavron. Iar Aristovul și Ircanos avea atunce între

dânșii netocmire, pentru preoția Ierusalimului. Drept aceia, au pus Pombie pe Ircanos arhieru în Ierusalim, prin ajutoriul arapilor, iar pe Aristovul și pre feciorii lui i-au dus legaț în Roma și i-au dat în mânilor romanilor. Și după ce să puse Ircanos arhieru, surpă biserică aceia întru care l-au pus și ș-au pus caii în fuișoarele bisericii; drept aceia, de atunce înainte n-au mai procopsit.

Crasos⁸³, rădicând oaste asupra parthilor, au cheltuit în războiu mai tot aurul care l-au fost luat Pombie de la sfânta biserică. Drept aceia, topind aur și vărsând în gura lui, muri. Și zicea lui: „De aur țe-au fost sete, bea aur!”. Acestia zice Filon, istoricul.

În vremea lui Casos s-au bătut Iulie cu Pombie și, biruind Iulie, au luat domniia și o au ținut singur, trei ani și șapte luni. Iar mai naintea lui, să chivernisiia obștimea Râmului de boerime ani 464; pentru că de la Romil au împărățit 7 împărați în 200 de ani.

Deci, petrecându-să acei împărați, s-au rădicat chivernisitori Râmului ipați și îndrepta norodul până în vremea lui Iulie Chesar, carele au împărățit întâi.

Acest Iulie Chesar, bătându-se cu Pombie, birui pre dânsul și multe părți ale lumii cu sabiia au supus supt biruința lui. Și pentru vredincia lui s-au pus împărat râmlenilor, de boiarii Râmului. Leat 5154.

Pentru 3 Irozi pomenește Sfânta Scriptură: pentru Irod Ascalonitul, întru a căruia vreme, la 30 de ani a împărăției lui, s-au născut Hristos și s-au omorât coconii Vithleemului; al doilea, Irod Antipa, carele stăpânea a patra parte din Galilea, la carele au trimis Pilat pe Hristos; al treilea, Irod Agripa, feciorul lui Alexandru și nepot lui Ascalonit, carele au omorât pre Iacov și au închis în temniță pre Petru, precum scrie la Faptele Sfinților Apostoli.

Cade-să⁸⁴ a ști cum că Mathan și Melhi să trag din David. Însă, Matthan prin Solomon, iar Melhi prin Nathan, feciorul lui David. Matthan acesta și Melhi au fost frați dintr-o mumă și din doi tați, precum Ieronim la Luca zice.

---

⁸³ Verso-ul filei 20, coloana I.

⁸⁴ Coloana a II-a.

După ce au rămas Estha, muiarea lui Matthan, văduvă, o au luat Melhi, frate-său, muiare lui-ș, ca să rădicese sămânță fratelui său, celui mort. Și făcu Melhi dintr-însa pre Ili. Iar Matthan au fost făcut și el, dintr-însa, fecior, pe Iacov.

Drept aceia, Iacov și Ili au fost frați dintr-o mumă și din doi tați. Și, luându-și Ili muiare, muri, nefăcând cu ia feciori.

Drept aceia, au luat Iacov, fratele lui Ili, pre cumnată-sa muiare și au născut dintr-însa semenție frățini-său pre Iosif, bărbatul Precistii. Și fu Iosif fecior firesc lui Iacov, iar lui Ili, fecior după lege. Și drept aceia, zice Mathei, evanghelistul, pre Iosif a fi fecior lui Iacov, iar Luca numește pre el fecior lui Ili.

Fericita Fecioara Maria era de 15 ani când au luat în pânțece de la Duhul Sfânt, prin bunăvestirea îngerului. Pentru că de 3 ani au fost când au intrat în Sfânta Sfintelor și după 12 ani bine i să vesti. Și au trăit, după Înălțarea lui Hristos ani 24 și fu înălțată la ceriuri la 72 de ani ai vieții ei, ce au trăit pre pământ.

Această⁸⁵ Salomi au năpăstuit pre Mariamna, muiarea lui Irod că au preacurvit. Și auzind Irod au omorât pre Mariamna.

Acest⁸⁶ Octavie Avgust Chesar au luat împărăția după Iulie, carele făcând palaturi, adecă case împărătești, au întreat pre Sevilla, prorociță, câți ani vor sta palaturile acelia. Iar ia, prorocind, i-au răspuns cum că vor sta până în vremea ce va naște o fecioară curată fiu. Iar el, auzind aceștia, i-au părut că nu să vor strica nici odinioară, pentru neîncredințarea cuvântului.

Deci, la 42 de ani ai împărăției lui, născându-să Hristos din Fecioara Maria, chemă prorocița Sevilla pre Octavie și-i arătă lui, în soare, pre Fecioara, fiind, în brațele ei, pre Hristos. Și zise lui: „Aceasta iaste Fecioara aceia care au născut Pruncul”. Și îndată căzură casele.

Iar locul acela, întru care era casele, să numește: Locul Ceriului. Acestea zic istoricii.

⁸⁵ Fila 21, coloana I.

⁸⁶ Coloana a II-a.

La 42 de ani ai împărăției lui Octavie Avgust s-au născut Iisus Hristos, în Vitleemul Iudeii, care iaste cetatea lui David, din Fecioara Maria, în noaptea spre duminică. Care Mântuitor al nostru Iisus Hristos, Arhiereul cel ales, de 30 ani de era, când S-au botezat de Ioann, prorocul, în Iordan, învățând în urma botezului 3 ani și 3 luni, și după aceia răstignându-Să, murind și îngropându-Se, a treia zi S-au sculat din morți și S-au arătat ucenicilor Lui de 12 ori în cele 40 de zile ce au petrecut pre pământ, după Înviare.

Iar la 40 de zile S-au înălțat la ceriuri și au șazut de-a dreapta Tatălui. Iar la 50 de zile după Înviare au trimis ucenicilor Lui, Duhul Sfânt, întărind pre ei, căroa le-au dat putere a face minuni și a dezlega păcatele.

În urma lui Octavie Avgust au luat împărăția Tiverie, carele au trimăs domn jidovilor pre Valia. Acesta de față vindea preoția. Și întâi au izgonit pre Anna, puind în locul lui pre Ismail și mai pre urmă, au pus pre Eleazar, feciorul Annei. Și după aceia pre Simon, și mai pre urmă, pre Iosif, carele să numiia și Caiafa, într-a căruia vreme au pătimit și Domnul nostru Iisus Hristos.

Acest⁸⁷ Antipatru era din limbi de neam idumeu. Acesta au avut 4 feciori, dintru carii iaste unul și Irod Ascalonitul. Pre acest Antipatru, pârându-l oarecine cătră împăratul Avgust, cum că-i iaste vrăjmaș și vânzător, vrea să-l piarză. Deci, arătându-și Antipatru ranele care au fost pătimit pentru dânsul, să curăți de vină. Drept aceia, făcând pace împăratul cu dânsul, au pus pre fiu-său, Irod, împărat Iudeii, carele au fost având muiare pre Mariamna, fata lui Ircanos, prin care au luat și împărăția. Acest Irod s-au și obrezuit.

Irod Ascalonitul, puindu-să împărat Iudeii de Antonie și de Avgust, la al patrulea an a împărăției lui ș-au câștigat, din 4 mueri ce au avut, 6 feciori, carii sunt însemnați mai sus, în ceia față. Acesta, pentru năpăstuirea cea mincinoasă a Salomi, ș-au omorât pre Mariamna, muiarea lui.

În vremea acestuia s-au născut Domnul nostru Iisus Hristos. Acesta au omorât și coconii din Vithleem și încă și ai lui, pre

---

⁸⁷ Verso-ul filei 21, coloana I.

Aristovul, și pre Alexandru și pre Antipatru. Și au trăit, în urma uciderei coconilor ani 7, întru carii ani Domnul nostru Iisus Hristos au fost fugit la Eghipet, cu Maică-Sa și cu Iosif. Iar după moartea lui Irod s-au întors Iosif, împreună cu Coconul și cu Maică-Sa la Iudea, după porunca îngerului și lăcuiră în Nazaretul Galileii. Iară Irod au murit cu moarte ticăloasă, puind în locul lui pre Arhelau. Aceasta iaste istorie bisericească.

Murind Irod Ascalonitul, s-au împărțit împărăția și s-au dat o jumătate de parte lui Arhelau, carele măcar că să numiia stăpânitor la a 4-a parte, iar el stăpâniia doao părți, pentru că ținea Iudea și Idumea. Așijderea, s-au împărțit și ceialaltă jumătate și s-au dat o parte lui Irod Tetrarhul, adecă Galilea, iar ceialaltă parte s-au dat frățini-său, lui Filip, adecă Ituriia și Trahoniia. Iar singur stăpânitor niciodată n-au statut Arhelau, ci numai din părerea norodului să numiia singur stăpânitor.

Acest⁸⁸ Tiverie au împărțit înaintea pătimirii Domnului ani 18 și după pătimire ani 5.

Aicea la Nașterea lui Hristos s-au plinit veacul al cincilea și s-au început al șaselea, care va ținea până la sfârșitul lumii. Însă, împreunându-se toți anii, de la Adam până la Hristos sunt ani 5199.

Trecut-au, precum scrie Roxie cătră fericitul Avgustin, de la zidirea lumii până la zidirea Râmului ani 4474 și de la zidirea Râmului până la Nașterea lui Hristos ani 715, carii fac de toți, de la facerea lumii până la Hristos, ani 5199 sic.

După 13 ani a Nașterii lui Hristos s-au numărat norodul cetățenilor Râmului și, în vremea lui Octavie, s-au aflat de 90 de ori câte 380 de mii. Așa zice Roxie.

Veacul cel dintâi s-au început de la Adam și au ținut până la Noe, ani 1642. Și de la nașterea lui Noe până la Potop au trecut ani 600, carii fac de toți, de la Adam până la Potop, ani 2242.

Veacul al doilea s-au început de la Potop și au ținut până la nașterea lui Avraam, cuprinzând ani 942, carii fac de toți, de la Adam până la Avraam, ani 3184.

---

⁸⁸ Coloana a II-a.

Veacul al treilea s-au început de la nașterea lui Avraam până la David, cuprinzând ani 1020. Deci, de la Adam până la David fac de toți ani 4204. Între veacul acesta, adică după 3184 de ani de la Adam fu eșirea feciorilor lui Israil din Eghipet.

Veacul al patrulea iaste de la David până la mutarea Vavilonului, cuprinzând ani 409, carii fac de toți, de la Adam până la mutarea Vavilonului, ani 4613.

Veacul al cincilea iaste de la mutarea Vavilonului până la Nașterea lui Hristos, cuprinzând ani 586, carii fac de toți, de la Adam până la Hristos, ani 5199.

Veacul al șaselea iaste de la Hristos până la zioa judecății.

Veacul al șaptelea să începe de la zioa judecății și nu să sfârșește în veci.

Arhelau⁸⁹, după vrăjbele cele îndelungate ce au avut cu frații lui, puindu-să stăpânitor preste doao părți, adecă pre Iudea și pre Idumea și înălțându-se cu gând a să numi împărat, fu pârât cătră Chesar, cum că va să împărătească. Și, mâniindu-să Chesar, l-au izgonit la Viena și au împărțit domniia lui la ținuturi mai mici. Și trimise Chesar la Iudea eparh pe Componie.

Irod Agripa, fiind isteț la minte de întâmplările vremilor, dându-i-se stăpânirile de a patra parte a lui Filip și a lui Lisanie și în Iudea fiind împărăția lui, omorî pre Iacov, cu voia jidovilor și închise în temniță și pe Petru. Iar mai pre urmă, cinstindu-să ca un dumnezeu, auzi vestitor rău grăind de sfârșitul lui. În vremea lui Amon Ruful au murit Avgust Chesar, împărățind ani 55, dintre carii ani au împărățit, împreună cu dânsul, Antonie, 13 ani.

Irod Antipa, ducându-să la Roma, s-au fâgăduit Irodiadii, muerii frățini-său, lui Filip ca, de să va întoarce de la Roma cu bine, să o ia muiare. Deci, întorcându-să împărat al Iudeii, o au luat. În vremea acestuia au pătimit Domnul nostru Iisus Hristos și s-au tăiat și capul lui Ioann Botezătoriu. Acest Irod, după ce s-au învrăjbit cu frate-său, Arhelau, zavistuindu-l pre el, au fugit la Roma, cătră Irod Agripa, cu

---

⁸⁹ Fila 22, coloana I.

învățătura muerii lui și năpăstuind pre el Irod Agripa cătră împăratul, fu izgonit la Lugdon.

Aicea⁹⁰ scriem asemănarea ce au apostolii și prorocii spre simbolul (adecă, mărturisirea) credinții.

Ieremia = Tată au numit pre Cela ce au făcut ceriul și pământul;

Petru = Crez în Dumnezeu, Tatăl, Atotțitorul;

Daniil = Văz 4 bărbați în mijlocul focului și chipul a câte 4 iaste asemenea cu Fiiul lui Dumnezeu;

Andrei = Și în Iisus Hristos, Fiiul Lui, Cel unul născut;

Isaia = Iată, Fecioara în pânțece va lua și va naște Fiiu;

Iacov cel Mare = Carele S-au zemislit din Duhul Sfânt, adecă S-au născut din Fecioara Maria;

Isaia = Ca o oae spre junghiiare fu dus;

Ioann = Pățimind în vremea lui Pilat din Pont și murind și îngropându-Se;

Osie = Fi-voiu ție, moarte, o, moarte! Mușcare voiu fi ție, o, iadule!

Iar acesta = Cerceta-va pre noi, după doao zile și a treia zi rădica-va pre noi;

Thoma = Pogorātu-S-au în iad și a treia zi S-au sculat;

David = Suitu-S-au Dumnezeu întru clicuri;

Iar acesta = Zis-au Domnul Domnului mieu: „Șăzi de-a dreapta Mea”;

Iacov cel Mic = S-au suit în ceriuri, au șezut de-a dreapta Tatălui;

Ioil = Rădica-va limbi în izvorul lui Iosafat și acolo voiu judeca pre dânșii;

Filip = Iară venind a judeca viii și morții;

Zaharia = Șapte ochi au făcut ca să se odihnească Duhul Mieu, în pământul miiazeinoapte;

Ioil = Voiu vărsa din Duhul Mieu peste tot trupul;

⁹⁰ Coloana a II-a.

Solomon = Una iaste porumbița mea, una iaste maica ei, adecă din nașterea ei;

Mathei = Sfântă, catholicească biserică;

Mihea = Oasele fraților noștri să se întoarcă cătră Israil;

Simon = Împărtășirea cu sfinții și lăsarea păcatelor;

Iezechiil = Iată, Eu voi scoate pre voi din gropile voastre, norodul Mieu;

Thadeu = Înviiare trupului;

Daniil = În zioa acéia să va mântui tot norodul Mieu, care să va afla înscris în cartea vieții;

Mathia = Viață vecinică. Amin.

Învățătură bisericească

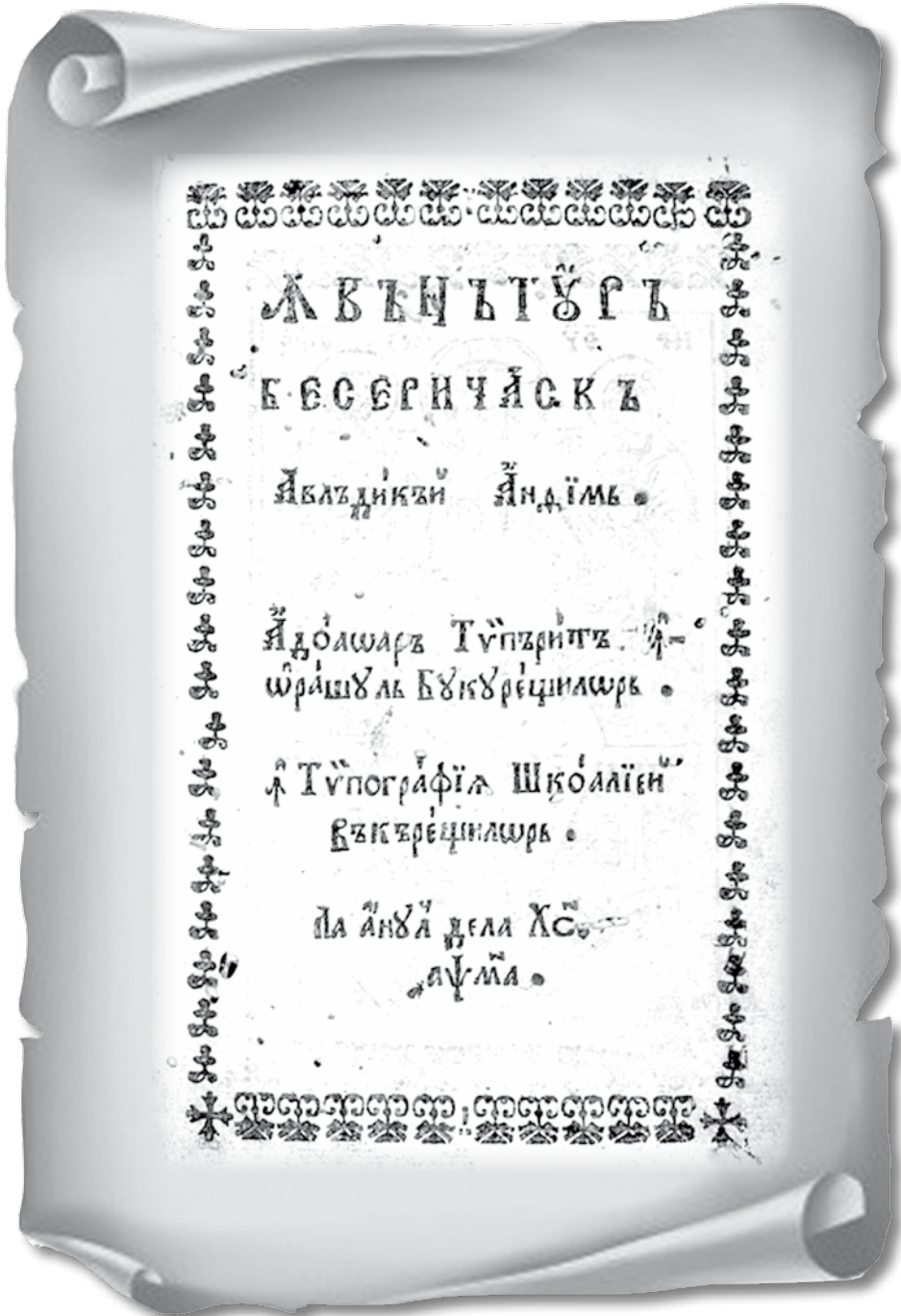
*La cele mai trebuincioase și mai de folos pentru învățătura preoților,
acum într-aceasta chip tipărită
în sfânta Mitropolie în Târgoviște, la anul de la Hristos 1710.
Să să dea în dar preoților.*

Anthim, cu mila lui Dumnezeu, arhiepiscop al Ungrovlahiei, preacinstit și exarh Plaiurilor

Cucérnicilor preoți carii vă aflați în eparhia smereniei noastre, tuturor de obște, de la Atotputérnicul Dumnezeu, vă rugăm milă, pace, sănătate, viață curată și spăsenie sufletească, iară dela smereniia noastră molitvă, blagoslovenie și ertăciune.

La aciastă stepână înaltă a arhieriei, întru carea au vrut dumnezeescul dar să ne sue, grija cea mai mare și mai aleasă ce avem, nu iaste alta fără numai chivernisirea biséricii și spăseniia sufletelor oilor noastre celor cuvântătoare, pentru carele avem datorie să priveghem zioa și noaptea, că avem să dăm seama, după cum zice Pavel apostolul; și după asemănarea Începătoriului păstorilor, Iisus Hristos, Carele Ş-au pus sufletul pentru noi să ne dăm și noi viața pentru paza turmei noastre.

Însă, aciastă bună chiverniseală nu putem noi înșine să o săvârșim după cum să cade de nu vom avea dinpreună lucrători și slujitori,

ЛВЪНЪТЪРЪ

БЕСЕРНАСЪКЪ

Авладикъи Андѣмь .

Адолшаръ Тѹпзритъ .
Шрашѹль Бѹкѹрѣцишаръ .

А Тѹпографѣа Школѣенъ
Бѹкѹрѣцишаръ .

Па Анѹа дела ХСѹ
Аѹма .

Învățătura bisericească - 1710

carii să poată ajuta la acest lucru mare, pentru căci fiind secerișul mult, trebuie și lucrători mulți; și pentru căci iaste turma mare, un păstor singur, măcar că iaste mare în vrednicie, și de ar fi cât de procopsit întru politie și iscusit întru învățătură, iară nu poate să le vază toate, nici să le știe toate; și pentru acéia dar, are pre preoți și pre părinții cei duhovnicești carii slujesc sfințitului păstoriu ca niște ochi să vază toate, ca niște mâini să lucréze céle trebuincioase și ca niște picioare să alérge cu mijlocul lor la trebuința tuturor.

Drept acéia, ajutorii la acest lucru mare al vostru sânteti voi, cucernicilor preoți, carii aveți datorie neîncetată, și cu cuvântul și cu fapta, să lucrați și să vă nevoiți zioa și noaptea împreună cu păstorii nostri pentru spăseniia aceștii turme cuvântătoare, carea au dat-o Dumnezeu în mâinile noastre. Dar, oare, ce aș putea nădăjdui de la voi? Sau ce fel de ajutoriu aș putea să aștept din iscusirea voastră?

Că între célélalte scărbe ce am, de mă rănesc la inimă, iaste aceasta cea mai grea de mă întristez și mă mâhnesc mai mult, că văz între preoții miei atâta prostie, atâta neînvățătură și atâta nedumireală, cât cunosc că nu puteți face vreun ajutoriu sau vreun folos ticăloasei turme. Și pentru acea multă prostie a voastră și neștiința la sfânta carte, m-am îndemnat, fiind cuprins de frica dumnezeiască, a vă înștiința cu această mică cărțicea, carea o am împărțit în trei părți¹.

În partea cea dintâi s-au pus foarte pe scurt oare carele din céle mai trebuincioase și mai de folos ale sfintei biserici și ale sfintelor

---

¹ Sf. Ierarh Antim deplânge insuficiența de carte a preoților vremii. Ne amintim că în predici afirma că prin cunoașterea temeinică a Scripturilor și lumina cărții de cult, întunericul minții se risipește, iar preotul devine un sprijin solid pentru turma sa, pentru că poate utiliza cu dibăcie „mreaja învățurii” și „undița cuvântului”: „Nu socotesc cu alt cu nimic ca să-i poată vâna, fără numai cu învățătura și cu cuvântul. Căci pentru om nu iaste nici undiță, nici vreun féliu de mreajă, ca învățătura cea împletită de cuvinte [...]. Această mreajă a învățurii [...] iaste foarte de folos și pentru céste de acum și pentru céle ce vor să fie. Această undiță a cuvintelor și cu mărturiile Duhului Sfânt prind pre om dintru adâncul păcatelor” (în al doilea *Cuvânt de învățătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză*). Iar în *Învățătură pre scurt pentru taina pocăinții*, după cum vom vedea în cele ce urmează, mărturisește categoric: „Că omul carele nu știe carte ca să citească Sfânta Scriptură și cărțile bisericii noastre și sfintele pravile, au de nu se va învăța de la alții care le știu, să asamănă cu dobitoacele céle necuvântărețe carele nu știu ce fac”.

taini, carele sânteți datori să le știți și să le păziți nu numai voi, ce și bieții creștini prin mijlocul vostru.

În partea a dooa s-au pus învățătură asupra ispovedaniei, ca să știe fieștecare duhovnic cum să cade să îndrepteze și cu ce mijloc trebuie să ispoveduiască pre cei ce vor veni la dânsul.

În partea a treia s-au pus învățături pentru câte lucruri s-au putut afla până întru acest ceas, carele să fac cu necuviință și fără de cale, și trebuie ca de acum înainte să nu să mai facă.

Care o puiu înaintea cucerniciei voastre ca o masă duhovniciască fără de plată, în loc de blagoslovenie; socotind cum că cu acéste puține învățături veți putea să vă săturați de lumina cunoștinții și să ajuturați și pre creștinii cei lipsiți. Iară de veți fi și cu acéstia așa de nesimțitori, cât să nu vă puteți dumeri, nici să vă puteți îndrepta fiind așa de puținele și foarte pre înțeleș și prostéște, atuncea să va cunoaște că nu veți să vă nevoiți pentru dragostea lui Hristos, pentru întemeierea biséricii, pentru folosul creștinilor, și pentru cinstea voastră și mai vârtos pentru plata ce vi s-ar da de la Dumnezeu pentru osteneala ce ați face. Și pentru acéia voi veți da seama la înfricoșata și strașnica judecată a lui Hristos, căci eu v-am învățat câte sânt trebuincioase și de folos, și mi-am făcut datoriia, după cum zice Hristos la Ioan în 15 capete: „De n-aș fi venit și de n-aș fi grăit lor, păcat n-ar avea, iară acum pricină n-au pentru păcatul lor”.

Iară de veți socoti în gândul vostru cum că nu le puteți face acéstia pentru nevoile și păsurile ce aveți, cu aceasta nimică nu vă veți folosi, nici veți putea să vă îndreptați înaintea dreptului Judecătoriu. Că zice Domnul Hristos la Mathei în 22 de capete: „Dați ale chesariului, chesariului și ale lui Dumnezeu lui Dumnezeu”. Că precum cére împăratul dăjdi de la supușii lui, așa cére și Dumnezeu de la creștini, și mai vârtos de la preoți, credinți și fapte bune; de la unul mult și de la altul puțin și de la fieștecarele după putința sa și după vrednicia ce i s-au dat.

Drept acéia dară, să lăsați toate pricinele într-o parte că sânt deșertăciuni; și nu vă feriți de a face osteneală, nici vă dați leneviei, căci veți cădea în blestem, după cum zice Sfânta Scriptură la Ieremia

în 48 de capete: „Blestemat cela ce face lucrul Domnului cu léne”. Ce siliți² în tot chipul cu pohtă și cu dragoste pentru spăseniia norodului creștinesc. Pentru ca să se învrednicească fieștecările dintru voi să auziți glasul cel fericit al dreptului platnic al lui Hristos: „Slugă bună și credincioasă, pre puțin ai fost credincios, pre mai mult te voiu pune; întră întru bucuriia Domnului”. A căriia bucurie să vă învrednicească darul lui Dumnezeu și rugăciunea smereniei noastre.

Scara aceștii cărticele

1. Crucea ce putére are și în ce chip trebuie să o facem?
2. Rugăciunea cea domnească și ce cuprinde în sine?
3. Mărturisirea credinții câte alcătuiuri are și dintr-însele ce înțelégem?
4. Céle 7 taini ale biséricii ce putére și ce dar are fieștecare?
5. Céle 9 porunci mari ale biséricii ce ne învață să facem?
6. Zéce porunci ale lui Dumnezeu că să cuvine să le ținem; că de nu le vom ținea nu împlinim légia.
7. Daruri ale Duhului Sfânt carele sânt și câte?
8. Céle 3 bunătăți mari ale bogosloviei.
9. Patru bunătăți³ ale sufletului.

---

² Cu înțelesul: „siliți-vă, osteniți-vă, străduiți-vă”.

³ În înțelegerea Sfântului Antim, virtuțile sunt „bunătăți”, termen care ne apropie, de fapt, mai mult de esența vieții duhovnicești: agonisirea darurilor lui Dumnezeu, pentru că „roada Duhului este [...] bunătatea, facerea de bine” (*Galateni* 5, 22). Privind din această perspectivă, virtuțile sunt energii ale bunătății Duhului Sfânt.

Totodată, trebuie amintit că în popor este folosit destul de rar termenul „bun” pentru credinciosul virtuos și „ne-bun” pentru omul care trăiește în mijlocul viciilor. Prin această prismă, putem înțelege sintagmele Sfântului Antim „bunătăți ale sufletului” și „bunătăți ale trupului” drept coordonate cardinale ale înțelepciunii spirituale. Omul bun, virtuos se sârguiește în dobândirea înțelepciunii, devine cu-minte. „Bunătățile sufletului” sunt astfel oglinzi ale înțelepciunii, ale trăirii conform cu voia dumnezeiască. Să ne amintim în acest sens că Solomon nu a cerut nimic altceva de la Dumnezeu în afara înțelepciunii, ea fiind cheia care deschide vistieria nesecată a comorilor dumnezeiești. În schimb, omul vicios se va depărta de bogăția înțelepciunii și va ajunge ne-bun, adică va refuza să lucreze virtuțile.

10. Patru bunătăți ale trupului.
11. Șapte păcate de moarte.
12. Céle 12 roduri ale milosteniei, carele sânt?
13. Învățătură pentru ispovedanie.
14. Alte învățături trebuincioase.

Crucea iaste un semn și o armă tare asupra vrăjmașului, căci iaste și să numește puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu, dupre cum zice Pavel la capul cel dintâi cătră corinteni. Și să cade creștinului pravoslavnice a-ș face semnul sfintei cruci într-acestaș chip:

Întâi să împreune céle 3 dégete ale mâinii drépte (adecă, dégetul cel mare și cu céle 2 de lângă dânsul) și puind în frunte să zică: în numele Tatălui, apoi puind la buric să zică: și al Fiiului, apoi puind în umărul cel drept să zică: și al Sfântului Duh, apoi puind în umărul cel stâng să zică: Amin.

Rugăciunea care au învățat pre apostoli Domnul nostru Iisus Hristos⁴

„Tatăl nostru carele ești în ceriuri”. Aicea ne învață să știm cum că n-avem alt tată fără numai pre Dumnezeu cel din ceriuri, precum la Matheiu, în 25 de capete zice: „Și tată să nu chiești voi pre pământ, pentru că unul iaste Tatăl vostru cel din ceriuri”.

„Sfințească-se numele Tău”. Numele lui Dumnezeu să sfințește cu lucrurile și cu faptele céle bune, precum la Matheiu, cap 5 zice: „Într-acesta chip să strălucească lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vază faptele voastre céle bune și să slăvească pre Tatăl vostru cel din ceriuri”.

„Bunătățile sufletului” (curajul, înțelepciunea, dreptatea și fecioria inimii) și bunătățile trupului” (vigoarea, sănătatea, frumusețea) sunt căi prin care omul Îl poate descoperi pe Dumnezeu.

⁴ Sfântul Antim explică secvențial rugăciunea lăsată moștenire oamenilor de Înșuși Fiul lui Dumnezeu.

„Să vie împărăția Ta”. Aicea să roagă sufletul să-Și trimiță Dumnezeu împărăția, adecă ajutorul și dreptatea, ca să-l păzească curat și nebântuit de putéria păcatului, dupre cum apostolul cătră romani în 6 capete zice: „Să nu împărățească păcatul în trupul vostru cel muritor, ca să vă supuneți întru pohtele lui”.

„Fie voia Ta, cum în ceriu, așa și pre pământ”. La această cêrere rugăm pre Dumnezeu ca să I să plinească voia pre pământ ca și în ceriu, adecă precum îngerii în ceriuri să supun voei lui Dumnezeu, spre toate lucrurile, făr’ de nici o îndoire, într-acesta chip și pre pământ să să plêce Lui și oamenii, dupe cum zice Pavel în 2 capete cătră filipisêni: „Întru numele lui Iisus Hristos tot genunchiul să va pleca cereștilor și pământestilor și celor de supt pământ”.

„Pâinea noastră cea din toate zilele dă-ne-o noao astăzi”. Cu această rugăciune cérem mai vârtos de la Dumnezeu hrana cea preste fire a sufletului, carea iaste cuvântul lui Dumnezeu, după cum la Matheiu, cap 4 zice: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ce cu tot cuvântul ce iase din rostul lui Dumnezeu”.

„Și iartă noao greșalele noastre, cum și noi ertăm greșiților noștri”. Această rugăciune ne îndemnează mai mult să ertăm greșalele celor ce ne greșesc noao, ca și Dumnezeu să iarte păcatele noastre céle ce în toată vrêmea greșim de pre cum la Matheiu în 6 capete zice: „Lăsați și să va lăsa voao”.

„Și nu ne duce pre noi în ispită”. Prin rugăciunea aceasta cérem de la Dumnezeu să nu ne ducă la ispita lumii și a diavolului și a trupului, pentru că într-acêste trei ispite să cuprinde tot féliul de ispită. Ci păzindu-ne de acestia, vom fi păziți de toată altă ispită.

„Ce izbăvește pre noi de cel rău”. Cu această rugăciune cérem de la Dumnezeu să ne mântuiască de tot răul și de tot păcatul; și mai ales ne rugăm să izgonească de la noi tot vrăjmașul sufletesc în vrêmea morții.

„Că a Ta iaste împărăția și putéria și slava în véci. Amin”. Cu acêste cuvinte ne încredințează cum că de câte am rugat pre Dumnezeu Tatăl cu credință curată și cu nădêjde, de nevoia Lui, ca un Împărat puternic ni le va da, precum la Ioan în 14 capete zice: „Și ori câte veți cére întru numele Mieu, aceasta voi face”.

Mărturisirea credinții, carea se împarte în 12 alcătuirii⁵

„Crez întru unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, văzutelor tuturor și nevăzutelor”.

Alcătuirea aceasta ne învață să credem că unul iaste Dumnezeu-Tatăl, precum apostolul cătră efeseni, cap 4 zice: „Unul iaste Dumnezeu și Tatăl tuturor, Carele iaste preste toate și prin toate și întru noi întru toți”. Și încă ne mai învață să credem cum că acesta au făcut toate céle văzute și céle nevăzute, din nimica, numai cu cuvântul.

„Și întru unul Domnul Iisus Hristos, Fiiul lui Dumnezeu, Unul născut, Carele de la Tatăl S-au născut, mai nainte de toți vécii, Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat de la Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut, Cela ce iaste de o ființă cu Tatăl, prin Carele toate s-au făcut”. A dooa alcătuire ne învață să credem cum că Domnul Iisus Hristos, Fiiul lui Dumnezeu, iaste Dumnezeu adevărat și vécinic, nu făcut, nici zidit, ci născut mai nainte de toți vécii, din firea Tatălui, asemene slăvit cu Tatăl, precum însuși la Ioann, în 17 capete zică: „Și acuma proslăvéște-Mă Tu, Părinte, cu slava carea am avut de la Tine mai nainte de lume”. Încă ne mai învață să credem cum că Iisus Hristos iaste Făcător tuturor lucrurilor și veacurilor, după cum la Ioann, cap 1 zice: „Lumea de El s-au făcut și lumea pre El n-au cunoscut”.

„Carele pentru noi, oamenii, și pentru mântuirea noastră S-au pogorât din ceriu și S-au întrupat din Duhul Sfânt și din Mariia Fecioară și S-au făcut om”. A treia alcătuire ne învață să credem cum că Domnul nostru Iisus Hristos S-au pogorât din ceriuri pentru mântuirea noastră, zămislindu-Se din pântecile Fecioarei Mariei de Duhul Sfânt și S-au născut Om desăvârșit, cu suflet cuvântător și cu toate câte urmează firii omenești (afară numai din păcat). Însă, neschimbându-Se dumnezeirea în omenire, nici omenirea în

---

⁵ Crezul este lămurit pe înțelesul tuturor oamenilor și conform cu învățăturile biblice și ale Sfinților Părinți.

dumnezeire, ci amândoa firile desăvârșit au petrecut într-o unire: Dumnezeu adevărat și Om adevărat.

„Și S-au răstignit supt Pilat din Pont și au pățimit și S-au îngropat”. Această alcătuire ne învață să credem cum că Domnul nostru Iisus Hristos S-au răstignit de Pilat (carele era din Pont), vărsându-Și preacinstit sângele Său pre cruce, pentru ca să ne mântuiască pre noi din păcat; și nefiind păcătos au pățimit, însă nu dumnezeirea, ci omenirea. Și precum cu adevărat au pățimit pre cruce, așa adevărat au și murit, precum la Luca, cap 23 zice: „Și strigând cu glas mare au zis: Tată, în mâinile Tale dau sufletul Mieui. Și acestia zicând au răposat”. Și îngropându-Se i S-au pecetluit groapa, precum la Mathei, cap 27 zice: „Aveți custodie, mărgeți de întărați cum știți; iară ei mergând au întărit groapa, pecetluind și piatra împreună cu custodia”.

„Și au înviat a treia zi după Scripturi.”. Cu această alcătuire ne învățăm a crede cum că Domnul nostru Iisus Hristos cu puterea dumnezeirii Lui S-au sculat din morți, însă cu acelaș trup cu carele S-au și născut și S-au și îngropat după Scripturi; adecă după cum au fost prorocit prorocii și după Scripturile legii cei vechi, precum Însuși Hristos la Marco, cap 17 zice: „Însă Fiiul Omenesc merge precum s-au scris pentru Dânsul”.

„Și S-au suit la ceriuri și șade de-a dreapta Tatălui”. Aceasta ne învață să credem cum că cu trupul carele S-au născut Hristos și S-au îngropat și S-au sculat din morți, cu acela S-au și înălțat la ceriuri și au șazut de-a dreapta Tatălui, precum la Marco, cap 16 zice: „Iară Domnul dupre ce grăi lor să luă la ceriu și șazu de-a dreapta lui Dumnezeu”.

„Și iarăș va să vie cu slavă să judece viii și morții, a Căruia împărăție n-are sfârșit”. Aicea ne învață să credem cum că va să vie Hristos a doa oară ca să judece pre cei vii și pre cei morți și ca să dea răsplătire fieștecăruia din oameni de pre faptele sale, precum Însuși la Mathei, cap 25 zice: „Iară [când] va veni Fiiul Omenesc întru slava Sa și toți sfinții îngeri împreună cu Dânsul”. Și iarăș pentru răsplătire la Ioann,

cap 5 zice: „Și vor eși cei ce au făcut céle bune întru înviiare de viață, iară cei ce au făcut réle întru înviiare de osândire”.

„Și în Duhul Sfânt Domnul de viață Făcătoriu, Carele de la Tatăl purcéde, Cela ce cu Tatăl și cu Fiiul iaste închinat și slăvit, Carele au grăit prin proroci”. Această alcătuire ne învață să credem și în Duhul Sfânt, Carele iaste de o ființă cu Tatăl și cu Fiul și să slăvește împreună cu Tatăl și cu Fiiul. Și cum că de la Tatăl purcéde precum Mântuitoriul nostru Hristos adeverează la Ioan, cap 15 zicând: „Când va veni Mângâiatoriu pre Carele Eu voiu trimite voao de la Tatăl, Duhul adevărului, Carele de la Tatăl purcéde”. Și încă ne mai învață cum că Duhul Sfânt au grăit prin proroci.

„Întru una sfântă săbornicească și apostolicească biserică”. Această alcătuire ne învață să ne supunem poruncilor săborniceștii și apostoliceștii bisérici, după învățătura lui Hristos, carea la Mathei, cap 18 zice: „Iară de nu va asculta nici bisérica, fie ție ca cel păgân și ca un vameș”.

„Mărturisesc un botez, întru ertarea păcatelor”. Această alcătuire ne învață să mărturisim un botez, întru ertarea păcatelor, adecă să ne botezăm noi, creștinii, întru numele Tatălui și al Fiiului și al Sfântului Duh, prin apă și prin duh ca să ni să iarte păcatul cel strămoșesc și alte păcate, precum însuși Hristos la Ioann, în 3 cap zice: „De nu să va naște neștine din apă și din duh, nu va putea să între întru împărăția lui Dumnezeu”.

„Aștept înviiarea morților”. Această alcătuire ne învață să credem cum că va fi cu adevărat înviiarea trupurilor omenești, după cuvântul Domnului care la Ioann, cap 5 zice: „Că toți cei ce sânt în mormânturi vor auzi glasul Fiiului lui Dumnezeu și vor eși”.

„Și viața veacului celuia ce va să fie. Amin”. Aicea ne învață să credem cum că în veacul ce va să fie va veni blagoslovenia lui Dumnezeu la cei aleși ai Lui și viața vécinică cu bucurii sufletești, care nici odinioară sfârșit nu vor avea, precum Scriptura mărturisește la întâia carte cătră corinthéni, cap 2, zicând: „Céle ce ochiul n-au văzut și uréchia n-au auzit și pre inima omului nu s-au suit, carele au gătit Dumnezeu celor ce iubesc pre El”.

Cele șapte taini ale sfintei bisérici

1. Sfântul Botez
2. Sfântul Mir
3. Sfânta Liturghie
4. Rânduiala preoției
5. Ispovedania sau pocăința
6. Nunta céia ce să face pre lége
7. Sfântul Maslu

Ce putere și ce dar au acéste șapte taini⁶

Botezul iaste temeiu celorlalte taine și mai întâi decât toate la rânduială. Are mare dar și multă putere și făr' de Sfântul Botez célalte șase taine nu pot face nici cu un mijloc pre om creștin. Care botez l-au arătat singur Domnul Hristos, poruncind și apostolilor să-l săvârșască precum scrie la Mathei în 28 de capete zicându-le: „Mergând, învățați toate limbile, botezând pre ei în numele Tatălui și al Fiiului și al Sfântului Duh, învățând pre ei să ție toate câte am poruncit voao”. Această taină ca și célalalte 6 taine are 4 pricini.

Cea dintâi iaste pricina cea lucrătoare. A doao iaste materiia. A treia iaste închipuirea și a patra iaste pricina cea săvârșitoare.

Pricina cea lucrătoare a Sfântului Botez și a tuturor celorlalte taine iaste Dumnezeu, Carele lucrează cu darul Lui cel dumnezeesc prin mijlocul preotului.

Materiia iaste apa cea curată făr' de nici o amestecătură.

Închipuirea iaste chemarea Sfintei Troițe, precum s-au zis mai sus, adecă: „Botează-să robul lui Dumnezeu, în numele Tatălui și al Fiiului și al Sfântului Duh. Amin”.

---

⁶ Toate aceste explicații pe care le oferă Sfântul Antim reprezintă bagajul de informații, strict necesar fiecărui credincios. Observăm că ierarhul nu divaghează, nu „bate pasul pe loc”, ci notează numai esențialul, considerând că miezul fiecărei explicații hrănește mai mult inima omului decât vorbele multe.

Pricina cea săvârșitoare iaste ca să șteargă păcatul cel strămoșesc și al voinței de la om și să facă pre cel botezat fericit, sfânt desăvârșit, viu și fiu lui Dumnezeu, după dar.

Pentru sfântul mir

După ce să săvârșăște lucrarea Sfântului Botez, urmează Sfântul Mir, cu carele unge preotul pre cel botezat. Materia mirului iaste untul-delemn, cu alte multe materii mirositoare. Închipuirea sunt cuvintele și rugăciunile arhierelui care le zice pre dânsul și numai singur arhierel îl poate face și să dea la cei botezați de preot cu acéstea cuvinte: „Pecétea darului Sfântului Duh. Amin”. Și sfârșitul iaste pentru ca să adevérezé pre creștini în credință și să ia putére asupra vrăjmașului.

Pentru taina Dumnezeștii Liturghii

Taina Liturghiei iaste prefacerea pâinei și a vinului în Trupul și Sângele Mântuitoriului nostru Iisus Hristos. Și iaste materiia aceștii Sfinte Taini pâinea de grâu curat și vin curat și apă curată. Și închipuirea sunt sfintele cuvinte care le zice preotul după cuvintele céle domnești: „Și fă pâinea aceasta cinstit Trupul Hristosului Tău, Amin, iară ce e în păharul acesta, scump Sângele Hristosului Tău, Amin, prefăcându-le pre dânsel cu Duhul Tău cel Sfânt. Amin”.

Sfârșitul Sfinte Liturghii iaste să să jărtvuiască Mielușelul lui Dumnezeu, pentru mântuirea lumii.

Pentru rânduiala preoției

Preoția iaste rânduială dumnezeiască a tainei cei simțitoare, având putére duhovnicească pentru mântuirea și ajutoriul oamenilor, rânduită de Mântuitoriul nostru Hristos. Și iaste materia ei cel ce

să hirotonește, iar chipul sunt cuvintele ce zice arhiereul: „Darul cel dumnezeesc carele totdeauna céle neputincioase le tãmaduiaște” i proci, cu punerea mâinei pre capul celui ce să hirotonește.

Și sfârșitul iaste ca să tiposească în sufletul celui hirotonit stãpânire și putere dumnezeiască, pentru ca să poată să săvârșească tainele.

Și taina preoției numai arhiereul o săvârșăște.

Pentru taina ispovedaniei sau a pocãinței

Pocãința iaste întoarcerea de bună voe din rãotãți spre bunãtãți și de la diiavolul întoarcere spre Dumnezeu prin osãrdie și prin osteneală.

Și iaste materia pocãinței mãrturisirea gurii și sfãrãmarea inimii și facerea canonului. Iar chipul pocãinței iaste puterea ce au dat Mântuitorul nostru numai sfinților Lui ucenici și apostolilor, dupã cum zice la Mathei, în 8 capete: „Câte veți lega pre pãmânt” i proci (pentru aceasta vom arãta mai pre larg la învățatura ispovedaniei).

Iarã sfârșitul iaste să să curățească omul de păcat și să câștige iarãși darul lui Dumnezeu.

Pentru taina nunții cei pre lége

Nunta iaste împreunare bărbat cu muiare spre împlinirea dumnezeescului acela cuvânt: „Créșteți și vă înmulțiți”.

Materiia aceștii taine iaste bărbatul și muiarea carii vin cu gând desãvârșit ca să să împreune amândoi și să lãcuiască nedespãrțiți. Iarã chipul sunt cuvintele carele amândoi zic în bisericã înaintea preotului în auzul tuturor (adecã): „Voiești-mã?”, „Voescu-te”; urmând la acéste cuvinte rugãciunile și blagosloveniile preotului spre cea desãvârșit împlinire a nunții.

Iarã sfârșitul iaste înmulțirea neamului omenesc și încetarea poh-tei cei trupești, dupã cum grãiaște Sfântul Pavel la cartea cea dintâi

cătră corinthéni, în 7 capete zicând: „Iară pentru curvie fieștecarele a sa muiare să aibă și fieștecaré pre al său bărbat să-l aibă”.

Pentru taina maslului

Maslul iaste o ungere care să face cu untdelemn curat pentru cei bolnavi și are putere prin blagoslovenia preotului să dea sănătate sufletească și trupească celor ce să întorc de la păcate, după cum zice Sfântul Iacov la 5 capete, la adevărata lui Poslanie: „De boléște cineva întru voi, chéme preoții biséricii și să să roage pentru el, ungând pre el cu untdelemn întru numele Domnului și ruga credinții va mântui pre cel bolnav și-l va scula pre el Domnul, măcar și păcate de va fi făcut, erta-se-vor lui”.

Și iaste materia maslului untdelemn curat, iară chipul sunt cuvintele molitvei ce zice preotul (adecă): „Însuți Stăpâne sfințește untdelemnul acesta, ca să fie celor ce să vor unge dintr-însul întru tămăduire” i proci.

Iară sfârșitul iaste să să șteargă rămășițele păcatelor și să câștige bolnavul sănătatea sufletului și a trupului.

Noao porunci mari ale biséricii

1. Că să cuvine a ne ruga lui Dumnezeu cu înfrângere de inimă și cu umilință.

2. Să păzim céle 4 posturi ce sunt poruncite și legate: al Nașterii lui Hristos, al Paștilor, al Sfinților Apostoli și al Maicăi Précistii.

3. A cinsti pre părinții cei duhovnicești carii să roagă pentru noi la Dumnezeu ca niște slugi ai lui Dumnezeu și trebuie să ne sfătuim cu dânșii pentru céle sufletești.

4. A ne ispovedui păcatele noastre de 4 ori într-un an, în vréme de post înaintea părintelui celui duhovnicesc, carele va fi hirotonit pre lége creștinéște, iară cei mai cu evlavie de 12 ori, iară cei mai

proști măcar o dată într-un an. Și care vor fi bolnavi să să ispovedu-iască mai adese, făcându-și și maslu și să se cuminece adese; și așa să vor face părtași vieții cei de véci.

5. Să nu să cetească cărțile ereticilor, nici dăscăliile și învățătura lor cea hulitoare, să nu să asculte de cei ce nu-s învățați, nici știu Sfânta Scriptură, nici să se amestece cu ei, nici să se întrebe cu ei.

6. Să se facă rugăciuni pentru întemeierea tuturor oamenilor: întâi pentru cei ce sunt întru stepena preoției și a clirosului; a dooa pentru cei ce să află în vredniciile cele lumești și ale politiei și a ostașilor; apoi, pentru cei ce fac bine la biserică a spori și a crește săborniceasca și dreapta credință.

7. Să se păzească posturile și rugăciunile carele să vor porunci de arhierul locului să se facă în eparhiia lui, când s-ar întâmpla vreme de nevoie ca să întoarcă mâniia lui Dumnezeu după norod și să se mântuiască veri de ce nevoie și scârbă s-ar întâmpla.

8. Nu iaste ertat mirénilor să ia nimic de ale biséricii în silă și să se lucréze cu iale, după cum vor vrea, ce numai să fie de treaba preoților și a celor ce slujesc la biserică a să hrăni și a da la săraci și la streini.

9. Să nu să facă nunte în zilele cele ce sunt oprite de biserică, nici să cade creștinii să facă jocuri într-acéle zile, după cum fac păgânii; ce după cât va fi puțința să se ferească de acéstea.

Zéce porunci ale lui Dumnezeu, de la a 2 Lége, cap 5

1. Să nu avem alt Dumnezeu înaintea Lui.
2. Să nu luom numele Domnului în deșărt.
3. Să cinstim și să ținem sărbătorile.
4. Să cinstim pre părinții noștri.
5. Să nu ucidem.
6. Să nu preacurvim.
7. Să nu furăm.
8. Să nu mărturisim strămb.
9. Să nu pohtim muiarea altuia.
10. Să nu pohtim verice lucru strein.

Șapte daruri ale Duhului Sfânt, carele sunt

(*Isaia, cap. 11, stih 2*)

1. Înțelepciunea
2. Înțelegerea
3. Cunoștința
4. Voia
5. Blagocestiia
6. Vitejia
7. Frica lui Dumnezeu

Trei fapte bune ale blagosloviei⁷

(*1 Corintheni, cap. 13, stih 13*)

1. Credința
2. Nădejdia
3. Dragostea

Credința după cum zice fericitul Pavel la 11 capete cătră evrei iaste ființa celor nădăjduite și lucrurilor celor ce nu să văd dovediri.

Nădejdea iaste o îndrăzneală adevărată cătră Dumnezeu, dată în inima omului din dumnezeiasca strălucire ca să nu să deznădăjduiască niciodată de darul lui Dumnezeu, ci să fie încredințat cum că va lua prin pocăință ertăciune păcatelor și veri ce altă cêrere sau trecătoare, sau vécinică.

Dragostea încă iaste, după cum zice fericitul Pavel mai mare decât credința și decât nădejdea, tãmeiul și vârful tuturor bunătăților, caréa unêște pre mulți întru una și face cale cătră Dumnezeu tuturor celora ce o iubesc.

---

⁷ Lucrarea celor trei mari virtuți teologice atrage după sine „bogoslovia”, adică binecuvântarea Domnului.

Patru bunătăți ale sufletului

1. Vitejia
2. Înțelepciunea⁸
3. Dreptarea
și
4. Curățenia

Patru bunătăți ale trupului

1. Tăria
2. Întregimea
3. Frumusețea
4. Sănătatea

Șapte păcate de moarte

1. Trufia
2. Iubirea de argint
3. Curvia
4. Mânia
5. Lăcomia
6. Zavistia
7. Lenevia la faptele cele bune

---

⁸ Este un truism că cel înțelept are minte (este cu-minte). Noi adăugăm că prin constanta meditație la lucrurile dumnezeiești, omul înțelept devine cumpănit, echilibrat, feciorelnic (cuminte) și bun. Iar omul care nu are minte este ne-bun (în afara rațiunii binelui, dar și a înțelepciunii dumnezeiești).

Șapte faceri de bine împotriva acestora

1. Smereniia
2. Eftinătatea⁹
3. Înfrânarea pohtei
4. Îngăduința
5. Postul împotriva lăcomiei
6. Dragostea
7. Nevoința

Céle 12 roduri ale milosteniei¹⁰, după cum scrie la Mathei, cap 15

Flămândului să-i dea mâncare. Setosului să-i dea să bea. Pre strein să-l primească în casă. Pre cel gol să-l îmbrace. Pre cel bolnav să-l caute. Pre cel din temniță să-l cerceteze.

Mai sunt încă și acéstia! Pre cei morți să-i îngroape. Pre cei scârbiți a-i mângâia. A sfătui céle mântuitoare. A învăța pre cei neștiuți. A erta greșalele celui vinovat. A răbda cu mulțămಿತă scârbele ce vin de la Dumnezeu și de la oameni și a ruga pre Dumnezeu nu numai pentru dânsul, ce și pentru toți.

---

⁹ Cu înțelesul de: „îndurare, milostivire”. În prezent, cuvântul are un cu totul alt sens. Însă, dacă am alătura cele două semnificații (veche și nouă), într-un exercițiu semantic mai puțin didactic, am ajunge la o concluzie duhovnicească: milostivirea nu „costă” mult. A fi bun este la îndemâna tuturor. Deoarece mila atrage după sine simplitate, putem observa că numai cel încrâncenat în a nu manifesta compătimire față de semenii, se complică în răutăți, în păcate care-l vor „costa” scump.

¹⁰ Milostenia este ea însăși o lucrare care „rodește” asemeni unui pom fructifer (a se revedea în acest sens metaforele inițiale din predoslovnia *Chipurilor Vechiului și Noului Testament*).

Alte învățături trebuincioase

1. Vericare preot afară din enoria lui (de) va face Liturghie sau o sfeștanie sau va cununa, sau va ispovedui, sau va cumineca pre cineva și după ce va muri îl va îngropa, sau verice alt lucru biserecesc va face fără de voia preotului aceluia a căruia va fi noriia, unul ca acela de pravilele Sfinților Părinților noștri să leapădă de tot darul preoțesc și-l vom lepăda și noi.

2. Așijderea nici unul din voi să nu îndrăznească să cunune vreun om sau vreo muiare streini, dintr-altă țară, au și din țara aceasta și să fie neștiuți, până nu-i veți cerceta și-i veți ispiți; pentru că vin mulți din Țara Ungurească și din Țara Turcească și dintr-alte locuri depărtate și să însoară aici și pe la locurile lor au mueri, sau muerile au bărbați și lăsându-i au fugit, sau sunt a treia cununie și vin aici pentru ca să ia a patra muiare, sau muiarea să ia al patrulea bărbat, care lucru iaste curvie și fărădelége. Ci, pre unii ca aceștea fără scrisoare de mărturie de la preotul locului lor, care să scrie cum că nu s-au însurat, au s-au însurat și i-au murit muiarea, sau iaste a doao nuntă și i să cade să mai ia încă o muiare, să nu-i cununați, pentru ca să nu să facă fărădelegi, precum ca acéstea multe ni s-au întâmplat de am judecat.

3. Iară de să va întâmpla și nu va fi cu putință să ia scrisoare de la preotul locului lor, atuncea întâi să puneți pre fieștecarele dintr-înșii la jurământ și de vor priimi jurământul, cum că n-au la locul lor nici bărbatul muiare, nici muiarea bărbat și cum că n-au luat până acuma muiare, sau au luat una și au murit, sau doao, atuncea îi veți cununa, au întâia nuntă va fi, au a doao, au a treia, precum vor mărturisi după jurământul ce le veți da; iară carii vor fi a patra nuntă nice cum să nu îndrăzniți a-i cununa.

4. Încăși vă poruncim și aceasta: nimeni din voi din preoți să nu îndrăzniți a despărți bărbat de muiare, sau muiare de bărbat, nici să vă uniți la un gând cu aceia ce îndrăznesc a face această fărădelége, pentru că am înțeles că să face acest lucru necuvios în multe părți; că numai de să întâmplă să aibă bărbatul cu muiarea vrajbă între dânșii,

îndată și să duc la pârçălabi, sau la altă căpetenie și la preotul satului și la megiași de să despart și-și fac carte, care lucru nu creștinii, ce nici păgânii nu-l fac. Că unde Dumnezeu au împreunat (zice), omul să nu despartă. Ce de va fi de despărțit, să să trimiță aici la scaun, pentru ca să să facă despărțeala pe pravilă.

5. Nice un preot, carele nu va avea voe de la arhieru, să nu cutéze a ispovedui (fără numai la nevoe de moarte), precum am înțeles că fac mulți ca să câștigue daruri.

6. Așjidirea și cei ce vor avea voe, când ispoveduesc sau isprăvesc verice taină care li să cade din céle șapte taine a le săvârși, să nu ia plată vânzând sfintele, că să aseamână Iudei, precum iarăși am auzit că fac mulți. Și când îi chiamă cineva să priceștuiască bolnavi, au să botéze prunci în grabă, nu vor să meargă, ce să lenevesc și cer plată multă, puind pricini, au depărtarea locului, au a vremii.

7. Așjidirea fieștecarele în noriia sa să dea poruncă poporanilor câți sunt supt ascultarea lui. Duminicile peste tot anul și sărbătorile céle mari domnești și ale Maicăi Précistei și a sfinților celor mari să le dați învățătură să păzească la biserică seara la Vecernie, dimineața la Utrănie și mai vârtos la Sfânta Liturghie, căci acéia iaste mai folositoare decât toate slujbele și decât toate rugăciunile.

Și într-acéle zile nici să lucréze, nici să vânză, nici să cumpere nimic, afară din bucate de mâncare; căci să lucrează într-acéle zile oprite, lucrul acela iaste afurisit. Și în posturi să să ispoveduiască și să să cuminece după obicei.

Și cine ar avea bolnavi în casa lui, să nu aștépte să-i cuminece la ceasul morții, când le piare graiul, ce de cu vréme, până sunt în fire, să chiiame pre preot, ca să-i ispoveduiască și să-i cuminece. Că vericari din voi nu veți purta grijă să faceți așa, ce veți cumineca vreun bolnav de aceștea carele nu să poate ispovedui, afară de-l va grăbi moarte fără veste, precum să întâmplă la unii, veți cădea în osândă, împreună cu el și vă veți lipsi și de darul preoției.

8. Nici unul din preoți să nu cutéze a să muta din enoriia lui într-alta, fără de voia și știrea arhierelui locului. Că verice slujbă ar face iaste fără de cale și cade în osândă.

9. Vericari din voi și mai vârtos protopopii să cercetați, că vin preoți și călugări mincinoși dintr-alte țări de slujesc ale preoției înșălând creștinii. Ce pre unii ca aceștea să-i trimiteti la noi, ca să le luăm seama de sunt adevărați preoți. Și mai în scurt, preot străin nimeni, nicidecum, să nu-l priimească, fără de cartea noastră.

Pricinile pentru care fieștece preot are voie să slujească în noriia altuia

1. De să va întâmpla cuiva nevoie de moarte și preotul acelui sat nu să va afla acolo, ce va fi lipsind undeva, departe, sau va fi cumva și el bolnav, atuncea pentru nevoia morții, preotul din enoriia care va fi mai aproape, să aibă voe să-l ispoveduiască și să-l cuminece, și de va muri să-l și îngroape, pentru ca nu cumva să moară negrijit cu célea ce să cad creștinului. Așjidirea și la botez.

2. Așjidirea pentru întâmplarea morții să cade preoților carii au enoriile lor aproape să dea unul altuia înștiințare când vor vrea să meargă undeva și va lipsi vreunul din enoriia lui și într-acea norie va veni cuiva ceasul morții, să vie preotul aceiialalte enorii să-l ispoveduiască și să-l cuminece.

3. Încăși de va lipsi preotul vreunii enorii întru care s-ar afla omul în cumpăna morții și preotul ceiiialalte enorii fiind chiebat de oameanii bolnavului, pentru ca să-l ispoveduiască și să-l cuminece și el nu va vrea să meargă, ce va pune pricini la mijloc cum că are treabă, sau vrbă cu preotul enoriei aceiia și de s-ar întâmpla ca să moară acel om negrijit, să știe că-l vom lipsi de tot de preoție, de vréme ce au lăsat un suflet și au perit, pentru care Dumnezeu S-au făcut om și au priimit moarte pentru mântuirea lui.

4. Iarăși vă poruncim și aceasta că să întâmplă de fug unii de prin județele și satele lor pentru nevoi și vin într-alte județe și sate. Ce pentru aceștea dăm voe ca unde s-ar afla și de s-ar întâmpla nevoie de moarte, sau și fără de nevoia morții de vor vrea să să ispoveduiască și să să cuminece până să vor întoarce iară la locurile lor, să-i ispoveduiți

și să-i cuminecați; pentru ca aceste doao sunt trebuincioase la creștini. Iară nuntă de s-ar întâmpla să facă acești fugiți, să nu-i cununați până nu să va face cercare ca nu caréa cumva să fie rudenie de sânge, sau alte întâmplări de care s-au zis mai sus; că fără ispovedanie și fără de cuminecătură nu să poate mântui omul, iară fără de împreunarea nunții să poate mântui.

5. Așjidirea, vă poruncim frați de cruce nici cu un mijloc să nu lăsați să să facă, pentru căci să fac multe lucruri necuvioase prin mijlocul acei frății. Iară de va îndrăzni cineva din preoți, să va pedepsi și el și acei ce s-au făcut frați de cruce, după cum scrie la sfânta pravilă, cap 210, list 198.

6. Așjidirea, vă facem în știre și pentru țigani, ca de acum înainte să purtați de grijă să nu lăsați să să mai facă între dânșii céle ce s-au făcut până acum; adecă de va veni țigan cu țigancă să să cunune, până nu-i veți iscodi cu tot denadinsul, foarte cu amăruntul pentru toate céle ce opréște pravila, ca și la toți creștinii, să nu-i cununați.

Iară mai vârtos, de va fi țiganul a unuia și țiganca a altuia, până nu vor aduce scrisoare fieștecarele de la stăpânul său, cum că iaste cu voia lor și cum că vor îngădui unul pre altul până să vor împăca amândoao părțile, au cu schimbu după obiceiul țării, suflet pentru suflet, au cu bani să răscumpere unul de la altul acel suflet, să nu-i cununați și nici cu un mijloc, măcar de v-ar face verice sile, au înfricoșare.

Și acea scrisoare să o țineți foarte cu seamă bună la voi, veri la carele s-ar întâmpla; ca de va vrea cineva din stăpânii acelor țigani ce s-au împreunat cu voia lor să nu să ție de cuvânt, au în pizmă să facă să-i despartă, să aveți cu ce vă da seama, căci apoi veți cădea în osândă și în pedeapsă, pentru căci că țiganii încă sunt creștini, botezați în numele Sfintei Troițe. Și avem datorie, în tot chipul, veri cu ce mijloc s-ar putea, să-i punem la calea cea creștinească, că vom vrea să dăm seamă înaintea înfricoșatului Judecătoriu pentru sufletele lor și noi, deaca nu vom învăța pentru dânșii céle ce să cuvin și voi, deaca nu veți face céle ce vă poruncim și stăpânii lor, deaca nu să vor supune dreptății și ascultării bisericești.

7. Să știți și aceasta că de să va întâmpla unul să botéze pre cineva, la vrémea căsătoriei celui botezat poate să-l cunune altul, că bisérica nu opréște. Ce pentru aceasta să nu să facă turburare și gâlceavă, precum s-au întâmplat la mulți, de-au venit înaintea noastră de s-au judecat.

8. Așijderea, vă facem în știre ca nimenea din voi să nu îndrăznească să facă biserică undeva până nu veți lua blagoslovenie de la arhiereul locului, nici să lăsați pe alții să facă până nu se va face știre, ca să li să dea voe, cu blagoslovenie, după porunca pravilei. Că și pentru aceasta să fac multe gâlcevi și multe vătămări de suflete și trebuie să să păzească.

9. Iată dară că v-am făcut înștiințare de câte am socotit că sunt trebuincioase și de folos, ca să vă luminați și voi și să învățați și pre alții și de câte au venit și s-au judecat înaintea noastră și de câte am înțeles prin oameni cinstiți și credincioși că să fac între voi și vi le trimitem tuturor, tipărite, ca să știți carele să faceți și carele să învățați și de carele să vă feriți!

Iară cine dintru voi va face împotriva vreunui lucru dintre acéstea ce scriem, sau va lenevi și nu le va învăța acéstia toate câte să cuprind într-această cărticea ca să știe în ce chip să le săvârșească, pentru ca să poată îndrepta pre creștini și să le folosească la céle sufletești, pre unul ca acela bine să știe că-l vom catherisi desăvârșit, precum sfintele canoane ale sfinților apostoli și ale săboarălor poruncesc; și de-acia nu mai iaste cu putință a i să erta, să fie preot, pentru ca să nu-și mai răpue sufletul cu neștiința lui și să pue în osândă și pre alții.

Iară de veți păzi acéstea ce vă poruncim, atuncea cu adevărat veți fi preoți adevărați ai lui Dumnezeu celui adevărat și vă va dărui pentru paza poruncilor Lui și într-această lume bunătațile Lui și în viața cea viitoare, împărăția Lui cea cerească.

Așa faceți, precum vă scriem, ca și darul Domnului nostru Iisus Hristos cu rugăciunile și cu blagoslovenia smereniei noastre să fie cu voi cu toți.

Tipărită în Sfânta Mitropolie în Târgoviște, la anul de la zidirea lumii 7219 <1710>, noembrie 8, de Gheorghie Radovici.

Sfârșit și lui Dumnezeu laudă.

Așezământul Mănăstirii Tuturor Sfinților

---

*Învățăături pentru Așezământul cinstitei mănăstiri a Tuturor Sfinților,
adecă Capete 32 întru carele să coprind toată chiverniseala mănăstirii
și rânduiala milelor ce s-au hotărât să se facă pre an la săraci
și la lipsiți¹, din venitul casei.*

*Acum întru acestaș chip așăzat în zilele prealuminatului
și înălțatului domn Io Constandin Brâncoveanu Basarab Voevod,
de noi smeritul mitropolit al Ungrovlahiei
Anthim Ivireanul, ctitorul.*

La leat 7221, aprilie 24, în care an s-au început zidirea Biséricii.

Toată suflarea, zice prorocul,
Cânte pre Domnul peste tot locul.
Și melciul încă coarne înalță,
Ca să-L lăudăm, pre toți ne-nvață.

---

¹ Este vorba de cei nevoiași, cei aflați în lipsuri.

Pinax² al capetelor ce să află într-această cărțuție

1. Pentru ca să nu fie mănăstirea supusă	list 1
2. Pentru egumen	list 2
3. Pentru epitropi	list 2
4. Pentru călugări	list 4
5. Pentru preoți	list 4
6. Pentru învățătura copiilor	list 5
7. Pentru îngroparea celor morți	list 6
8. Pentru mila celor închiși și săracilor	list 7
9. Pentru îmbrăcămintele celor goli ³	list 7
10. Pentru măritatul unii fete	list 7
11. Pentru chiverniseala celor streini	list 8
12. Pentru candelă	list 8
13. Pentru cei patru sfinți și pentru sărindariu	list 8
14. Pentru Liturghii	list 10
15. Pentru simbria slugilor și petrecania ⁴ lor	list 10
16. Pentru cei ce vor milui casa	list 11
17. Pentru tipografie	list 12
18. Pentru vivliotică	list 13
19. Pentru înoirea hrisoavelor	list 13
20. Pentru lăcuirea arhierilor	list 14
21. Pentru ploconul vlădicăi	list 14
22. Pentru cercetarea bolnavilor	list 15
23. Pentru pogrebania egumenului	list 16
24. Pentru purtarea de grije a epitropilor	list 17
25. Pentru zeciuiala banilor	list 18
26. Pentru alégerea egumenului	list 19
27. Pentru venitul biséricii	list 20

² Arhaism, cu înțelesul de „cuprins, conținut”.

³ Desinență de plural, ieșită din uz, construită în pereche cu cea a pluralului feminin („goale”).

⁴ Formă veche, cu sensul: „mod de viață”.

28. Pentru schituri	list 21
29. Pentru poménic	list 21
30. Pentru cinstirea epitropilor	list 21
31. Pentru îndoirea milelor	list 22
32. Pentru cetania capetelor	list 22

Alte capete de învățătură

1. Pentru sfânta priceștanie	list 24
2. Pentru de va lăsa neștine vreo milă	list 24
3. Pentru ca să nu scutească bucate streine	list 25
4. Pentru ca să nu să împresoare moșia streină	list 25
5. Pentru mormântele den biserică	list 25
6. Pentru păstrarea curții cei dintâi	list 26
7. Pentru sărindariul nostru	list 26
8. Pentru păstrarea sculelor streine	list 26

Predoslovie

Nici un lucru nu iaste atâta de priimit înaintea lui Dumnezeu ca facerile de bine ce să fac la săraci și la sfintele biserică. Și pentru aceasta vedem în Sfânta Evanghelie cum că Domnul nostru Iisus Hristos pre alții nu face moșteni cereștii Sale împărății, fără numai pre aceia ce au făcut faceri de bine într-o această lume, adecă pre cei ce au miluit pre cei săraci, au săturat pre cei flămânzi, au adăpat pre cei setoși, au îmbrăcat pre cei goli, au mângâiat pre cei streini și au căutat pre cei bolnavi și închiși.

Drept acéia și fericitul Pavel fiind de Dumnezeu învățat, știind cum că acéste bunătăți mijlocesc creștinilor mântuire sufletească, ne învață la 13 capete cătră evrei, acéstea să avem pururea într-o pomenire și să le facem cu osârdie, zicând: „Și facerile de bine și împărțășirea să nu uitați, că cu jărtve ca acéstea să împlânzește Dumnezeu”.

Deci, cu această socoteală și eu, smeritul mitropolit al Ungrovlahiei, Anthim Ivireanul, pentru ca să fac puțin folos sufletului meu și să aib pomenirea mea cea de toate zilele și în viață și după moarte, m-am apucat de am înălțat din temelie acest sfânt lăcaș în slava lui Dumnezeu și întru cinstea Tuturor Sfinților și cu acea puțină agonisită ce mi-au dăruit mila lui Dumnezeu și am câștigat și eu cu multe osteneli și cu sudoarea feței mele am săvârșit-o și am înfrumosețat-o, precum să vede. Și i-am hotărât și puțin venit după putința mea; întâi, pentru ca să aibă casa lui Dumnezeu cuviincioasa ei podoabă și chiverniseală. A dooa, pentru ca să aibă și săracii oarecare ajutoriu și mângâiare. Și a treia, pentru ca să aibă împreună cu mine, de-a pururea, pomenire câți vor milui casa aceasta.

Dară de vrème ce binele nu iaste bine, daca nu să face bine, pentru aceasta am hotărât acéste capete⁵, ce scriem în jos, să stea neștrămutate, pentru ca să se facă pururea chiverniseala cu frica lui Dumnezeu, cu înțelepciune, cu socoteală și cu bună rânduială, după dreapta noastră socoteală ce am avut dintru început și după cum o pohtéște și légea bunei chiverniseli.

Așzământul tuturor lucrurilor și a rânduialelor ce va smereniia noastră să se facă neconținut și neschimbat în toți anii la biserica noastră din București ce am zidit în slava lui Dumnezeu și întru cinstea Tuturor Sfinților.

---

⁵ Dispozițiile testamentare se referă la obligațiile pe care le vor avea cei ce vor chivernisi mănăstirea, după moartea Sfântului Antim. Totodată, aceste prevederi vizează și atingerea unor obiective culturale (tipografia, biblioteca, educația și instruirea copiilor săraci), fapt care îl descoperă pe ierarh în postura unui administrator cu vederi largi, cu viziune pe termen lung, cu un proiect amplu de dezvoltare spirituală.

Cap. 1. Pentru ca să nu fie mănăstirea supusă⁶

Această sfântă biserică ce am zidit în slava lui Dumnezeu și întru cinstea și pomenirea Tuturor Sfinților, fiind roada ostenélelor méle celor multe, o am dat și o am închinat cu multă plecăciune și cuce-rie marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și o am supus ca o începătură sfântă supt acoperământul și stăpânirea Lui, ca Celuia ce iaste stăpân a toate.

Drept acéia, cu hotărâre, desăvârșit vom să fie slobodă, nesupusă și nestăpânită de nici un fél de obraz, nici de domnul țării, nici de arhierul carele va fi după vremi, nici de vreunul din boiari. Iară de va îndrăzni cineva (veri cu ce mijloc pentru vreo pricină ce o va naște mintea lui), au din ceata bisericească, au din ceata mirenească să o supue pre dânsa și să o închine undeva, au de-ale ei ceva, unul ca acela să fie afurisit și neertat și în cest veac și în cel viitor de Domnul Dumnezeu Atotțiitorul și supus vécinicei anathemi și la înfricoșata zi a judecătii să aibă pârâș pre toți sfinții⁷.

---

⁶ Precum se vede și în *Hrisovul arhieresc*, Sfântul Antim a dorit în mod arzător ca mănăstirea ctitorită de el să fie „slobodă”, autonomă, de sine stătătoare, nesubordonată vreunei conduceri „arhieresti”, „boierești” sau „domnești”, dovadă stând faptul că dedică primul capitol din *Așezământ* acestui deziderat. În această dispoziție, nu se observă lipsă de disciplină sau de smerenie, așa cum s-a sugerat uneori, dovadă stând faptul că Sfântul Antim s-a supus până la moarte cu smerenie, și încă moarte năprasnică. Este evidentă aici dorința mitropolitului ca mănăstirea să fie ferită de „duhul stăpânirii” și de frământările caracteristice acestei patimi. Ierarhul a năzuit ca mănăstirea să se axeze numai pe împlinirea poruncilor dumnezeiești, trăind în timp, dar în afara lui și, totodată, departe de vremelnicia numirilor și schimbărilor autorităților. Apoi, prin această hotărâre, mitropolitul voia ca mănăstirea să nu fie nici închinată vreunei biserici sau mănăstiri din afara țării și astfel toate veniturile ei să fie confiscate de străini.

⁷ Sfântul Antim își pecetluiește prima prescripție testamentară cu blesteme veșnice, arătând prin aceasta nu ură sau neputință de a ierta, ci tocmai râvna și intensitatea cu care a dorit ca rânduiala din Mănăstirea „Tuturor Sfinților” să nu fie batjocorită sau încălcată.

Cap. 2. Pentru egumeni

Să se chivernisească mănăstirea și pe dinlăuntru și pe dinafară⁸ la toate trebile ei de singur, egumenul, carele va fi după vreme, cu întreagă socoteală, cu bune cumpătări și cu frica lui Dumnezeu⁹, având grije pururea să se uite cu ochi deșteptați¹⁰ la folosul și sporul ei, la care trebi fără de préget și fără de lenevire, să aibă a să împreuna adésia și a lua sfatul și învățatura a celor 5 epitropi ce am rânduit mai jos, pentru mai multa adevăriniță și întemeiare, „că sânt mai buni doi decât unul”, zice Hristos.

Cap. 3. Pentru epitropi

Ajutoriu egumenului pentru bună chiverniseala mănăstirii și a tuturor veniturilor ei, hotărâm să fie 5 epitropi din ceata neguțăto-rească, pre carii i-am ales noi înșine de bunăvoia noastră și i-am așă-zat. Și sânt aceștea: jupan Neacșul biv staroste, jupan Nica zaraful, jupan Manul a lui Apostoli, jupan Gheorghe abagiul sânt Vasilie și jupan Șerban sânt Grozii, carii să aibă datorie de doao ori într-un an, la S-ti Gheorghe și la S-ti Dimitrie, să fie ostenitori pentru dragostea lui Dumnezeu și a biséricii, să meargă să cerceteze pe egumenul și să-i ia seama pentru tot venitul și cheltuiala casei și să însemneze într-un catastih stătător, venitul și toată cheltuiala pe scurt și cu înțelegere, pentru ca să se afle însemnarea aceasta în fieștecare an dintru care să va putea înțelege sporul și paguba. Și de vor cunoaște epitropii

⁸ Aceste localizări („pe dinlăuntru și pe dinafară”) pot fi înțelese *ad-litteram* (mănăstirea să fie îngrijită atât în exterior, cât și în interior), dar și în duh (egumenul mănăstirii să poarte grija comunității astfel încât aceasta să nu se împuțineze „pe dinafară”, adică numeric, dar nici duhovnicește, adică „pe dinlăuntru”).

⁹ Sfântul Antim creionează în cuvinte portretul starețului: om cu „întreagă socoteală”, adică cu o judecată matură, având „bune cumpătări”, adică înfrânări autentice, nu teatralizate, și plin „cu frica lui Dumnezeu”, adică având măsura credinței Sfinților Părinți.

¹⁰ Cu ochi treji, peste care nu se așterne pâcla somnului.

că din nechiverniseala egumenului să face vreo pagubă casei, îi pohtim în Domnul cu dragoste frățească să mijlocească în tot chipul să îndrepteze lucrul acela, ca să nu să facă vreo pagubă și să învețe pe egumenul pentru sporul casei.

Iară de vor vedea care cumva episcopii că egumenul acela nu s-au supus dreptății, nici acelor învățături, ci iarăș, prin nechivernisirea lui, s-au mijlocit casei și al doilea an de pagubă, atunce să aibă episcopii voe, cu știrea domnului și a mitropolitului țării, să-l scoată de acolo și să pue pe altul carele să va supune dreptății și lui și i să ia seama până într-un cap de ață; și ce pagubă să va cunoaște că va fi făcut, să-l facă și fără voia lui, cu știrea domnului și a arhiereului, să pue la loc. Și încăș să se pedepsească ca o sluga léneșă și vicleană, care au îngropat talantul domnului său și ca un fur de sfinte și răpitor și năpăstuitor al săracilor, pentru ca să vază și alții să se îndrepteze; căci noi am hotărât acel venit al casei să fie săracilor, precum însemnăm mai jos.

Și să aibă datorie dumnealor să cerceteze cu tot denadinsul, să vază face egumenul acea milă neconținut precum s-au hotărât, au ba? Pentru căci să cuvine egumenul să fie păstor, iară nu năemit¹¹.

Pentru care lucru îi pohtim pe dumnealor ca pe niște fii iubiți, să facă acea osteneală și să săvârșească cu nevoință câte noi am hotărât, pentru ca să câștige fieștecarele pentru osteneala sa plata cea vrédnică de la Dumnezeu.

Cap. 4. Pentru călugări

În mănăstire, în curtea dintâi, să se afle lăcuiitori cu șazământul pentru slujba biséricii: egumenul, doi ieromonași greci carii să fie în strana cea mare, să cânte slujba grecéște, un diacon, un eclisiiarh monah, au și ieromonah, de să va întâmpla, un paraclisiiarh, un chiliaș pentru slujba egumenului, un cântăreț, de va fi călugăr, au și

---

¹¹ Cu sensul de „tocmit, plătit, simbriaș, mercenar”. Sfântul Antim are în vedere întotdeauna pilda Păstorului cel bun, prezentată de Înșuși Fiul lui Dumnezeu (*Ioan* 10, 1-16).

mirean neînsurat. Cu șazământul pentru slujba biséricii: egumenul, doi ieromonași greci carii să fie în strana cea mare să cânte slujba grecéște, un diacon, un eclisiiarh monah, au și ieromonah de să va întâmpla, un paraclisiiarh, un chiliaș pentru

Și de să va întâmpla cineva din iubitorii de Hristos creștini, vreun om de cinste, au din ceata boerească, au din ceata neguțătoarească, să se îndémne de voia lui să pohtească viața călugărească și de va vrea să lăcuiască în mănăstire, să fie priimit.

În a dooa curte: un chelar călugăr, un magupeț, doi feciori neînsurați de slujbă, doi argați, un grădinar, un vezetiu, un țigan cu un copil pentru treaba cuhniei. Iară de vor cunoaște egumenul și epi-tropii că nu să va putea chivernisi casa cu atâtea slugi, să mai pue pe câți vor socoti că vor trebui și fieștecarele să aibă hrana sa din casă și simbriia după cum s-ar socoti că ar fi mulțemiți.

Cap. 5. Pentru preoți

Doi preoți de mir vom să fie la biserică în strana cea mică, să cânte slujba rumânește, pentru căci fiind biserică cea véche de lemn mai nainte de mir și zidindu-să aceasta, n-am vrut să-i lipsim¹² pre acei preoți din mahala, pentru mângâierea lor și pentru odihna mahalagi-ilor¹³ și li s-au rânduit să ia simbrie fieștecarele de an câte taleri 20 și câte șase chile de pâine pentru mâncaré; însă din venitul biséricii ei să n-aibă treabă a lua nimica, nici de la un fél de slujbă ce să săvârșăște în biserică, fără numai să ia de sărindar fieștecarele câte un taler.

---

¹² Ca o răscumpărare morală față de preoții care au slujit în fosta biserică de lemn, pe locul căreia a fost construită Mănăstirea „Tuturor Sfinților”, Sfântul Antim oferă clerului mirenesc binecuvântarea de a-și împlini în continuare vocația liturgic-misionară, în noul locaș. Prin cei doi preoți nu trebuie înțeleasă vreo preferință pentru anumiți slujitori contemporani lui, ci un număr neschimbat de liturghisitori, valabil cât va dăinui ctitoria.

¹³ Cuvântul prezintă diferențe de sens. Dacă în prezent, termenul indică o persoană cu obiceiuri grosiere, vulgare, în secolul al XVIII-lea, desemna un ins care locuia la periferia orașului, în mahala.

Cap. 6. Pentru învățătura copiilor¹⁴

La trei copii săraci ce vor să învețe carte să li se dea câte șase bani pe zi de mâncare și la Paști câte o dulamă de abă de 2 zloți și câte un ișlic și câte o păreche de cizme. Și acești 3 copii să nu fie mai mici de zece ani, nici mai mari de 15. Și această milă să li să facă până în patru ani, că într-atâta vreme poate să învețe și slovenéște și rumânéște și apoi să se pue alții la loc. Iară de va vrea vreunul să se facă călugăr și va pohti să rămâe în mănăstire, să fie priimit.

Și când vor eși de la învățatură, să le dea egumenul câte o scrisoare¹⁵ la mână ca cine va vrea dentr-înșii să se însoare, când îi va veni vremea, să vie să-i dea cincisprezece taleri, să-i fie la nuntă ajutoriu. Iară după acéia, de va vrea cineva dentr-înșii să se și preoțească, când va fi ceasul acela, să i se dea deosebi alte 13 taleri; opt taleri să-i dea să se hirotonosească diacon și preot și cinci taleri să-i rămâe lui, să facă el însuși un sărindariu și să pomenească pre domnul carele va fi acéste 5 nume: Ioann, Mariia, Macarie ieromonah, Theodosie arhieru și Anthim păcătosul arhieru; fac taleri 54.

Însă pre acești copii să aibă datorie unul dintr-acei doi preoți de mir care va fi mai procopsit să-i învețe carte și alte rânduiale ale biséricii, după cum s-au așăzat în foița cea de învățatură; și pentru osteneala lui să i să dea din casă pentru câte trei copii taleri 20. Și acești copii să păzească în toate zilele la biserică la vecernie, la utrenie și la liturghie, pentru ca să învețe frica lui Dumnezeu și rânduiala biséricii. Și cărțile de învățătura copiilor să fie din casă

În știință să fie și aceasta. După ce vor tréce doi ani să întrébe preotul pre copii de va vrea cineva dentr-înșii să se facă preot, să-l învețe rânduiala preoției. Iară de să va întâmpla carea cumva dintr-acei trei

---

¹⁴ Alfabetizarea și educația copiilor reprezintă pentru ierarh o prioritate a Bisericii. Sfântul Antim cere preoților de mir implicare în instruirea susținută și catehizarea micilor elevi. De asemenea, exigențele sale îi vizează și pe școlarii care vor manifesta chemare spre preoție, așa încât atenția față de aceștia să fie neîntreruptă.

¹⁵ Document prin care sunt atestate calitățile celui recomandat și prin care persoana în cauză este girată moral și spiritual pentru căsătorie și preoție.

copii vreunul să nu șază la învățătură până să va plini hotărârea acelor 4 ani, aceluia să nu i să facă acea milă rânduită ce scrie mai sus, adecă să nu i să dea scrisoarea ca să vie să ceară cei 15 taleri și cei 13. Și cum va eși acela, îndată să pue altul la loc.

Cap. 7. Pentru îngroparea celor morți

Când va muri vreun sărac sau vreo săracă, de cei ce au obiceia unii de-i poartă pre uliță și cer milă, de care lucru necuvios rād neamurile, și pentru ca să lipsească acest obicei rău, am rânduit să se cheltuiască din casă trei sute de bani¹⁶. Cu doao sute de bani să cum-pere lumânări și pânză și altele ce ar trebui, iară o sută de bani să-i ia preotul acela la care biserică să va îngropa acel sărac, să-i facă căzuta¹⁷ pogrebanie și 3 liturghii; a treia zi, a nooa zi și la 40 de zile. Iară preotul care nu va face acéle liturghii să aibă a da seama la zioa cea înfri-coșată a judecâții.

Cap. 8. Pentru mila celor închiși¹⁸ și săracilor

În 52 de sâmbete și de dumineci ce sânt într-un an, să se dea la pușcărie sâmbăta câte 20 de bani și duminica la săraci câte 13 bani; însă săracii să nu vie tot unii, ci pe rând: unii într-o duminică și alții într-alta. Și pentru ca să nu să facă învăluială să-i însemnéze pre toți săracii într-o foiță și să-i hotărască câte 13, să vie într-o duminică să-și ia banul. Fac taleri 12, bani 16.

---

¹⁶ Fin observator, Sfântul Antim cere să fie curmat un obicei urât al locuitorilor ce-tății și înlocuit cu o atitudine demnă, creștinească. Remarcăm cu acest prilej câte capitole a dedicat ierarhul săracilor și problemelor lor cotidiene, arătându-se prin aceasta „slujitor al tuturor” (*Marcu 9, 35*).

¹⁷ Cu sensul de: „care se cade, cuvenită”.

¹⁸ Din perspectivă creștină, „cei închiși” sunt asemenea săracilor. În vreme ce aceștia din urmă duc lipsă de bunuri materiale, cei dintâi sunt sărăciți de libertate.

Cap. 9. Pentru îmbrăcămintea celor goli

La Joi Mari să dea la săraci câte o dulamă de abà de un leu și la trei fete sărace câte o rochie de taleri 1 pol și câte o păreche de cizme de taler pol, care fac taleri 9. Și acestea să nu să dea tot la unele, ci să se facă într-acel fel ce scriem mai sus pentru săraci¹⁹.

Cap. 10. Pentru măritatul unii fete

În toți anii, a dooa zi de S-tii Dimitrie să se dea unii fete sărace²⁰, carea va vrea să se mărite, atunce la nunta ei taleri cincisprăzece. Însă, aceasta să fie afară din cele trei fete ce scriem mai sus. Și aceasta să să facă cu acest mijloc, adecă: în trei dumineci mai nainte de zi să aibă datorie egumenul să zică în biserică în vileag²¹, într-u auzul tuturor, ca cine va fi acea fată să se mărite să vie să-și spue numele. Iară de s-ar întâmpla carea cumva să vie trei sau patru, pentru ca să nu facă gâlceavă, nici să fie bănuială la mijloc, să arunce sorți și cării îi va cădea, aceiia să-i facă egumenul scrisoare la mâna ei și când va vrea să se mărite să vie să-i dea acei bani.

---

¹⁹ Bunătatea sa nu se oprește nici în fața unei nevoi umile: aceea de a-i îmbrăca pe săraci. Cunoscând, totuși, capacitatea anumitor persoane de a exploata mila și generozitatea preoților, Sfântul Antim menționează în final ca hainele „să nu să dea tot la unele”, adică nu aceluiași persoane, oferind astfel posibilitatea ca și alți oameni nevoiași să primească ajutor. De asemenea, putem spune că nu dorea ca oamenii lacomi sau speculanții să se aboneze în mod abuziv la mila și dărnicia mănăstirii. Sfântul Antim iubea și dorea să facă binele, dar refuza cu vigență să fie păcălit.

²⁰ Ca un nou Sfânt Nicolae, ierarhul nostru are grijă ca fetele sărace să aibă o mică zestre pentru o căsătorie decentă. Faptul că egumenul avea această mică atribuție ne îndreptățește să credem că el acredita din punct de vedere social, moral și spiritual alegerea fetei în privința mirelui.

²¹ Cu sensul de: „în public”.

Cap. 11. Pentru chiverniseala celor streini

La trei streini dintr-altă țară, când s-ar întâmpla să vie întâi aici în țară pentru mila, trei zile să aibă căutare din casă²², de mâncare și de băutură și a treia zi să li să dea câte 30 de bani; însă alții să nu vie peste dânșii. Și după trei zile să meargă într-altă parte să-și caute de sărăcie și de nevoia lor²³. Care fac pe an taleri 78.

Cap. 12. Pentru candel

Trei candel să arză pururea, neconținut, zioa și noaptea: una la sfântul prestol înaintea sfântului agneț, a dooa la icoana Tuturor Sfinților și a treia la icoana celor patru sfinți, adecă a lui S-tâi Nicolae, a Sfântului Anthim, a Sfântului Alexie, omul lui Dumnezeu, și a Sfintei Agathi²⁴.

Cap. 13. Pentru cei 4 sfinți și pentru sârindar

Hotărâm și vom să se facă în toți anii neștrămutat cu cinste slujbele celor patru sfinți din icoana ce stă în strana cea mică și milosteniile ce s-au rânduit la săraci.

---

²² „A avea căutare din casă” însemna „a avea respect, considerație din partea casei”, adică a membrilor familiei sau a obștei.

²³ Ospitalitatea mănăstirii nu trebuie exploatată sau denaturată: turiștii veniți de pe alte meleaguri pot fi cazați gratuit doar trei zile, după aceea ei trebuie „să meargă într-altă parte să-și caute de sărăcie și de nevoia lor”. Remarcăm că această prescripție se fundamentează pe pilda samarineanului milostiv (*Luca* 10, 30-37): comunitatea mănăstirii este îndemnată să-i adăpostească, să-i hrănească pe cei veniți „dintr-altă țară”, iar la sfârșitul găzduirii, să le ofere „30 de bani”, o sumă care în acele timpuri putea reprezenta „un ban de drum”.

²⁴ Aici, mitropolitul nu-i uită pe sfinții față de care avea o deosebită evlavie. Prin această dispoziție testamentară, nu adaugă pretenții personale pe lista ascultărilor obișnuite ale călugărilor, ci dorește să prelungească în inimile tuturor monahilor care vor trăi în mănăstire, de-a lungul veacurilor, dragostea pe care el o nutrea față de acești mari trăitori creștini: Sfântul Nicolae, Sfântul Alexie, Sfânta Agatha și Sfântul Antim din Nicomidia. Vom vedea în continuare că stabilește o anumită rânduială pentru zilele pomenirii lor.

La septembrie în 3 zile să se facă colivă frumoasă pentru Sfântul Anthim și o făclie de o oca să se pue înaintea icoanei; să se împarță și la 40 de biserică câte un ort²⁵, să facă preoții liturghie și să pomească pre domnul carele va fi, pre arhiereul și aceste 5 nume: Ioann, Mariia²⁶, Macarie ieromonah, Theodosie arhiereu și Anthim, păcătosul, arhiereu. Pentru căci îi facem în toți anii slujbă împodobită ca unui patron și tiz numelui nostru.

La dechemvrie în 6 zile să se facă colivă frumoasă pentru Sfântul Nicolae și o făclie de o oca să se pue înaintea icoanei și să se împarță la săraci 40 de bani, pentru căci fiind biserică de lemn în carea să prăznuia și stricând-o, am făcut biserică într-altă parte, pentru neîndemâna locului.

La februarie în 5 zile, în zioa Sfintei Mucenițe Agathi, să se îmbrace o fată săracă cu ie, cu roche, cu cizme, cu brâu și să i să dea și 30 de bani. Însă această fată să fie afară din cele trei fete ce s-au rânduit, să se îmbrace la Joi Mari și afară din cea ce va să se mărite. Și să cheltuiască la acestia taleri 3 pol, pentru căci în zioa pomenirii sale, prin dumnezeiasca descoperire, am hotărât să zidim biserică.

La 17 zile ale lui martie, în zioa Sfântului Alexie, omul lui Dumnezeu, să se îmbrace un sărac cu cămașă, cu izmène, cu dulamă, cu nădragi, cu cizme, cu ișlic și cu brâu; să i să dea și 30 de bani. Acest sărac să fie afară din cei trei ce s-au rânduit să se îmbrace la Joi Mari. La aceste să se cheltuiască taleri 4, pentru căci în zioa pomenirii sale m-am hirotont arhiereu.

Drept acéia, s-au așăzat câte patru, sfinții aceștea, să aibă fieștecăre slujba sa cu cinste la vrémea sa, pentru mântuirea sufletului nostru.

---

²⁵ Un sfert de leu. Ulterior, acest cuvânt a intrat în expresia „a da ortul popii”, cu un înțeles total diferit de cel inițial: de la „a da banul popii” s-a ajuns la „a muri”.

²⁶ Ioan și Maria sunt părinții trupești ai Sfântului Antim, care i-au ctitorit însă sufletul ales și dragostea de Hristos.

Cap. 14. Pentru liturghii²⁷

În luna lui noemvrie, de nu-i va fi începutul de luni, ci va fi marți au miercuri, au în céialalte zile, să lase acea săptămână și să înceapă de luni să facă Sfânta Liturghie.

Luni, pentru toți dascalii și învățătorii miei, și să se împarță la săraci 40 de bani.

Marti, pentru toți duhovnicii miei, câți m-au duhovnicit în viață. Să dea și la săraci 40 de bani.

Miercuri, pentru toți câți mi-au fost cunoscuți într-această lume și pentru toți priiatenii și făcătorii miei de bine. Să dea și la săraci 40 de bani.

Joi, pentru toate slugile câte ne-au slujit în viață, atâta miréni, cât și călugări. Să dea și la săraci 40 de bani.

Vineri, pentru toți cei ce i-am amărât, au i-am necăjit, au îi voi fi năpăstuit, au îi voi fi grăit de rău. Si să împarță și la săraci 40 de bani.

Această slujbă și această milostenie las cu blestem să se facă necontentit în toți anii, până va sta bisérica.

---

²⁷ Ca într-o ectenie, ierarhul îi enumeră pe toți cei care i-au făcut bine și care vor fi veșnic pomeniți la Sfântul Altar. Este vorba de profesorii minții („dascalii și învățători”), apoi de cei ai sufletului („duhovnicii”). Sunt urmați de cunoscuți, de „toți priiatenii și făcătorii de bine”, adică de „profesorii” care, prin excelență, modelează inima omului cu ajutorul solitudinii, afecțiunii, seninătății și veseliei. Slugile „mirenești și călugărești” se încadrează perfect în stihul ecteniei: „pentru toți cei ce ne slujesc nouă”. În schimb, ultima cerere („vineri, pentru toți cei ce i-am amărât, au i-am necăjit, au îi voi fi năpăstuit, au îi voi fi grăit de rău”) îi adună laolaltă pe oamenii pe care chiar Sfântul Antim, poate, i-a sărăcit de bucurie sau cinste, rânindu-i, mâhnindu-i sau ocărându-i. Observăm că în această dorință finală, mitropolitul își arată adânca sa smerenie, nesocotindu-se mai presus decât alții sau mai mult decât un simplu păcătos. Faptul că întreaga prescripție testamentară se încheie pe un ton decis, înfricoșător („las cu blestem”) conferă paragrafului o greutate în plus.

Cap. 15. Pentru simbria slugilor și petrecaniia lor

Las cu mare blestem ca cine va sluji în această casă, veri om bun va fi, veri rău, nici cu un mijloc să nu i să oprească simbria precât va fi slujit²⁸, au de va eși el de bună voia lui, cu vrème sau făr' de vrème, au de-l va goni egumenul, ci să aibă a-i da peste ce-i va face simbria 1 taler mai mult și 3 pite să-i fie de cale.

Iară de să va întâmpla vreunuia dentr-înșii să moară, să aibă datorie casa, să cheltuiască bani 300 să-l îngroape și să-i facă și 3 liturghii fără bani, a treia zi și a nooa zi și la 40.

Iară lui ce-i va rămânea simbrie să nu-i fie plătit casa, au din hainele lui, au veri ce i-ar rămânea, mult-puțin, las cu blestem să nu să oprească nimic în casă, ci să se dea au la părinții lui de va avea, au la rudeniile lui să facă cu iale ce vor vrea. Au de nu va avea pre nimeni să se dea toate la săraci pentru sufletul lui, fără numai de va vrea el să lase al său de bunăvoia lui casei, iară tot să lase și părinților lui ceva de va avea, au rudelor lui, pentru ca să nu răpștească asupra casei.

Cap. 16. Pentru cei ce vor milui casa

Pentru cei ce vor milui această biserică, au cu moșii, au cu bani, au cu arginturi, au cu dobitoace, au veri cu ce fél de milă, să se scrie numele lor în pomélnicul biséricii și în toate sâmbetele peste an să se facă parastas cu colivă, să se pomenească morții tuturor. Și la parastas să se cânte canonul morților de la Octoih ce iaste pe glas 8: смртїю смртъ ХВѣи²⁹. Și în toate lunile într-o joi să se facă liturghie pentru cei vii. Pentru că și ei sânt ctitori de

---

²⁸ Ierarhul ne amintește aici cuvintele Mântuitorului: „vrednic este lucrătorul de plata sa” (*Luca* 10, 7). Persoana, care va încerca să se sustragă acestui adevăr, va intra sub incidența unui „mare blestem”.

²⁹ Cu moartea pre moarte, Hristoase...

vréme³⁰ ce au miluit bisérica. Și în zioa ce va muri să i să facă o liturghie făr' de plată.

Cap. 17. Pentru tipografie

Când vor lucra tipografiile, au cea grecească, au cea rumânească, au cu bani streini, au cu banii casei, să aibă a lua tipograful carele va fi împreună cu feciorii lui, cât va avea de lucru, de coală plata lui taleri 3 și să ia și 10 cărți³¹ cu hârtia stăpânească și feciorii lui câte o carte; însă plata coalei să fie taleri 6, ci pre jumătate să ia tipografiile simbria lor și pre jumătate să rămâe pre seama casei.

Și de s-ar strica ceva de ale tipografiei să fie datoare casa să le dreagă.

Iară nefiind la mijloc nici lucru strein, nici al casei, și va vrea tipograful cu cheltuiala lui să tipărească vreo carte, să aibă voe cu știrea egumenului și a epitropilor să tipărească; și din câți bani va lua de pe acea carte să aibă datorie să dea biséricii al patruilea ban.

Însă, să nu îndrăznească tipograful să tipărească vreo carte împotriva biséricii și a legii noastre măcar de i-ar da pe coală câte 100 de galbeni de aur. Iar de va călca porunca, să fie al anathemii³²! Și de să

---

³⁰ Această inedită metaforă („ctitori de vréme”) lărgeste orizontul de semnificații ale Sfintei Liturghii. Cei adormiți întru Domnul, dar și cei vii sunt făuritori ai unui alt gen de timp. Duratele temporale devin diafane, iar participanții la construirea lor sunt cei care iubesc Biserica și o „miluiesc”, adică o înconjoară cu evlavie, credință, atenție și mângâieri duhovnicești. Credincioșii înfrumusețază timpul liturgic cu inima și virtuțile proprii, zidind veșnicia în interiorul lor ca pe o biserică din piatră, de aceea ei sunt numiți „ctitori de vréme”.

³¹ Mare iubitor de carte, Sfântul Antim poruncește ca persoanele care lucrează în tipografie să primească nu numai „simbrie”, ci și cărți, considerând că cei ce fac parte din această breaslă sunt animați, în principal, dacă nu exclusiv, de dragostea față de tipărituri. Dovadă în acest sens stă faptul că ierarhul stipulează ca tipografii, care „vor cu cheltuiala lor să tipărească vreo carte, să aibă voe, cu știrea egumenului și a epitropilor, să tipărească”.

³² Sfântul Antim se arată nu numai un păstrător îndârjit al tradiției și învățăturilor ortodoxe, ci și un apărător al curăției Bisericii pravoslavnice. Din îndemnul său reiese limpede faptul că scrierile eretice au ca rezultat vătămarea sufletelor credincioșilor și întinarea

va înțelege că au făcut una ca aceasta, să se dea de știre domnului să-l pedepsească cum va ști mai rău.

Las cu blestem și aceasta: să aibă datorie tipograful să învețe meșterșugul tipografiei unul după altul, pentru ca să nu piară acest meșterșug din țară, nici să se părăsească lucrul cărților, pentru folosul țării și pentru ajutorul casei³³.

Cap. 18. Pentru vivliotică³⁴

Câte cărți am lăsat în vivliotica noastră, atâta grecești, cât și rumânești, după cum scriu în catastihul bisericii, las cu blestem să nu îndrăznească să ia cineva vreuna să o înstreineze. Iară de va trebui cuiva să ia vreuna, au să cetească pre dânsa, au să o scrie, au să caute ceva într-însa, fără răvaș iscălit de la cela ce o cere cu făgăduiala cum că o va trimite înapoi și cu vreme hotărâtă, să nu să dea. Și să poarte grije să o ceară³⁵.

---

purității inefabile a trupului tainic al lui Hristos, adică al Bisericii dreptmăritoare.

³³ Mitropolitul a fost un profund iubitor de carte, fapt care reiese și din această dorință testamentară.

³⁴ Prin acest așezământ, la Mănăstirea „Tuturor Sfinților” a fost înființată, în anul 1715, prima bibliotecă publică de împrumut din Țara Românească.

³⁵ Ierarhul stabilește cu precizie regulile unui împrumut bibliotecar. Este știut faptul că Sfântul Antim nota în registre numele persoanelor cărora le împrumuta cărți, arătând prin această meticulozitate respectul funciar pe care îl arăta tipăriturilor, dar și muncii de bibliotecar și arhivist. Toate aceste date alcătuiesc adevărate inventare (a se vedea, în acest sens, articolul semnat de: AL. SACERDOȚEANU, „Antim Ivireanul, arhivist, bibliotecar și topograf”). De asemenea, trebuie spus că o carte putea fi împrumutată numai pe baza unei chitanțe, a unui „răvaș”, altminteri blestemul cădea și asupra celui care a înstrăinat cartea din biblioteca mănăstirii. După cum nota el însuși într-un inventar, o carte era împrumutată cu un scop precis: spre luminarea și odihna spirituală a oamenilor: „cartea lui Ștefan vodă Cantacuzino, pentru ca să fie băcanul și cârciumarul de la magazine în pace de toate nevoile” (a se vedea: AL. SACERDOȚEANU, „Antim Ivireanul, arhivist, bibliotecar și topograf”).

Cap. 19. Pentru înoirea hrisoavelor

Să aibă datorie egumenul la toți domnii și la toți vlădicii țării ce s-ar întâmpla să fie după vreme, să se roage să-i înoiască cărțile cele de poruncă și de milă pentru această rânduială și legătură ce s-au făcut la această biserică. Care cărți împreună cu toate zapisele de moșii, de vii, de țigani și de altele ce ar mai putea câștiga casa din voința lui Dumnezeu și din mila creștinilor, să se scrie fieștecare carte sau zăpis, în vremea ce s-ar câștiga, în cartea cea mare ce lăsăm să fie ca un condic pentru această treabă, pentru ca să nu se strice, nici să piară.

Și la fieștecare domn să mijlocească egumenul să i să pecetluiască cu pecéția cea mică domnească veri ce zăpis ar câștiga în fieștecare vreme și să va așăza într-acea carte, ca de să va întâmpla carea cumva să piară vreun zăpis, să se poată îndrepta acel lucru ce va fi fost scris într-însul cu acel zăpis ce va fi scris în carte, fiind pecetluit cu pecéția domnească.

Cap. 20. Pentru lăcuirea arhierilor

Când să va prosti³⁶ vreun mitropolit al țării de vlădicie sau vreun episcop de episcopie și va vrea să lăcuiască la acea biserică, să aibă voe să șază și să-și aibă căzuta cinste într-o toate și chiverniseala pentru hrana lui cu patru slugi și doi cai să-i fie din casă; însă de obiceiurile bisericii și de hotărârile ce s-au făcut, să nu să atingă, nici să mișce vreuna. Că această căutare ce s-au rânduit să se facă, nu că doară punem casa să-i fie datoriu, ci o facere de bine pentru evlavii.

---

³⁶ Un verb care, în prezent, are un cu totul alt înțeles. În vremea ierarhului Antim, termenul semnifica întoarcerea la simplitate. Arhierul, care „se prostea de vlădicie”, era cel care renunța la rangul ierarhic și se retrăgea într-o mănăstire, trăind ca un călugăr obișnuit, simplu.

Cap. 21. Pentru poclonul vlădicăi

Pre care frate va rânduî Dumnezeu să fie păstor aceștii țări³⁷, îl pohtesc în Domnul cu dragoste frățească să-i fie milă de această casă și să fie pururea sprijenitor și păzitor întru toate, ca să nu să strice aceste obiceiuri și legături ce am făcut, ci toate să stea nemișcate, pentru ca să-l păzească Dumnezeu cu rugile tuturor sfinților, cu pacinică stare întru apostolicescul lui scaun. Și-l rog să facă osteneală în toți anii, să facă Sfânta Liturghie în zioa praznicului și a dooa zi, și să aibă poclon în zioa praznicului un covor de taleri 10 și a dooa zi taleri 10 și o măhramă cu sârmă de taleri 5. Și unui preot vlădicesc și doi diaconi să li să dea și în zioa praznicului și a dooa zi, popei 1 leu și unui diacon 1 zlot și altui diacon 1 tult.

Iară de nu-i va da îndemână sfinției sale să facă această osteneală, să n-aibă datorie biserică să dea acești bani.

Încăș să aibă egumenul datorie, într-un an de patru ori, să ducă poclon mitropolitului țărâi: la Crăciun, la Paști, la S-tâi Constandin și când îl va chiema la hramul bisericii, câte 1 oca de cafea și câte o oca de zahăr; au de să va întâmpla să nu să afle de acélia, să ducă altceva, să plătească prețul acelora. Așijderea, să aibă a da egumenul din casă poclon mitropolitului la S-tâi Dimitrie, pentru cei doi popi de mir ce vor fi de paza bisericii, doi galbeni de aur.

Cap. 22. Pentru cercetarea bolnavilor

Să aibă datorie egumenul, ieromonașii și preoții, când va cădea cineva în boală au de ai casei, au măcar și streinii, carii vor fi mahalagii la această biserică, sau și dintr-altă parte, au parte bărbătească, au parte muerească, îndată să meargă să-l cercetéze, au să trimiță din preoți pre unul carele va fi mai de ispravă și cu cuvinte de mângâiare să-l îndémne să se ispoveduiască, să-și facă maslu, să se cuminece și

³⁷ Arhieriei aparțin nu numai Bisericii, ci și țării și neamului.

să-și facă diată pe mult- puțin ce ar avea. Însă, diata să se facă după izvodul ce lășăm și cu acéle mijloace ce scrie într-însa, pentru ca să rămâie și sufletul lui nevătămat și rudeniile lui făr' de gâlceavă, iară nu cu fățarie pentru niscai lăcomii sau cu vreo pizmă, precum vedem că fac mulți³⁸.

Însă, să-l îndemne pe bolnav, veri cu ce mijloc ar putea, să lase la Mitropolie dintru al său ceva, după cumu-i va fi puțința, că așa să cuvine și iaste cu dreptul, de vréme ce iaste Mitropolia muma tuturor biséricilor și a toată politiei. Această cercetare pentru grija sufletelor să se facă și la țigani și la țigance și la copiii lor, că vor avea osândă de nu-i vor cerceta de vréme ce sânt și ei botezați în numele Sfintei Troițe și sânt creștini ca și noi.

Cap. 23. Pentru pogrebaniia egumenului³⁹

Egumenul carele va fi după vremi, de va fi având niscai bani ai lui, au mulți au puțin, agonisiți dintr-altă parte până a nu să lega cu casa aceasta, de va face socoteală dintru a lui bunăvoință, la petrecaniia lui, să lase acei bani casei pentru odihna vieții lui ce au avut într-însa și pentru pomenirea și cinstea lui ce i s-au rânduit să i să facă după moarte, bine va face. Iară de va vrea să-i dea milostenie într-alte părți, sau să-i lase rudelor lui, de va fi având, să aibă voe cu al său, să facă ce va vrea, numai din banii casei să nu fie, căci va avea osândă și păcat, că nu i-au făcut casa nici un rău în viață, nici îi va face după moarte, precum el însuși va cunoaște de pe acéste scrise, de va fi om bun și creștin.

---

³⁸ Aici, Sfântul Antim își dezvăluie grija față de cei suferinzi, dar, mai ales, arată unde se află remediul bolilor: în puterea tămăduitoare a lui Hristos, prin Sfintele Taine ale Bisericii. În îndemnul ca testamentele să fie realizate în favoarea rudelor, remarcăm durerea cu care a sesizat abuzurile, dar și rapacitatea așa-prețișilor apropiați care râvneau averea muribunzilor. Dorința ca o parte din avutul personal să fie donată Bisericii este lesne de înțeles atât din pricina contextului socio-istoric, cât și a motivației pe care o oferă el însuși: „mitropolia iaste muma tuturor beséricilor și a toată politiei”.

³⁹ Rânduiala îngropării starețului cuprinde atât aspecte ale slujbei propriu-zise, cât și detalii de ordin financiar.

Iară la pogrebania egumenului să aibă datorie acei 5 epitropi să se roage mitropolitului țărâi să facă osteneală cu 12 preoți pre cari-i va vrea sfinția-sa și cu 2 diaconi, să meargă să facă pogrebania egumenului. Și să se dea osteneala sfinției sale din casă patru galbeni de aur și o măhramă cu sârmă și preoților câte un zlot și diaconilor câte 2 orți. Și să aibă datorie epitropii până să va așaza alt egumen să pue un dechii să poarte de grije pentru trebile casei.

Și să dea învățătură preoților ce vor fi la biserică să facă răposatul egumen căzuta slujbă și pomenire cu colivă, cu parastas desăvârșit și cu împărțeală de făclii câte oca 5 la fieștecare parastas, adecă a treia zi (după obicei), a nooa zi, la 20, la 40, la jumătate de an și la anul. Și peste trei ani să-l caute cu știrea arhierelui țărâi și să-l pohtească să facă Sfânta Liturghie cu 4 preoți și cu 2 diaconi, cu colivă și cu parastas și cu împărțeală de făclii oca 10, să-i cetească și motivă de ertăciune. Și pentru osteneala ce va face să i să dea 4 galbeni de aur și o măhramă cu sârmă și acelor 4 preoți câte 1 zlot și la doi diaconi câte 2 orți.

Cap. 24. Pentru purtarea de grije a epitropilor

Să aibă datorie epitropii bisericii noastre, fieștecarele la moartea lui, să rânduiască alt epitrop în locul lui pre carele va cunoaște că iaste om bun și cu frica lui Dumnezeu ca să urmêze această rânduială neconținut până va sta biserică⁴⁰.

Iară de să va întâmpla caré cumva la moartea a vreunui epitrop să uite să lase în locul lui pre altul, să aleagă ceilalți pre care vor socoti, să-l pue în locul celui răposat, pentru ca să nu fie mai jos de atâtea.

---

⁴⁰ Fiecare epitrop are datoria de a-și forma ucenici în bunătate și „frica lui Dumnezeu”. Ștafeta nu trebuie predată la întâmplare, ci după criterii bine stabilite și cu multă chibzuință, pentru că la mijloc sunt bunuri eclesiale, adică „obiceele și așazăământurile ce s-au făcut la această biserică”.

Și încăș îi pohtesc pe dumnealor să le fie milă de această casă și pururea să se nevoiască pentru sporul ei și să nu îndrăznească nime-nea din dumnealor să strice carécumva vreuna din obiceiaale și așă-zământurile ce s-au făcut la această bisérică pentru ca să nu cază în blestemul și în legătura afurisaniei ce s-au făcut cu hrisoave a câte patru patriarși ai lumii și al nostru, ci să lucreze în viia Domnului fieștecarele după putința sa și după căldura inimii sale spre sporul acestui sfânt lăcaș și spre ajutoriul și mângâierea săracilor. Iară Domnul Hristos (Carele au zis că „ce ați făcut unuia dintre acești frați ai Mieii mai mici, Mie ați făcut”), ca un platnic bun și bogat în milă, pentru această osteneală ce vor face, le va dărui într-această viață tot binele, cu mântuire sufletească și în viața cea viitoare îi va învrednici cu rugile tuturor sfinților împărăției ceriului.

Cap. 25. Pentru zeciuiala banilor⁴¹

Din câți bani să vor lua veri de pe ce venit al biséricii, au de pe sărindare, au de pe alte măruntae, au de pe milele ce ar face creștinii, au de pe vin, au de pe miiare, au de pe alte agonisite ale casei, las cu blestem: egumenul carele va fi după vremi să aibă datorie din toate veniturile, să pue zeciuiala banilor în lada biséricii ce s-au hotărât să fie de acea treabă. Măcar de i-ar fi venitul de zéce bani, încă să pue un ban, pentru ca să se afle pururea acei bani la vremi de primejdie și la vreun păs prea mare al casei, carele să nu să poată chivernisi nici cu un mijloc dintr-altă parte și atunce să scoață dintr-acei bani să cheltuiască. Și de va veni cu vréme de undeva vreun ajutoriu sau vreo milă, să se pue la loc acea sumă de bani ce s-au cheltuit cu zeciuiala lor, pentru ca să se afle pururea, precum am și mai zis la vréme de mare nevoe.

---

⁴¹ Sfântul Antim ia în calcul toate situațiile nefericite (lipsuri, cutremur, foc), prin care poate trece mănăstirea din punct de vedere material. De aceea, el cere egumenului prudență și cumpătare în gestionarea banilor. Remarcăm că regulile acestui capitol sunt conform zicalei românești: „bani albi pentru zile negre”.

Păsul ce scriem într-acest cap și vrémea cea de mare nevoie, înțelegem (să ferească Dumnezeu) cutremurul, focul, vijeliia și altele asemenea acestora, carele pot să aducă mare pagubă și stricăciune, ci să aibă casa cu ce drége céle ce să vor strica.

Cap. 26. Pentru alégerea egumenului

Încăș să aibă acești 5 epitropi datorie după moartea egumenului, care va fi la acea bisérică, de vor cunoaște din cei 2 ieromonași ce vor fi de rând la bisérică, că iaste vreunul om bun și cu frica lui Dumnezeu și vrédnic ca să chivernisească casa (că mulți sânt oameni buni și cu frica lui Dumnezeu, iară nu sânt vrédnici de casă)⁴², pre acela să-l așaze egumen și în locul lui să pue alt ieromonah să fie de slujba biséricii.

Iară de nu va fi de acea treabă, să caute să afle pre altul, au grec, au rumân, însă să nu să pue egumen vreun om strein, cu gâlceavă, adecă svetagoreț, au sinait, au ierusalimlean, pentru multe pricini care s-ar putea întâmpla.

Și acela care va fi să se rânduiască egumen, să facă întâi zăpis înaintea epitropilor cu legătură, cum că va fi până la sfârșitul vieții lui ostenitor pentru chiverniseala acei case, cu nevoie și cu dreptate, și după moartea lui acolea să va îngropa și apoi atunci să-l așaze. Și aceasta iaste cu dreptate să o facă pentru binele lui cel sufletesc și trupesc. Că făcând céle bune și de folos își va petrece viața cu îndesulare întru toate, fiind casa lui, și după moarte va avea pomenire în véci până va sta biesérica.

---

⁴² Oameni buni și credincioși sunt mulți. Nu acestea trebuie să fie criteriile fundamentale în alegerea unui nou stareț. Departajarea „candidaților” trebuie să se realizeze în funcție de dragostea cu care slujesc „casei”, adică Bisericii lui Hristos. Cel care iubește Biserica din tot sufletul, este în mod cert „ostenitor pentru chiverniseala acei case, cu nevoie și cu dreptate”. Dragostea fierbinte se împletește cu râvnă și cu setea de adevăr și include în mod necesar bunătate și credință.

Cap. 27. Pentru venitul biséricii⁴³

Epitropii luând seama egumenului (după cum s-au zis înapoi la al treilea cap) pentru venitul și cheltuiala casei și vor prisosi niscai bani din venit, au mulți, au puțini, de vor trebui atunci în pripă niscai bani pentru vreun lucru trebuincios, să lase epitropii în seama egumenului precât s-ar socoti că ar trebui; iară ceilalți să-i pecetluiască epitropii cu pecețile lor și să-i pue în lada bisérecii împreună cu banii cei de zeciuală și când va trebui egumenului pentru vreun lucru al casei, cu știrea epitropilor să ia iară dintr-acei bani, iară să nu ia din banii zeciuielii.

Așijderea și banii cei de zeciuală, după ce vor lua epitropii seama egumenului pentru venitul casei, să numere și acei bani și să-i pecetluiască într-o pungă deosebi și să-i pue să stea iară în ladă. Și să facă epitropii denadins doao catastișe întru carele să fie însemnați a fieștecăruia an, și banii cei de zeciuală deosebi, și banii ce vor prisosi din venitul casei.

Și să iscălească epitropii amândoao catastișăle și unul să-l pue în ladă să stea, iară celalalt să-l ție unul din epitropi, altul să ție pecétea ce să va pune la pungulițele cu bani și altul să ție chiiiaia lăzii, altul să pecetluiască lada cu pecéția lui, altul să scrie catastihul. Și din banii zeciuielii nicidecum să nu să cheltuiască, precum am și mai zis, pentru ca să se afle la o vréme prea de mare nevoie. Iar din ceilalți bani ce vor prisosi din venitul casei să se cheltuiască la ce vor fi trebile, daca nu va fi dintr-altă parte altă nădėje.

---

⁴³ Din nou, remarcăm ancorarea Sfântului Antim în problemele administrativ-financiare ale mănăstirii, dar și dorința sa de disciplină și „transparentă”, cum spunem noi astăzi.

Cap. 28. Pentru schituri⁴⁴

Să aibă datorie egumenul carele va fi după vreme, împreună cu epitropii, să caute cu nevoință și cu râvnă dumnezeiască, pentru folosul și sporul schiturilor celor ce să vor întâmpla să se închine de iubitorii de Hristos creștini la această sfântă mănăstire întocma ca și când ar căuta mănăstirea, pentru ca să aibă căzuta chiverniseală întru toate luându-le seama și acelora de doao ori într-un an. Și când vor cunoaște vreo pagubă sau vreo stricăciune la iale, să mijlocească în tot chipul să zăticnească răul pentru ca să aibă plată de la Dumnezeu.

Cap. 29. Pentru poménic⁴⁵

Voim în toate duminicile și în toate sărbătorile peste an, neconținut să se pomenească în vileag în mijlocul bisericii numele iubitorilor de Hristos creștini, celor vii și celor morți, ce au miluit acest sfânt lăcaș sau vor milui de acum înainte, după rânduiala ce s-au așăzat în condic și în poménicul cel de rând, zicând și molitva ce s-au scris acolo.

Cap. 30. Pentru cinstirea epitropilor

Pentru osteneala ce vor face epitropii, afară din pomenirea lor ce s-au așăzat la poménic, să se pomenească la toate slujbele cu glas mare într-acesta chip: (Încă ne rugăm pentru mila, viața, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea păcatelor robilor lui Dumnezeu cutare și cutare, epitropilor acestui sfânt lăcaș și pentru ca să li se iarte lor

---

⁴⁴ Starețul trebuie să administreze schiturile aflate sub jurisdicția mănăstirii.

⁴⁵ E folosit cuvântul „poménec” în manuscris. Poménicul nu reprezintă o datorie, ci o modalitate prin care preoții își arată recunoștința față de credincioșii care „au miluit acest sfânt lăcaș sau vor milui de acum înainte”, de aceea numele acestora este rostit la fiecare Sfântă Liturghie.

toată greșala cea de voe și făr' de voe). Să aibă datorie egumenul să le facă într-un an doao ospéte câte de taleri 5, unul la Svetâi Gheorghe și altul la Svetâi Dimitrie, când va vrea să-și dea seama. Și după ospăț într-acea zi în chip de blagoslovenie să le dea câte doi galbeni de aur.

Cap. 31. Pentru îndoirea milelor

Iară Dumnezeu, Carele sărăcăște și îmbogățește, smérește și înalță, de va îmbogăți și va înalța casa aceasta cu vreo milă mai mare, să aibă niște câștiguri mai multe decât are acuma din mila Sfinției Sale, această rânduială a milosteniei ce s-au hotărât să se dea la săraci și la altele câte scriem într-aceste capete, poruncim egumenului carele va fi după vremi să le îndoiască toate, pentru ca să se laude și să se mărească mai mult numele Lui cel sfânt și preasfânt⁴⁶.

Cap. 32. Pentru cetaniia capetelor⁴⁷

Voim încăș să aibă datorie egumenul carele va fi după vremi, de patru ori într-un an în patru posturi, să poarte de grije să cetească aceste capete toate și să se nevoiască să le plinească după cum scriu, ca să nu rămâie în blestem.

Și milostivul Dumnezeu să lumineze cu darul Lui cel ceresc să se săvârșească toate acéstea cu dragoste și cu nevoie: pentru ajutorul săracilor, pentru mântuirea sufletului nostru și a tuturor câți au miluit și vor milui și pentru bunastarea și întemeierea acestui sfânt lăcaș.

---

⁴⁶ Prin dorința ca milosteniile să fie înmulțite, dublate, în cazul în care Dumnezeu sporește ajutorul și binefacerile față de mănăstire, Sfântul Antim își mărturisește, de fapt, dragostea față de Vistierul tuturor bogățiilor nepieritoare.

⁴⁷ Ierarhul cere starețului „carele va fi după vremi” să recitească în fiecare post al anului aceste porunci testamentare, pentru ca împlinirea lor să fie mai intensă.

*

Acéste 32 de capete, ce s-au așăzat într-această cărțulue pentru buna chiverniseala Mănăstirei Tuturor Sfinților și pentru mila ce s-au rânduit să se dea pe an la săraci și la lipsiți, pentru mântuirea păcătoșului meu suflet și pentru vécinica pomenirea celora ce au miluit această sfântă casă și celor ce vor milui de acum înainte.

De va îndrăzni cineva veri ce fél de obraz ar fi au parte bisericască, au parte mirenească, au mic, au mare, au de loc, au streini să strice au să strămute ceva dintru acéstea ce cu bunăvoința mea le-am așăzat, unul ca acela să fie afurisit de Tatăl, de Fiiul și de Duhul Sfânt⁴⁸ și să aibă pârâș la înfricoșata zi a judecății pre toț sfinții. Anthim al Ungrovlahiei.

Aici așăzăm, afară din céle 32 de capete, oarecari învățături trebuincioase de folosul și cinstea mănăstirei, carele vom să se ție și acéstia asemene ca și capetele și să le săvârșească de-a pururea în dreptate și în adevăr, egumenul carele va fi după vremi, în grea și nedezlegată afurisanie.

*

1. Când să va întâmpla să chiame pe preot să cuminece pe cineva din creștini, vom să mergă preotul carele va fi cu petrahilul și cu sfta îmbrăcat țind sfântul agneț la piept cu multă cucerie și cu cinste în vasul cel rânduit și înaintea lui să mergă 2 copii cu doao fălinare aprinse, carele s-au făcut denadins pentru acea treabă și doi copii să mergă după dânsul, zicând cu glas când unul, când altul Psalmul 144: ВЪЗНЕСУТА БЖЕ МОИ⁴⁹. Însă, copiii aceștia să fie din cei ce învață cu mila biséricii.

2. De va vrea cineva din iubitorii de Hristos creștini, veri ce fél de obraz ar fi, ca să lase la sfârșitul vieții lui niscare bani vreo sumă mare, să-i închine Biséricii Tuturor Sfinților, dintru care să rânduiască

---

⁴⁸ Imprecație deosebit de grea. Ierarhul își folosește autoritatea eclesiastică pentru a afirma că cei care îi vor încălca poruncile, vor fi „afierosiți de Tatăl, de Fiiul și de Duhul Sfânt”. Blestemul este „nedezlegat”, după cum el însuși scrie.

⁴⁹ Înălța-Te-voi, Dumnezeuul meu.

obrazul acela ce-i lasă să se facă vreun fêl de milostenie, în toți anii până va sta biserică, pentru mântuirea sufletului său, să aibă datorie egumenul carele va fi după vremi să facă fără de prêget în toți anii, după cum va hotărî acela ce-au lăsat mila și pentru ca să nu stea banii fără spor, veri din care răfet și breaslă vor vrea să ia cu dobândă, suta de an câte taleri 7, să să dea cu zăpis, dintru care dobândă să aibă egumenul a împlini acelia ce-au hotărât cela ce-au lăsat banii.

3. Să nu îndrăznească egumenul carele va fi după vremi, nici cu un fel de mijloc, să ascunză în bucatele mănăstirii niscai bucate omești au ale oamenilor celor de casă, au ale celor streini, ca să le scu-tească de dijmari, au oi, au stupi, au rămători, au vin, au pâine, au veri ce alt s-ar întâmpla, pentru ca să nu să facă nume rău casei, cu care faptă poate să se mijlocească și pagubă⁵⁰. Iară de va îndrăzni să facă una ca aceasta, să fie anathema!

4. De va avea cineva, verice fêl de om ar fi, moșie pre lângă moșia mănăstirii, au vie pre lângă via ei, au livade de fân, au pomet, au tufe păzite, nici cu un mijloc să nu să împresoare locul cel strein cu al mănăstirei.

5. În biserică mormânte înalte, au scrise cu slove, să nu să facă, nici făclii după cum au obicei de pun pe la dânsele în sfêșnice de lemn și de piatră, să nu să priimească⁵¹; numai să arză acêde candelile de-a pururea ce să vor așaza pe la locurile cêle rânduite de acea treabă. Nici lăzi, au veri ce fel de boarfe, în biserică să nu să pue, căci casa lui Dumnezeu nu iaste casă de neguțatorie, ci să stea pururea locul în biserică limpede și curat.

6. În curtea cea dintâi a mănăstirii, adecă afară den biserică să nu să facă mormânte să se îngroape fietecine, că fiind curtea strâmtă

---

⁵⁰ Egumenul nu trebuie să dovedească lăcomie. Acestuia nu i se permite să se amestece în afaceri lumești dubioase sau în afara legii, pentru ca prestigiul mănăstirii să nu aibă de suferit („pentru ca să nu să facă nume rău casei”).

⁵¹ Sfântul Antim nu dorește ca mormintele să devină expresii ale slavei deșarte a oamenilor („mormânte înalte, au scrise cu slove”). El cere ca cimitirele să reflecte perspectiva specifică creștinismului: simplitate, decență, curățenie și nădejde în Înviere („numai să arză acêde candelile de-a pururea”).

să grozăvește locul, fără numai vreun om de cinste. Însă, pietri iară să nu să pue, ci să se îngroape creștinii la bolniță și acolo să facă în toate sâmbetile un preot Sfânta Liturghie și să pomenească pre toți de obște răposaii creștini, după obicei. Așijderea, nici un fel de vite să nu între în curtea cea dintâi, nici să se primească să pue prin chilia nici un fel de marfă neguțătorească, nici a casii, pentru ca să fie pururea și mănăstirea și chiliile curate. Iară de să va întâmpla să aducă cineva niscai marfă să o pue în curtea a dooa.

7. Să aibă datorie egumenul în toți anii să pue pe preoții și pe ieromonașii carii vor fi după vremi la biserică, să facă un sărindar pentru sufletul nostru și să-l înceapă den zioa de Paști ca să se isprăvească la Voznesenie, și să le dea taleri 10; însă acești bani să ia: preoții câte taleri 2, diaconul 1 taler și cântărețul 1 taler. Iară egumenul să nu oprească nimic, măcar un ban.

8. De să va întâmpla să dea cineva egumenului să-i păstreze niscai bani, au scule, au haine, să le păzească ca lumina ochilor lui, în dreptate și în adevăr, fără de nici un fel de viclesug. Și când le va cére, să i le dea toate deplin precum le va fi luat, pentru ca să nu aibă casa ponos.

Cap osebít, carele smereniia noastră acum l-au așăzat, la leat 7224 <1716> martie 15 dni și vom să se păzească neștrămutat în véci, în grea și nedeșlegată afurisanie.

De vréme ce Tatăl îndurării și Dumnezeuul a toată mângâierea au adus cu a Lui nespúșă bunătate pre blagocestivul și înălțatul domn Ion Nicolae Alexandru voevod, să fie domn Țărâi Rumânești, pornindu-se din dumnezeiasca râvnă, s-au milostivit de au adaos cu luminatul lui hrisov, cu milă îndestulată, venitul acestui sfânt lăcaș, drept acéia hotărâm câte mile sânt rânduie în céle 32 de capete să se facă pre an la săraci, să se îndoiască toate, pentru a măriei sale vécinică poménire și a răposaiilor părinților măriei sale.

Și încăș hotărâm pentru această mare milă ce au făcut măriia sa la mănăstirea noastră, să aibă datorie egumenul carele va fi după vremi, să dea în toți anii până va sta mănăstirea, la 40 de biserică

40 de orți să i să facă într-o zi sărindar, să se pomenească toate numele mării sale ce s-au așăzat în poménicul cel de rând și în condic. Însă, aceasta să se facă la 10 zile ale lui mai, întru care zi să prăznuiască în multe părți ale Răsăritului, mutarea sfintelor moaște ale Sfântului Nicolae. Și încăș dintr-acea zi să înceapă într-un paraclis al mănăstirei alt sărindar osebit și să se pomenească toate numele mării sale.

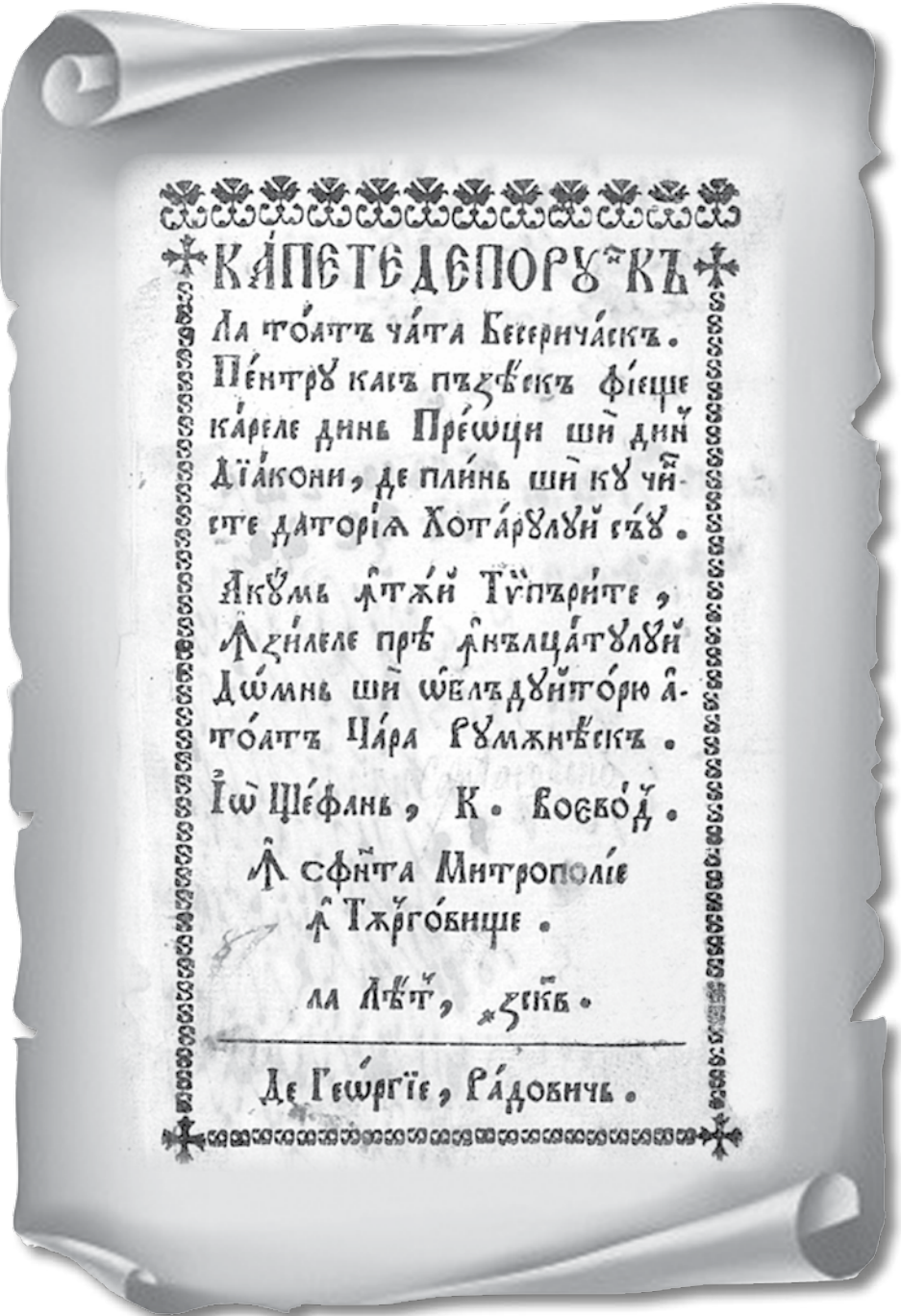
Capete de poruncă

La toată ceata bisericească, pentru ca să păzească fieștecarele din preoți și din diaconi, deplin și cu cinste, datorii hotarului său. Acum întâi tipărite în zilele preainălțatului domn și oblăduitoriu a toată Țara Rumânească, Io Ștefan Cantacuzino voevod, în sfânta Mitropolie în Târgoviște la leat 7222 <1714>.

**Anthim, cu mila lui Dumnezeu,
Arhiepiscop al Ungrovlahiei, preacinstit și exarh plaiurilor**

Voa, cucernicilor preoți și diaconi din toată Țara Rumânească, tuturor de obște de la Preaputernicul Dumnezeu, vă rugăm milă, pace, sănătate, viață curată și spăsenie sufletească, iar de la smereniia noastră molitvă, blagoslovenie și ertăciune.

Milostivul Dumnezeu, Carele ca un Părinte al îndurărilor chivernisește și mântuiaște pre toți câți nădăjduesc la mila Lui au văzut la cea de pe urmă smereniia și nevoia voastră a credincioșilor slujitori ai sfântului Său jărtvenic, și plecându-Se cu iubire de milostivire au grăit bune în inima credinciosului și prea înălțatului domnului nostru și oblăduitorului Țărâi Rumânești, Io Ștefan Cantacuzino voevod, pentru biserică și pentru toată preoția.

КАПЕТЕ ДЕ ПОРУЧЪ

Ла толатъ чѣта Бесеричѣскъ .
Пѣнтрѣ кагъ пѣзѣскъ фѣще
кареде днѣ Прѣшци шѣ днѣ
Дѣакони , де пѣнѣ шѣ кѣ чѣ
ете даторѣм Хотѣрѣдѣи гѣдѣ .

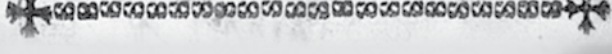
Акѣмѣ лѣтѣи Тѣпѣриѣте ,
Лѣнѣле прѣ лѣнѣцѣлѣдѣи
Дѣмнѣ шѣ шѣлѣдѣиѣгѣорѣ лѣ
толатъ Цѣра Рѣмѣнѣскъ .

Іѣ Шѣфанѣ , К . Коѣвоѣ .

Лѣ сѣнѣта Митрополѣе
Лѣ Тѣрѣгѣовиѣце .

ла лѣтѣ , гѣкѣ .

Де Гѣѣѣргѣе , Рѣдѣовиѣчѣ .

Capete de poruncă - 1714

Drept acéia, măriia sa din dumnezeiască voință, îndemnându-să au lucrat în zilele noastre lucru sfânt și plăcut lui Dumnezeu plin de bunătate și de iubire de oameni, care în zilele céle de mult, din descălecătoarea țării, nici unul din domnii cei dintâi nu s-au învrednicit să o isprăvească. Și ca un domn iubitoriu de Hristos și fiu adevărat al Sfintei Biséricii noastre a răsăritului aducându-să de cucerie au mântuit cu hrisov domnesc toată ciata preoțească de sarcina dărilor ce da de rând cu țara.

Drept acéia dară și noi cu aciaastă scrisoare a noastră vă dăm în știre tuturor preoților și diiaconilor pentru aciaastă mare și fără de asemănare milă și facere de bine care s-au făcut voao ca să înălțați slavă Milostivului și Dătătorului de bunătăți, Dumnezeu, și să faceți rugăciuni neîncetat seara și dimineața și întru amiazăzi pentru spăseniia sufletelor părinților și moșilor lui și pentru buna sănătatea mării sale și pentru înteméiere în scaunul domniei să le păzească Dumnezeu de toate vicleșugurile împotrivicilor și să supue supt picioarele lui pre tot vrăjmașul și pizmașul.

Pre lângă acéstia, vă zicem și vă învățăm în numele Domnului și vă poruncim¹:

Întâi. Să lăcuiți, după cum zice David, în casa Domnului, în toate zilele vieții voastre și să cercetați bisérica cea sfântă a Lui, cântând rânduitele slujbe cu toată socotința și nevoința și făcând jărtva cea fără de sânge cu frică și cu inimă umilită, pentru ca să Se arate îndurătorul Dumnezeu milostiv și politiei și tot nărodului.

A doao. Să aveți datorie în toți anii să faceți fieștecarele câte un sărindar pentru domn și pentru toată boerimea și pentru toată țara, după cum scrie hrisovul cel domnesc; pentru această milă ce s-au făcut voao, care sărindar să-l încépeți de la Duminica Thomei.

Iară cine nu-l va face să dea seamă la înfricoșata judecată a lui Dumnezeu și încă de să va înțelége caré cumva că nu-l fac, să va și pedepsi foarte tare și să va prăda fieștecarele de arhiereul său.

---

¹ În cele ce urmează, Sfântul Antim realizează un îndreptar practic pentru preoți, reliefând în fiecare paragraf cinstea, demnitatea și buna comportare pe care trebuie să le dovedească slujitorii Domnului.

A treia. De vreme ce fieștecare om iaste datoriu să arate cătră făcătoriuul său de bine mulțemitoriu, vă punem supt această datorie să faceți 2 Liturghii pe an: una în zioa de Svetâi Ștefan la 27 de zile ale lui dechemvrie și alta la 2 zile ale lui avgust la aducerea moaștelor acestui sfânt. Și acestia să le faceți osebite și voi și cei ce vor fi în urma voastră, în véci pentru măriia sa Io Ștefan voevod, carele v-au făcut această mare facere de bine spre semn de mulțemită și de neuitare; iar cine să va lenevi din voi și nu le va face, să fie supt blestem.

A patra. Cine va vrea de acum înainte din miréni ca să se sue la această stepenă a preoției, de nu va mérge fieștecarele la arhiereul său să șază un an încheiat, iar carele va fi om procopsit și mai învățat - jumătate de an, să învéțe toată rânduiala preoției, după cum o pohtéște dreptatea și poruncéște Sfânta Biserică; să nu să ispitească nici cu un mijloc că va câștiga preoția într-alt chip fără numai când va fi vreo nevoie și va lipsi preot de la vreun sat și să va afla om învățat și procopsit.

Și vericare arhiereu va fi după vremi și nu va păzi această hotărâre pentru slava lui Dumnezeu, pentru cinstea bisericii și pentru folosul norodului, îl lăsăm în judecata lui Dumnezeu.

A cincea. Poruncim voao, preoților și diaconilor, să nu vă amestecați în lucruri mirenești, adecă în mărturiseli mincinoase, ficléne și cu voi veghiate, în jurământuri, în chiezășii și într-altele asemenea ca acestia, carele aduc scandală la norod și bănuială; iar mai vârtos să vă feriți de neguțătorii, că apoi veți cădea în grea pedeapsă.

Ce fieștecarele din céle ce-i va dărui Dumnezeu să câștige din venitul casii lui, oprind cât îi va fi de treabă. Céialalte să le vândă neapărat, veri din ce ar fi și ar avea.

A șasea. Văzând cineva că preoții nu dau bir și va vrea cu vreun mijloc să se preoțească au cu mite, au prin fâgăduieli, au prin mijlocul vreunui boiar de cinste, pentru ca să șază în pace la moșia lui fără norie, să-i fie în știință că să va pune la bir în rândul țaranilor.

A șaptea. Vericine din preoți și din diaconi să va înțelege că nu-și poartă cinstea preoției cum să cade, ci va umbla pré la cârciume și va umbla beat, acela bine să știe că după întâia și a doao învățătură să va lipsi de tot darul preoției și să va pune în rândul țaranilor la bir.

Și să nu socotească că cu vreme iară își va lua cinstea, au cu niscai mite, au prin rugăciunile cuiva, ci va rămânea până în sfârșit întru acea pedeapsă, hulă și ocară.

A opta. De va trebui la vreun sat preot, într-alt chip nu să va putea hirotoni nimeni, până nu vor veni cinci sătâni să mărturisească cu jurământ cum că n-au preot, și atunce să le rânduiască arhiereul preot, au de la vreun sat, de vor fi trei sau patru, au să le hirotonească om cinstit, învățat cum s-au și mai zis și fără de gâlceavă.

A noao. Nici un preot să nu îndrăznească să vânză vin la casa lui, nici să pue pe preoteasa lui să vânză vin sau pe slujnica lui. Iară de va călca cineva porunca și va face acest lucru necuvios și fârdelége să va lipsi de tot darul preoției și să va pune în rândul țăranilor.

A zécea. Nici un preot să nu îndrăznească să lase noriia lui să meargă la alta făr' de pricină cuvioasă și făr' de carte de mărturiseală de la arhiereul său; că apoi va fi nepriimit veri unde ar mérge.

A unsprăzéce. Fieștecare preot să citească cu socotință acea cărtulue de învățătura bisericească ce s-au tipărit la leatul de la Hristos 1710 și s-au dat atunce tuturor în dar și să îplinească și cu fapta acéle ce scriu într-însa, că apoi, de nu vor face, să vor pedepsi; iară cine nu va avea, să ceară la arhiereul său că i se va da.

Așijderea și această carte cu 12 capete, fieștecarele din voi să o păstréze ca lumina ochilor și céle ce s-au hotărât într-însa cu poruncă, să se facă cu toată osârdiia, să nu afle nimenea pricină să zică că au pierdut-o sau au ars în casa lui, sau i-au furat-o cineva, că nu să va putea îndrepta, ci să va da în rândul țăranilor.

A dooasprăzéce. Pentru ca să ridicăm din mijlocul norodului niște vătămări sufletești, ce vedem totdeauna că să lucrează și la cei mici, și la cei mari, iată că hotărâm doao lucruri și vă poruncim învățându-vă în numele lui Dumnezeu, acest lucru să se facă cu multă nevoie, pentru ca să nu piară suflete în deșărt și să se odihnească și judecătorii, atât cei bisericești, cât și mirenești. *Întâi.* Diețile creștinilor care să obicinuiesc de le fac la sfârșitul vieții lor pentru căci sânt mai mulți neînvățați din voi, preoții, și nu știți în ce chip să o scrieți, nici creștinii nu știu cum să vă învețe să le faceți: din carele să

scornesc atâtea gălcevi și judecăți și jurământuri și cărți de afurisanii și alte réle multe. Ci, diata și pe aceasta să urmați! *A dooa.* Foițele de zéstre încă să se facă după izvodul ce iaste însemnat mai jos.

Mijlocirile cu carele pot să rămâe diețile temeinice și nestrămutate

Întâi. Diata să cuvine să se facă cu frica lui Dumnezeu făr' de nici un vicleșug sau pizmă asupra cuiva atâta despre partea celui ce rânduiaște, cât și despre partea celui ce o scrie.

A dooa. Să se facă când sânt mințile omului întregi, iară nu când ajunge la ceasul morții, pentru căci atunci să turbură mintea lui și nu știe ce rânduiaște.

A treia. Să se rădice de la mijloc obiceiul cel rău ce au unii și nu vor să lase nimica rudelor, puind pricina cum că nu i-au căutat la vréme de nevoie sau la vreme de boală sau pentru căci au avut între dânșii vrajbă și lasă în pizmă averile lor la alții și pre rude îi lasă făr' de moștenire.

A patra. Diata, de nu să va face cu acéste mijloace ce s-au însemnat mai sus, în știință să fie fieștecăruia că cei ce rânduiesc, nu vor avea nici o plată de la Dumnezeu și diata lor pre urmă să va strica, și rudele ce vor rămânea făr' de moștenire și făr' de voia lor, vor moșteni averile lor și afurisanii ce adaog, pentru că sânt făr' de cale, vor cădea asupra lor.

A cincea. Vericarele din preoți va fi chemat să scrie diata cuiva și va vedea cum că cel ce rânduiaște să poartă cu pizmă asupra rudelor lui, au să-l îndémne să facă céia ce iaste dreptul, au să nu-i scrie diata, că apoi va cădea în pedeapsă. Și la sfârșitul dietii să-și pue preotul numele lui și din ce sat iaste și împreună cu dânsul să se iscălească 7 mărturii după porunca Pravilei sau 5, iar la vréme de nevoie fie și 3.

A șasia. În diată să cuvine mai întâi decât toate să se rânduiască deplin zéstrele muierii, după cumu-i va fi scriind foița și darurile céle mai înainte de nuntă și podoabele céle de a dooa zi, după cum

poruncéște Pravila. A dooa să rânduiască datoriile, de va fi datoriu anume, cui ce iaste dator. A treia să osebească toată chieltuiala ce va să se facă la îngropare și la pomenirile céle obicinuite până la plinirea unui an și alte milostenii și sārindare, după cumu-i va fi putința. Iar ce va mai rămânea afară dintr-acéstia să împartă la moștenitori, precum ar socoti că va fi cu dreptate².

Izvodul vieții

De vréme ce întâmplarea cea viitoare iaste nevăzută și însăși îngerilor necunoscută, pentru că numai la Dumnezeu toate sânt cunoscute, drept acéia, eu (cutarele), feciorul (cutăruia din cutare loc), am socotit mai nainte până a nu mă cuprinde sfârșitul vieții méle și până îmi sânt mințile întregi și sănătoase să fac diată și să dovedesc gândul mieu cătră moștenitorii miei cei aleși cu care voesc să chivernisească ei avérea mea mutătoare și nemutătoare, după petrecerea mea din viață.

Ce întâi mă rog lui Dumnezeu ca unui milostiv să-mi iarte mulțimea păcatelor méle céle ce am greșit ca un om într-această lume. Așijderea mă rog și tuturor creștinilor cui ce voiu fi greșit să mă iarte. Și de mine încă să fie ertați toți câți îmi vor fi greșit și verice rău mi-ar fi făcut.

După aceasta poruncesc lor mai întâi de toate să-și ia soția mea cea după lége (cutarea) zéstrelé ei deplin după cumu-i scrie foița și darurile céle mai nainte de nuntă, așijderea și podoabe ce i-am dat ei a doao zi după nuntă, carele sânt iată ce și iată ce.

A doao, să plătească datoriile ce sânt dator (cutăruia și cutăruia cu zapise ori fără zapise).

---

² Sfântul Antim subliniază condițiile în care trebuie realizat un testament („când sânt mințile omului întregi”), arătând și criteriile după care trebuie întocmit (cinste, dreptate, grijă și dragoste de familie). Aici, observăm puternica sa ancorare în problemele sociale ale enoriașilor. În continuare, ierarhul redactează un testament-model, un formular-tip, cum l-am numi noi astăzi, tocmai din dorința de a-i lumina pe cei cărora li se adresa și de a-i îndrepta spre cărările dreptății dumnezeiești.

A treia, să mi se facă pogrebania și pomenirile cele obicinuite până la împlinirea unui an. Așijderea și milele și sărindarele ce las să se dea deplin.

Iară după acestia, fii și moștenitorii miei cei adevărați (cutare, cutare și cutare) să împartă toată averia mea între dânșii, frățeste și cu pace. Însă, (cutare) să-și ia partea lui, iată ce și iată ce. Și (cutarele) iată ce și iată ce. Și (cutarele) iată ce și iată ce.

Încă ert pe credincios robul meu (cutarele) din robie și pe credincioasa roaba mea (cutarea). Încă dăruiesc (cutăruia) pentru mântuirea sufletului meu iată ce.

Acestia voesc să facă acești moștenitori ai miei după moartea mea, precum cu dreptatea minții mele am rânduit și limba mea au grăit și mâna mea au scris, înaintea acestor mărturii vrédnice de credință, carii s-au aflat de față (cutare, cutare, cutare, cutare, cutare, cutare, cutare).

Iară oricare din moștenitorii miei care am zis mai sus, au din judecători și din boiari, sau din cei bisericești sau din cei lumești ar vrea să se întoarcă, sau să strice această diată a mea să aibă a da răspuns și seama la înfricoșata zioa acéia a răsplătirii înaintea Judecătorului celui drept și nefățarnic, Domnului nostru Iisus Hristos, Dumnezeu cel adevărat. Leat, mșta.

Eu (cutarele) cu a mea mână am iscălit și am întărit această a mea diată și cu a mea pécete am pecetluit înaintea acestor mărturii vrédnice de credință, carii sânt iscăliți mai jos.

Eu (cutarele) precum au zis cela ce au făcut această diată cu gura lui și precum au scris înaintea mea, așa mărturisesc înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor să puiu și pecétia mea.

Într-acest chip să iscălească și céliialte mărturii, până în șapte.

Mijlocirile cu care pot să rămâe foițele zéstrilor temeinice și nestrămutate

Întâi. Să se cêrce cu mare socotință féțele ce vor să se împreune cu nunta. Pentru ca să nu fie între dânșii rudenie au despre partea trupească, au despre partea duhovnicească și să fie primită voința a amândurori obrazelor, după cum poruncéște Pravila. Și tocmelele ce să vor face despre amândoa pârțile să fie temeinice și cu dreptate. Pentru ca să nu urmêze pe urmă despărțeală și să fie preotul satului împreună cu 3 mărturii iscăliți în foae pentru mai multă întărire a adevărului.

A doao. Verice lucru să vor îndura părinții să dea fétei lor, au scule de argint, au de aur, au arămuri, au haine, au dobitoace, au verice alt asemenea acestora să se pue prețul a fieștecăruia ce plătéște și la sfârșitul foii să se pue suma banilor și câte lucruri sânt să se scrie în foiță; au să fie toate deplin, au să nu să scrie, pentru ca să nu să întâmple pe urmă gâlcevi și bănueli.

A treia. De se va întâmpla moarte muerii și copii nu va avea, să n-aibă volnicie bărbatul să cheltuiască la moartea ei mai mult decât a treia parte din zéstrela ei. Iară célalalte doao părți să stea deplin pentru ca să le ia rudeniile ei, după cum o pohtéște dreptatea, de vréme ce el după porunca Pravilei altă parte n-are să ia zéstrela muerii sale, fără numai așternutul.

Izvodul foițelor zestrilor

„Fie Doamne mila Ta spre noi, după cum nădăjduim spre Tine!”

Făcutu-se-au această foiță de zéstre ce s-au dat ficei noastre (cutăriia). Precum scrie în jos anume să fie întru cea mai de pe urmă înștiințare și încredințare la cei ce s-ar cuveni întărită cu iscălitura noastră și cu a mărturiilor ce s-au întâmplat la această tocmeală. Leat, msța.

*

Iară cine din preoți nu va face acéstea ce însămânăm aici (atâta pentru diată, cât și pentru foița zéstrelor) cu frica lui Dumnezeu cu dragoste și cu minte deșteaptă îl lăsăm în judecata lui Dumnezeu, că noi ne-am făcut datoriia. Și de să va înțelege caré cumva pe urmă că s-au lenevit la lucrul lui Dumnezeu sau au făcut cu ficleşug vreuna dintr-acéstea, să va pedepsi foarte tare de arhiereul său.

Vă poruncim și aceasta că de acum înainte acéste trei lucruri ce vă însemnăm aici să puneți nevoieșă să le zăticniți.

Întâi. Acel obicei rău ce au unii de trag fétele oamenilor de fug cu dânsele fără de știrea părinților, unile cu voia lor, altele fără voia lor, apoi pe urmă pun mijlocitori de-i iartă părinții, pe unii ca aceia să nu-i cununați, nici la biserică să-i priimiți și să aibă voie protopopul să globească pre fată cu bani 200, iară pre fecior să-l globească vorniceii cu bani 400. Și până nu va mérge la arhiereul lui să ceară ertăciune și să-i facă răvaș de cununie să nu fie priimit.

A doao. De va vrea vreun rumân să ia vreo țigancă sau țiganul să ia rumâncă, nici de cum să nu-i cununați, pentru căci dau scandală la norod și aduc la mijloc multe gâlcevi și mai vârtos că rămâne neamul cel slobod supt robie.

A treia. Rumânul neertat de stăpânu său nu să poate nici cu un mijloc să se preoțească, iar de-l la erta cu carte, să se preoțească. Și după preoție câți copii va face să nu mai fie volnic nimeni să-i rumânească că sânt slobozi.

Sud³ ... popa ... ot⁴ ... hramul biséricii.

---

³ Județul.

⁴ Din.

Hrisovul arhieresc al lui Antim, Mitropolitul Țării Românești

---

*Prin care arată cum a zidit
Mănăstirea Tuturor Sfinților din București
și care să fie regula de urmat în viitor,
fixată de el printr-un așezământ în 32 de capete¹*

Anthim, cu mila lui Dumnezeu, arhiepiscop și mitropolit a toată Țara Românească și exarh plaiurilor

Ceia ce iau darul vredniciei ceii arhieresti de pren toată lumea și să așază purtători de grijă la biserica cea sfântă a lui Dumnezeu, au datorie mai cu deadinsul² a păstori turma lor cea pravoslavnică³ ce li s-au încredințat de la Hristos cu cuvinte folositoare de suflet și cu învățătura cea evanghelică și cu ochiu

---

¹ Reproducem integral textul tipărit și în articolul lui Al. SACERDOȚEANU, „Antim Ivireanul, arhivist, bibliotecar și topograf”, în: *Glasul Bisericii*, XXIII (1964), 3-4, pp. 223-244. Manuscrisul *Hrisovul arhieresc* se păstrează în prezent la Arhivele Naționale ale României, aflându-se în Colecția *Suluri*, nr. 13.

² Locuțiunea adverbială „mai cu deadinsul” reprezintă forma veche a sintagmei „cu (tot) dinadinsul”, având înțelesul: „mai serios, mai stăruitor, mai hotărât”.

³ Cu sensul: „drept-măritoare, ortodoxă”.

priveghialnic⁴ să păzească oile cele cuvântătoare de lupii cei grei⁵ cari nu cruțează turma și de pășunile cele stricătioase sufletului carele zăticnesc mântuirea lor. Această învățătură dă fericitul Pavel milisnilor⁶, zicând: „Luați aminte de sine-vă și de toată turma pre carea pe voi v-au pus Duhul Sfânt episcopi a păstori biserică lui Dumnezeu, care au câștigat-o prin sângele Lui”.

După aceasta, au altă datorie următoare aceștia întocma trebuincioasă, adecă a purta grijă pentru zidirea, înălțarea și adaosul⁷ sfintelor lăcașuri și dumnezeștilor case. Că de ar lipsi sfintele biserici, unde s-ar aduna norodul ca să asculte duhovniceștile și evangheliceștile cuvinte și cântări sau unde s-ar săvârși sfintele și înaltele ale lui Dumnezeu taini? Mai ales încă, că și prorocul David ne poruncéște: „în biserică bine să cuvântăm pre Dumnezeu și să iubim podoaba casei Lui”.

Drept acéia și smereniia noastră, de vréme ce den mila lui Dumnezeu ne-am înălțat la treapta cea înaltă a arhieriei și am priimit grija a păstori oile cele cuvântătoare, știind acéste doao datorii ce sânt asupra noastră, n-am lipsit până acum după putința noastră a învăța turma cea cuvântătoare cele de folos și mântuitoare, și cu laptele cel dulce al cuvântului a o hrăni. Așijderea și spre ridicarea, adaosul și podoaba sfintelor lăcașuri, multă pohtă și râvnă dumnezeiască am avut, care râvnă cu năstavul⁸ și cu ajutoriul Dătătorului de bune, Dumnezeu, s-au lucrat și la săvârșire bună au venit.

⁴ Metaforă ce ilustrează starea de trezvie.

⁵ Cu sensul: „aspri, violenți”. Înțelesul poate fi extins cu o conotație duhovnicească: „lupii cei încărcăți de cruzime, cei plini de răutate”.

⁶ Sf. Apostol Pavel se adresează locuitorilor din Milet. Citatul invocat de Sfântul Antim apare în *Faptele Apostolilor* 20, 28: „Drept aceea, luați aminte de voi înșivă și de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstrați Biserica lui Dumnezeu, pe care a câștigat-o cu însuși sângele Său”.

⁷ Cuvântul trebuie înțeles prin sensul său vechi: „sporirea, belșugul bisericilor”. Dar, obiectivul complementar îmbogățirii materiale a sfintelor lăcașuri îl reprezintă bunăstarea duhovnicească și agonisirea virtuților, de aceea „grija pentru zidirea și adaosul dumnezeștilor case” trebuie să înglobeze ambele ținte.

⁸ Are semnificația: „cu îndemnul, cu porunca Domnului”.

Că dintru ostenélele méle céle multe, din tipăritul cărților și din milosteniile îndurătorilor creștini, ne-am învrednicit de am înălțat din temelie biserică frumoasă aici, în București, întru slava și mulțemită Însuși Celui ce întru Troiță Se proslăvește, Dumnezeu, și întru cinstea și lauda tuturor sfinților denpreună, încât să fie și să se numească cinstita mănăstire a Tuturor Sfinților, cărora o am și închinat-o și pe numele lor o am zidit-o, ca să se prăznuiască întru ia cu mărire și să cinstească neconținut cu laude și cu cântări ca niște priatени ai lui Dumnezeu și ajutători și sprijinetori tuturor pravoslavnicilor creștini.

Zidit-am și înprejurul ei chilii destule și alte lăcașuri pentru odihna egumenului care va fi după vreme și a celor ce vor vrea să aleagă viața sihăstrească, adăogând întru ia și altele multe trebuincioase, la caré am închinat multe de toate câștiguri mutătoare și nemutătoare pentru îndestularea celor ce vor lăcui întru ia, adecă moșii, vii, mori, stupi și dobitoace de tot felul⁹.

Încă și biserică am înpodobit-o și am înfrumusețat-o cu ajutorul lui Dumnezeu, pe dinnafară și pe dinlăuntru, cu multe odoară de argint și cu veșmânte scumpe, cu cărți de multe féliuri și cu altele ce să obicinuesc a să înzestra zidirile céle cuvioase.

Și pentru ca să se chivernisească toate nestrămutat după cugetul meu și după socoteala cea bună și dreaptă am așăzat 32 de capete în scris, întru carele mai pre larg rânduesc toată îndreptarea mănăstirii, precum să véde în condicul cel iscălit al biséricii. Adecă:

- să se afle de-a pururea la acea casă 14 oameni pentru slujba mănăstirii;
- doi preoți miréni să slujască biséricii fieștecăre cu plata lui;
- să se facă milostenie la săraci în toate duminicile;
- să aibă oarecare milă în toate sâmbetile cei ce vor fi în temniță;

---

⁹ Pentru ca cei împovărați de necazuri și de lipsuri să afle în mănăstire un loc al ajutorului, al sprijinului sigur, Sfântul Antim o înzestreață cu averi substanțiale. Ierarhul îi are în vedere pe acești „frați mai mici” ai lui Hristos, dorind ca prin această grijă să-i sature pe „cei flămânzi, goi și însetați” (*Matei 25, 35*) și să-și arate dragostea și devotamentul față de Dumnezeu.

- să se înbrace în zioa de Joi Mari trei săraci și trei fete sărace;
- să se înzestreze pre an o fată săracă a dooa zi de sveti Dimitrie;
- să se odihnească în trei zile streini nemérnici¹⁰ cu mâncare și cu sălășluire peste toată vrémea;
- să se îngroape cu cheluteala casei săracii ce-i scot prin ulițe morți, cerșind milă pentru îngroparea lor¹¹;
- să se hrănească trei copii ce ar învăța carte și dascalul lor să-și ia plata ostenéliei din mănăstire;
- să arză trei candile neconținut în biserică peste toată vrémea;
- să se prăznuiască pre an pomenirea a patru sfinți: a Sfântului Anthim la 3 zile a lui septembrie, a ciudotvoretului¹² Nicolae, în 6 zile a lui dechemvrie, a Sfintei Mucenițe Agathia la 5 zile a lui februarie și a Sfântului Alexe, omul lui Dumnezeu la 17 zile a lui martie; și într-aceste zile să se facă milostenie la săraci, după cum s-au scris în condic;
- să se prăznuiască sărbătoarea Tuturor Sfinților pre an cu cinste cuviincioasă, după obiceiul țării și într-această zi să dăruiască pre mitropolitul țării ca să săvârșească Sfânta Liturghie și în zioa aceia și a dooa zi;
- să se facă sărindare și liturghii în toți anii pentru sufletele celor ce au miluit sau vor milui sfânta mănăstire, după cum s-au însemnat mai chiar¹³ în condic;

---

¹⁰ Cuvântul cu etimon slav avea în limba română un sens opus celui de astăzi, și anume: „care se nimerește, care vine din întâmplare”.

¹¹ Observăm că în aceste prescripții Sfântul Antim acordă o importanță fundamentală grijii față de cei aflați în lipsuri materiale. În acest testament, pe care îl putem numi „Proiect duhovnicesc”, mănăstirea este configurată ca loc în care nevoile oamenilor (în special, ale săracilor) trebuie în mod categoric să fie alinate, motiv pentru care ctitoria ierarhului a fost supra-numită „mănăstire a săracilor” (vezi: Arhim. Sofian BOGHIU, *Sfântul Antim Ivireanul și Mănăstirea Tuturor Sfinților*, Ed. Bizantină, București, 2005, p. 155). Vom remarca faptul că în *Așezământul Mănăstirii Antim*, dedicația către domnitor începe cu o confesiune de credință: „Nici un lucru nu iaste atâta de priimit înaintea lui Dumnezeu ca facerile de bine ce să fac la săraci și la sfințele biserică”.

¹² Formă veche, ieșită din uz, a substantivului „făcător de minuni”.

¹³ Înțelesul pentru „mai chiar” este: „lămurit, deslușit”.

- să se strângă într-o lăcriță¹⁴ osebită zeciuiala banilor din câți să vor agonisi de pe veniturile mănăstirii și de la milostenii, ca să se afle la vrême de mare păs¹⁵ al ei;

- să se ție doao tipografii, una grecească și alta rumânească, pentru folosul obștii și pentru agoniseala casei.

Pre lângă acéstea, mai marele mănăstirii și purtătoriul de grija trebilor ei să fie egumenul cel după vremi, chivernisind și îndreptând toate veniturile ei și pre călugări cu frica lui Dumnezeu și cu dreptate, carele cât va trăi să-și aibă cuviincioasa cinste și după moarte pome-nirile céle obicinuite, precum s-au însemnat în condic.

Încă să mai fie și cinci epitropi¹⁶ din ceata neguțătorească, obraze de cinste¹⁷, pre carii i-am pus și i-am așăzat ca să poarte grijă pentru buna chiverniseală și adaosul casei și ca să ia socoteală egumenului pre an de doao ori pentru tot venitul și cheltuiala. Și când ar lipsi egumen, ei să aleagă pre altul cu știrea luminatului domn și cu blagoslovenia a prea sfințitului mitropolit carele va fi după vremi.

Însă voiesc ca această sfântă mănăstire caré am înălțat-o și am înfrumusețat-o cu a mea cheltuială să fie slobodă, singură eiș legiuitoare, singură stăpânitoare și nimănui suppusă, fără numai lui Dumnezeu și sfinților tuturor căroră am și închinat-o.

Să nu fie supt vreo stăpânire patrierșească, nici supt vrednicie domnească, nici supt stăpânirea arhiereului țării, nici suppusă vreunui boiaru, nici vreunei mănăstiri veri mare, veri mică, ci numai numele cel canonic al preasfințitului mitropolit să se pome-nească întru ia după rânduiala cea bisericească, iară mănăstirea să se

¹⁴ Diminutivul substantivului „lăcră”, la rândul său o formă arhaică a lui „raclă”.

¹⁵ Cu sensul: „mare necaz”.

¹⁶ Administrator al averii unei biserici.

¹⁷ În limba română veche, termenul are o sferă bogată de semnificații. Desinențele diferite de plural (*obraz*e – *obraji*) permit diferențierea sensurilor proprii ale cuvântului de cele metonimice. În cazul de față, prin „obraze de cinste” sunt desemnate persoanele importante, de vază. Interesantă ne apare, astfel, relația *obraz* – *om*: pornind de la premisa că obrazul reprezintă partea cea mai fină a feței, omul însuși este expresia vie a gingășiei și delicateții.

stăpânească și să se îndrepteze întru toate numai de egumenul și de cei cinci epitropi cu un gând întru toate, după rânduiala ce am așăzat în céle 32 de capete.

Iară de va vrea cineva din cei de acum sau din cei de pre urmă, ori din ce rânduială ar fi, să suppuce această slobodă a noastră mănăstire altui obraz sau altei mănăstiri, sau va strămuta cevaș din céle ce s-au hotărât de a noastră bună voe în céle 32 de capete, unul ca acela să fie afurisit de Dumnezeu Atotțiitorul și procler¹⁸ și neertat și în lumea aceasta și în cea viitoare, să aibă pârâș la zioa judecății ceii înfricoșate pre toți sfinții și procopseală să nu vază în toate zilele vieții lui¹⁹.

Și pentru aceasta s-au făcut acest arhieresc hrisov întărit cu iscălitura și cu pecétea smereniei noastre spre adeverița²⁰, întemeierea și nestrămutarea²¹ așezământului și învățăturilor noastre ce s-au zis mai sus.

Iulii 20 dni leat 7223.

Dat în scaunul mitropolii noastre în București.

Smeritul mitropolit al Ungrovlahiei Anthim.

Și s-au scris de mine, Nicola ierei, notareșul mitropoliei.

¹⁸ Cu sensul: „blestemat, afurisit”.

¹⁹ Înțelegând cu ochii văzători ai duhului vremurile de restriște ce vor veni după moartea sa, Sfântul Antim își apără testamentul și implicit mănăstirea zidită de el, cu platoșa pedepselor și blestemelor bisericesti. În aceste aspre dispoziții nu este vorba de vanitate sau ranchiună, așa cum înclină să creadă unii cercetători, ci de dorința arzătoare a ierarhului ca mănăstirea să fie liberă, autonomă, de sine stătătoare, ferită de ambițiile personale ale autorităților vremelnice (civile și bisericesti), pentru ca astfel comunitatea mănăstirii să se poată focaliza strict asupra obiectivului enunțat de însuși Hristos: „căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui” (Matei 6, 33).

²⁰ Mărturia.

²¹ Mitropolitul insistă poruncitor ca dispozițiile testamentare să nu-i fi încălcate, iar mănăstirea să funcționeze conform dorințelor sale și învățăturilor Sfinților Părinți (a se vedea, în acest sens, alocuțiunea Sf. Ioan Gură de Aur în fața împărătesei Eudoxia). Sfântul Antim năzuiește ca, potrivit regulilor enumerate, să se „întemeieze” viața obștii din acest așezământ monahal, iar călugării să împlinescă „nestrămutat” cerințele scrise de el „cu pecetea smereniei”.

Sfaturi creștino-politice

---

*Către Prea Credinciosul și Prea Înălțatul Domnitor
și Voievod al toată Ungro-Vlahia,
Domnul Ioan Ștefan Cantacuzino¹*

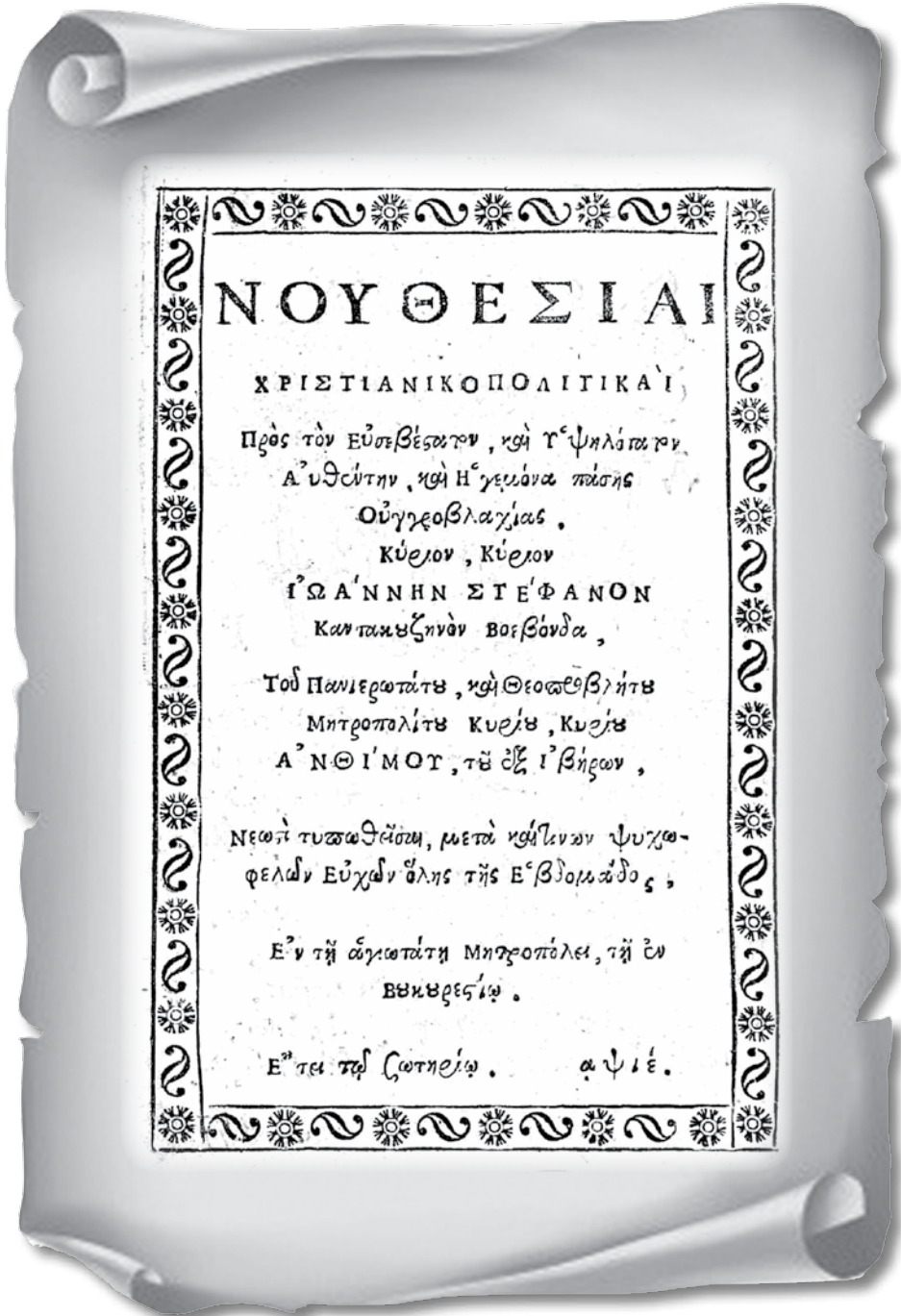
Ale Prea Sfințitului și de Dumnezeu Păzitului Mitropolit Antim din Iviria²

Cele trei strălucite semne, pe care le ai în stemă,
Corbul, Crucea și vulturul, te arată mare întru toate,
Ștefane Cantacuzino, mărirea voievozilor,
Cinstea și lauda străluciților tăi strămoși.
Vulturul arată noblețea neamului tău
Și slăvita Împărăție Romană, pe care au avut-o.
Corbul dovedește că ești domnitor al Valahiei

---

¹ *Sfaturile creștino-politice* sunt redată aici din lucrarea: *Conducătorul creștin înțelept: Învățăturile Împăratului Vasile I Macedoneanul către fiul său, Leon cel Înțelept. Sfaturi creștino-politice ale Mitropolitului Antim Ivireanul către Domnitorul Ioan Ștefan Cantacuzino*, trad. și note Pr. Daniel-Alexandru Bărică, coll. *Sapientia Socialis*, Ed. Basilica, București, 2010, pp. 77-110.

² Astfel este numit autorul cărții, în ediția din 1715.

ΝΟΥΘΕΣΙΑΙ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΑΙ

Πρὸς τὸν Εὐσεβέστερον, καὶ Γ' ψιλότερον
Αὐθέντην, καὶ Ἡγεμόνα πάσης
Οὐγγροβλαχίας.

Κύριον, Κύριον

ΓΩΑΪΝΗΝ ΣΤΕΦΑΝΟΝ

Κατακλιζηνὸν Βοιβάνδα,

Τοῦ Παιερωπάτη, καὶ Θεσσαβλήτη

Μητροπολίτη Κυρίη, Κυρίη

ΑΪΝΘΙΜΟΥ, τῆ ἐξ Ἰβήρων,

Νεωπυσσαθίαση, μετὰ καλίων ψυχω-
φελῶν Εὐχῶν ὅλης τῆς Ἐβδομάδος,

Ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Μητροπόλει, τῇ ἐν
Βακχεσίῳ.

Ἐπι τῷ Σωτηρίῳ.   α. ψ. ι. ε.

Sfaturi crestino-politice - 1715

Și cel mai bun conducător al poporului tău și al țării tale.
Iar prea cinstita Cruce te mărturisește ocrotitor
Al Bisericii lui Hristos și cinstitor³ al dreptei credințe.

Introducerea autorului către de Dumnezeu cinstitorul domnitor

Știind, prea cinstite și iubitorule de Hristos Domn, dragostea prea fierbinte și dorința dumnezeiască pe care le are Înălțimea Voastră de a governa, fără greșală și așa cum este bineplăcut lui Dumnezeu, pe supușii pe care vi i-a încredințat Dumnezeu; cunoscând, de asemenea, și râvna ce o aveți de a vă împodobi conduita morală cu înțelepciune și cu o cultură demnă de un domnitor, am adunat din cugetările înțelepților și a învățătorilor din vechime pe cele mai importante și mai potrivite, adică pe cele care contribuie la o astfel de guvernare, și am realizat o *Antologie de cugetări* din diferite cărți de cugetări.

Cugetările pe care le-am adunat le-am transpus în versuri simple politice ritmice, pentru a fi mai ușor de înțeles și de reținut. Scopul meu a fost să le dedic persoanei voastre de Dumnezeu cinstitoare, din tot sufletul și cu binecuvântări părintești. De aceea, am pus, la acrostihul versurilor⁴, titlul întreg al acestei cărți. Așadar, dacă va lua cineva prima literă a fiecărui vers, va găsi titlul în întregime, de la început (adică de la *smeritul mitropolit*) până la sfârșit, unde scriu *binecuvântarea apostolică*. Pentru aceasta, vă rog să fie primită cu bunăvoință această scriere, să fie citită cu mare grijă, iar cine o va citi va avea roade folositoare și în viață va fi binecredincios.

---

³ Voievodul Ștefan Cantacuzino este numit „λάτρης” (latris) = adorator, cinstitor „al dreptei credințe”, adică al Ortodoxiei.

⁴ Acrostihul este poezia în care literele inițiale ale versurilor, citite vertical, formează un cuvânt, în cazul de față – titlul cărții. La traducere nu s-au putut păstra aceleași litere la începutul fiecărei cugetări a Sfântului Antim.

Acrostihul

Smeritul mitropolit al Ungro-Vlahiei, Antim din Iviria, prea Înălțatului și de Dumnezeu cinstitorului domnitor al întregii Ungro-Vlahii domnului domnului⁵ Ioan-Ștefan Cantacuzino Voievod, iubit fiu și binefăcător al smereniei noastre – întru Duhul Sfânt – har, milă și ajutor de sus – de la Dumnezeu Atotțiitorul – și binecuvântare apostolică⁶.

*

Atunci când atât noblețea, cât și demnitățile sunt împodobite cu știință, cu sfaturi și muștrări, toate acestea îl fac pe om înțelept, bine-văzut de toți ceilalți oameni, demn de laudă și admirat în veacuri nesfârșite. Acestea îl îndrumă: cum să guverneze pe alții și pe el însuși și să trăiască în demnitate; pe care oameni să-i accepte și pe care să-i ocolească, iar de la legea lui Dumnezeu să nu se îndepărteze vreodată.

Pentru toate cele de mai sus, împărații, domnitorii și regii care au fost buni guvernatori și au dorit să asculte sfaturile și muștrările au fost preamăriți de pronia dumnezeiască.

De aceea, o, prea Înălțate, ca un om înțelept și blând, ca să-ți prea mărești țara, să adaugi, pe lângă celelalte lucruri pe care le-ai învățat și pentru care ne-ai fost pus ca cel mai bun stăpânitor, și sfaturile pe care ți le ofer cu părintească bunăvoință, ca să te faci fericit.

Pentru toate acestea, încep acrostihul cu îndemnuri, sfaturi și o parte din cugetări.

⁵ Expresia de reverență, atunci când se adresează cineva către un bărbat, în limba greacă, este „κύριος κύριος” (kyrios kyrios) = domnul domnul.

⁶ Sfântul Antim îl binecuvintează pe voievod cu „binecuvântare apostolică”, deoarece este arhiepiscopul Bisericii Ortodoxe, care este „una, sfântă, sobornicească și apostolică Biserica”.

Începutul Stihurilor ce au, ca acrostih, însemnarea de mai sus

Întâiul sfat, prea puternice, prima îndemnare, care este și prima poruncă și vestire de la Dumnezeu, este aceasta: iubește, cinstește și adoră⁷ pe Dumnezeu, Creatorul tău; să ai totdeauna, în sufletul tău, teamă de El. Având teamă de El, ai și înțelepciunea însăși întru tine, după cum spun *Pildele*⁸.

Să te păzești, prea dorite, ca să nu faci jurământ vreodată, dacă vrei să te mântuiești.

Străduiește-te, cât poți, ca să faci ceea ce este plăcut Ziditorului tău și să-L rogi totdeauna prin binefaceri.

Proprietatea soarelui este să strălucească, iar calitatea bunului stăpânitor este să se îngrijească de toți.

Mulțimea înțelepților și a poezilor spune cu claritate câți dintre domnitori au fost împodobiiți cu bunele moravuri.

Dumnezeu Cel Atotputernic ți-a dat o mare cinste, învrednicindu-te să fii singur stăpânitor. De aceea, cu atât mai mult, trebuie să-L cinstești și, mai ales, să Îi mulțumești în particular și înaintea oamenilor.

Să iubești pe toți supușii tăi deopotrivă și să nu faci deosebiri între cei străini ori între oamenii locului. Să îi iubești precum un tată își iubește copiii, deoarece trebuie să le faci bine tuturor.

Cetățenii țării tale să îți fie supuși și ascultători și să-ți ofere în dar părerea bună despre tine, stăpânitorul lor. Aceștia să aibă între ei bună înțelegere, iar dezbinarea să o alungi departe de sufletele lor.

Ochiul este luminătorul trupului⁹, iar stăpânirea este ajutorul orașului. Deci ochiul sănătos îndreptează trupul tău, iar domnitorul cel drept își întărește tronul.

Mare dar vei avea de la Dumnezeu pentru sufletul tău, dacă în viața ta vei judeca drept pe prietenii și pe vrăjmașii tăi.

⁷ Adorarea (λατρεία= latreia) se îndreaptă numai către Dumnezeu Cel în Treime.

⁸ "Începutul înțelepciunii este frica de Dumnezeu" (*Pildele lui Solomon* 1, 7).

⁹ *Matei* 6, 22.

Îndepărtează de la tine judecarea și vorbirea de rău a altora, fiindcă acestea sunt ca un șarpe cu două capete, ce aduce mare pierdere.

Iubește pe supușii tăi cu o adevărată dragoste pentru oameni, ca să te iubească și aceștia din toată inima.

Să nu te stăpânească niciodată supărarea care se dovedește violentă, pentru că domnitorului îi este caracteristică stăpânirea patimilor proprii. Să fii blând, echilibrat, liniștit cu cei buni, fiindcă Dumnezeu vrea să fii un om deosebit.

Pe cei drepți să îi ai sfetnici pentru toate faptele tale, fiindcă fapta necugetată se numește rea.

Îndepărtează pe boieri de la nedreptate, poruncește-le să lase deoparte viclenia, deoarece, fiul meu, pe cât de mult aduce neajunsuri cel ce face nedreptate, în aceeași măsură face rău cel ce îl iartă pe cel nedrept.

Vei deveni fericit și vei fi în siguranță dacă aduci pace și dacă faci să înceteze faptele rușinoase¹⁰. Îndepărtează de la tine pe cei care săvârșesc fapte rușinoase și să ai, ca fii ai țării, pe făcătorii de pace.

Să stăpânești, prea puternice, mai ales cu dragoste și să nu aduci vătămare vreodată supușilor tăi.

O, ce mare dar este facerea de bine, iar fapta bună înalță și îndumnezeiește sufletul și trupul, le curăță de păcate; pe fiu îl desăvârșește ca pe un soare strălucitor. Ai venit cu strălucire dumnezeiască, ca o stea luminoasă, nu ca să te luminezi, ci ca să faci binele.

Să te gândești totdeauna asupra naturii omenești, anume că ea a fost făcută din pământ.

Pe cei buni să îi urmezi. Faptele bune ale împăraților să le urmezi și să cugeți la ele, fiindcă tu ești un domnitor vrednic. Când vei face aceasta, toți supușii tăi vor trăi cu înțelepciune, iar ție, domnitorului lor, îți vor dori să trăiești ani mulți.

Să cunoști și pe dușmanul stăpânirii tale, care este, în același timp, vrăjmașul cel puternic al țării tale.

---

¹⁰ Sfântul Antim numește faptele rușinoase „scandaluri”.

Îngrijește-te ca să-ți înfrumusețezi viața cu fapte bune, cât vei putea de mult, în tot timpul vieții tale.

Cel mai important lucru și, în același timp, un semn al unei nobleți cu adevărat regale, este ca voievodul să fie într-un tot al acord cu el însuși: să-și respecte totdeauna neschimbate promisiunile făcute și, în inima sa, să aibă aceleași gânduri¹¹.

Să fii un înțelept judecător pentru tine însuși: cugetul și voința ta să se vadă în hotărârile tale. Judecă-ți faptele personale ca și cum le-ai vedea într-o oglindă, iar faptele nedemne îndepărtează-le de la tine ca pe niște hoți.

Dacă vrei să te proclame folositor și renumit toți și să te numească Stăpânitor și tată al lor, să-i consideri pe supușii tăi ca fiind fii ai tăi.

Dacă vrei să te îmbogățești cu toate cele necesare de la Dumnezeu, să fii cel mai bun stăpânitor pentru sărmanii străini, pentru ca ei să laude pretutindeni noblețea neamului¹². Auzindu-se pretutindeni numele tău cel bun, blând și primitiv de străini, vor veni la tine oamenii de la marginile pământului.

Cei necăjiți sunt arși, în țările necredincioșilor, de multele impozite, de greutate și de munci. Privește-i cum se chinuie și să îți pară rău de ei, ca unul ce le ești tată. Fii blând cu aceștia, îndură-te spre acești fii ai tăi.

Să ai grijă ca să fii într-un tot laudat, în această viață, ca apoi, după moarte, să fii fericit.

Numai frica de Dumnezeu să o ai în sufletul tău, iar pe aceasta să o ai, ca un refugiu, și în viața ta.

Credința ortodoxă să o ai drept cea mai înaltă înțelepciune, iar lipsa credinței să îți fie cea mai înjositoare nebulie. Legea¹³ să o păzești totdeauna, să nu o încalci¹⁴ și de la cuvintele lui Hristos să nu te îndepărtezi. Când vei împlini poruncile lui Hristos, Care este Binefăcătorul tău, atunci vei deveni fiul blând al Dătătorului legii.

---

¹¹ Centrul gândirii este mintea omului. Prin exprimarea de mai sus, Sfântul Antim îndeamnă pe voievod ca faptele sale să fie „încălzite” de dragostea către oameni.

¹² Neamului românesc.

¹³ Lui Dumnezeu.

¹⁴ Pleonasmul este întâlnit în limba greacă, pentru a întări o idee.

Cinstește și respectă pe Dumnezeu cu dragoste, după cum El voiește, iar nu din teamă pentru El, fiindcă Dumnezeu nu vrea așa ceva.

Să te faci apărător al poruncilor Legii; acolo să îți concentrezi vorbirea și cugetarea, din tot sufletul tău.

Cunoaște că diavolul rănește cu desfătarea, însă biciuiește cu rușinea și cu mult amar.

Domnul Cel Atotputernic zice, cu Sfatul Său¹⁵: *Te voi pune, omule, judecător întru cinstea mea*¹⁶. Acesta își cunoaște propria persoană și starea în care se află dacă, mai înainte, cunoaște cu adevărat pe Ziditorul său.

Înfrânează-ți foarte bine dorința ta și ai grijă să nu devină stăpână a cugetului tău.

Din întâlnirea cu alte persoane și din vorbiri plăcute, mulți oameni au câștigat, cu cinste, adevărata prietenie.

Virtutea este cea mai bună, dar și știința este bună. Acestea îl înalță pe om prin învățătură și îi oferă o bună reputație.

Alungă din sufletul tău invidia, care este foarte rea, fiindcă este caracteristic invidiosului ca totdeauna să fie îndurerat.

Atunci când devii, prin cuvintele tale, stăpân al dușmanului tău, să te faci judecător bun și pentru propria ta persoană. Slăvește și mulțumește, pentru aceasta, Dumnezeului tău; lasă-l ca să-l judece Dumnezeu și iartă-l pe dușmanul tău.

Omului credincios și bunului păstor este caracteristic faptul de a sta ca un uriaș deasupra munților, adică să-și respecte înțelegerile făcute și să rămână neclintit în convorbirile pe care le are cu ceilalți.

Omul să nu fie nesățul, ci să fie mulțumit cu ceea ce a dobândit pe cale legală și să nu se arate nerecunoscător. Să îndure, cu bună cuviință, cele ce vin de la Dumnezeu și zilnic să-I mulțumească pentru ce are în prezent.

---

¹⁵ „Sfatul” lui Dumnezeu este cel al Preasfintei Treimi.

¹⁶ *Facerea* 1, 28. Omul a fost pus de Dumnezeu să stăpânească peste toată creația văzută.

O bună guvernare, după ceea ce spun filosofi, iese în evidență, înaintea oamenilor, prin trei lucruri: dacă se găsește pâine din belșug peste tot; dacă există dreptate puternică pentru toți oamenii; dacă oamenii circulă fără frică și fără osteneală.

După cum spun filosofi, este un bun conducător acela care: este demn de încredere; are dragoste părintească; este aspru în judecățile pe care le face; se gândește permanent la supușii săi, adică se îngrijește foarte mult de ei. Desigur, cel mai bun conducător este acela care, făcându-și prieteni¹⁷, îi păstrează în inima sa. Acesta să aibă o dragoste adevărată, din inimă, și să arate celorlalți oameni, cu bucurie, că are pentru ei o adevărată dragoste. Pe de altă parte, dacă îi poartă în pânțele sale¹⁸, acel conducător este foarte rău și plin de nedreptate.

Să devii un exemplu bun pentru urmașii tăi și luptă-te pentru cele bune, după cum au făcut și strămoșii tăi.

Să nu arăți vreodată nepăsare cetățenilor tăi, pentru ca și ei să nu fie nepăsători față de hotărârile tale.

Toate întâmplările din cauza cărora omul suferă în această lume, îl întunecă în încercarea de a se îmbogăți sufletește. Și iarăși: dacă pătimim pentru cealaltă viață, toate acele lucruri ne aduc lumină și mare slavă.

Să ai în vedere că, oricine acuză pe alți oameni, acela caută motiv ca să calomnieze către ceilalți pe cei mari.

Compătimirea adevărată către cei mici a fost lăudată, pe bună dreptate, de către cei mai înțelepți oameni.

O, câte dintre bucuriile depline ale acestei lumi au fost însoțite de întristare și câte sunt pline de neazuri!

Pe prietenii tăi să îi iubești ca pe tine însuși, cu atât mai mult cu cât – după ce i-ai încercat – îi socotești prieteni din tot sufletul.

Lumea este socotită de către oamenii buni, noapte și chin al iadului, însă cei răi văd lumea aceasta ca pe un paradis.

---

¹⁷ Pe ceilalți oameni.

¹⁸ Conducătorul nedrept caută mai mult să îi „mănânce”, decât să aibă grijă de supușii săi.

Cugetările nu sunt folositoare în practică, după cum zice însuși Grigorie¹⁹, atunci când Dumnezeu poruncește ceva.

Toate binefacerile și darurile închid gurile tuturor dușmanilor, ca și cum le-ar pecetlui.

Respectă virtutea ca pe unica noblețe sufletească, iar, în al doilea rând, să cinstești neamul strămoșilor tăi.

În timpul în care ești pe tron să nu rezolvi, fără să cugeți, vreuna din problemele pe care le ai, mai înainte să te sfătuiești cu cei care au frică de Dumnezeu.

Să fugi de îngâmfare și de slava deșartă, deoarece acestea îi îndepărtează pe toți cei ce îți sunt apropiați.

Să știi, fiul meu, că toate cele lumești sunt pieritoare, schimbătoare și nesigure, pline de toate necazurile. Lucrurile viitoare sunt liniștite, sigure, neschimbate, adevărate și bine întărite²⁰.

Lumea este în sărbătoare, iar noi suntem ca niște comercianți în această lume falsă, zice Teologul²¹.

Dând cele nestatornice, luăm împărăția cerească. O, îndurare nemărginită și mare a lui Dumnezeu! Mergem la ceruri prin milă, noi înșine fiind fii ai lui Dumnezeu, pentru bunătatea Lui.

O, prea Înălțate! Fii binefăcător, iar Dumnezeu îți va fi foarte folositor. Binefacerea biruiește moartea și îl face pe om egalul lui Dumnezeu, după cum zice Solomon²².

Dacă ești alături de doctorii sufletelor²³, vei deveni următor al poruncilor celor bune; vei învăța de la ei ce trebuie să faci, cum trebuie să te porți și faptele sufletești pe care trebuie să le faci, pentru a dobândi viața²⁴.

O, fiul meu! Virtutea este liniștea sufletului, buna cuviință a stăpânitorilor și a tuturor celor ce se mântuiesc. Boala moștenește

---

¹⁹ Sf. Grigorie Teologul sau „de Dumnezeu Cuvântătorul”.

²⁰ Pe piatra adevărului, Care este Hristos Dumnezeu.

²¹ Sf. Grigorie Teologul.

²² *Pildele lui Solomon* 10, 2.

²³ Aceștia sunt preoții Bisericii Ortodoxe.

²⁴ Viața veșnică.

lucrurile trecătoare ale acestei lumi, mărirea și frumusețea, iar moartea le câștigă.

Domnia și biruința le-ai luat de la Dumnezeu, iar pe acestea să le păzești ca pe lucrul cel mai de preț.

Să te străduiești să întreci pe toți în bunătate, după cum i-ai biruit deja prin mărirea. Dacă voiești să ai o mare victorie împotriva dușmanilor, o, fiul meu, caută să-și învingi patimile proprii.

Să fii blând și îndurător cu supușii tăi. Dacă iubești pe Dumnezeu, Îl ai ajutor și, chiar dacă ai avea stăpânire asupra întregii lumi, să-ți amintești că vei da socoteală la judecată.

Model de urmat, lumină și exemplu să fii pentru oile tale, pentru a străluci ca soarele, prin faptele tale.

Să ai buni prieteni și credincioși pe slujitorii tăi care s-au dovedit credincioși și către alți stăpânitori.

Pe omul care-l iubești să ți-l faci prieten, spune cuvinte bune despre el și laudă-l cu plăcere, fiindcă începutul prieteniei este lauda. Defăimarea, însă, este cauza dușmăniei.

Ca guvernator și părinte, niciodată să nu fii neglijent, ci totdeauna lucrează cu bucurie, ca să fii fericit.

Impozitele comunității să le aduni în pace, dacă voiești deîndată să-ți fericești țara.

Egalitatea adevărată să o găsească toți și să ai prieteni apropiați pe cei care spun adevărul. Dacă vei vedea că prietenul tău este prieten cu dușmanul tău, socotește-l vrăjmaș și mincinos apropiat al tău. Cu un prieten al tău prefăcut și posibil dușman să nu fii deschis întru totul, dacă vrei binele tău.

Bizuieste-te pe legile și poruncile date de tine. Îndeplinește-ți cu hotărâre îndatoririle tale, dacă vrei să crească faima și onoarea ta.

Viața ta să fie dreaptă și bineplăcută înaintea lui Dumnezeu, dacă dorești să dobândești ajutorul lui Dumnezeu. Pe toți oamenii să-i întâmpini cu amabilitate și să faci bine tuturor, fiindcă sufletul generos este aproape de Dumnezeu. Să ai ajutor pe Dumnezeu și nu vei avea război niciodată.

Să Îi fii dator lui Dumnezeu și să ai prieteni pe oameni, iar pe cei apropiați și pe străini să-i consideri prieteni deopotrivă.

Dacă dușmanul tău se consideră o mică furnică, tu să-l socotești foarte mare și, atunci, se va teme de tine.

O, fiul meu, dacă te vei păzi de trei fiare, să știi că vei găsi vindecare sufletească. Fugi de iubirea banilor ca de o fiară, de mânie ca de un animal sălbatic și de patimă.

Datoria medicilor este să dea medicamente bolnavilor și să vindece. Tot așa, domnitorii cei buni și cei ce sunt lăudați se întristează mult atunci când cei săraci sunt nedreptățiți. Domnitorii înlătură nedreptatea și îi eliberează pe săraci; aceia trimit boieri drepti, care îndată îi scapă pe săraci.

Să prețuiești pe supușii tăi, alungă pe cei ce fac rău. Să supraveghezi pe cei din funcțiile publice cu atenție, fiindcă, în ceea ce greșesc oamenii tăi, dușmanii vor arunca întreaga răspundere asupra ta.

O, prea puternice, să ocolești totdeauna pe oamenii lingușitori, pe cei nedrepți, pe cei mincinoși și pe cei prea desfrânați, ca să nu corupă toată societatea, moravurile cele bune și judecata ta cea bună. Lingușitorul este precum corbul, mincinosul e precum tâlharul, iar omul nedrept este ca un bătăran, ca o oglindă distrusă.

Rădăcina și temelie²⁵ este adunarea cea bună, iar convorbirea cuviincioasă este sarea lucrurilor bune.

Acum, pentru că te afli la conducere, hotărăști și ai putere la stăpânire, să devii trandafirul virtuții, floarea binefacerii, pentru ca să te faci și fiu al Împărăției de sus.

Gândește-te cum au trecut toate împărățiile și stăpânirile, care s-au sfârșit ca visul. Lucrarea virtuții trăiește și rămâne statornică și îl face pe om, cu ușurință, egal cu Dumnezeu²⁶.

Iscoditorii faptelor noastre sunt prietenii noștri de astăzi, care toți sunt numiți, de către oameni, prieteni.

---

²⁵ A unor bune relații sociale.

²⁶ Prin sfințenie, omul poate să fie la fel ca Dumnezeu, după har, iar nu după ființă.

Să fii atent la lucrurile bune și folositoare, pe toate să le observi, să te gândești la toate, pentru ca să trăiești și să domnești bine. Mulți domnitori au fost în această domnie, însă puțini au câștigat Împărăția de sus. Tu, însă, strălucite domnitorule, cu guvernarea ta cea părintească și plină de credință, câștigă-ți sufletul.

Cel care se împrietenește cu oamenii cei buni, strălucește, se mărește și își înfrumusețează manierele.

Să cunoști că cel mai bun medicament, atunci când vei avea supărări, este vindecarea cea bună și bine-plăcută de la Dumnezeu. Fericirea deplină a domnitorilor este să ofere toată dreptatea supușilor lor.

Prietenia cu oamenii prost-crescuți are o temelie putredă; de aceea, să primești sfaturi de la oamenii înțelepți și cu experiență.

Prea strălucite și prea puternice, având trupul muritor, iar sufletul întru totul nemuritor în veci, să nu-ți lași niciodată sufletul gol ca și trupul, ci să-ți împodobești sufletul cel nemuritor.

Cu toate că ai ajuns domnitor și chiar dacă vei deveni împărat, vei părăsi această viață și vei moșteni trei coți de pământ!

Alte Stihuri politice, scrise în alt fel. Trei Stihuri despărțite cuprind o idee, având la începutul versului acest acrostih

Mult doritului meu domnitor Ștefan

În trei lucruri constă perfecțiunea omului²⁷: să-și păzească credința²⁸, să rabde cele ce i se întâmplă în viață și, în al treilea rând, să guverneze cu judecată și cu înțelepciune.

Lumea aceasta să socotești că este o călătorie și o cale, așadar să călătorim cu bine, pentru a fi mult-lăudați de aceia care vin după noi în lume.

²⁷ A omului care conduce, în special.

²⁸ Credința ortodoxă.

Un mare domnitor fără dreptate este ca un râu fără apă, după cum zice mulțimea dascălilor înțelepți.

Păzește-te de dușmanul tău, care se arată în fața ta prietenos, blând, prietenos, precum vulpea cea vicleană, pentru că prefăcutul caută prilej să te înșele.

Dacă vrei să fii laudat în vecii vecilor, să ai înaintea ochilor tăi lauda și renumele²⁹ și să faci lucruri demne de laudă și de renume.

Să te ocupi de toți supușii, să ai grijă, cu bună-voință, ca toți cetățenii tăi să trăiască în liniște, pentru că, de felul cum se îngrijește păstorul, vor afla odihnă cei păstoriți.

O, fiul meu! Gândește-te la acestea și nu vei greși vreodată. Adu-ți aminte din ce ești creat, unde vei merge și unde vei rămâne în veșnicie.

Pe boierii care sunt alături de tine să-i iubești și să-i apreciezi, însă nu pe cei care îți laudă faptele pe care le faci, ci mai ales pe cei care te judecă și te sfătuiesc atunci când greșești.

O, fiul meu! Să săvârșești lucruri nemuritoare și dumnezeiești, ca să nu se piardă și faptele atunci când se va pierde trupul³⁰, ci să rămână vii în vecii vecilor.

Toți cei nobili și mari mult se măresc, pentru că ei trăiesc în fericire și îi primesc pe toți, căci, atunci când ei sunt cinstiți mai mult, devin și mai nobili.

Fiule, având astăzi stăpânirea și puterea de a săvârși binefaceri și alte fapte bune, să nu amâni lucrul pentru ziua de mâine.

Nu spune doar vorbe și nu da numai porunci, fără să ai fapte, pentru că cel mai bun dintre toți oamenii din lume este cel care face bine, cu fapta, celor nevoiași.

Socotește-i slujitori și prieteni de încredere pe oamenii înțelepți și vrednici, dacă vrei să ai foloase și să-ți slujească cu credință. Totdeauna gândește-te că adevărații prieteni sunt cei care te ajută și îți sunt credincioși la nevoie; mai degrabă pe aceștia să-i iubești și să-i onorezi cu demnități.

---

²⁹ „Vederea” virtuților înseamnă înfăptuirea lor.

³⁰ „Pierderea trupului” este moartea trupeză.

Împărații și domnitorii sunt nefericiți, iar supușii se prăbușesc³¹ împreună cu conducătorii lor, atunci când cei corupți sunt cinstiți, iar cei virtuoși sunt disprețuiți. Este demn de admirat și fericit de toți acela care își îndreptează greșelile, luând aminte la greșelile urâte ale celorlalți oameni.

Să fii soare pentru toți, răspândește-ți razele și luminează, cu faptele și cu binefacerile, pe toți supușii tăi și pe străini.

Model și icoană vie a Împăratului și Proorocului Dumnezeu³² este domnitorul cel drept, blând și milostiv; fiind astfel, și tu te vei face chipul lui Dumnezeu pe pământ.

O, prea strălucită floare, fiu de neam împărătesc! Fie-ți faptele și lucrările tale împărătești strălucite, pentru ca și tu să strălucești pe tronul nobilului tău neam.

Cu siguranță că, mai mult decât orice, îl împodobește pe domnitor conștiința cea mai bună, cea mai dreaptă și neîntrecută, fiindcă, pe de altă parte, bogăția și mărirea se duc precum curge apa.

Coroana îi încoronează pe împărați și pe domnitori, iar sufletele domnitorilor și ale oamenilor importanți sunt încununete de dreptatea dumnezeiască și frumusețea sufletească.

Să ai grijă ca să nu te mândrești vreodată, înaintea vrăjmașilor tăi, cu victoriile tale, nici să batjocorești o, fiule, nenorocirile altora, căci împrejurările vieții sunt aceleași pentru toți, iar viitorul este neprevăzut.

Păcatul viclean se ține de om precum umbra după trupul nostru, oriunde mergem. De aceea, fii binevoitor și blând cu cei care greșesc.

Întoarce-ți, pleacă-ți urechea la cei ce te roagă și să-i mângâi cu cuvintele cele mai blânde, dacă vrei să te proclame părinte al lor iubit.

Consideră-i tâlhari pe oamenii calomnatori și alungă-i departe, fiule, de tronul tău, pentru că aceștia fac rău oamenilor buni și credincioși ție.

³¹ Din punct de vedere moral.

³² Mântuitorul Hristos este Marele Arhieru, Împărat și Proroc.

Fiindcă ai luat de la Dumnezeu putere mare, să iubești pe Binefăcătorul tău mai mult decât ceilalți oameni și adoră-L³³, prin faptele tale bune. Pune în armonie, prin fapte virtuozose și dumnezeiești, noblețea sufletului tău cu noblețea trupului tău, ca ele să fie în armonia în care au fost create la început³⁴.

Să dorești mai mult să dai, decât să ți se dea, pentru că, în acest fel, îi îndatorezi pe toți să se roage lui Dumnezeu pentru fericirea ta.

O însușire importantă a unei domnii bune este ca, mai întâi, să se înfrumusețeze pe sine cu moravuri bune, iar apoi să îmbunătățească moravurile supușilor săi.

Alte stihuri politice, cu rimă, alcătuite din opt silabe, care vorbesc și despre rugăciune, care este cea dintâi între virtuți

Dumnezeu, Cel Binefăcător și Creator al tuturor, ne-a făcut dintru început, luând țărână din pământ, a suflat asupra noastră cu suflare dumnezeiască³⁵ și ne-a creat cu natură dublă³⁶, făcută în chip minunat. De aceea, prea strălucite și prea cinstitorule de Dumnezeu, avem datoria, în această viață, să le împodobim pe amândouă – pe suflet și pe trup, care este făcut din pământ – cu moravuri bune și folositoare și cu mulțimea virtuților.

Așadar, aici să ne lăudăm și mult să ne iubim, iar după moarte, în viața de apoi, să ne bucurăm cu Sfinții, fugind de cei nevrednici. De aceea, am scris aceste cugetări, numindu-le *Antologie de cugetări în versuri*, adunând numai pe cele mai bune ale înțelepților, care curăță sufletul, împodobesc pe oameni și fac pe domnitori să strălucească în vecii vecilor. Pe acestea să le citești și să le studiezi cu

---

³³ Adorarea se îndreaptă numai către Dumnezeu-Creatorul.

³⁴ „Prima creație” este crearea primilor oameni, a lui Adam și a Evei, de către Dumnezeu. „A doua creație” este nașterea omului, cu trupul, din părinții săi.

³⁵ Cf. *Facerea 2, 7*.

³⁶ Omul este alcătuit din suflet și trup.

de-amănuntul, pentru ca: să trăiești foarte bine, să fii cu adevărat fericit, să ai ocârmuire cinstită, să ai o experiență desăvârșită, să fii mărit în chip strălucit de către toți, să fii cel mai înalt în fapte – prin impozite bine gândite –, să fii foarte liniștit cu toți, însă înfricoșător pentru calomnatori.

O, prea dorite și prea strălucite al meu, pentru că rugăciunea fierbinte și curată către Dumnezeu este cea mai frumoasă și cea mai bună dintre cugetări, este folositoare sufletului și dumnezeiască, este doamna virtuților. Aceasta curăță sufletul și bucură pe Cel prea Înalt, înlătură păcatul, îl frumusețează pe om și îl face, în fiecare zi, cu inima mai luminată și cu mintea curățată și întru totul luminată de har, ca să se înalțe deasupra cerurilor, pentru a se întâlni cu Dumnezeu, după cum spun înțelepții și teologii, precum Vasile cel Mare, cel ce este faima Cezareei³⁷. Pentru aceasta, prietene și fiule, care ești binecuvântat de Dumnezeu, ca să vorbești cu Dumnezeu și să-I mulțumești, am pus aici, la sfârșitul cărții, rugăciuni foarte folositoare, mulțumiri scurte, ca să te rogi adeseori și de multe ori pe zi³⁸, pentru a găsi vindecare și mângâiere. După cum Iacob³⁹ poruncește și strigă către noi toți, iar Hrisostom iarăși zice cu glas mare: Să faci mulțumire cu inima veselă și roagă-te din inimă, ca să dobândești vindecarea. Dacă, atunci când ne întâlnim și vorbim cu oamenii buni, simțim puțină mulțumire și avem mult folos, cât har vom dobândi dacă ne rugăm așa cum se cuvine? Cu Dumnezeu vorbim împreună și cu El ne întâlnim; unde este adorația, acolo este și convorbirea cu Dumnezeu. Prea Sfântul Duh vine

---

³⁷ Cezareea Capadociei (azi orașul Kayseri, Turcia) a fost o cetate importantă a Imperiului Bizantin, situată în centrul Asiei Mici. Sf. Vasile cel Mare a fost cel mai important mitropolit al Cezareei (370-379). Din anul 1776, Mitropolitul Țării Românești (al Ungro-Vlahiei) a avut titlul onorific de „lochiitor al tronului Cezareei Capadociei”. Din 1925, acest titlu este purtat de către Patriarhul României, care este și Mitropolitul Munteniei și Dobrogei.

³⁸ Repetarea ideii, prin sinonime, este o caracteristică a exprimării în limba greacă, pentru a întări ideea.

³⁹ Cf. *Iacov* 5, 13.

cu voia lui Dumnezeu⁴⁰, locuiește în inimă și umple cu binecuvântare inima și trupul.

Ascultă ce ne învață despre rugăciune cel ce este Gură de Aur⁴¹. Rugăciunea cea mai curată este plină de har, îi face pe oameni să se întâlnească cu Dumnezeu și îi înalță; este sigiliul înțelepciunii, siguranța păcii, apărătoarea fecioriei, curățirea răutății, pedagogia mâinii, cauza smereniei, alungarea urei și deplina încetare a durerii.

Așadar, pentru atâtea daruri mari și strălucite, pe care le are, ca o cinstită doamnă, rugăciunea, am scris, cu dorire, câteva rugăciuni de mulțumire, alese și mult lăudate, pe care totdeauna să le citești, pentru a-L slăvi pe Dumnezeu. Să Îl lauzi, să Îi mulțumești și să-L slăvești ziua și noaptea, cu inimă fierbinte. Să Îl ai ajutor și ocrotitor al tău, nimicitor al dușmanilor tăi și binefăcător întru toate, apărătorul domniei, acoperământ al țării și al strălucitei doamne Păuna, ajutor pentru prea iubiții și prea doriții tăi fi Constantin și Răducanu, vlăstare ale coroanei tale, și pentru întregul tău palat.

După această lume și bogățiile ei trecătoare, să intri în locașurile cele cerești și veșnice, în Împărăția cea de sus, cea cerească și dumnezeiască, pentru a slăvi pe Treimea Cea de o Ființă; să te rogi fără prihană și în vecii vecilor, împreună cu copiii și cu soția ta, în viața cea fericită.

---

⁴⁰ Cu voia lui Dumnezeu-Tatăl.

⁴¹ Sf. Ioan Gură de Aur.

**Rugăciuni de cerere către Prea Bunul Dumnezeu
și către Stăpâna și Pururea Fecioara Maria,
care se rostesc în fiecare zi a săptămânii**

**Duminică dimineața
Rugăciunea întâi**

Din somn ridicându-mă, mulțumescu-ți Ție, Prea Sfântă Treime, că, pentru multă bunătatea Ta și pentru îndelungă-răbdarea Ta, nu Te-ai mâniat pe mine, leneșul și păcătosul, nici nu m-ai pierdut pentru fărădelegile mele, ci ai arătat iubire de oameni, după obicei; și, întru deznădăjduire zăcând eu, m-ai ridicat, ca să slăvesc puterea Ta dis-de-diminează. Deci, acum luminează-mi ochii gândului, deschide-mi gura, ca să cuget la cuvintele Tale, să înțeleg poruncile Tale, să fac voia Ta, să-Ți cânt întru mărturisirea inimii și să laud prea sfânt numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

**Rugăciunea a doua, către
Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu**

Iubitoare de oameni, Maică a Iubitorului de oameni Dumnezeu, Stăpână, de Dumnezeu Născătoare, pleacă urechea ta și ascultă-mă dintru înălțimea slavei tale. Păcătuit-am, Preasfântă, păcătuit-am și cunosc fărădelegile mele și păcatul meu înaintea mea este pururea. Caută, Preasfântă, spre rugăciunea și spre mărturisirea robului tău și dăruiește-mi izvor de lacrimi, din sufletu-mi înfrânt, curăță-mă, dezleagă-mă, spală noroiul păcatelor mele; insuflă, în inima mea, teama cea sfântă față de Fiul tău și Dumnezeu.

Nor prea luminos al Soarelui Celui înțelegător, strălucește lumina ta cea simțitoare în mintea mea cea tulburată și întunecată, împărație și alungă pâcla cea deasă a cugetărilor mele celor viclene, pentru ca, în liniștea și blândețea luminii strălucirii tale, să aduc Ție,

Creatorului și Ziditorului meu, jertfă de laudă și de mărturisire, slăvindu-Te cu mulțumire pe tine, rugătoarea pentru cei păcătoși, și pe Hristos, Cel născut din tine și Dumnezeuul nostru, în vecii vecilor. Amin.

Luni
Rugăciunea întâi

Doamne Dumnezeuul nostru, Cel ce prin pocăință ai dăruit iertare oamenilor și ne-ai arătat chip de cunoaștere a păcatelor și de mărturisire, spre iertare, pocăința proorocului David, Însuși, Stăpâne, pe noi, cei căzuți în multe și mari păcate, miluiește-ne după mare mila Ta și după mulțimea îndurărilor Tale; șterge fărădelegile noastre; că Ție am greșit, Doamne, Cel ce cunoști și cele nearătate și cele ascunse ale inimii oamenilor și Care singur ai putere a ierta păcatele. Inimă curată zidind întru noi și cu duh stăpânitor întărindu-ne și bucuria mântuirii Tale arătându-ne, nu ne lepăda pe noi de la fața Ta, ci binevoiește, ca un bun și iubitor de oameni, până la suflarea noastră cea mai de pe urmă, să-Ți aducem Ție jertfa dreptății și prinos în sfintele Tale altare. Cu mila și cu îndurărilor și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Prea Sfântul și Bunul și de viață Făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a doua, către
Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu

Stăpâna mea, Născătoare de Dumnezeu, nu mă părăsi pe mine, păcătosul și nevrednicul robul tău, ca să nu fiu pierdut pentru faptele mele cel viclene; ci, pentru milostivirea ta, caută spre mine și mă izbăvește de ispitele acestea, pentru ca și eu să te măresc totdeauna ca pe apărătoarea mea și ca pe veșnica mărime a neamului nostru, izbăvit fiind cu mila ta, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Marti

Rugăciunea întâi

Doamne, Îndurate și Milostive, Îndelung-răbdătorule și Mult-milostive, ascultă rugăciunea mea, ia aminte la glasul rugăciunii mele. Fă cu mine semn spre bine; îndreptează-mă pe calea Ta, ca să umblu întru adevărul Tău; veselește inima mea, ca să ne temem de numele Tău cel sfânt, pentru că mare ești Tu și faci lucruri minunate. Tu singur ești Dumnezeu și nu este nimeni asemenea Ție, Doamne: puternic întru milă și bun întru tărie, spre a ajuta și a mângâia și a mântui pe toți cei ce nădăjduiesc întru numele Tău cel sfânt. Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a doua

Dumnezeule cel veșnic, Făcătorule a toată făptura, Izvorule al milei, adâncul bunătăților, arată peste mine lumina feței Tale, Doamne; strălucește în inima mea, Soare înțelegător al dreptății, și umple sufletul meu de a Ta veselie. Învață-mă ca să cuget și să spun judecățile Tale și să mă mărturisesc Ție neîncetat, Stăpânului și Bine-făcătorului meu. Măinile mele le îndreptează spre lucrarea voii Tale și fă cu mine ca să Te iubesc și să sporesc bine-făcând cele plăcute Ție, păzindu-mă de tot păcatul și de toată puterea potrivnică, pentru ca și prin mine, smeritul și nevrednicul robul tău, să se slăvească prea sfânt numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Miercuri

Rugăciunea întâi

Dumnezeule și Părinte al Domnului nostru Iisus Hristos, Cel care m-ai ridicat din patul meu și m-ai îndrumat până în acest ceas

al rugăciunii, dă-mi harul Tău, deschizându-mi gura. Călăuzește-mă cu Duhul Tău cel Sfânt și învață-mă îndreptările Tale. Câte Ți-am greșit până în acest ceas, cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, cu voie ori fără de voie, slăbește, lasă, iartă, după mare mila Ta. Că, dacă Te vei uita la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va putea suferi? Că la Tine este izbăvirea. Tu ești Unul Sfânt, ajutor, puternic și apărător al vieții noastre și pe Tine Te laudă toată zidirea în veci. Amin.

***Rugăciunea a doua, către
Preaslăvita Născătoare de Dumnezeu***

Preasfântă Stăpână, Născătoare de Dumnezeu, izgonește de la mine, păcătosul și nevrednicul robul Tău, lenevia, uitarea, neștiința, nepurtarea de grijă și toate cugetările viclene și necurate de la ticăloasa mea inimă și de la întinatul meu suflet și de la întunecata mea minte; și stinge văpaia patimilor mele și miluiește-mă și ajută-mi, pentru că sunt neputincios cu sufletul și cu trupul. Izbăvește-mă de dorințele cele viclene, care vin asupra mea, și de aducerile-aminte din zi și din noapte și izbăvește-mă de toate faptele mele cele rele. Că tu ești prea binecuvântată, mai mult decât toate neamurile, și prea cinstitul tău nume se slăvește în vecii vecilor. Amin.

Joi
Rugăciunea întâi

Binecuvântat ești, Dumnezeul părinților noștri, și lăudat și prea slăvit este numele Tău în veci, pentru că ai făcut să treacă umbra nopții și mi-ai arătat iarăși lumina zilei. Și mă rog milostivei Tale bună-tăți, Doamne: curățește păcatele mele și primește rugăciunea mea, întru mare mila Ta. Că la Tine scăpăm, Dumnezeule cel Milostiv și Atotputernic. Strălucește în inima mea Soarele cel adevărat al dreptății Tale; luminează mintea mea și simțurile toate păzește-mi-le, ca, umblând în lumina zilei cu bunăcuviință, pe calea poruncilor Tale,

să ajung la viața cea de veci, că la Tine este izvorul vieții, și să mă învrednicesc să fiu întru desfătarea luminii Tale celei neapropiate. Că Tu ești Dumnezeu nostru și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și în veci. Amin.

Rugăciunea a doua

Doamne, Dumnezeu nostru, adu-Ți aminte de mine, păcătosul și nevrednicul robul Tău, când chem numele Tău cel sfânt, și nu mă lăsa rușinat în așteptarea milei Tale, ci îmi dăruiește, Doamne, împlinirea tuturor cererilor celor spre mântuire; și mă învrednicește să Te iubesc și să mă tem de Tine, din toată inima mea, și să fac întru toate voia Ta. Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești și numai Ție se cuvine slava și închinăciunea în veci. Amin.

Vineri

Rugăciunea întâi

Dis-de-dimineață ridic duhul meu către Tine, Dumnezeule, pentru că lumină sunt poruncile Tale. Învăță-mă, Dumnezeule, dreptatea Ta, poruncile Tale și îndreptările Tale. Luminează ochii gândurilor mele, ca nu cumva să adorm în păcate, spre moarte; risipește orice negură de la inima mea. Păzește fără de ispită viața mea, cu pecetea Sfântului Tău Duh. Revarsă asupra mea bogata milă a iubirii Tale de oameni, pentru ca, mântuit fiind cu sufletul și cu trupul, să slăvesc cu îndrăznire minunatul și binecuvântatul Tău nume, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a doua, către Prealăudata Născătoare de Dumnezeu

Stăpână, Născătoare de Dumnezeu, nădejdea mea, tu cunoști cugetele mele și faptele mele și slăbiciunea smeritei mele făpturi

și ție îți pun înaintea sufletul meu cel întinat cu multe păcate. Tu, Stăpână, vezi murdăria rănilor nevrednicului meu suflet. Tu, însă, dăruiește-mi vindecare, punând asupra mea picătura dragostei de oameni.

Ascultă-mă, Prea Curată, și fă-L binevoitor pentru mine pe Fiul tău și Dumnezeu, Cel care va spune înaintea îngerilor și a oamenilor cugetele și faptele mele cele viclene. Să te primească pe tine Iubitorul de oameni ca pe o Maică, pentru ca să mijlocești pentru tot sufletul păcătos și deznădăjduit, ca ceea ce ești izbăvirea și mijlocitoarea păcătoșilor.

Miluieste-mă pe mine, cel afundat în adâncul păcatelor, care îndrăznesc la mila ta și la ocrotirea ta cea iubitoare de oameni, care îți aduc suspin din inima mea zdrobită. Nu înceta, Stăpână, să mijlocești pentru mine, cel smerit și nevrednic, pentru ca, prin ajutorul tău, să mă învrednicesc de iertarea multelor și grelelor mele păcate. Că tu ești nădejdea celor deznădăjduți, ajutorul celor neajutorați, scăparea celor ce aleargă la tine și pe tine te laudă toată făptura în veci. Amin.

Sâmbătă ***Rugăciunea întâi***

Doamne Dumnezeul meu, Cel ce ai alungat de la mine lenevia somnului și m-ai chemat cu chemare sfântă, ca să mă mărturisesc Ție pentru judecățile dreptății Tale, primește smerita mea rugăciune și dăruiește-mi credință fără de rușine, nădejde neșovăitoare și dragoste adevărată. Binecuvântează intrările și ieșirile mele, faptele, cuvintele și dorințele mele, pentru ca să slăvesc cu mulțumire nespusa și folositoarea Ta bunătate. Căci al Tău este să ne miluiești și să ne mântuiești, Dumnezeul nostru, și Ție slavă înălțăm Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a doua

Doamne Dumnezeu nostru – Cel ce ai făcut cerul, pământul, marea și toate cele ce sunt în ele – miluiește-mă și mă iartă pe mine, păcătosul și nevrednicul robul Tău, de păcatele mele cele multe. Izbăvește-mă, Doamne, de patimile trupului și scapă-mă de războiul cugetelor mele celor necurate.

Doamne, Dumnezeuul meu, apără-mă de uneltirile diavolului și acoperă-mă, cu mâna Ta cea puternică, de toată năvălirea vrăjmașului.

Doamne, Tu toate le știi, Tu cunoști greșelile mele și, după cum binevoiești, izbăvește-mă de acestea. Doamne, Dumnezeuul meu, dăruiește-mi Îngeri buni, care să mă conducă și să mă îndrume.

Doamne, luminează-mi inima, pe care mi-a întunecat-o dorința cea vicleană.

Doamne, eu ca un om am greșit, iar Tu, ca Dumnezeu, iartă-mă și miluiește-mă. Doamne, vezi slăbiciunea sufletului meu și trimite harul Tău întru ajutorul meu; dăruiește-mi un sfârșit bun și desfătarea vieții celei veșnice, pentru ca și prin mine, păcătosul, să se prea slăvească prea sfânt numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și în vecii nesfârșiți. Amin.

Rugăciunea către îngerul păzitor al sufletului omului, care se citește în fiecare seară

Sfinte Îngere, îndrumătorul necuratului meu suflet și al vieții mele celei ticăloase, nu mă părăsi pe mine, păcătosul, nici nu te îndepărta de mine pentru neînfrânarea mea; nu da loc diavolului viclean, ca să-mi stăpânească acest trup muritor cu silnicie. Întărește întinata și neputincioasa mea mână și mă călăuzește pe calea mântuirii. Așa Sfinte Îngere, păzitorul și acoperitorul întinatului meu suflet și trup, iartă-mi toate faptele cu care te-am necăjit în toate zilele vieții mele și orice am greșit în această zi. Acoperă-mă în această noapte și păzește-mă de toată ispita celui potrivnic, ca să nu mânia cu niciun păcat

pe Dumnezeu; roagă-te pentru mine către Domnul, ca să mă întărească întru frica Sa și vrednic să mă arate pe mine, robul Său, bună-tății Sale. Amin.

**Alte versuri, ce rezumă cuprinsul acestei cărți,
al căror acrostih este *Osteneala lui Antim***

Această mică lucrare a fost alcătuită foarte bine, iar întreg cuprinsul ei a fost împărțit în patru părți. Două părți au cugetări, care înfrumusețează foarte bine viața domnitorilor. La sfârșit s-au pus celelalte părți care mântuiesc sufletul și îi aduc mari foloase, precum Nilul ajută, udând sufletele cu curgeri aurite. Acestea Îl îmbunează pe Dumnezeu Cel Atotputernic. Mai ales partea a patra ne face fii ai Celui fără de stricăciune, însă partea a treia ne îndrumă către dorirea părții a patra.

Așadar, pe cât îți este cu putință, înfrumusețează-ți viața, ca să devii fiu al lui Dumnezeu și să-ți mântuiești sufletul.

SFÂRȘIT
Și lui Dumnezeu slavă.

Lista datoriilor mitropolitului Antim Ivireanul¹ – 1716 (7225), septembrie 22

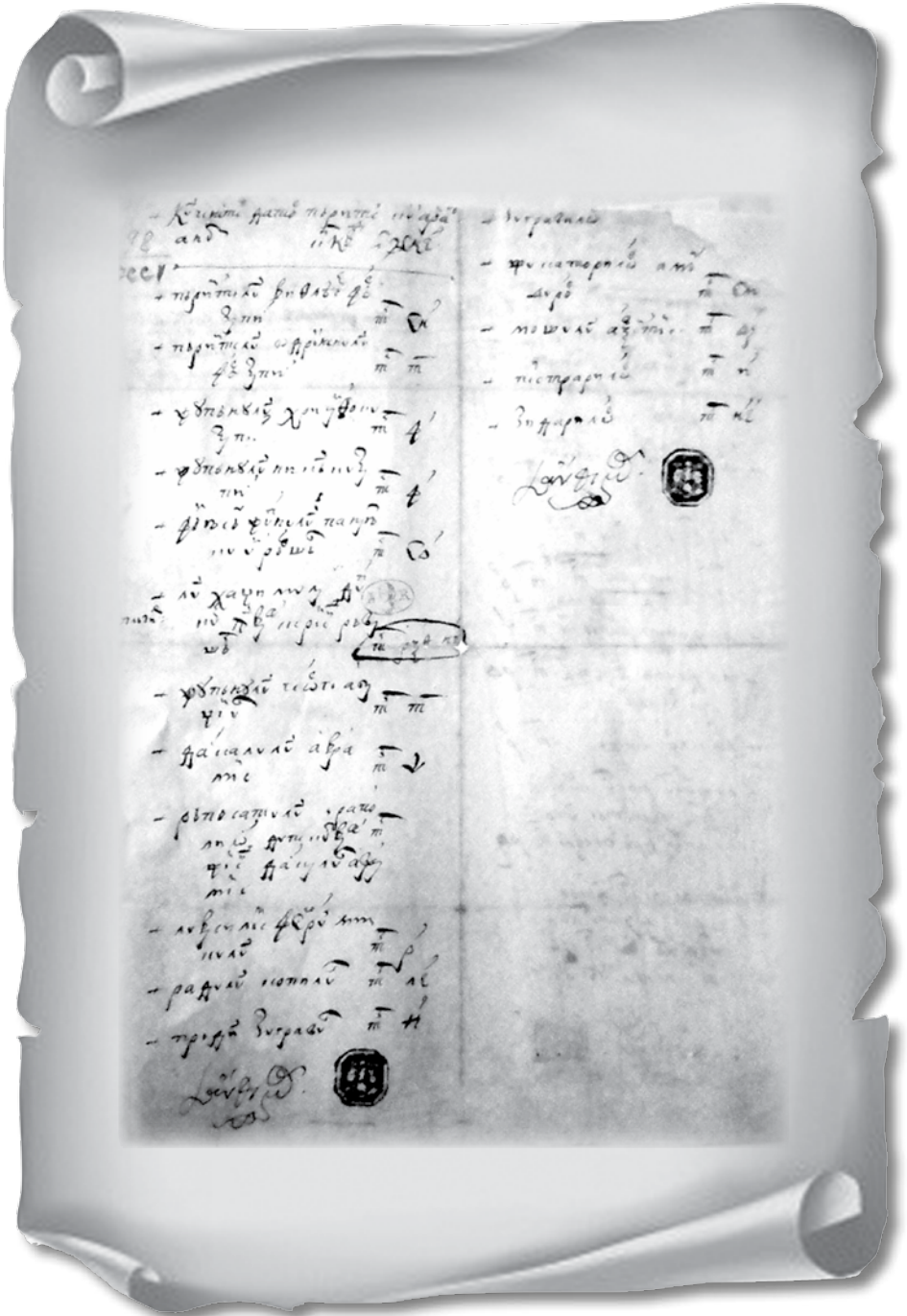
- f. 1v. † Cu ce iaste dator părintele cum arată anume. Sept(embrie)
22 leat 7225 (1716)
† Părintelui Vithieaschi fără zăpis, tl. 250
† Părintelui Odrineanului fără zăpis, tl. 300
† Jupânului Hrisante cu zăpis, tl. 500
† Fini-său jupânului Panaiot cu un răvășel, tl. 270
† Lui Hagi Mula după cum îi va scriind răvășel, tl. 169, 53²
† Jupânului Gheorghe abagiul, tl. 300
† Dascălului Avramie, tl. 700
† Răposatului Irapolios după cum va știind dascălul Avramie, tl...
† Lui Vasilie feciorul Micului, tl. 100
† Radului copilul, tl. 35
† Predii zugravul, tl. 50

† Anthim l.p. (locul pecetii)

---

¹ Transliterarea acestei *Liste a datoriilor mitropolitului Antim Ivireanul* a fost realizată de către domnul Matei CAZACU și publicată prima oară în articolul „Cum a murit Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Olteniei*, XXII (1970), 7-8, pp. 671-691.

² Pe margine scrie: „Plătit”, iar suma este încercuită.

Lista datoriilor Sfântului Antim Ivireanul - 1716

- f. 2. † Zugravilor...³
 † Stucatorilor amânduror, tl. 240
 † Moșului Avxintie, tl. 76
 † Pietrarilor, tl. 80
 † Zidarilor, tl. 55

† Anthim l.p.

- f. 2v. ...⁴ are datorie părintele cum arată anume
 † La State păh(arnic), tl. 500
 † La Oprea pârcălab ot Andreșăni care au plătit satul de
 haraciu, tl. 350
 † Iar la dânsul ca să cumpere orzu, tl. 70
 † La văt(af) Pătrașco ot Târgoviște care s-au dat ca să-i dea pe
 miiare, tl. 100
 † La Dumitrașco cupeț, tl. 90
 † La doamna Ancuța are zăloage, tl. 170
 † La cluci(er) Stere, tl. 100
 † La jupânul Manul care i-au dat sa-i cumpere un policandru
 besearicii, tl. 160
 † Cărțile ce sunt într-o odae la hanul lui Șarban Vodă care să
 i să vînză pe seama lui Avxintie

† Anthim l.p.

---

³ Loc rupt.

⁴ Loc rupt.

Versuri

Versuri politice 8, asupra stemei prea luminatului și înălțatului Domnu Io Constandinu Băsărabu Voevodu

Prea luminata stemă a Țării Rumânești,
Cu carea s-au încoronat vechii Băsărebești,
Blagocistivului Domnu Constandin s-au dăruit
Că den fericită a lor sămânță s-au odrăslit.
Și bunele lor fapte, cât poate, le pliește,
Și țara despre toți vrăjmașii o păzește.
De-i Dumnezeu anu mulți cu pace să stăpânească
Fericitul lui nume ca lui Davidu să trăiască¹.

---

¹ Versurile sunt poziționate lângă stema domnitorului Constantin Brâncoveanu în prefața *Psaltirii*, tipărite la București în anul 1694 și sunt semnate cu profundă smerenie: „Al măriei tale mai mic rugătoriu, smeritul între ieromonahi, Anthim Ivirénul”. Aceste dedicații versificate le-am reprodus din: Ion BIANU, Nerva HODOȘ (eds), *Bibliografia românească veche. 1508-1830*, vol. I, Stabilimentul Grafic J.V. Socec, București, 1903, pp. 335-336.

Versuri politice 10, asupra stemei prea luminatului, slăvitului și blagocestivului Io Constandin B. Basarabu Voevodu

Vede-se că corbulu prorocu au hrănitu
 Și dumnezăiasca poruncă au plinitu,
 Pren care și stema aciasta să arată
 Cu darulu celu de susu înfrumusețată.
 Aducându-i arma cea de biruință,
 De încoronează pre celu de bună viță,
 Pre Domnulu Constandinu, ce-i zic Băsărebesculu,
 Nepotu lu Șerbanu-vodă Cantacuzinesculu,
 Ce acmu domnește Țara Rumânească.
 Domnulu Celu puternicu bine-l întărească².

*

Acestea toate sunt îndoite.
 Pre cumu cei streini dorescu moșia să-ș vază,
 Când sântu într-altă țară de nu potu să șază,
 Și ca cei ce-s pre mare bătuți de furtună
 Și roagă pre Dumnezău de liniște bună,
 Așa și tipograful de-a cărții sfârșire,
 Laudă neîncetată dă și mulțumire³.

---

² Versurile figurează pe verso-ul paginii de titlu a *Evangheliei* tipărite la Snagov în anul 1697, alături de stema Țării Românești. La sfârșitul Evangheliei, pe verso-ul filei 180, Sfântul Antim a notat cu smerenie: „Slavă, cinste și închinăciune Celui în Troiță, unuia Dumnezău, Cari ne-au ajutat după începutu de am ajunsu și sfârșitul. Iară cei ce vă veți întâmpla a citi, bucurați-vă în Domnul și vă rugați pentru mine, și ce greșală veți afla, îndreptați cu duhul blândețelor, nepuindu-ne în ponos, că precum iaste cu neputință omului a nu păcătui, într-acestași chip și tipografului a rămâne fără de greșală. Tipăritu-s-au în anul de la spăsenia lumii 1697, de smeritul întru eromonahi Anthimu Ivirénul”. Pentru mai multe detalii, vezi: I. BIANU, N. HODOȘ (eds), *Bibliografia românească veche. 1508-1803*, vol. I, pp. 343-344.

³ Această scurtă meditație versificată se regăsește în aceeași *Evanghelie* din anul 1697 și este reprodușă din *Bibliografia românească veche. 1508-1803*, vol. I, p. 344.

Versuri către prea luminatul domn al întregii Țări Ungrovlaha, Io Constantin Basarab Voevod

Acest semn, crucea ta, pe dușmani îi învinge,
Căci Dumnzeu și împotriva vrăjmașilor cu tărie te înarmează,
Voevodule al nostru românesc, stai împotriva dușmanului!
Iată buzduganul și sabia sunt gata de luptă!
Soarele ziua și luna noaptea spre ajutorul tău luminează,
Iar Dumnezeu din ceruri învingere asupra lor trimite⁴.

Versuri la stema lui Constantin Brâncoveanu

Patru sunt râuri denu Raiu ce cură,
Pre cumu grăiaște Sfânta Scriptură.
Patru Evanghelii den ceriu ne tună
Și la credință pre toți adună.
Patru suntu seamne tot îndoite,
Și ale țărâi foarte slăvite,
Cu care seamne să-ncoronează
Domnul Constandin tot omul crează
Că se numeaște și Băsărabă,
Dea-i Domnulu viață multă să aibă⁵.

---

⁴ Versurile sunt scrise în limba slavonă, în introducerea la *Gramatica slavonească*, tipărită la Snagov în anul 1697. În foile nenumerotate ale *Gramaticii*, aflăm stema Țării Românești, prefața și aceste versuri. Vezi: *Bibliografia românească veche. 1508-1803*, vol. I, p. 351.

⁵ Stihurile apar alături de stema domnitorului Constantin Brâncoveanu pe fila de titlu a *Noului Testament*, tipărit la București în anul 1703.

Versuri către domnitorul Constantin Brâncoveanu

Făcut-au Domnul Dumnezeu toate din neființă
 Și în ființă le-au adus cu multă biruință.
 Și după acéia au zidit, luund pământ și tină
 Pre omul cel dintâi, pre Adam, fără cuvânt de vină.
 După asemânarea Sa făcu-i închipuire
 Suflând asupra fetei lui și duh de viețuire,
 Adăugând din coasta lui, face, cu socotință,
 Pre Eva, dându-i ajutoriu spre bună lăcuință.
 Și dintr-aceștea amândoi mulți oameni să născură
 Precum să vede luminat de-a rândul în Scriptură:
 Oameni aleși și minunați, vestiți în fapte bune,
 Trăind în blagoceștie, precum Scriptura spune.
 Și de la acestea de la toți luo asemânare
 Și iubitoriul de Hristos, întru credință tare,
 Prealuminatul Constandin din viță Basarabă,
 Stăpânul Țării Rumânești, mulți ani să aibă,
 Care la sine adună florile bunătății
 Și cu credința defaimă căile strâmbătății⁶.

Versuri la blazonul mitropolitului Antim

Toată suflarea, zice prorocul,
 Cânta pre Domnul peste tot locul.
 Și melciul încă coarne înalță,
 Ca să-L laudăm, pre toți ne-nvață⁷.

---

⁶ Versurile sunt scrise înaintea prefeței *Chipurilor Vechiului și Noului Testament*, introducere dedicată domnitorului Constantin Brâncoveanu.

⁷ Versurile sunt scrise în deschiderea *Așezământului Mănăstirii Tuturor Sfinților*.

Stihuri asupra stemei prea luminatului și înălțatului domn Io Ștefan Cantacuzino Voevod

Gripsorul⁸, corbul și crucea, trei semne minunate,
Darurile tale vestesc, doamne⁹ prea înălțate:
Gripsorul neam împărătesc a fi te însemnează,
Corbul al Țării Rumânești stăpân te adeverează,
Iară crucea Pravoslaviei¹⁰ bun paznic te arată,
Ștefane prea creștinule, cu inimă curată!
Aciasta în veci te va păzi cu cinste și cu pace
Și pre vrăjmași îi va surpa, ca praful îi va face¹¹.

---

⁸ Este o emblemă în formă de pajură. Cuvântul cu etimon în limba greacă veche poate fi întâlnit și în variantele: griptor, gripsur.

⁹ O formă veche de vocativ. Înțelesul cuvântului este: domn, domnitor, stăpânitor.

¹⁰ Termenul provine din slava veche și înseamnă Ortodoxie. Din aceeași familie lexicală face parte și „pravoslavnic” (ortodox, drept-măritor), cuvânt des întâlnit în textele literaturii noastre vechi.

¹¹ Versurile apar pe *Ceaslovul* tradus de Sfântul Antim și tipărit la Târgoviște, în anul 1715.

Prefețe, postfețe, dedicații

Postfața *Evangheliei greco-române*¹

Iubitoriului cetitoriu sănătate.

Ca și corhorul între alte verdețe, precum zice pilda, mă arăt și eu, o iubiților cetitori, cătră cei meșteri și iscusii și înțelepți și nevoitori tipografi, cu aciaștă de bogoslovie cu patru strune și cu toată alcătuirea de dulcele glas alăută, a ceii în trei staturi dumnezăiri, capul ceii fără prihană ai noastre credință, sfânta, zic și dumnezăiasca Evanghelie. Dintru carea noi luminându-ne pren dumnezăeștii și ai duhului propovédnici Apostoli, și sânguri văzători a înfricoșatelor a Domnului taine, cea întreită și nedespărțită aceii desăvârșită și necuprinsă Troiță, am cunoscut pre Tatăl nenăscut, și pre Fiiul den Părintele născut, și pe dumnezăescul Duh de la Părintele purcezătoriu, o Dumnezăire de-o ființă și de împărăție în trei fêțe cunoscută.

Deci, văzând eu smeritul, adâncul bogosloviei, mă stridiiam a mă apuca de acest lucru, însă dându-mă pre mine cu credință curată și cu nădêjde cătră dulcele Hristos, Carele zice, la Mathei 21: „De veți avea credință și nu vă veți îndoii, veți zice muntelui acestuia, ridică-te și te aruncă în mare, să va face, și toate oare câte veți cére, crezând, veți lua”.

---

¹ Tipărită la București, în anul 1693.

Deci, spre acéstia căutând cu tot sufletul și inema, prin trudă și osteneală, nu puțină, m-am atins de acest folositoriu de suflet lucru, al căruia întâi cea lui Dumnezeu plăcută voință și aflare, și cheltuiilele au fost a prealuminatului și a pravoslavnicului creștin și mare cuviințatului domn și oblăduitoriu, a toată vestitei și blagocistivii Ungrovlahiii, Ioan Costandin Băsărabă voevoda, iar tipărită de mine, prea micul în eromonahi, Anthim de la Iviriia.

Rogu-vă dară, îndreptarea greșalelor, neștiinții și a nesocotéliei méle cu blândă și frățască voință, și nedefăimând făcându-o, rugați-vă pentru mine, smeritul pururea întru Domnul.

Dedicația *Psaltirei românești*²

Blagocestivului, prealuminatului și preaslăvitului domn și oblăduitoriu a toată provoslavnică Țara Rumânească, bunului și creștinului Ioan Costandin Băsărabă voevod și al meu de bine făcătoriu și milostiv stăpân, cu plecăciune metanie făcând, de la Dumnezeu toată buna fericire poftesc.

Toată zidirea văzută și nevăzută, cuvântătoare și necuvântătoare, câtă s-au făcut de cea adâncă a lui Dumnezeu înțelepciune, înălțate și luminate doamne³, caré și după firea sa, silește de-și arată slujba și lucrarea ei, după cum i s-au poruncit. Stihiile ca niște întăe pricini îndeamnă pre toate chipurile neamurilor, de-și dau roada sa la vremea lor.

Iară mai vârtos de toate, fericita și mai aleasa și cuvântătoarea zidire, omul, silește de aduce nu numai un féliu de roadă, ce foarte multe câte trupești, iară mai multe sufletești, de vreme ce și el de doao s-au zidit, adecă den suflet și den trup. Și toate pentru el s-au făcut și i s-au dat aciaștă simțitoare lume cu toată frumusețea ei, ca o grădină cu multe féliuri de flori, ca să-și aleagă cele de folos,

² Tipărită la București, în anul 1694.

³ Cu sensul de: „domn, domnitor”.

să se împodobească trupește. Și i s-au dat și lumea cea de sus den suflarea dumnezeiască, den carea, cât va vrea, să-și înfrumusețeze icoana cea sufletească și cât va putea să o asemenea cu chipul icoanei Ziditoriului său.

Și măcar că mulți den neamul omenesc au alergat mai vârtos după cele trupești, cu carele s-au și înșălat și den calea adevărului s-au rătăcit, iară câți mai vârtos cele sufletești au iubit, și pre pământ s-au cinstit, și în ceriu viață vecinică au dobândit.

Dentru carii și măriia-ta, blagocistive doamne, te-ai ales foarte den tot sufletul râvnitoriu dumnezeștilor fapte, și te nevoești cu toată osârdiia de aduci multe feluri de roduri sufletești, pentru ca să aibă preavoslavnicul tău nărod să se adape sufletește. Iară mai vârtos de toate, precum zice acest fericit David, ai iubit podoaba casii lui Dumnezeu, care iaste Sfânta Biserică. Și măcar că și cu alte daruri multe o înfrumusețezi, iară cu cuvântătoarea podoabă, adecă cu sfintele și de Duhul Sfânt grăitele Scripturi, cu mult mai vârtos decât toți cei mai de nainte o ai rodit, care lucru arată aiave blagocistiva dragoste ce ai cătră toți pravoslavnicii. Pentru aciasta, pre lângă celelalte multe și de folos cărți ce s-au dat în tipariu, iubit-ai și ai ales și aciastă de Duh Sfânt pren rostul fericitului David suflată cântare, carea să numește de opște Psaltire.

Pre carea, vrând cineva să o laude, să ia pildă de pre alte preste fire lucruri ale Sfântului Duh, și să ia seama voroavelor ce au toți Psalomii ei; și așa poate cunoaște ce feliu de laude i să cuvine. Că văzând măriia-ta folosul sufletesc ce iaste ascuns într-însa, și măcar de au fost și de alții mai denainte în multe feliuri tipărită, iară acum mai cu multă osârdie o ai scos la lumină și o ai împodobit mai vârtos decât alții; adecă tălmăcită chiar în limba rumânească și pentru toate cathizmele cu tropare și cu molitve de rugăciune pentru mai mult folosul și înțelesul celor ce vor ceti.

Și mi-ai poruncit măriia-ta de o am tipărit cu toată cheltuiala măriei-tale, ca să să împartă în har pravoslavnicilor creștini, carii toți împreună datori să fie a ruga pre Atotputérnecul Dumnezeu pentru viața, întărirea și toată fericirea măriei-tale, păzindu-te bine a otcârmui tot norodul cât de la Dumnezeu măriei-tale crezut și dat

iaste a-l stăpânire [sic], și să poți înmulți și întări pravoslavia, ca și marele Costandin, cu carele împreună să ți să dăruiască și cununa slavii întru împărăția lui Dumnezeu. Amin.

Al măriei-tale mai mic rugătoriu, smeritul întru ieromonahi Anthim Ivireanul, tipograful.

Dedicație la cartea lui Ioan Cariofil, *Manual despre câteva nedumeriri*⁴

Preacuviosului, preastrălucitului, preaseninului și prin voia celui de sus devenitului stăpân și domn al întregii Ungrovlahii, domnului Ioan Constantin Basarab voevod, mântuire, viață bună, milă din partea lui Dumnezeu și fericire deplină.

Nu-i vor lipsi, zice, lui Dumnezeu ostașii care i se cuvin (Epistola a V-a lui Synesius) în biserici; adică, nu au lipsit și nici nu vor lipsi vreodată în orice împrejurare ostașii Domnului din ceruri, neînfricării luptători ai sfințelor biserici ale lui Dumnezeu, și înflăcărații înțelegători ai adevărului, ca și biruitorii și purtătorii de trofee împotriva oricărei falange de eretici și în contra oricărei alte rătăcirii grecești și ateiste, înarmați nu numai cu arme convingătoare și cu dovezi ale sfintei și divin inspiratei Scripturi, ba chiar și cu raționamente logice și de neînvinc, infailibile și de necombătut, folosindu-se în toate de adevărul însuși, fie ca refugiu, fie ca apărător.

Adevărul [care] a orânduit să fie totdeauna alături de cei credincioși și ortodocși, până la săvârșirea veacului, conform acelei hotărâri evanghelice: „Și iată Eu (Matei, cap 28) sunt cu voi (zice) în toate zilele până la sfârșitul veacului”, deoarece fără ajutorul lui Dumnezeu nimic nu se poate realiza, precum ne-o certifică Însuși Domnul în Evanghelii, că „fără Mine (zice) nimic nu puteți face”.

Așa cum și în anii noștri s-au găsit și se găsesc unii apărători ca aceștia și vajnici luptători ai cuvântului nostru ortodox și ai credinței,

---

⁴ Tipărit la Snagov, în anul 1697.

prin urmare, marele stolnic Constantin Cantacuzino, cel prin pronie cerească foarte cuminte și prea nobil între domni, observând pe unii cuvioși, ce-i drept, și ortodocși cât privește adevărul dar nenumărați și ignoranți, poate chiar modești, care însă se scandalizau de pe urma unor dogme grecești, ca de pildă, să spunem, norocul și ursita⁵ și mai ales în legătură cu menirea calvinistă și atee, ca și în legătură cu alte câteva chestiuni necesare, a vrut să-l pună la osteneală pe preaițeleptul, preai învățatul și pe preacinstitul mare logofăt al mării biserici a lui Hristos, pe chir Ioan Cariofil, altădată aflat la București, în cursul unei slujbe divine, să răspundă în legătură cu niște chestiuni ca acestea, cu înțelepciunea și cu învățătura, pe care i le-a dăruit Dumnezeu, după canoanele Sfinților Părinți și după negreșita și infailibila părere a sfintei și catolice⁶ noastre biserici, spre informarea celor ortodocși și spre rușinea și compromiterea ereticilor și a necredincioșilor, ba chiar într-o limbă accesibilă, astfel încât să devină ușor și bine înțeleasă rezolvarea unor asemenea chestiuni puse la îndoială și cerute.

De aceea, și acest preaițelept dascăl, după ce a acceptat această oportună cerere a sus-zisului boier, având drept scop folosul din aceasta, ce urma să rezulte pentru credincioși ca și informarea, el a depus râvnă și grijă multă cu ocazia acestei învățături. Cu acest prilej, el a dizolvat și împrăștiat, cu claritate și concis, flecărelile și ineptiile celor cu păreri opuse, avea unei pânze de păianjen, iar părerea Sfintei noastre Biserici și hotărârea, ca și judecata adevărului evanghelic, el le-a lămurit și confirmat.

Această lucrare căzându-mi în mâini și citind-o cu atenție și aprofundare și văzând-o a fi foarte folositoare fiecărui ortodox întru răsturnarea dogmelor opuse și întărirea și confirmarea hotărârilor și citatelor adevărului însuși, m-am oferit, foarte bucuros și împins eu

---

⁵ Observăm din nou dorința Sfântului Ierarh de a feri credincioșii de smintelile (înțelese etimologic ca scandaluri) provocate de teoriile despre „noroc și ursită”, pe care le aseamănă cu o „pânză de păianjen”. Prin extensie, putem spune că aceste concepții păgâne îl prind pe creștin în rețeaua lor fină, îi răpesc libertatea și îi subjugă rațiunea, fapt pe care îl remarcăm și în prezent prin dependența unora de horoscop, astrologie, chiromanție.

⁶ În sens de „universală”.

însumi de un zel dumnezeiesc, s-o tipăresc în folosul tuturor și pentru mântuirea sufletelor și pentru veșnica amintire a celor care s-au ostenit și a acestor preainvățați eroi care s-au preocupat și pentru pomenirea apărătorilor credinței ortodoxe.

Nu am îndrăznit însă, preainălțate stăpâne, s-o tipăresc fără o corectare și o ajustare, și din partea altcuiva dintre acei, care au o apreciabilă experiență în ceea ce privește dogmele juste ale bisericii, lucru pentru care am și rugat pe preaințeleptul și preainvățatul și venerabilul domn Kyminites din Trapezunt, nu numai ca pe cel mai bun cunoscător al dogmelor ortodoxe, dar și zelos fierbinte al cuviosiei și preaevlavios față de cele sfinte.

Și am apelat la el mai ales ca la un dascăl al renumitei școli de aici, pe care preacuvioasa-ți înălțime a înființat-o cu cheltuieli larg acordate întru iubire de Dumnezeu, în folosul iubitorilor de învățătură pământeni și străini.

Și luminăția-sa procedând bine și într-un mod cuvios, nu numai că a reparat multe lucruri care din greșeală și uitare fuseseră trecute cu vederea, ci și altele care păreau greu de înțeles, le-a lămurit, adăugând și câte erau folositoare spre o mai amplă informare a celor care nu se dumireau, pe care lucrare o și dedic în calitate de slujitor recunoscător sub oblăduirea și îndrumarea seninătății dumneavoastră, sprijinită și încununată de Dumnezeu; a cărei măreție preacuvioasă va să fie mândrie și, totodată, confirmare a unei opere foarte folositoare din punct de vedere spiritual, întru faima și înălțarea ortodocșilor pe de o parte, iar pe de altă parte, întru rușinea și totala compromitere a adversarilor, lucrare care deși, de proporții reduse din punct de vedere calitativ, este foarte mare.

De aceea dar, primește favorabil, ilustrisime și întru Domnul slăvite stăpâne și binefăcătorule, prezentul manual spiritual extrem de folositor, privindu-l nu atât din latura cantitativă, cât mai cu seamă din cea calitativă, și îndeosebi gândindu-te la preferința și recunoștința cordială a slugilor tale, pentru multele și infinitele binefaceri, de care zilnic ne bucurăm primindu-le de la înălțimea-ta.

Pentru care bogate daruri pline de bunăvoință din partea măriei-tale, îți rămânem pururi îndatorați, spre a ne ruga neconținut de nemărginita milostivenie și bunătate a lui Dumnezeu, ca să păstreze, să păzească și să obləduiască divin cinstita strălucire a măriei-tale, sub atotputernica-I dreaptă și sub umbra aripilor Sale ocrotitoare împotriva oricărui atac al dușmanului, și s-o statornicească pe tronul Său cel mai înalt, făcând-o ferice în toate până la adânci și ușoare bătrânețe, în scopul grupării și coordonării turmei întru Hristos încredințată strălucirii tale, și pentru slava, renumele și mândria ortodocșilor de pretutindeni. Amin.

Al măriei-tale străluciri slujitor preaplecat și prea umil între ieromanahi, tipograf Antim Ivireanul.

Prefața *Gramaticii slavonești*⁷

Celui ce străluce în pietate, prealuminatului domn Io Constantin Basarab voevod și stăpânitor al întregii Țări Ungrovlaha, celui preanobil născut și bine făcător, sănătate în lumea aceasta, zile îndelungate și noroc și vecinică mântuire să aibă îi dorim.

Precuvântare la *Gramatica slavonească*

Iată că a încolțit sămânța străină, adecă gramatica slavonească, o artă cunoscută și un lucru bun și iscusit, și în zilele domniei voastre. Pentru fiecare e de mirare și plăcut lucru, când pe câmpul lui (în țarina lui) cresc oarecari grăunțe de altă limbă, căci vede un lucru nou și tăinuit, ce mai nainte n-a fost și nu s-a văzut. Astfel că multă mirare s-a întâmplat și cu neamul nostru lipsit sau de sămânța aceasta, adică de cetirea adevărată slavonească, sau de fructul ei, adecă de înțelegerea celor cetite, când în urma îngrijirii pline de iubire a voastră,

---

⁷ Tipărită la Snagov, în anul 1697.

ajunse vremea ca să se arate și acest fericit dar, adecă limba slavonească, în țara noastră.

Și dacă limba slavonească la ai săi sau la ai casei (cum s-ar zice), adecă la slavi, e prea slăvită și admirată, acolo unde ea se întrebuițează ca limbă proprie, cu cât mai mult la noi, cari o întrebuițăm nu ca pe a noastră, ci ca pe una străină și împrumutată, ar trebui ca să fie ridicată în slavă și admirație strălucitoare, spre exacta întrebuițare a noastră.

Căci ce este acest bun fruct ce se arată prin bunăvoința Sfântului Duh? Acesta ce este sufletul din corpul omenesc și lumina din soare, și ce este și sarea în mâncare; căci precum corpul fără de suflet mort este, precum soarele fără de lumină nu luminează și precum mâncarea nu e plăcută fără de sare, tot așa e și cetirea sau scrierea fără gramatică conducătoare⁸.

Căci dacă vrea cineva să știe firea literelor și silabelor, dacă cu glasul vrea să accentueze cuvintele drept și să însemne vorbele cu accente, acela trebuie să se adreseze la prima parte a gramaticii, adică la ortografie.

Dacă vrea să desfacă vorbele în părțile lor cu exactitate, trebuie să cerceteze cu de amănuntul a doua parte, adică etimologia.

Dacă vrea să compună vorbe compuse, spre aceasta trebuie să-și însușască bine regulile sintaxei.

Dacă cineva dorește să facă versuri, și aceasta și-o însușește prin prosodia făcătoare de versuri.

Drept vorbind, lucrurile de minte folositoare la care ea a dat naștere fie în limba grecească, fie în cea latinească, sau în orice altă limbă, aceleași le dă și în slavonească, căci ne învață să cunoaștem în propoziții deosebiri între părțile de cuvânt ale gramaticii, și declinarea numelor și conjugarea verbelor, după temele lor și după terminațiuni, și să judecăm la eteroclitie sau anormalie lipsa sau prisosul sau schimbarea. Cu un cuvânt, ea deprinde pe cei ce se silesc cu râvnă,

---

⁸ Ca un precursor al filologilor de astăzi, Sfântul Antim arată că temeinicia învățării unei limbi străine constă în buna stăpânire a gramaticii, nu numai în îmbogățirea lexicului.

să o învețe și să vorbească și să scrie bine. De toate acestea noi eram foarte lipsiți, căci ne lipsea gramatica conducătoare.

De aceea, dacă cuiva i se pare, cu atât mai mult nouă trebuie să ni se pară a fi folositoare, deoarece în bisericile dumnezești noi ne-am obicinuit a ceti slavonește; dar necunoscând această limbă, care ne este străină, nu a noastră, puteam de multe ori să cădem în greșeli. Știind voi aceasta, iar noi, cititorii, având nădejde în Dumnezeu, nădejdea noastră a căpătat un bun sfârșit în binecuvântata domnie a voastră, căci vedem înrădăcinarea acestei semințe bune în țara noastră și ajutorul dumnezeesc adăogându-se la silința voastră neobosită, când cu îndurare (milostivire) și cu iubire de Hristos, afară de alte binefaceri, ai întemeiat și școală pentru învățarea (îndreptarea) limbei slavonești pentru copiii de vârstă fragedă.

Dar, să lăsăm la o parte vorba prea multă despre gramatică; valoarea ei proprie, cât de mare este și cât de prețuită, o va arăta lucrarea. Să cădem în genunchi cu rugăciune, rugându-ne cu sârguință lui Dumnezeu, ca să binevoiască a face ca ea să fie de folos în întrebuințarea ei și spre mărirea lui Dumnezeu și spre cinstea Preafericitei Fecioare, Născătoarei de Dumnezeu și a tuturor Sfinților, și spre folosul sufletesc și trupesc al drept credincioșilor.

Iar pentru luminată măria-voastră, ca unul ce v-ați îngrijit de aceasta, spre primirea pentru aceasta de la Dumnezeu a unei vieți îndelungate pământești, a sănătății trupești, fericirii și norocului în toate, iar în ceruri a îndulcirii cu toate fericirile (bunătățile). Și astfel cădem la picioarele luminatei măriei-voastre, cu această cârtică, numită gramatică, după porunca voastră acum din tipar scoasă, și vă rugăm să fiți milostiv cu noi cei ce ne-am trudit.

Al luminatei măriei-voastre, prea mic de Dumnezeu rugător, smeritul între ieromonahi, Antim tipograful.

Postfața *Evangheliei*⁹

Slavă, cinste și închinăciune Celui în Troiță, unuia Dumnezeu, Carii ne-au ajutat după început de am ajuns și sfârșitul!

Iară cei ce vă veți întâmpla a citi, bucurați-vă în Domnul și vă rugați pentru mine, și ce greșeală veți afla, îndreptați cu duhul blândetelor, nepuindu-ne în ponos, că precum iaste cu neputință omului a nu păcătui, într-acestaș chip și tipografului a rămânea fără de greșeală.

Tipăritu-s-au în anul dela spăseniia lumii 1697, de smeritul întru eromonahi Anthim Ivireanul.

Dedicația din cartea lui Sevastos Chimenitul, *Eortologhion*¹⁰

Prea evlaviosului, prea strălucitului, prea luminatului și de Dumnezeu încoronatului domn și stăpânitor a toată Ungrovlahia, domnului domn Ioan Constantin Basarab voevod, mântuire, viață îndelungată și bună sortire¹¹ de la Dumnezeu și cea mai înaltă fericire¹².

Începutul, mijlocul și sfârșitul, Stăpânul și Domnul tuturor ființelor și simțitoare și înțelegătoare este Făcătorul tuturor, Dumnezeu. Stăpânul însă și sfârșitul tuturor celor de sub lună este omul. Iar sfârșitul omului, pentru care s-a creat de Dumnezeu, este câștigarea și fericirea lui Dumnezeu însăși¹³; fiindcă pentru om s-a făcut

⁹ *Evanghelia* a fost tipărită la Snagov, în anul 1697. Reproducem textul dedicației din: I. BIANU, N. HODOȘ (eds), *Bibliografia românească veche. 1508-1830*, vol. I, pp. 343-344.

¹⁰ Cartea a fost tipărită în limba greacă la Snagov, în anul 1701.

¹¹ În sensul de „bună menire, bună rostuire de la Dumnezeu”.

¹² În toate scrierile Sfântului Antim, am întâlnit acest substantiv precedat de adjective surprinzătoare: „buna fericire” (în *Dedicația de pe Psaltirea românească*), „toată fericirea” (în *Cazania la Vovedenie Bogorodițe*), „multă fericire” (în primul *Cuvânt de învățătură la Sfinții împărați și întocma cu Apostolii Costandin și Elena*), iar acum „cea mai înaltă fericire”, amănunt care ne relevă faptul că această stare cu totul extraordinară (dincolo de ceea ce este obișnuit) are nenumărate grade de intensitate.

¹³ Iată, vârful tuturor trăirilor armonioase îl reprezintă „fericirea lui Dumnezeu însăși”!

toată lumea aceasta, iar omul, se zice că s-a făcut de cătră Dumnezeu ca să dobândească pe Dumnezeu.

Dobândesc pe Dumnezeu oamenii aceia, carii cred drept în El și păzesc cu scumpătate¹⁴ sfintele Lui porunci. Dar, sfințiile Lui porunci se cuprind în aceste două și singure: din iubirea cătră Dumnezeu și cătră aproapele. Atunci se realizează și se cunoaște iubirea cătră Dumnezeu, când păzim, cum am zis, cu scumpătate sfintele Lui porunci, după cum o spune și Domnul în Evanghelii: căci zice că, „dacă Mă iubiți, păziți poruncile Mele”. Iubirea cătră aproapele atunci să realizează și se săvârșește, când ne iubim cu fapta și din tot sufletul între noi ca și pe noi înșine, după porunca lui Dumnezeu. „Să iubești, zice, pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și cu toată puterea ta și cu toată inima ta; și pe aproapele tău ca pe tine însuși”. Și iarăși: „Acestea poruncesc vouă ca să vă iubiți între voi”. Căci atunci realizăm o astfel de iubire, când ne îndemnăm și ne ajutăm între noi la cele bune și de folos, și la cele trupești, dar mai ales la cele sufletești și mântuitoare, fiecare după putința lui și după capacitatea lui.

Deci, eu, fiindcă nu am și altă putere spre ajutorul aproapelui decât ocupațiunea tipografiei, n-am lipsit și nu voi lipsi vreodată ca să folosesc, după putința mea, pe frații în Hristos ai mei, tipărind deosebite cărți de suflet folositoare și mântuitoare¹⁵.

De aceea, fiindcă am găsit și această carte, care este lucrarea preaițeleptului și preainvățatului profesor domnul Sevastos Trapezundiul Chimenitul, pe care cetind-o și cunoscând după judecata mea că este prea mult de trebuință și folositoare oricărui ortodox și mai ales, celor bisericești și sfințiți, apoi și iubitorilor de învățatură și studioși și îndeobște fiecărui învățat, mai cu seamă pentru că este compusă în limbă comună și ușoară de priceput, am voit s-o tipăresc și pe aceasta spre folosul, cum am zis, a celor ce vor ceti-o.

---

¹⁴ Credincioșii păzesc poruncile Domnului cu atenție, considerându-le totodată o bogăție de mare preț, din care curge adevărata viață în Hristos.

¹⁵ Referindu-se la cele două mari porunci ale iubirii, Sfântul Antim mărturisește că le împlinește prin tipărirea cărților bisericești: Îl propovăduiește pe Dumnezeu prin arta tipografiei, iar semenilor le este aproape și folositor.

Dar, fiindcă este obiceiul la acei ce pun cărți în tipar, să le închine la vreo persoană mai însemnată, sau bisericească, sau politică spre recomandare și apărarea cărții, pentru aceea și eu, cel mai mic rugător și serv al vostru, așerosesc și închin cartea aceasta de față la înălțimea cea de Dumnezeu mărită și la măreția cea de Dumnezeu păzită și cinstită a preastrălucirii voastre pentru nenumăratele voastre binefaceri și daruri către mine cel mai mic, spre asemenea apărare și recomandare a cărții. Pe care cerere și recunoaștere priimind-o voi redați-mi bunăvoința și ajutorul prevăzător, încurajându-ne la lucruri bune și de folos.

Iar pronia și îngrijirea cea atotfăcătoare și prevăzătoare a lui Dumnezeu fie-vă mântuitoare și adumbritoare strălucirii voastre cei de Dumnezeu încununată mai presus de toată băntuirea potrivnică, întărind-o la prea înaltul ei tron cu îndelungată viață, binefacere și cea mai înaltă fericire, până la cea mai adâncă și deplină bătrânețe, spre conservarea și dezvoltarea plinirii cei încredințate vouă de Dumnezeu cu numele de Hristos și spre bunul renume, glorie și laudă a tot neamul ortodocșilor.

Iar după strămutarea din aceste vremelnice, fie să vă învrednicească pe voi pe toți și de împărăția cerurilor, în veacul veacurilor nesfârșiți și neîntrerupți. Amin.

În anul mântuirii 1701, luna iunie.

Al strălucirii voastre cei de Dumnezeu păzite umilit rugător și serv, Antim ieromonahul, tipograf din Iviria.

Dedicația de pe *Ceaslovul greco-arab*¹⁶

Prea piosului, prea strălucitului, prea înălțatului și prea lumina-
tului domn și stăpânitor a toată Ungro-Vlahia, domnului domn, Ioan
Constantin Voevod, prea iubitului în Sfântul Duh și prea doritului
smereniei noastre, binecuvântare apostolică și salutare în Hristos!

David cel pururea amintit și mare între proroci și împărați, cer-
cetând toată buna ordine a ființelor și creațiunea a Celui mai mare și
mai înțelept, a lui Dumnezeu, după cum spune și el însuși că „toată
ziua am cugetat la lucrările mâinilor Tale”, a strigat zicând: „Cât s-au
mărit lucrurile Tale, Doamne, toate întru înțelepciune le-ai făcut!”.
Iar marele și dumnezeescul Apostol Pavel, cel rădicat până la al trei-
lea cer și ascultând acele dumnezezești și nespuse cuvinte, ce nu-s cu
putință omului a le vorbi, cercetând și acesta cu multă scumpătate,
economia și îngrijirea săvârșită de Dumnezeu în afacerile omenești,
și acesta spăimântându-se de toate, a strigat zicând: „O, adâncul
bogăției și al înțelepciunii și cunoștinței lui Dumnezeu, cât de necu-
prinse sunt judecățile Lui și nepătrunse căile Lui!”. Și, în adevăr, se
minunase aceștia cu cât sunt și mai înalți în cele dumnezezești și în
cunoștința și înțelepciunea celor ce sunt. Pentru că cum este posi-
bil ca înțelepciunea și știința omenească creată și plăzduită, dar
încă și îngerească de ar avea-o cineva și supra-naturală, să ajungă și
să priceapă înțelepciunea și știința cea mai presus de margini a lui
Dumnezeu, după care ordine a creat și guvernează făpturile Lui?!

Eu, care nu am nici o asemănare cu astfel de dumnezezești eroi, pro-
roci și apostoli, lăsând la o parte acele înalte și neînțelese judecăți ale
lui Dumnezeu, mă minunez și mă uimesc de măreția marei priceperi a
de Dumnezeu păzitelui, a domniei tale, și de prea înțeleapta economie
și îngrijire, încât mintea omului nu ajunge să priceapă și să înțeleagă
guvernarea cea prea înțeleaptă și prea experimentată a voastră.

---

¹⁶ *Ceaslovul greco-arab* a fost tipărit la București, în anul 1702 de Sf. Antim Ivireanul.
Reproducem dedicația din I. BIANU, N. HODOȘ (eds), *Bibliografia românească veche.*
1508-1830, vol. I, p. 539.

Au fost și alții în eroicile și în timpurile vechi vrednici de amintire și eroici bărbați, domni și împărați, dar nu găsim la aceia egală guvernare și deopotrivă comparație cu a tot minunata voastră domnie și îngrijire.

Dedicația din *Noul Testament*¹⁷

Prealuminatului, înălțatului și bunului credincios domn oblăduitoriu a toată Țara Rumânească, Io Constantin Basarabă voevod, plecate închinăciuni.

Întoarce-se pururea magnitul cătră polus; zboară spre înălțime focul; pleacă-se în sânul pământului piatra; aleargă apele în brațele mării; și în scurte cuvinte, toate lucrurile cătră chendrul lor să pleacă. Deci, dară de iaste așa, nu iaste nicidecum minune, de vreme ce acestui dumnezeesc Testament toate ce sunt în sânul credinciosului, iubitoriului de Hristos și creștinescului tău suflet, ca la un chendru firesc aleargă. Pentru ce? Că precum céle sfinte să cuvin sfinților și céle sfințite sfințiților, așa și céle creștinești, creștinilor să cuvin.

Multe, adevărate, creștinești și de Dumnezeu plăcute și de suflete folositoare cărți, dentru ale mării-tale cheltuiale, spre folosul cel de obște, s-au dat; iară decât toate mai folositoare de suflete și mântuitoare iaste aciasta a Noului Testament. Pentru că de vréme, după cum zice fericitul Pavel, alt nu iaste *Evangheliia*, fără numai putérea lui Dumnezeu spre mântuire la tot cela ce créde, arătat iaste cum că decât toate cărțile bisericești, aciasta iaste mai folositoare de suflete și mântuitoare.

De vréme ce *Evangheliia* iaste sabiia carea biruiaște toate armele potrivnicului, cu aceasta călcăm toate rélele, răbdăm cu îndrăzneală céle împrotivă, gonirile, ticăloșiile, năcazurile și moartea, asămânându-se celui ce bine s-au vestit și mult pătimașului mântuitoriu: pren mijlocul *Evangheliei* biruim pre iudei, rușinăm nebună înțelepciunea

---

¹⁷ Tipărit la București, în anul 1703.

neînțelepților înțelepți ai lumii aceștia; cu *Evangheliia* Pavel au smerit mândrii Romei și într-însa o au întemeiat; Ioann cu lumina *Evangheliei* au luminat întunecata Elada; Petru au întors toată Iudea și toți apostolii au sădit viaa cea de taină, biserică; supus-au răsăritul, biruit-au pe tirani, n-au băgat în seamă sudălmile, n-au socotit muncile, izgonirile și moartea, ci mergea bucurându-se despre fața adunării.

Evanghelia arată pre Cel ce pentru noi S-au întrupat, pătimind și cu necinste murind, cea desăvârșită a Lui dumnezeire, și desăvârșit omenire; adeverează pre cea de margine a Lui începătoare stăpânire a vieții și a morții. Prin *Evanghelie* ne-am împăcat cu Dumnezeu, și den fiii mâniei ne-am învrednicit a-I fi fii prin botez. Prin *Evanghelie* eu pre voi am născut. Deci, câtă plată socotești, prealuminate doamne, să iai de la bogatul dăătoriu și platnicul Dumnezeu pentru tipăritul dumnezeității aceștia și de suflete folositoareii cărți al *Noului Testament*?

Mare slavă au luat adevărat și cinste nemuritoare Ptolemeu, împăratul Eghiptului, pentru tălmăcirea *Bibliei* în limba elinească. Iară măriia-ta mai mare cinste și plată vei lua în aciastă lume și în cea viitoare, pentru căci *Noul* acesta *Testament* al Mântuitoriului, fiind întru limba cea părintească tălmăcit, cu ale mării-tale cheltuiiale spre cea de obște folosință l-ai mai tipărit și l-ai dat. Deci, pentru aciasta fără îndoială adeverez cum că aicea vei să séceri roada acestui bine și a creștineștilor tale lucrări: întărire lină, viață îndelungată și mulți ani la preainălțat scaunul mării tale, asupra vrăjmașilor tăi biruință, dumnezeiască scutire și ajutoriu la toată prealuminate casa mării-tale; iară în cea viitoare nespusele acele bunătăți carele mai nainte de întemeierea lumii s-au gătit creștinilor și credincioșilor domni.

Priméște-o dară cu ochiul blând și așa să te avem cu sănătate și cu zile îndelungate, în ani mulți, spre slava și lauda pravoslavnicilor creștini, și spre sporiul folositoarelor de suflete ca acéste fapte.

Al mării-tale mic și plecat rugătoriu, smeritul întru ieromonahi, Anthim Ivireanul.

Prefață la *Viețile paralele de Plutarh*¹⁸

Preaiubitorilor de învățătură cititori, Antim ieromonahul din Iviria și tipograful tipografiei domnești din București, sănătate de la Dumnezeu și îndeplinirea dorințelor.

Zelul înnăscut al iubirii de învățătură mă îndatorește, iubitorilor de învățătură cititori¹⁹, să fiu totdeauna cu îngrijire și nelenevos la aflarea vreunei osteneli serioase pentru răspândirea cunoștinței cei iubitoare de învățătură a voastră.

De aceea înștiințându-mă că dintre preastrălucii, învățații și păziții de Dumnezeu fii ai prealuminatului și iubitoriului de Hristos Domnului nostru, domnul domn Ioan Constantin Basarab Brâncoveanu, preainvățatul, cuvântărețul și adânc cugetătorul domnul Constantin a tradus *Paralele grecești și romane* ale lui Plutarh în limba obicinuită grecească, deloc n-am întârziat să întrebuițez mii de chipuri ca să înduplec pe strălucirea sa să dea în tipar. Ceea ce abia reușind prin mijlocul deselor și neîncetatei rugăminți, disprețuind strălucirea sa, ca modest, înțelept și cuminte, svonorile deșarte și laudele ușoare, ca proprii celor ce voesc să se arate înțelepți și nu celor în adevăr înțelepți. Iată dar, că se produc înțelepciunii voastre preageniale și cugetări preaințelepte!

Dar, ca să admirați din ce în ce mai mult exactitatea preastrălucitului traducător, încă și prea marea învățătură, luați vă rog textul grecesc al lui Plutarh, când veți vedea că nicidecum n-a neglijat unde era cu lipsă Plutarh să îndeplinească cu mare osârdie, deslușind strălucirea sa pe larg acea istorie, unde scriitorul cu repejune o atinge.

Mărturisesc, în adevăr, că îndată ce am citit-o, am fericit pe prealuminatul nostru domn, că între alte haruri dăruite de Dumnezeu, i-a hărăzit Dumnezeu preainălțimii-sale și fii, carii pentru prea marea lor virtute prematură sunt râvniți în lume și invidiați. Aceasta o asigură

¹⁸ Tipărită în limba greacă, la București, în anul 1704.

¹⁹ Sfântul Antim își mărturisește cu dreaptă socoteală „zelul înnăscut al iubirii de învățătură”, fapt care evidențiază o dată în plus prețuirea aleasă pe care a avut-o față de carte.

acei cu carii împreună petrec, îi văd și convorbesc, localnici și streini. Se fericește pre sine preaițeleptul dascăl al *Sfintei Evanghelii* a mării biserici, domnul domn preotul Gheorghe Maiota, nu atât pentru că a fost învățător la astfel de nobili și măriți fii ai domnitorului, atât de laudat în lume, ci pentru că a hărăzit Dumnezeu sfințeniei-sale învățate astfel de ucenici prea geniali, carii ca să fie icoane însuflețite a preagenialului prototip, fără osteneală și cu o mică judecată logică atrag admirabil spre ei floarea învățaturii, după cum chihlimbarul cu o ușoară frecare îndată-și dezvelește puterea naturală atractivă.

Priimiți dar cu toată plăcerea strălucita scriere ce vi se produce, ca dovadă de cele mărturisite de mine, și ca o mică garanție a iubirii nefalșe, neviclene și sincere. Fiți sănătoși!

Notiță finală pe *Antologhion*²⁰

Slavă, cinste și închinăciune Celui în Troiță, unuia Dumnezeu, Care ne-au ajutat după început, de am ajuns și sfârșitul.

Iară cei ce vă veți întâmpla a citi, bucurați-vă în Domnul și vă rugați pentru mine, și ce greșeală veți afla, îndreptați cu duhul blândetelor, nepuindu-ne în ponos, că precum iaste cu neputință omului a nu păcătui, într-acestași chip, și tipografului a rămâne fără de greșeală.

Tipăritu-s-au în anul de spăsenie lumii 1705, prin osteneala iubitorului de Dumnezeu, Kyr Anthim Ivireanul, episcopul Râmnicului.

---

²⁰ Tipărit la Râmnic, în anul 1705. Reproducem textul din I. BIANU, N. HODOȘ (eds), *Bibliografia românească veche. 1508-1830*, vol. I, p. 462.

Prefața *Evhologhionului românesc*²¹

Preacinstului și iubitorului de Dumnezeu, al meu stăpân și de bine făcătorului părinte, Kyriu Kyr Anthim Ivireanul Episcopul Râmnicului, cea până la pământ închinare.

Precum oarecând, din purtarea grijii Dumnezăești, preafrumosul Iosif, prin vinderea fraților lui ismailiteanilor, înstreinat au fost de părinți și de țara lui în pământul Eghyptului (iubitoriile de Dumnezeu părinte), ca acolo să fie păzit spre hrana vremii celor șapte ani ai foametei, întru folosirea a multe noroade, iar, mai vârtos, pentru norodul cel credincios, adică pentru tatăl lui Israil, așa acea purtare de grijă Dumnezeiască, și pre iubirea ta de Dumnezeu, *ca pre un mărgăritariu scump legat cu aur, întru vindere oarecând fiind prețuit, și din țara ta scos*²² și în partea locurilor noastre adus și nemerit, ai strălucit ca o rază luminoasă. Și, precum acela, atunci, acolo s-au arătat eghypteanilor pricină mântuirii lor din cea firească a trupului flămânzire, strângându-le lor rodul celor șapte ani bogați, spre chivernisirea și traiul celor șapte ani flămânzi, asemenea și iubirea ta de Dumnezeu, în vremile de acum, aici, în țara noastră, te-ai ivit și te-ai arătat pricină lesnirii mântuirii noastre. Nu strângând noao, ca Iosif, roade de semințe putrezitoare și trecătoare, pentru hrana trupească, ce roade de semințe nesticăcioase și pururi înflorite, spre creșterea și hrana cea sufletească.

Cum dară și în ce chip?

Vedem în Dumnezeiasca Scriptură, la Cartea Facerii (Cap. 41, stih 37), zicând: Și fu plăcut cuvântul (lui Iosif) înaintea lui Farao

---

²¹ Cel mai bine pregătit dintre ucenicii-tipografi ai Sfântului Antim, Mihail Iștvanovici, exprima, în prefața *Molitvenicului* tipărit la Râmnic în 1706 (ff. 2-4), nu doar recunoștința și dragostea lui față de înțeleptul ierarh, ci și calitățile reale ale Sf. Antim Ivireanul, oferindu-ne câteva detalii importante din viața lui. Textul acestei prefețe este publicat acum pentru prima dată integral în limba română.

²² Deci unii dintre concetățenii lui Andrei – Sfântul Antim – l-au răpit din sânul familiei și l-au vândut negustorilor de sclavi care l-au dus și revândut apoi în Imperiul Otoman. Vezi Gabriel ȘTREMPEL, *Antim Ivireanul*, Ed. Academiei Române, București, 1997, p. 161 și Gianina PICIORUȘ, *Antim Ivireanul, avangarda literară a paradisiului*, Ed. Teologie pentru azi, București, 2010, pp. 17-18.

și înaintea tuturor slugilor lui. Și zise lor: au doară vom afla om ca acesta, carele are Duhul lui Dumnezeu într-însul? O, minune și Dumnezeiască purtare de grijă și descoperire! Cum, de multe ori, cu cei robiți și legați s-au arătat slobozirea și descoperirea mântuirii a mulți. Acolo dară, la Eghipet, aflându-să legatul Iosif și dezlegând visul lui Farao, au luat cinstea și dregătoria purtării de grijă a roadelor pământului, ca să le strângă și să le adune în jitnițele lui. Auzind și acel cuvânt de bucurie (au și mai vârtos, i-am putea zice de Prorocie), unde vom afla om ca acesta, carele are Duhul lui Dumnezeu într-însul?

Aici, în țara noastră, nu ca acel eghyptenesc Farao, ci cel blând aseamene lui David, Prealuminatul, zic, și înălțatul nostru stăpân și Domn Ioann Constandin B.B. Voevod, aflându-te²³ și văzându-te pre iubirea ta de Dumnezeu și cercetându-ți ascuțita minte, te-au aflat vreadnic și iscusit nu într-o dezlegări de visuri (cum Farao, atunci, pre Iosif), ci într-o vederoasă și aducătoare de mână lucruri, carele, văzându-le și cu mintea pricepându-le, minunatul acesta Domn au zis (și poate zice): au doară vom afla om ca acesta i proci.

Că a ce fealiu de meșterșug și lucrare iscusită nu te-ai arătat de desăvârșit? De voiu zice în toate, nu voiu minți, că adevărul voiu grăi, după cuvântul Dumnezeescului Pavel. Iar să las ceale nu de toți văzute și pricepute, ci numai să zic de ceale în tot locul (au și în toată lumea) cunoscute ale tale osteneale și iscusite cărți și roade sufletești ce ne-ai strâns ale Scripturii Sfinte, câte cu a mării sale chieltuială, câte cu a iubirei tale de Dumnezeu. Și, precum acel înțelept Iosif au umplut eghypteneștile jitnițe de hrana vieții trupești, așa și iubirea ta de Dumnezeu ai umplut sfintele și Dumnezeștile Besearci ale țării noastre de hrana vieții sufletești. Și ce zic numai ale țării noastre? De nu și pre aiurea, când și pre cei pravoslavnici arapi, cu a acestuiași

---

²³ Deci întâlnirea dintre ieromonahul Antim Ivireanul și Constantin Vodă Brâncoveanu a avut loc în Țara Românească, nu la Constantinopol, cum se afirmă de către mulți istorici. Lucrul acesta a fost evidențiat prima oară de Doru BĂDĂRĂ, în: *Tiparul românesc la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea*, Ed. Istros, Brăila, 1998, p. 113. Vezi și G. PICIORUȘ, *Antim Ivireanul, avangarda literară a paradisiului*, pp. 25-27.

luminat Domn chieltuială, i-ai făcut părtași bucuriei acestui slăvit meștersug al tipografiei, tipărindu-le și în limba lor cărți, cărui bucurii nice odinioară nu s-au fost învrednicit neamul lor a vedea despre pravoslavie. Lasă ceale multe carele nu iaste vreadnică ticăloasa mea limbă să le laude cum să cuvine, ce și acum, după învrednicirea și alegerea lui Dumnezeu și a clirosului țării noastre, la stepena Arhieriei aceștia a Episcopiei Râmnicului suindu-te, n-ai încetat a nu lua aminte, cu neadormitul ochiu al minței tale, spre cercetarea și luminarea sfințelor Beseareci și a pravoslavnicului norod ce-ți iaste încredințat, ci din Dumnezeiasca râvnă ai fost pornit, ca și această folositoare de suflete carte ce să numeaște Molitvenic, la lumină, în limba noastră rumânească, să o scoți, pentru folosul de obște. Socoțind iubirea ta de Dumnezeu cum că alalte toate ce s-au scos rumânește până acum, spre trebuința Preoților și norodului, au fost de folos foarte, iar încăși și aceasta mai tare ai socotit a fi, că ce nu ca alte cărți biserecești iaste a sluji în vremi rânduite, ci putem zice în tot ceasul, căriia lauda și vrednicia îi iaste mare, având într-însa cuprindere de lucruri minunate, carele cei înțelepți pravoslavnici socotindu-le vor vedea și vor priceape, iar eu, pentru cei mai proști, în scurtă cu trei lucruri, îi voi încheia lauda. Întâi, cum că să află într-însa rânduiuale și slujbe cu rugăciuni întocmite de multe trebi, iar, mai vârtos, ceale șapte taini sfinte ale pravoslavnicii Besearicii noastre, cu carele cei credincioși ne sfințim și ne facem desăvârșit, având faptele credinței, și precum eghypteanii s-au mântuit din periciunea foamei trupești, cu roadele celor șapte ani buni și rodnici, așa și noi, cu dânsule trăind creștinește și cum să cade, ne mântuim din periciune și foamea cea sufletească a acelor șapte ani răi și nerodnici, adică din ceale șapte păcate de moarte carele sânt pierzătoare de suflet. A doao, că iaste toată întărită cu Sfânta Scriptură și înfrumusețată cu Psalmi din Psaltirea Dumnezăescului David și din cărțile Evangheliilor și ale Apostolilor.

A treia cuprinde într-însa toată slujba vieții omului pravoslavnic, carele pohtește și va a trăi creștinește, din ceasul nașterii până în ceasul morții și până la îngropăciune, încă și după îngropăciune.

Carea, cum zic aceasta, socotindu-o cu toată chieltuiala iubirii tale de Dumnezeu, încă și cu îndreptarea cuvintelor de pe grece în limba noastră ai nevoit și ai făcut multă osteneală de o ai așăzat și încă câte nu s-au aflat mai denainte scoase rumâneaste de iznoavă le-ai tălmăcit și, așa precum să veade, întocmită cum și mai sus am zis, toată chieltuiala puind, poruncit-ai mie, nevreadnicului tău uce-
nic, de o am tipărit.

Pentru aceaia dară, ca ale tale dintru ale tale, iubirei tale de Dumnezeu o aduc și o închin, ca celuia ce cu cuviință și cu direp-
tate iaste, pentru că și sădirea roadei a acestuiași meștersug, dinceput până la sfârșit, îm iaste de la iubirea ta de Dumnezeu, că alt nefind vreadnic a aduce să facă căzuta mulțămită, mă rog să cauți, cu ochiu blând, spre osteneala ce am făcut la typărirea ei, primindu-o, ca și Hristos cei doi bani ai văduvei, Carele să păzească pre sfinția ta și să te ferească, ca lumina ochiului, supt acoperemântul milei Sale cei puternice, întru ani mulți și buni, veasel și sănătos.

Al iubirii tale de Dumnezeu, totdeauna mic și plecat rob, gata întru slujbă, Mihai Iștvanovici Ipodiatonul tipografal”.

Dedicație pe *Evanghelia georgiană*²⁴

Aciastă sfântă carte a dumnezeestii *Evanghelii*, care cu închină-
ciune să aduce înălțimii tale, prea luminate doamne, iaste roada cea noao care pământul Iverilor adăpându-să din râul împărăteștilor tale daruri, întru acest an au odrăslit, luând și acest pământ norocire să se îmbogoțească cu tiparele limbii sale, precum cu tiparele arăpești s-au îmbogățit Araviia, cu cele ellinești Elada și cu cele rumânești Ungro-
lahiia, mulțemita o aduce la măriia ta, ca și celelalte eparhii: de vrême ce credincioasa și creștineasca-ți mare însuflețire au stătat a fi râul

---

²⁴ Cartea a fost tipărită la Tiflis, de ucenicul Sf. Antim Ivireanul, Mihail Iștvanovici, în anul 1709. Dedicatia manuscrisă a Sf. Ierarh Antim Ivireanul se regăsește pe exemplarele acestei *Evanghelii*.

cel cu curgerile de aur, dintru carele au curs aceste patru izvoară, ale rumânilor, ale ellinilor, ale aravilor, ale iverilor tipare, asemené râului acelora au odrăslit pământul roduri stricăcioase și trecătoare. Iară adăpările tiparelor carele cunosc începătura din vitejeasca-ți voință, dau pretutindenea stătătoare și vecinică rodire. Și pentru aciasta va rămâne măriei tale și slava, și pomenirea nemuritoare, de vreme ce iaste izvorul și pricina acestui bine.

Mai 21, leat 7218.

Al măriei tale întru Hristos rugătoriu, smeritul Mitropolit al Ungrovlahiei, Anthim.

Dedicație pe *Chipurile Vechiului și Noului Testament*²⁵

Prealuminatului și Preainălțatului Domn Constandin Brâncoveanu Basarab Voevod!

Multe și despărțite sunt faptele și sfârșiturile a cugetului celui mulțemitor, prin mijlocul a căroră să adeverează fără de presupus cum că rămân întru neuitarea celor ce li s-au făcut binele. Toate face-rile de bine ce au câștigat, iară mai vârtos și mai ales acéste doao: întâi mulțemita cea adevărată caré să face din inima cea călduroasă prin cuvânt și-a dooa, oarecare daruri mici spre semn de cunoștință a datoriei ce li s-ar cuveni.

Pentru aceasta dară, și smerenia noastră, cunoscând cum că pentru multele folosuri și faceri de bine ce ai arătat și arăți măriia-ta de-a pururea cătră noi, sunt datoriu nu numai să mă rog lui Dumnezeu pentru fericita sănătate și buna întărire întru luminat scaunul măriei-tale, ce și veri cu ce alt mijloc aș putea să mă arăt cătră măriia-ta mulțemitoriu și voitoriu de bine, atâta la céle sufletești, cât și la céle trupești.

---

²⁵ Lucrarea *Chipurile Vechiului și Noului Testament* a fost tipărită la Târgoviște, în anul 1709. Manuscrisul original se află la Kiev, în România existând doar o copie realizată de dascălul Popa Flor la mijlocul secolului al XVIII-lea.

Drept acéia, am vrut cu iubire de osteneală de am adunat și am însemnat întru această cărticea chipurile și obrazyele tuturor strămoșilor noștri, anume carele din carele să trage, precum să povestesc în sfânta și dumnezeiasca Scriptură în cea véche și în cea noao, și ca un dar mic și mare să o aduc creștineștii stăpâniri a înălțimei-tale, mic zic pentru statul ei, de vréme ce pre scurt și cu puține cuvinte închiiaa toată rodoslovie de la Adam până la Hristos; mare iară pentru gândul, căci întru această rodoslovie să cuprind obrazye de oameni mari și minunați, proroci, drepti și împărați, a căroră râvnitor fierbinte ești înălțimea-ta, și o oglindă curată prin mijlocul a căriia poate să vază fieștecarele toate bunătățile a celor fericiți bărbați.

Și socotesc lucrul acesta să nu fie fără de cuviință și fără de socoteală; una, pentru căci acéle ce înțelegem prin auz și prin cetaniia a multor zile cu vedéria chipurilor celor însemnate și cu cetaniia povestirei lor pre scurt mai mult ne încredințăm și mai pre lesne întru pomenire le putem păzi. A dooa, ca celuia ce ești stăpânitoriu întru așezământ preaslăvit și întru oblăduire prealuminat și de atâta mulțime de credincioși purtător de grijă și chivernisitor să cuvine drept acéia a fi adus înălțimei-tale de la noi un dar ca acesta; că céle luminate și preaslăvite să cuvin iară celor luminați și preaslăviți. Pentru că măriia-ta între prealuminatul neam al Băsărăbeștilor, dintru carii s-au arătat domni vrédnici și creștini, însuși ai odrăslit ca o odraslă cu străluciri de aur și ai înflorit ca o floare cu bun miros, păzită cu mila lui Dumnezeu, neveștejită până acum și să va păzi și de acum înainte *kata diadohin* pentru multele și nenumăratele faceri de bine, carele au câștigat cei de departe și cei de aproape de la creștineasca și asămănătoarea lui Hristos voință a măriei-tale, pentru care lucru de vom zice și te vom numi coroana tuturor domnilor, nu vom greși adevărului, de vréme ce ca un maslin roditoriu ce ești sădit în casa Domnului, întinzi spre toți ramurile céle neveștejite ale milosteniei și făcliia creștinescului tău suflet spre faptele céle bune și dumnezești pururea aprinsă cu focul credinții și a dragostei cei fierbinte și pusă în sféșnic pentru ca să lumineze tuturor celor ce sunt întru întunérecul scârbelor.

Și precum într-o grădină împărătească cu multe podoabe să află multe și de multe feliuri de flori, carele veselesc cu mirosul toate simțirile celor ce s-apropie, așa și chipul cel de Dumnezeu împodobit a înălțimei-tale iaste plin și împodobit cu multe daruri și bunătăți și pociu zice cum că, ca alt Pariv indianesc, carele cu putéria lui cea trăgătoare trage la sine toate materiile, sau ca alt izvor din Scotusa ce închiagă toate vasăle céle stricate, așa și blândétele măriei tale trage pre toți cătră sine și-i închiagă cu mângăiare și tãmaduiaște a fieștecã-ruia scârba inimii și supărarea lipsii cu îndurarea.

Și cu adevărat ești tot cu totul un chip însuflețit asemene fără de nici o despărțire cu acei minunați și vestiți ce mai sus s-au zis, atrăgând și adunând de pre la toți bunătățile céle mai de treabă și mai mari: însă, de la unul cucernicia, de la altul credința cea fierbinte și râvna cea dumnezeiască, de la altul iubirea de streini, de la altul blândétele, de la altul îndelungă răbdare și nerăutatea, de la altul milostivirea și iubirea de săraci și de la alții alte bunătăți, carele sunt cunoscute și adevărate că le ai măriia-ta, iar mai vârtos și mai ales de la dulcele mieu Iisus, smereniia cea de margine; că decât te-au mărit Dumnezeu și te-au înălțat în cinste și în stăpânire, cu atâta mai vârtos te smerești cu duhul. Și pentru acéia cu multă cucerie te afli supt jugul cel bun și supt sarcina lui Hristos cea ușoară, primind cu multă răbdare și cu multe blândéte necazurile și supărările céle multe și de multe feliuri ce vin neîncetat, totdeauna, de toate părțile.

Și precum cel într-un nume cu măriia-ta slăvitul și de Dumnezeu încununatul, marele și întocma cu apostolii Constandin, întâiul împărat al creștinilor, n-au ținut cu putere omenească schiptrul împărăției, ci numai cu singura nebiruita putéria Împăratului ceresc, într-acestaș chip și măriia-ta, ca un iubitoriu de Dumnezeu nu nădăjduești a chivernisi trebile domniei cu ajutoriul și cu înțelepciune omenească, ci chemi pururea și ajutoriul cel de sus, Cãruia mă rog necontenind, ca să ajute măriei-tale, păzindu-te cu sănătate, cu veselie, cu viață îndelungată, mai presus decât toate célia ce aduc întristare, neclătit și nemișcat, întru înălțat scaunul măriei-tale, împreună cu toată luminată rudenii măriei-tale. Amin.

Dat în vestitul oraș al Târgoviștei, la anul de la zidirea lumii 7217 <1709>, meseță iulăie, 1.

A păzitei de Dumnezeu înălțimei-tale, întru Hristos rugător, smeritul mitropolit al Ungrovlahiei, Anthim.

Prefața cărții *Slujba Sfintei Ecaterina* și *proschinitariul Sfântului Munte Sinai*²⁶

Preasfințitului, Preainălțatului și de Dumnezeu datului Mitropolit al Preasfintei Mitropolii a Ungrovlahiei, preacinstit și exarh al plaiurilor, Domnul, Domnul Antim, închinăciunea cea de rob și până la pământ.

Trei sunt cauzele, Preasfinte, de Dumnezeu dat și Preasfințite Stăpân, care m-au îndemnat să dedic Cărticica de față Preasfinției voastre de Dumnezeu sprijinite și preasfinte. Prima [este] evlavia mea de rob și dragostea cea de fiu și întru Dumnezeu, pe care de la început am avut-o și o am până acum către aceasta [Preasfinția voastră] și o am până acum către aceasta [Preasfinția voastră] și o voi avea cât timp străbat agitația vieții celei cu trupul. A doua [cauză este că] și cel care dă la tipar o carte, caută să o dedice vreunei persoane vrednice, pentru a fi cinstită cartea prin excelența și demnitatea acelei persoane. Deci, fiind de față Preasfinția voastră, nu se cuvine să căutăm pe altul, [pentru că] aceasta [Preasfinția voastră] îi depășește aproape pe toți în darurile sufletești și trupești și strălucește în tagma cea arhierescă, ca soarele între stele, și cu virtuțile ei luminează, încălzește și dă viață aproape fiecărei părți de pe pământ și, cu valoarea ei, păstorește, în chip într-adevăr plăcut lui Dumnezeu și cu înțelepciune, turma încredințată acesteia de la Dumnezeu.

---

²⁶ Jeromonahul Nichifor Marthalis Glykis din Creta, devenit egumen al Mănăstirii Râmnicului, care a tipărit, sub supravegherea mitropolitului Antim, *Slujba Sfintei Ecaterina și proschinitariul Sfântului Munte Sinai* (septembrie 1710), i-a dedicat o prefață impresionantă Sf. Antim Ivireanul. Textul acestei prefețe este publicat acum pentru prima dată integral în limba română.

Este și o a treia cauză multă și marea asemănare și potrivire pe care leare Preasfinția voastră, cea slăvită de Dumnezeu, cu cele cuprinse în această cârticică, după cum cuvântul o va dovedi în mod foarte clar și adevărat. Deci, această cârticică cuprinde două [părți], prima slujba preaițelepte și Marii Mucenice Preaîmpărăteasca și fecioara Ecaterina. Și cine se îndoiește preaițelepte stăpâne că ai mintea aceea foarte ascuțită și foarte inventivă a luptătoarei [mucenice]? Cu care [minte] te lupti, cu foarte multă bărbăție, nu cu retori văzuți și în fața unui împărat stricacios, ci în fața unui împărat veșnic și Ceresc, toate complicatele uneltiri ale țesătorului de uneltiri sofist și stricătorului viclan. Însă și puritatea aceleia și curăția fără de pată și neîntinată o păzești în sufletul tău. Iar a doua [parte] cuprinde un scurt proschinitar al Sfântului Munte Sinai pe care a pășit Dumnezeu. Însă, și cu cele cuprinse în proschinitar pentru cei capabili să priceapă se găsește o foarte mare asemănare cu [preasfinția] voastră, după cum va fi arătat, și, mai ales, cu mare excelență. Pentru că Moise, trecându-i pe evrei Marea Roșie, i-a dus în pustiu și, după aceea, urcând sus, pe vârful Muntelui Sinai, pe care a pășit Dumnezeu și primind legea cea scrisă de Dumnezeu, le-a dat-o acestora. *Iar tu, o, stăpâne! în care locuiește toată virtutea, nu evrei, ci pe creștini, pe noul Israel, poporul ales al Domnului, neamul cel sfânt, preoția împărătească, clerul cel dorit al Domnului, îl traversezi nu Marea Roșie cea văzută, ci marea cea înțeleasă cu mintea, cu multe valuri și foarte agitată a vieții. Și îl conduci nu în pustiu și în pământul făgăduinței, adică la Ierusalimul cel de jos, ci în lăcașurile cele cerești, în împărăția cea veșnică și nesticăcioasă, în Sionul cel de Sus, cetatea cea nefăcută de mână și construită de Dumnezeu. Și nu urci singur pe vârful și pe înălțimea virtuților, cum a urcat singur Moise, ci urci împreună cu tine, fără pată și neîntinată, și turma cea ortodoxă încredințată ție. Acolo s-au săvârșit cele mai înfricoșătoare și extraordinare minuni ale Vechiului Testament, iar acum este slăvită, în fiecare zi, Sfânta Treime împreună cu Maica lui Dumnezeu și cu Sfinții, Cea cunoscută după Noul Testament. Și presfinția voastră pe cei învechiți în păcat, în chip foarte minunat, îi faci noi prin cuvânt și fapte întru Dumnezeu. Și încă pe lângă acestea,*

toate poruncile cele date de la Dumnezeu de acolo le păzești exact, după cum este cunoscut de toți, în chip mai strălucitor decât soarele, și pe Dumnezeu, Cel Care a vorbit acolo de departe cu Moise, Îl ai locuitor în preasfințitul tău suflet. Pentru că, după Apostol, trupurile bărbaților virtuoși se numesc temple adevărate ale Domnului. Deci, pentru toate aceste cauze, nu trebuia desigur să fie dedicată altei persoane, în afara unei astfel de persoane sfinte și preafrumoase și locaș al virtuții, răspândind străluciri. Deci, mă rog și rod să o primească cu bucurie, cu fața binevoitoare și veselă, ca fiind oferită de un rob și fiu spiritual foarte binevoitor al acesteia. Și dorința pe care o am și dragostea întru Dumnezeu să biruie și să învingă bariera și zidul cel din mijloc al foarte marii mele micimi. De aceea deci, primește, în chip binevoitor, Preasfințite și de Dumnezeu date domn și stăpân al meu, cârticica de față foarte folositoare pentru suflet, care, chiar dacă este mică la cantitate, însă la calitate este foarte mare și minunată, pentru că și cuprinde o slujbă a unei împărătese, fecioare, preaințelepte, extrem de iscusite în retorică și mari mucenice. În plus, cuprinde și cele mai extraordinare și înfricoșătoare [lucruri] foarte mari pe care le-a arătat Dumnezeu evreilor și descrierea locului sfânt în care s-au săvârșit și a sfântului lăcaș de rugăciune, unde și până acum este slăvit Cel Care le-a săvârșit pe acestea. Deci, să se rețină calitatea acestei alcătuiți față de cantitate, fiind văzută dispoziția evlavioasă și recunoștința evlavioasă către aceasta a celui care o oferă. Iar Sfântul Dumnezeu, Cel Care locuiește în înălțimi și privește la cele de jos, să o întărească pe preasfinția voastră cea dată de Dumnezeu și preainvățată, pe preasfințitul ei tron, sănătoasă și cu totul fără tulburare și foarte fericită până la bătrânețe foarte adâncă și ușoară, spre grija și pregătirea turmei celei cu numele lui Hristos încredințată acesteia și spre slava și lauda și pregătirea ortodocșilor de pretutindeni, Amin.

Al Preasfintei și de Dumnezeu datei voastre Preasfinții smerit rob, Nikiforos Marthalis Glykis ieromonahul, cel din Handakas din Creta și egumen al cinstitei mănăstiri a Râmnicului.

Prefața *Octoihului românesc*²⁷

„Tuturor celor ce să află și țin de eparhiia Țării Rumânești, cucearnicilor și cinstiților preoți, Gheorghie tipograful plecată închinăciune.

Cine cunoaște *dumnezeiasca râvnă și multa grijă ce are preasfințitul și de Dumnezeu trimisul Mitropolit al aceștii de Dumnezeu mântuite eparhii a Ungrovlahiei, chir Antim Ivireanul, pentru toată creștineasca lui turmă și, mai ales, pentru cinstita ceată a cucearnicii voastre preoții, nu trebuiaște să cearce pricina pentru ce, acum întâi, au vrut să dea în tipar, cu a sa cheltuială, această carte a Octoihului, tălmăcită de pre vorba cea grecească și slovenească, pre limba noastră rumânească. Sfinția Sa, ca un bun păstoriu și neadormit, carele nu încetează a osteni în toate zilele, cu lucrul, cu cuvântul și cu învățătura, pentru mântuirea cea de obște a oilor lui celor cuvântătoare și să nevoiaște, și în zi și în noapte, pentru ca să facă ceata a lui cea preotească să fie împodobită cu de tot fealiul de bunătate și iscusenie, cunoscând folosul cel sufletesc care voi, cucearnicii preoți și cealalți creștini, puteți să luați dintr-această carte, întru carea să află atâtea cunoștințe ale blagosloviei și tainile ceale mai înalte ale dreapte credinței noastre, n-au cruțat cheltuiala ce, după *obicinuita, lăudata și vitejasca lui osârdie și dragoste părintească*, au dat-o în tipariu, pentru ca să poată și ceata besericească și copiii creștinilor carii să nevoiesc la învățătura Sfintei Scripturi să o câștige pre lesne și să o citească, nu numai în școale și în casele sale, ce și în sfintele biseareci, spre lauda Preaslăvitului Dumnezeu, dintru a căruia dar iau credincioșii lumina cunoștinței și a înțelepciunii.*

Priimiți-o drept aceea, cu dragoste și cu bun cuget, și o cetiți cu mulțămită, rugând neîncetat pe Preainălțatul Dumnezeu, atâta

---

²⁷ Ucenicul tipograf al Sfântului Antim, Gheorghe Radovici, scrie pe foaia de titlu a *Octoihului românesc* că el l-a tipărit în 1712, la Târgoviște, „cu toată cheltuiala preasfințitului mitropolit al Ungrovlahiei kyr Antim Ivireanul”, iar în prefață (ff. 2-3) evidențiază „dumnezeiasca râvnă și multa grijă” a Sfântului Antim pentru preoții și credincioșii din turma încredințată lui spre păstorie. Textul acestei prefețe este publicat acum pentru prima dată integral în limba română.

pentru întemeierea și buna norocire a prealuminatului Domn Ioan Constandin B<asarab> Voievod, întru a căruia norocite zile vă bucurați și cucernicia voastră și toți creștinii de acest dar și facere de bine, cât și pentru sănătatea și îndelungata viață a Preasfințitului Mitropolitului nostru Antim, carele, cu *dăscăliceștile lui vorbe și cu îmbunătățatele lui osteneli și cu a sa vreadnica de laudă pildă*, vă face totdeauna iscușiți la fieștecare faptă și învățătură biserecească și vă bucurați în Domnul. Amin”.

Dedicație pe *Ceaslov*²⁸

Prealuminatului, preacreștinului și înălțatului domn și oblăduitoriu a toată Ungrovlahia, Io Ștefan Cantacuzino voevod, pace de la Dumnezeu, și de la smereniia noastră arhierescă blagoslovenie.

Acest *Ciaslov*, preainălțate doamne, care iaste rânduiala slujbei bisericești al noptii și al zilei, la altă față nu ciarcă să se închine, fără numai la înălțimea cea de Dumnezeu cinstită a mărimii-tale, carele ești fiul cel ales al bisericii, îndreptătoriu cel lăudat al poliției, slava cea luminată a pravoslavnicilor și minunatul sprijenitoriu al creștinătății.

Și adevărat cêrerea iaste dreaptă, și închinăciunea cuviincioasă, pentru căci precum din tipografie n-au eșit până acum aciastă carte, nici mai împodobită de cum să véde, nici de tot tâlmăcită pre limbă rumânească precum acum s-au tipărit; așa și în scaunul Ungrovlahiei n-au șazut alt domn, nici înfrumusețat cu atâtea daruri, nici îmbogățit cu atâtea bunătăți, câte strălucesc în creștinescul și împărătescul tău suflet.

Au fost cei ce mai nainte au stăpânit, alții luminați pentru numele cel mare al neamului lor, și alții lăudați pentru bunătatea lor cea multă; alții vestiți pentru mai aleasa lor înțelepciune, și alții minunați pentru vitejia lor cea mare.

---

²⁸ *Ceaslovul* a fost tradus de Sfântul Antim și tipărit la Târgoviște, în anul 1715.

Iară măriia-ta, ramura cea aleasă a împărătescului și slăvitului neam al Cantacuzineștilor, ai întrecut și ai covârșit pre toți, de vréme ce toate ale celorlalți domni împărțitele daruri le vedem cu mare cuviințare închipuite la creștineasca ta înălțime. Strălucéște într-însa domneasca mare podoabă, dară înfrumusețată cu bunătatea faptelor; înțelepciunea cea politiciască, dară unită cu râvna cea creștinească; sfatul cel mare, dară însoțit cu putérea legilor; dreptatea cea cu socotință, dară împreunată cu blândétea și cu îndelungă răbdarea.

Însă, decât toate acéstea ale măriei-tale vrédnice de laudă bună-tăți, o, cât să véde de luminat multa cucerie ce ai cătră céle dumnezești! Cu aciasta și pre Dumnezeu cu faptele tale céle bune necon-tenit mărești, și bisérica cu ascultarea cinstești, și ceata preoțească cu facerile de bine odihnești, și dumnezeéștile lăcașuri cu lumina-tele tale daruri împodobéști. Și iarăși milostivirea și fireasca-ți buna cugetare, cu câtă despărțeală decât pre ceialalți domni te arată!

Pre cei supuși cu daruri îndestulate totdeauna îmbogățești, pre politie cu boeriile, pre norod cu ușurarea, pre streini cu priimeala, pre săraci cu mila, și pre toată țara cu bișuguri²⁹ nenumărate. Drept acéia, după cum zice David, cu dreptate te-au uns pre tine Domnul Dumnezeuul tău, cu unt de bucurie mai vârtos decât pre părtașii tăi; cu dreptate te-au întâmpinat, cu blagosloveniile bună-tății, și ca pre un ales din norodul Lui cu dreptate te-au înălțat în scaunul domniei acestuia de Dumnezeu păzit pământ, ca văzând cei supuși părin-teasca-ți dragoste, multa-ți bunătate, luminatele-ți faceri de bine, și céliialalte de Dumnezeu plăcute lucruri, ca lumina luminând înaintea oamenilor, să mărească pre Părintele nostru cel din ceriuri, Carele ne-au cercetat pre noi dintru înălțime și au rădicat corn de mântu-ire noao, dăruindu-ne domn ca acesta, blând, milostiv, drept, iubitoriu de streini, făr de răotate, făcătoriu de bine, iubitoriu bună-tății și gonaci răotății.

Deci, dară pentru acéste împodobite bună-tăți, preainălțate doamne, și pentru cea făr de asămânare cucerie la céle dumnezești

---

²⁹ Cu sensul de: „belșuguri”.

smerenia noastră cu mare dragoste aduce dar aciastă sfântă carte, și o închină ceii de Dumnezeu cinstită înălțimei-tale. Și nădăjduesc fărăde nici o îndoială că va afla vrédnică și foarte véselă priimeala, de vréme ce nu numai că are slavosloviile Celui ce în Troiță să proslăvește Dumnezeu, a căruia ești icoană vie pre pământ cu stăpânirea domniei, ce cuprinde și laudele a tuturor sfinților, pre carii cu creștinească cucerie îi cinstești, și te închini lor, și-i chiemi pururea întru ajutoriu, ale căroră neîncetate rugăciuni cătră Dumnezeu și dumnezeescul dar, ce păzeste pe credincioșii domni, să păzească pre măriia-ta întru prealuminatul scaun al domniei, cu pace întemeiată, cu slavă lăudată, și cu norocie adevărată pentru lauda politiei, pentru folosul norodului și pentru buna chiverniseală a toată eparhia.

Cinstitei de Dumnezeu înălțimei-tale, întru Hristos rugătoriu, smeritul mitropolit al Ungrovlahiei, Anthim.

Rugăciuni ale Sfântului Antim Ivireanul¹

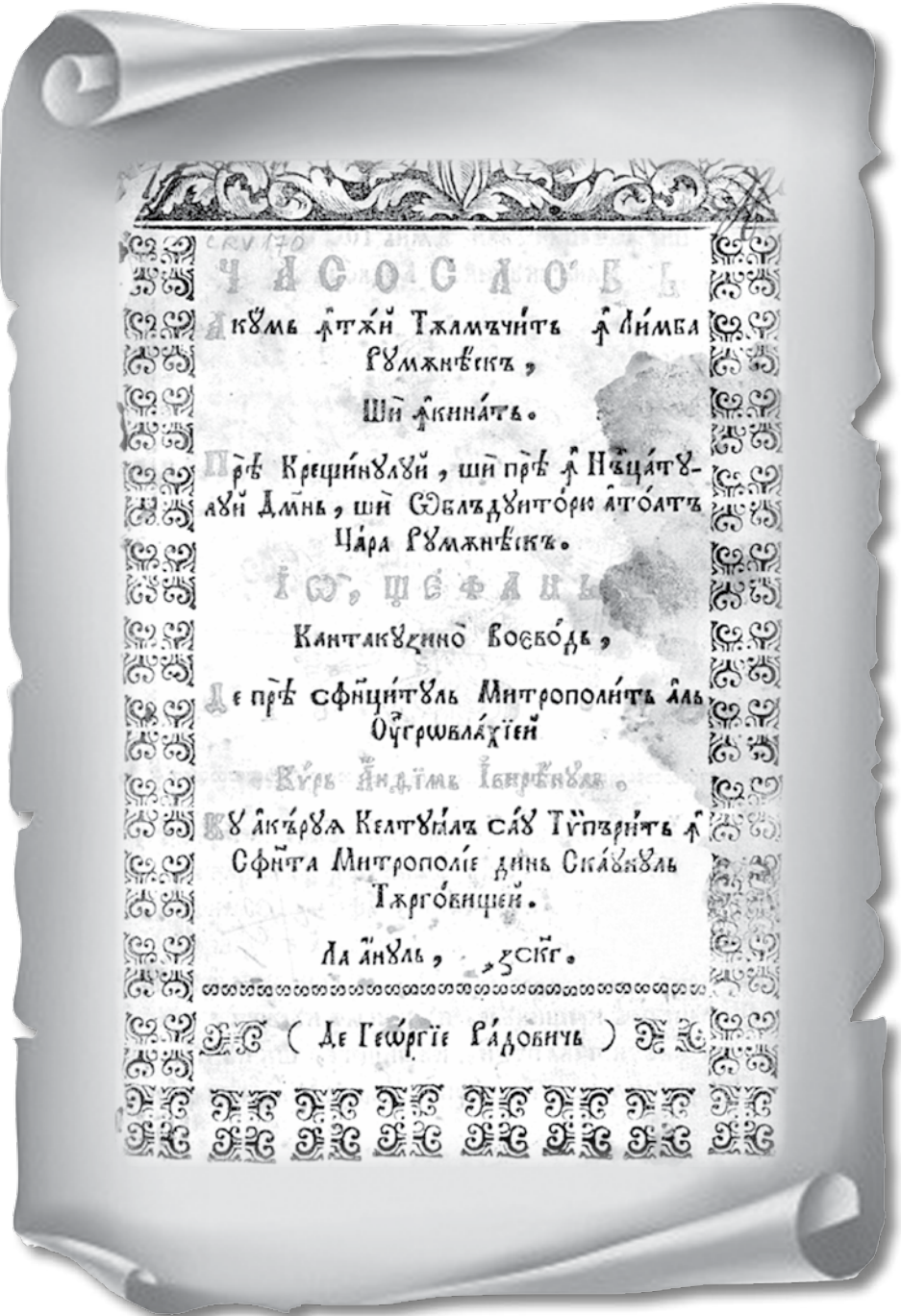
---

*„Cu rugăciunea să cerem de la Dumnezeu
mântuire sufletelor noastre că ni-o va da,
după cum singur Hristos zice: „Cereți că să va da voao”.
Că rugăciunea ce să face cu căldură, den inimă,
pătrunde ceriurile și intră în urechile lui Dumnezeu.
Zice și Sfântul Ioann Zlatoust cum că unde să face rugăciunea
cu mulțemită,
vine darul Duhului Sfânt și dracii să gonesc
și toată putéria potrivnicului să depărtează și fuge.
Și iarăși într-alt loc zice cum că rugăciunea iaste pază curăteniei,
pecete fecioriei, opreliște mâniei, ținere mândriei,
curătenie zavistiei, pierzare urgiei și temeiu păcii;
și în scurte cuvinte, cela ce face rugăciune, vorbește cu Dumnezeu”².*

---

¹ Rugăciunile fac parte din scrierile mitropolitului și sunt extrase din vol. SF. ANTIM IVIREANUL, *Didahii*, Arhim. Mihail STANCIU, Gabriel ȘTREMPEL (eds), Ed. Basilica, București, 2016.

² Acest îndemn al Sfântului Mitropolit a fost rostit în primul *Cuvânt de învățătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză*, în vol. SF. ANTIM IVIREANUL, *Didahii*, Arhim. Mihail STANCIU, Gabriel ȘTREMPEL (eds), p. 190.

СРВ 170

ЧАСОСЛОВЪ

А КѸМЪ АТЖИ ТЖАМЖИТЬ А ДИМБА
РѸМЖИВЪКЪ,
ШИ АКИНАТЬ.

Прѣ Крещинъ, ши прѣ А Нѣцятъ
АВН ДМНЪ, ши СЕВЛЪДЖИТОРИ АГОАТЪ
ЦАРА РѸМЖИВЪКЪ.

І Ѡ, ШЕФАИЪ

Кантакъдино ВОЕКОДЪ,

Де прѣ сфнцитъ Митрополитъ АЛЪ
ОУГРШВЛАХІИ

Куръ Андѣме Іанрѣндѣ.

ВУ акѣрѣ Келѣвѣлач СѸ ТѸПЗРИТЬ А
Сфнѣта Митрополіе динь СКАДЪВЪЛЪ
ТЖРГОВИЩЕИ.

Ла ѡнѣ, ЗСІГ.

Д (Де Геѡргіе РѸДОВИЧЪ) Д

Rugăciuni de pocăință și adâncă umilință

„Unde ți-ai pus, păcătosule, sufletul tău cel iscusit, cel frumos, cel minunat, cel vrednic? Unde ți-ai îngropat partea cea mai aleasă al sinelui tău, zidirea cea mai iscusită a dumnezezeștii puteri, soția cea iubită a îngerilor? Unde iaste frumusețea aceia a închipuirii cei dumnezezești? Unde iaste podoaba a darului celui dumnezeesc? Unde iaste slava? Unde sânt frumusețele lui cele minunate, carele îl arăta mai luminat decât soarele? Așa făr' de socoteală, ai lăsat să le piarză păcatul și să le vânture ca țărâna vântul. Dară cum nu te milostivești asupra-ți? Cum nu-ți plângi nenorocirea? Plânge pentru tine biserica. Plâng dreptii. Plânge îngerul, păzitoriul sufletului tău, pentru căci vede aiave pierzarea ta. Și tu nu verși o lacrămă, nu te întristezi, nu vii în căință! O, fiule, carele ești mort, (..) îngropatule în groapa nesimțirei, eși afară! Vino o dată în sine-ți! Vezi-ți ticăloșia ta! Lasă acel obiciaiu rău al păcatului, carele te-au omorât și te-au despărțit de Dumnezeu, Carele te-au zidit! „Întoarceți-vă către Mine și Mă voiu întoarce către voi”, zice Dumnezeu, prin rostul prorocului Malahiei către toți păcătoșii”³.

*

„Zi către sufletul tău: deschide-ți ochii, sufletul meu, ticăloase, să pricepi ce erai mai nainte și în ce chip te făcuși pre urmă cu păcatul! Ai fost mireasă Celui din înălțime, locaș Dumnezeului celui viu, vas ales și de mult preț și scaun adevăratului Solomon, Hristos. Erai scaun înțelepciunii, sor îngerilor și moștnean vecinicii fericiri.

Plânge dară, și te tânguiaște, că nu ai acele vrednicii, ce te-ai întors la cele împotriva, că s-au făcut mireasa lui Dumnezău curvă și preacurvă diavolului, lăcașul Sfântului Duh s-au făcut peșteră tâlharilor, vasul cel ales și curat s-au făcut tină și putoare porcilor, scaunul lui Dumnezeu ședere pierzării, sora îngerilor supt ascultarea dracilor și aceasta ce zbura ca o porumbiță la ceriu să târaște ca șarpele pe pământ.

---

³ Al treilea Cuvânt de învățătură și de umilință în Dumineca Florilor, p. 206.

Plânge dară, sufletul meu, ticăloase, și te tânguiaște, socotind multe tale pagube; plânge că pre tine te plângu ceriurile; plânge că pre tine te tânguiaște biserica și toți sfinții; lăcrămează că ai greșit; plânge că pre tine te plâng prorocii, mai 'nainte văzând mâniia direp-tății lui Dumnezeu asupra ta! Plânge că la tine plâng mai mult lacră-mile Ieremieii decât la zidurile Ierusalimului! Plânge sufletul meu, ticăloase, până când vei spăla spurcăciunea păcatului tău și să vii la cinstea cea dentâi”⁴.

Rugăciuni de cerere către Preasfânta Treime

„Cel în Troiță Slăvită, Dumnezeu, să vă dea voao cunoștință în toate, întoarcere și îndireptare păcatelor noastre, păzindu-ne pre noi mai presus de toate vicleșugurile satanii și părtaș să ne facă cereștii Lui împărății, cu rugăciunile Preablagoslovitei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioarei Maria și a Tuturor Sfin-ților. Amin”⁵.

*

„Să lăsăm năravurile cele rele și obicéele cele necuvioase, ca doară S-ar milostivi Dumnezeu asupra noastră să ne iarte și să ne chivernisească cu mila Lui cea bogată! (..). Și precum înțelepțește pre cei orbi și pre cei sfărâmați îi îndreptează, așa să ne înțelepțească și pre noi și să ne îndrepteze pre calea cea dreaptă a mântuinții, ca de pururea să mărim și să proslăvim numele Lui cel sfânt și preasfânt. Amin”⁶.

---

⁴ În *Învățătură pentru taina pocăinții*, p. 319.

⁵ În *Învățătură pentru taina pocăinții*, p. 319.

⁶ În *Cuvântul de învățătură la Dumineca vameșului*, p. 177.

Rugăciuni de cerere către Mântuitorul Hristos

„De vreme ce fără Dânsul [Hristos] nu putem nimica, iară Lui trebuie să-I zicem cu căldură, dintru adâncul inimii, să ne miluiască după marea mila Sa și după mulțimea îndurărilor Sale și să ne descopere ochii sufletului și ai trupului, ca să putem pricepe minunile Sale! Să scoată din trupurile noastre, céste de carne, inimile cele de piatră și să ne dea inimă de trup ca să ne temem de Dânsul și să ne rușim de poruncile Lui! Să ne lumineze inimile noastre ca și ale Apostolilor! Să ne întărească de pururea asupra vrăjmașilor noștri celor văzuți și nevăzuți, să ne îndrepteze pre calea poruncilor Sale și să ne dea sfârșit bun, ca de pururea să fie mărit și proslăvit în vecii vecilor. Amin”⁷.

*

„Tu, Doamne, Cea ce pentru bunătatea Ta cea de margine și multa milostivire ai voit de ai luat trupul firii noastre cei slabe și ai împlinit toate ale legii, îndură-Te și ne luminează și noao mințile și inimile, ca să ne arătăm împlinitori legii și ale poruncilor Tale și ne miluiaște ca un milostiv, după mulțimea îndurărilor Tale, ca de pururea să mărim numele Tău cel preaslăvit. Amin”⁸.

*

„Să facem mintea noastră muntele Thavorului, ca să vie Lumina adevărată să o vedem cu ochii cei de gând ai sufletului! Să ne arătăm și noi cu osârdie în dragostea lui Hristos, ca Apostolii! Să ne asemănăm lui Moisi și lui Ilie, râvnitori și nelenevoși în poruncile Lui pentru ca să ne putem sui și noi, împreună cu Hristos, în mintea cea obläduitoare a sufletului să vedem cu gândul slava aceia și norul cel luminat și să auzim glasul cel părintesc: „Acesta iaste Fiiul Mieu cel iubit” i proci. Și la cea de pe urmă să ne învrednicim să împărățim împreună cu El. Amin”⁹.

⁷ În prima Cazanie la Preobrajieniia Domnului, p. 269.

⁸ În Cuvânt de învățătură la Streneniia Domnului nostru Iisus Hristos, p. 184.

⁹ În al doilea Cuvânt de învățătură la Preobrajieniia Domnului nostru Iisus Hristos, p. 277.

*

„Așa, Stăpâne Hristoase, Te rugăm noi, ticăloșii și nevrednicii robii Tăi, Cari ne-ai răscumpărat cu preascump Sângele Tău din mâinile vrăjmașului celui viclean, să Te milostivești pentru mulțimea îndurărilor Tale, să luminezi ochii sufletelor noastre cei întunecați, cu lumina cunoștinței Tale, și să aprinzi în inimile noastre cele împietrite văpaia dragostei Tale și să ne învrednicești cu darul Tău să Te ascultăm și să facem cu pohtă câte ne poruncești și să Te iubim din tot sufletul, aici într-această viață ticăloasă și plină de scârbe; iară în cea viitoare să ne învrednicești mării și luminii slavei dumnezeirii Tale, ca de pururea să Te mărim, împreună cu făr' de început Părintele Tău și cu Preasfântul și bunul și de viață începătorul Tău Duh, în veci nesfârșiți. Amin”¹⁰.

*

„Dumnezeu, Cel ce înțelepțește pre orbi și îndreptează pre cei sfărâmați, să vă înțelepțească și pre voi și să vă îndrepteze spre cele de folos și să vă învrednicească și pre voi și pre noi ca să trecem Sfântul Post cu pace, cu sănătate, cu ertare de păcate; să ajungem și la Sfânta și purtătoarea de viață Înviare a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a Căruia slava și cinstea în vecii vecilor. Amin”¹¹.

*

„De iubesc pre Fiiul lui Dumnezeu, [sufletele cele creștinești – n.n.] să se uite la El, să tacă și să se minuneze; să gândească pentru a cui dragoste pătimește un Dumnezeu făr' de păcate și dimpreună să simță durere, pentru durerile Lui, să se întristeze pentru întristarea Lui și dimpreună să pătimească cu Dânsul, cu gândul și cu inima.

Și așa făcând, într-acest fel, veți răscumpăra vremea postului, ce au trecut făr' de folos; vă veți face vrednici să vă împreunați cu Preacuratele Taine ale Mântuitorului, vă veți scrie făr' de nici o îndoială în cartea lui Dumnezeu. Și Domnul nostru Iisus Hristos, viind blând

---

¹⁰ În al doilea Cuvânt de învățătură la Preobrajieniia Domnului nostru Iisus Hristos, p. 277.

¹¹ În al doilea Cuvânt de învățătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză, p. 197.

și mântuind, va avea pricină, nu să se întristeze, nici să verse lacrimi pentru sufletele voastre, ci să vă blagoslovească, să vă sfințească și să îmbogățească cu darul Lui cel dumnezeesc, a Căruia noianul milos-tivirii să fie pururea acoperământ, putere și mântuire sufletelor voas-tre. Amin”¹².

Rugăciuni de cerere către Maica Domnului

„Stăpână de Dumnezeu Născătoare, Împărăteasa ceriului și a pământului, cinstea și slava creștinilor, cea ce ești mai înaltă decât ceriurile și mai curată decât soarele, Fecioară Prealăudată, nădejdia celor păcătoși și liniștea celor bătuiți de valurile păcatelor, caută asu-pra norodului tău, vezi moștenirea ta, nu ne lăsa pre noi, păcătoșii, ci ne păziaște și ne mântuiaște de vicleșugurile diavolului, că ne-au împresurat scârbele, nevoile, răotățile și necazurile. Dă-ne mână de ajutoriu, Fecioară, că perim. Nu te îndura de noi, că pre tine te avem ajutătoare și la tine nădăjduim, ca cu rugăciunile tale cele prea puter-nice și nebiruite, să împlânzești, pre Fiiul tău asupra noastră, ca să-și întoarcă mila Sa cea bogată spre noi; și încăș roagă cu căldură, ca să dea putere dintru înălțimea lăcașului Său și prealuminatului nostru domn, pre carele pronia Sa l-au ales și l-au pus preste acest norod, ca să poată chivernisi cu înțelepciune întregă turma ce i s-au încre-dințat, în mulți ani luminat, cu fericită sănătate și să o apere de lupii cei văzuți și nevăzuți. Să păzească și toată cinstita această boerime de toate primejdiile și de toate vicleșugurile vicleanului și să le dea dragoste, unciune, spor și ajutoriu întru toate; și să ne învredni-cească pre toți de obște ca să petrecem toată viața noastră cinstită, curată și fără de prihană, ca cu o gură și cu o inimă pre Dânsul de pururea să-L mărim și ție să zicem: <Bucură-te cea ce ești plină de dar, Domnul e cu tine>. Amin”¹³.

¹² În al cincilea Cuvânt de învățătură la Dumineca Florilor, p. 240.

¹³ În prima Cazanie la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, p. 294.

*

„De vreme ce tu, fericită Fecioară, după cum ai zis că au căutat Domnul spre smereniia ta și te-au înălțat de pre pământ la ceriu, pentru ca să împărățești împreună cu El, caută spre noi, ticăloșii, robii tăi, cu umilință și mângăe pre Judecătoria cel înfricoșat, pre Fiiul tău, cu rugăciunile tale cele călduroase, să ne mântuiască de scârbele și de nevoile ce ne-au împresurat. Și precum cu dumnezeiasca putere într-o mică de ceas [clipită – n.n.] au adunat din toată lumea pre Apostoli ca să petreacă preacinstit și sfânt trupul tău spre îngropare, cu laude și cu cântări, așa să adune și mintea noastră cea împrăștiată, întru deșertăciunile cele lumești și să o lumineze, ca de pururea pre Dânsul să-L mărim și să-L laudăm. Iară ție, ca unii adevărate Născătoare de Dumnezeu, să-ți cântăm cu cucerie cântarea cea îngerească: <Bucură-te ceia ce ești cu bun dar dăruită. Domnul cu tine>. Amin”¹⁴.

Rugăciuni de cerere către Sfinți

„O, dascăli mari ai lumii [Sfinții Apostoli Petru și Pavel – n.n.], văzând userdiia norodului ce stă împrejur și toată creștineasca poliția aceasta, spre lauda, spre cinstea și spre prăznuirea voastră, nu ne lipsiți de călduroasa voastră folosință și de puternicul vostru acoperământ, ci căutați din ceriu, ca niște luminători mari tării cei de sus, spre noi carii șadem întru întunecul și umbra morții! Mângâiați-ne spre noi, ticăloșii, cei ce ședem în valea plângerii; mijlociți pentru norodul Domnului, pentru pravoslavnică Biserică, pentru preoția împărătească și mai ales vă rugați lui Iisus celui răstignit, a Căruia Evangheliia cu atâtea ostenele și trude, goane și munci, închisori și bătăi, crucea și moartea în toată lumea o ați propoveduit, să păzească în ani mulți, întru luminatul lui scaun, pre cucernecul rugătoriu, pre prăznuitoriul numelui vostru, pre cinstitoriul pomenirii voastre, pre

¹⁴ În al doilea Cuvânt de învățătură la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria, p. 301.

creștinul nostru domn, ca întru creștineasca întemeiere a înălțimei sale să fim și noi, cu toții, cu liniște sufletească și trupească, mai presus de toată ispita celor ce stau împotriva creștinătății, să propoveduim în mulți ani numele vostru, să prăznuim strădania voastră, să sărbăm cu luminată cuviință slăvita voastră pomenire. Amin¹⁵.

*

„Bucură-te [Sfântul împărat Constantin, cel întocmai cu Apostolii – n.n.], drept acéia, acolo sus, la împărățiile céle mari a dumnezeeshii măririi! O, blagocestive împărate, sue-te la înălțimea dumnezeeshilor fericiri, unde cea desăvârșit smerenie te-au suit! Culége rodurile credinții tale cei peste măsură în ceriuri, carele aici jos, pre pământ ai sămănat tu! Iară să nu ne lași nici pre noi săraci de folosirile, de acoperământul și de rugăciunile tale céle fierbinți cătră Dumnezeu și mai vârtos te roagă Fiiului și Cuvântului lui Dumnezeu să păzească întreg și cu fericire chipul cel viu al bunătăților tale, pre adevăratul moștenitor creștinătății tale, pre iubitoriul de Hristos și creștinul nostru domn!

Supune supt picioarele credinciosului lui suflet slab și făr' de putere pre vrăjmașii măriei-sale, precum precum ai supus pre potrivnicii credinții, pentru ca să lumineze în mulți ani, întru stăpânirea sa, creștinătatea, pentru ca domnind el să împărătească dreptatea, pentru ca să ție cu slobozenie bunătatea, să nu aibă obraz strămbătatea!

Și așa să Se mărească Dumnezeu, să se cinstească dreapta credință, carea nădăjduim să o câștigăm prin darul tău, pentru căci acesta însuși [domnitorul – n.n.] având numele tău să face asămănătoriu desăvârșit bunătăților tale. Amin¹⁶.

*

„Noi, smeriții robii tăi, mare mucenice Dimitrie [Sfântul Dimitrie Izvorătorul de mir – n.n.], te rugăm, de vreme ce într-atâta cinste te-ai învrednicit Dumnezeu, ca să te faci fiul Lui și sfânta Lui dreaptă

¹⁵ În *Cazania la Sfinții Apostoli Petru și Pavel*, p. 261.

¹⁶ În al doilea *Cuvânt de învățătură la sfinții și întocma cu apostolii împărați Constandin și Elena*, p. 255.

să te ia și să te sue întru împărăția Lui, ca să te răsfeți cu fericirii îngerii, cuvântul tău și rugăciunea ta poate mult. Drept aceia, adu-ți aminte și de noi, carii ne turburăm în furtuna cea mare a vrăjmașilor și în valurile deșărtăciunilor celor lumești și de doarme Dumnezeu, adecă de să face ca cela ce doarme, și nu va vrea să ne asculte, tu ai multă îndrăzneală ce-L deșteaptă și te roagă Lui tu, cel vrednic, pentru noi, cei nevrednici; tu, cel iubit a lui Dumnezeu, pentru noi, cei urâți pentru neascultarea și nesupunerea poruncilor Lui; tu, cel desăvârșit priiaten a lui Dumnezeu, pentru noi, vrăjmașii pentru păcat!

Să înceteze furtuna și să alineze valurile, că iaste dator să facă voia ta! Și fă această osteneală ca să ne aduni în corabiia ta cea blagoslovită, când va răspunde Preamilostivul Stăpân să stăm de față, în zioa cea dulce a răsplătirii, ca dimpreună să binecuvântăm prealăudat numele Tatălui și al Fiiului și al Duhului Sfânt, în veci. Amin¹⁷.

Rugăciuni de laudă către Mântuitorul Hristos

„Născut iaste Cela [Iisus Hristos – n.n.] ce simte apusul; dat iaste Cela ce n-are început; născut iaste Cel ce iaste mai tânăr decât mulți; dat iaste decât Carele nu iaste nici Părintele mai vechiu; născut iaste Cel ce va să moară; dat iaste Acela dintru carele viața să naște și așa, Cel ce era, dat iaste, și Cel ce nu era, S-au născut. Acela stăpânește, iar Acesta să smerește. Luiș stăpânește și noao, celor credincioși, ne gătește moștenire (..). Noao iaste, drept aceia, dat Domnul acesta și născut.

Și de vreme ce îngerii Îl măresc pre Dânsul, cu cântări, neîntorcându-i pre dânșii de la răutate, nici cetele lor să le mai slăvească, dară noi, cu cât mai vârtos să cuvine să-L mărim și să-I mulțemim pentru vestia cea bună a împăcăciunii ce ne-au adus de la Dumnezeu Tatăl pentru bucuriia cea mare ce au vărsat peste tot pământul, pentru

---

¹⁷ În al doilea Cuvânt de învățătură în 26 a lunii lui octomvrie, asupra cutremurului și a marelui Mucenic Dimitrie, Izvorătoriului de mir, p. 107.

mântuirea noastră din mâna vrăjmașului, pentru deșchiderea ușilor raiului și pentru multele și nenumăratele faceri de bine ce ne-au făcut și ne face totdeauna, pentru carele trebuiaște, cu bucurie sufletească și cu laude de mulțemiri și de slavoslovie să-I zicem: Slavă Ție, Dumnezeule, Celui din nălțime.

Și să ne închinăm Nașterii Lui, aducându-I cu dragoste, cu frică și cu multă cucerie, împreună cu filozofii și daruri de bunătăți: aur, tămâe și zmirnă; în locul aurului să-I aducem credință dreaptă, ca unui Împărat ce iaste al ceriului și al pământului și a tuturor adâncurilor; în locul tămâei să-I aducem dragoste curată, ca unui Dumnezeu vecinic; și în loc de zmirnă să-I aducem nădejdia cea bună, că El iaste toată nădejdia lumii.

Și așa, cu acest mijloc făcând, vom fi adevărați prăznuitori și închinători Nașterii Domnului Hristos, căruia ne rugăm ca unui mult îndurătoriu, măcar că sântem și nevrednici, să arate bunătatea Lui cea desăvârșită”¹⁸.

Rugăciuni de laudă către Maica Domnului

„Aleasă iaste [Maica Domnului – n.n.], cu adevărat, ca soarele, pentru că iaste încununată cu toate razele darurilor dumnezești și strălucște mai vârtos între célélalte lumini ale ceriului.

Aleasă iaste și frumoasă ca luna, pentru că cu lumina sfințeniei stinge célélalte stéle și pentru marea și minunata strălucire de toate sireagurile stélelor celor de taină să cinstéște, ca o împărăteasă.

Aleasă iaste ca revărsatul zorilor, pentru că ia au gonit noaptea și toată întunerecimea păcatului și au adus în lume Zioa cea purtătoare de viață.

Aleasă iaste, că iaste izvor carele cu curgerile cereștilor bunătăți adapă sfânta bisérică și tot sufletul creștinesc.

---

¹⁸ În al doilea *Cuvânt de învățătură în 25 a lunii dechemvrie, la Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos*, în: *Didahii*, p. 155.

Aleasă iaste, că iaste chiparos carele cu nălțimea covârșăște ceriurile și pentru mirosul cel din fire s-au arătat departe de toată stricăciunea.

Aleasă iaste, că iaste crin, că măcar de au și născut între mărăcinii nenorocirii ceii de obște, iar nu ș-au pierdut niciodată podoaba albiciunii.

Aleasă iaste că iaste nor carele n-au ispitit nici o greime a păcatului.

Aleasă iaste, pentru că iaste Fecioară mai nainte de naștere, Fecioară în naștere, Fecioară și după naștere și iaste o adâncime nepricepută a bunătăților și o icoană însuflețită a frumoseților celor cerești. Iaste o grădină încuiată dintru caré au eșit Floarea cea neveștejită, și fântână pecetluită, dintru care au curs Izvorul Vieții, Hristos. Amin¹⁹.

*

„Tu [Maica Domnului –n.n.] ești cu adevărat ușa cea de gând a vieții, caré o au văzut prorocul Iezechiil închisă; ce-mi caută și făr' de voia mea a-ți deschide ușile bisericii ca să intri într-însa să lăcuești, că cu adevărat mai vârtos pentru tine au făcut Solomon, cu înțelepciunea de i-au dat Dumnezeu, acest lăcaș și ție au închisuit-o cunoscându-i fecioria cu ochii cei de gând ai prorociei lui. Și ție ți să cuvine ca să lăcuești într-însa, că acelia câte sta într-însa ție să închipuia. Drept aceia, deaca s-au arătat adevărul, trebuie să se rădice umbra.

Intră, Fiica lui Dumnezeu, cu bucurie și te veselește într-însa, că am cunoscut cu adevărat că s-au apropiat mântuirea lui Israil, care va să vie înfățișat să Se nască din tine.

Intră, Preacurată, voioasă și veselă, de te fă lăcaș desfătat Preainălțatului Iisus Carele iaste Mântuitoriul lumii.

Intră în locul cel ales, ceia ce ești aleasă mai înainte de veci, ca să te hrănești cu hrană cerească, carea va să-ți fie trimisă de la Părintele vécilor, prin Îngerii Săi.

---

¹⁹ În prima *Cazanie la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu*, p. 294.

Intră în Sfânta Sfintelor, ca ceia ce ți să cuvine să auzi tainele cele ascunse și preaslăvite ce s-au grăit în cămările cele cerești, că tu vei să naști pre Ziditoriul a toată făptura.

Intră de te fă mijlocitoare mântuirii omenești. Amin”²⁰.

*

„Cu ce limbă voiu putea să măresc fecioria ta și nașterea ta cea preste fire? Că prin mijlocul tău ne-am învrednicit să câștigăm bunătățile cele mari. Cu ce flori de laudă voiu putea împleti cununa fecioriei tale, ca unia ce ești încununată cu toate florile bunătăților, de Tatăl cel ceresc? Pentru căci ai încununat neamul nostru cu slavă și cu cinste, ce fel de daniu vrednice aducem? Că toate câte-s ale lumii, nu sunt vrednice înaintea ta. Că de te voiu numi cer, ești mai înaltă, că ai născut pre Făcătoriul ceriului. De te voiu numi închipuirea lui Dumnezeu, destoinică ești. De te voiu numi Doamnă îngerilor, întru toate a fi te adeverează și ver ce alt aș putea zice și aș putea să te numesc, nu iaste destul cătră lauda măririlor tale.

Bucură-te, drept aceia, că tu singură ai prorocit, că te vor ferici toate neamurile și adevărat că te fericesc, pentru căci cu smereniia ta cea de margine ne-ai arătat cătră Ziditoriul tău, te-ai făcut pricină de S-au smerit Cel ce iaste din fire nesmerit și au priimit de au lăsat sânul Tatălui și au venit de au sălășluit în preacuratul și sfântul pântecile tău. O, fericită și sfântă smereniia a Fecioarei, câtă putere ai!”²¹.

²⁰ În *Cazanie la Vovedenie Bogorodițe*, noemvrie 21, p. 126.

²¹ În a doua *Cazanie la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria*, p. 301.

Rugăciune de binecuvântare²²

„Plecându-mi capul cu cucerie, mă rog Împăratului celui din înălțime și a toate Țiitoriului Dumnezeu ca cu rugăciunile cele fierbinți ale acestui preacuvios păstor [Nicolae – n.n.] să dăruiască prealuminatului domnului nostru viață pacinică și norocită cu întreagă sănătate și biruință asupra vrăjmașilor celor văzuți și nevăzuți. Și pentru această puținică osteneală și cheltuială trecătoare ce au făcut întru lauda lui Dumnezeu și întru cinstea Sfântului, de au împodobit această sfântă casă, după viața a mulți ani fericiți să-i facă odihnă la împărăția ceriului și să-i dăruiască bunătățile cele vecinice și de-a pururea stătătoare.

Și dumnevoastră, celor ce sunteți de față și celor ce lipsesc, tuturor, să vă dea sănătate, viață curată, spăsenie sufletească, sporiu și ajutor întru toate cele bune și de folos. Așijderea și tuturor creștinilor, ca dinpreună să mărim și să lăudăm, pururea numele Lui cel sfânt și preasfânt. Amin²³.

---

²² În al doilea Cuvânt de învățătură la Sfântul părintele nostru Nicolae, p. 142.

²³ Precizăm faptul că de la Sfântul Antim s-au păstrat și câteva Rugăciuni de cerere către Prea bunul Dumnezeu și către Stăpâna și Pururea Fecioara Maria, care se rostesc în fiecare zi a săptămânii, precum și Rugăciune către Îngerul păzitor al sufletului omului, care se citește în fiecare seară, pe care nu le-am inclus în acest capitol, întrucât ele au fost redate în Sfaturile creștino-politice către Domnitorul Ioan Ștefan Cantacuzino (vezi *supra*, pp. 209-215).

Glosar

A

abà – un fel de postav alb (dar și altfel), gros, de lână, din care se fac haine țărănești

acmu – acum

adăsta (a) – a aștepta, a dori

adeverit – adevărat

advar – avgar, amuletă

aflare – ispită

afurisi (a) – a excomunica, a blestema

agneț – partea centrală a prescurii, reprezentând Trupul lui Hristos

agonisită – avere, stare

alsăuri – însușiri, calități

amestecare – legătură

anathimi (a) – a excomunica, a blestema

apucări – hoții

aravon – închipuire, simbol

arămuri – vase culinare de aramă

argat – slugă

aspidă – viperă, șarpe veninos

B

baere – amulete

basne – basme, minciuni

băcăi – a bate (toba)

bdenii – denii

beteag – bolnav

beznă – iad, abis

blagocestie – pietate, evlavie

blagocestiv – evlavios

blagorodnicie – noblețe

blagoslovi (a) – a binecuvânta

blagoveștenie – praznicul „Buna-Vestire”

blândește – blândețe

boale – boli

bogate – multe, abundente

bogoiavlenie – praznicul „Botezul Domnului”

Bogorodiță – Născătoare de Dumnezeu

broboană – boabă de strugure

buba (a se) – a se umple de

bube, de umflături

C

cabaniță – mantie scumpă din blană de samur, ornată cu fir de aur; mantie domnească
 canon (v.gr. kanón, linie, regulă, model) – decret al unui conciliu, regulă religioasă; fig. suferință, pedeapsă; tropar
 cap, capete – capitol, capitole
 capiște – templu păgân, altar idolesc
 casă – familie
 casnic – gospodar, persoană din casă
 catart – catarg
 catharsis – purificare
 catherisi (a) – a caterisi, a exclude pe cineva din tagma bisericască, a destitui
 caznă – pedeapsă, chin, tortură
 căuta (a-și) – a trebui
 căzut – (rar) cuvenit (ex: fă-ți căzuta datorie!)

cerbice – ceafă
 cerbicie – îndărătnicie, rezistență
 cerca (a) – a cerceta, a căuta
 certa (a) – a pedepsi (ex: a certa cu moartea)
 cest – acest
 cetanie (citanie) – citire, lectură
 chelar – econom, persoană ce deține cheile pivniței și cămării
 chemare – vocație
 chendru – centru
 chezaș – garant (ex: a se pune

chezaș pentru cineva)
 chezășie – garanție
 chindie – timpul de după-amiază, când se înserează
 chisoare – închisoare
 chivernisi (a) – a administra
 chivernisire – bună gospodărire
 cin – treaptă
 cinie – unealtă, capcană
 ciudesie – minune
 ciudotvoret – făcător de minuni
 ciur – sită mare de sârmă pentru curățit grânele
 clevete – bârfiri, calmonii
 cleveti (a) – a bârfi
 clic – chiot de bucurie
 cliros – cler
 clucșă – cursă, capcană
 cocon – copil, prunc
 comândare – pomană
 conceni (a) – a extermina
 conteni (a) – a opri
 corhor – mohor, pelin; numele mai multor specii de plante erbacee, cu frunze liniare, ascuțite, dispuse în spice cilindrice
 corman – cormană; parte a plugului care răstoarnă și mărunțește brazdele
 corn – colț, margine
 coșare – țarc, îngrăditură
 crăie – domnie
 cuceri (a se) – a se umili
 cucerie – cucerire, umilință, evlavie
 cuhnie – bucătărie

custodie – pază

cuvânt – motiv

D

dascal – dascăl, învățător

de-a tocma – întocmai

defăimare – calomnie

de margine – nemărginit

deosebi – foarte

despărteală – precizare

despuior, -oare – stăpân, -ă

destoinic – vrednic

dezgoli (a se) – a se desprinde,

a se detașa

diadoh – asociat

diată – testament

dichiu – administrator

dosădit – mâhnit

dovedi (a) – a învinge, a birui

dovedire (ex: nu se vede

dovedire) – nu poate fi explicat, demonstrat

dulamă – manta lungă de postav

durori – dureri

E

epitrop – administrator al averii unei biserici

eres – erezie; rătăcire, abatere de la credință

eromonah – ieromonah, preot călugăr

F

fapt – făptură

făicav – bâlbâit, gângav

fățarie – fățarnicie, ipocrizie

filer – monedă divizionară

ungurească

finix – pheonix (pasăre)

fugaciu – rătăcitor

fur – tâlhar, hoț

G

gătire – pregătire

gângăvie – bâlbâială

gherdan – cingătoare

giudeț – judecată, judecător

gloată – mulțime

globi (a) – a amenda

goană – prigoană

gonaci(u) – prigonitor, asupritor

gonitor – prigonitor

greime – greutate, povară

gripsor – emblemă sub formă de

pajură

grozav – jignitor

grumadz – grumaz

H

hasnă – folos

hrăpi (a) – a răpi

hulă – defăimare

I

iaste – este

io – eu

idiomata – particularitate

ieftinătate – îndurare, milă

ipați – consuli, tribuni

i proci – și celelalte

iscoadă – spion

ispiti (a) – a cerceta, a încerca, a testa
ispravnic – administrator,
mandatar

Î

îmbezna (a) – a arunca în
întuneric

împistrită – ornamentată
(haină)

împresura (a) – a cotropi

împuta (a) – a reproșa

încai – cel puțin, măcar

încailea – măcar

îndoit – dublu

înfățășată – trupească

înfrânare – abținere

îngrădi (a) – a înconjura

îngreuia (a) – a se supăra

înjugare – asociere

însârcinat – împovărat,
îngreunat

întinăciuni – pete

învârtejire – schimbare

învârtoșa (a) – a (se) împietri,
a pietrifica

L

lăcriță – răcliță, cutie mică

lămuri (a) – a alege, a deosebi

lege – religie

limbă – neam, popor

limbuți (a) – a calomnia

lingoare – boală

livej – sirop

luci (a) – a străluci

lucrare – calitate, proprietate

lucrătoare – eficace

luneca (a se) – a înclina

M

magnit – magnet

magupeț – magopeț, butrar la
mănăstire (dar și bucătar); necioplit,
mojic

mai cu deadisnul – mai serios,
mai stăruitor

mai vârtos – mai ales

mamon – diavol

matcă – albie, adânc

măcar că – chiar dacă

mădular – membru

măgură – munte

măscări (a) – a murdări

măsurăciune – margine, limită
(aici: peste măsură, peste limită)

mângăios – mângâietor, care
aduce mângâiere

mârșav – slab, costeliv, plâpând

megiaș – vecin; rudă cu

merinde – ajutor, sprijin

meser – sărac, umil

mied – băutură din miere și apă

mijloc – pretext

mijloci (a) – a pricinui, a media

mirosuri – parfumuri

mohorăciune – culoare roșie

închisă (ca a mahonului) sau
aprinsă; nuanță neagră, întunecată;
întunecime

mojic – țaran; om de rând

mojicesc, -ească – vulgar, de

mojic, fără educație

molitvă – rugăciune
 monastire – mănăstire
 moșie – avere, proprietate
 moștenită
 moșnean – moștenitor, succesor
 mozarivie – calomnie
 munci (a) – a chinui
 muta (a) – a înlocui, a schimba,
 a modifica
 muta (a se) – a muri

N

năimit – (rar) angajat cu leafă,
 simbriaș
 nălucă – nălucire, arătare
 năpaste – necaz, nenorocire
 năpârcă – viperă
 năstav – îndemn, poruncă
 năstrapă – vas (de băut), cană,
 potir, cupă
 neam – popor
 neascultoi – neascultător
 necăitor – persoană ce nu se
 pocăiește
 necuvios – necuviincios
 nedichisit – nedeprins
 nemernic – străin, vagabond
 nemică – nimic
 nemomit – neînșelat
 neobrezuit – netăiat împrejur
 neritoricit – nedeprins cu orato-
 ria, cu retorica
 nesfadnic – pașnic
 neștine – cineva
 netrebui (a se) – a se ticăloși, a
 fi netrebnic

nevoi (a se) – a se chinui
 nevoiță – chin
 niscai – oarecare, niște, ceva
 noiembrie – noiembrie
 norie – enorie, parohie
 norod – popor

O

obidă – întristare
 obidi (a) – a nedreptăți, a măhni
 oblastii, oblastie – neam
 oblăduire – stăpânire
 oblăduitor – stăpânitor
 obraz – figură, chip
 obrezanie – obrezuire, circum-
 cizie; praznicul „Tăierea împrejur cea
 după Trup a Domnului”
 obștejite – adunare călugărească
 ocarnic – defăimător
 oceanic – deznădăjduit
 oceanie – deznădăjduire
 ochian – ochean, lunetă
 ochii cei de gând – ochii minții,
 imaginația
 ocoli (a se) – a se face simțită
 orație – urare
 ort – un sfert de leu, adică 10 parale
 osebi (a) – a (se) deosebi
 osârdie – zel, râvnă
 ostoi (a se) – a se alina, a se
 potoli
 ostrov – insulă
 oști (a) – a purta război
 oștime – oștire
 otpust – binecuvântare rostită
 de preot la sfârșitul slujbei

oțáros – cu gust de oțet
 ovidenie – praznicul „Intrarea în
 biserică a Maicii Domnului”

P

paretis (ngr. paretisis) –
 renunțare

pavăză – platoșă

păharnic – paharnic; titlu dat
 boierului de la curtea domnilor
 români care avea grijă de băutura
 domnului

părtășie – parte

păs – greutate

păsa (a) – a apăsa

peasnă – cântare scurtă
 bisericască

petrahil – epitrafir (cu varian-
 tele: patrahil, patrahir, patrafir)

petrecanie – petrecere de timp;
 fig. îngropăciune

petrece (a) – a conduce

pitar – butur

pizmătar – invidios

plod – copil; sămânță

poclon – dar

podnojie – preș

pohtă – poftă

pohti (a) – a dori

pogribanie (pogrebanie)
 – îngropăciune

pohfală – pohvală, laudă, elogiu

pol – jumătate

politici (a se) – a se pomeni

politie – oraș; dar și purtare, fel
 de viață

polus – pol terestru

ponciș – pieziș, bănuitor, iscoditor

ponoslui (a) – a reclama

poporan – enoriaș, locuitor din

parohie

pornit – inspirat

porumb – porumbel

posdanică – țiiitoare

poslanie – misivă, scrisoare

pradznic – praznic

pravoslavie – religie creștină

ortodoxă, ortodoxie

pravoslavnic – ortodox,

drept-măritor creștin

pre – pe

precum – cum

premeneală – scurgere de timp

preobrajenie – praznicul

„Schimbarea la Față”

prepuitor – denunțator

prepus – îndoială, bănuială

price – ceartă, pricină

priceștanie – împărășanie,

cuminecătură

pricină – cauză, motiv, pretext

pristăvire (prestăvire) – moarte

priveală – privire

procopsit – înstărit

propovednic – propovăduitor

propovedui (a) – a predica

proslăvi (a) – a preamări

prost – simplu, nevinovat

prostatec – simplu, nevinovat

prosti (a se) – a renunța la o
 funcție, a se retrage (din scaunul epi-
 scopal), a trăi simplu

purcezătoriu – care purcede,
care pleacă din, care provine
purirea – pururea

R

răfet – meserie, breaslă (cu vari-
antele: rufet, refet)

răpști, răpși, răpști (a) – a mur-
mura, a cârți, a se revolta

răpune (a) – a înfrânge, a doborî

răsplătire – răzbunare, pedeapsă

răvaș – adevărînță, chitanță,
dovadă

râvnitor – harnic, zelos

ritoricesc – de retor

rodoslovie – genealogie

rost – gură

rotocolime – rotunjime

roura (a) – a cădea rouă

rudenie – neam

rușală – culoarea roșie

ruși (a) – a înroși

rușine – goliciunea trupului

S

săblaznă – onanie

săbor – sobor, adunare

sălaș – adăpost

sărindar – (în religia ortodoxă)
rugăciune de pomenire pe care o
face preotul timp de patruzeci de zile
consecutive pentru bolnavi, pentru
morți, pentru iertarea păcatelor, etc.

sângiuiri – jertfe sângeroase

sângur – singur

sârgui (a se) – a se grăbi

scandală – supărare, neplăcere,
sminteală

scârbă – neajuns, necaz

scârbi (a se) – a se supăra

schiptru – sceptru

scorpie – viperă

scuipa (a) – fig. a alunga, a
lepăda

sdruncinat – slăbit

semeție – îndrăzneală

seminție – neam, popor

semuire – socoteală, stabilire

sftagoreț – monah de la Mun-
tele Athos

sfită – felon (mantie proe-
țească), veșmânt

sicli – monedă de argint sau de
aur la evrei, de aproximativ 6 grame

silaves – silabe

simbrie – plată

sirep – sălbatic

slavoslovie – doxologie

slobod – liber

sluji (a) – a fi la dispoziția unui
stăpân, a munci pentru altul, a servi
(aici: a fi prielnic timpul)

smerin – smerit, modest

sminteală – rătăcire

soblaznă – vezi săblaznă

soroc – termen

soție – tovarăș

spăsenie – mântuire, salvare

spurca (a) – a murdări

stăjăret – stejăriș, pădurice

stălpări – ramuri verzi (Dumi-
nica Stălpărilor – Duminica Floriilor)

stemă – coroană, diademă
 stepenă – treaptă, rang; spiță a neamului
 sterpiciune – sterilitate
 stihie – element
 strașină – etaj
 strămbul (cu) – pe nedrept, injust
 strămtoare – ananghie, situație dificilă
 stretenie (rus. sriétenie) – praznicul „Întâmpinarea Domnului” (și stratenie și strătenie)
 struncinat – slăbit
 sudalmă – înjurătură
 suferi (a) – a suporta
 supt – sub
 svânt – sfânt
 sveti – sfânt

Ș
 șazământ – așezământ
 șoptitor – fig. calomniator

T
 taină – miarcol, minune; (aici: de taină – intim, apropiat)
 tăiare (de fire) – miracol
 ticălos – nenorocit, amărât
 tiposi (a) – a tipări
 tirăni (a) – a munci, a chinui, a trata cu tiranie
 tiriatic – teriac, vaccin preparat contra veninului șerpilor; preparat medicinal folosit în vechime ca anestezic

tituluș – titlu
 tocmire – stabilire
 toiag – baston lung
 treabă (de) – de folos
 trezvi (a se) – a se trezi
 Troiță – Treime
 tropar – cântare scurtă
 bisericască
 trufi (a se) – a se mândri
 tult – monedă mică

Ț

ține (a) – a socoti, a lua seama

U

ulcea – oală de pământ
 umbrire – acoperire
 umejos – umed
 umple (a se) – a se împlini
 unciune – unire, alianță
 urgie – pedeapsă
 urgisi (a se) – a oropsi
 userdie – zel, ardoare
 usibi (a) – a opri, a împiedica
 uspenie – praznicul „Adormirea Maicii Domnului”

V

vasilisc – șarpe fabulos ce ucidea cu privirea
 vădi (a) – a dovedi
 vătăma (a) – a jigni
 vârguli (a se) – a se mișca
 vârtos – foarte (mai vârtos – mai mult)
 verhovnic – îndrumător

vetrilă – pânză de corabie
 Veruiu – Crezul
 vezetiu – vizitiu, persoană care
 mână caii la o căruță sau trăsură
 voile veghiate – adulările,
 lingușirile
 volnic – liber, slobod
 voroavă – vorbă
 vorovi (a) – a vorbi
 Vovedenie Bogorodițe – praz-
 nicul „Intrarea în Biserică a Maicii
 Domnului”
 Voznesenie – Văzdvijenie, praz-
 nicul „Înălțarea Domnului”
 vraci – tămăduitor, doctor
 vrajbă – neînțelegere

Z

zapis – act, contract
 zavistie – pizmă, invidie
 zavistnic – invidios
 zăticneală – poticnire,
 împiedicare
 zăticni (a) – a opri, a bloca,
 a împiedica
 zeciuială – bir, dijmă
 zemisli (a), zămisli (a) –
 a concepe
 zidire – făptură, ființă
 zmoli (a) – a înnegri

Bibliografie consultată pentru Glosar

Busuioc, Monica-Mihaela, *Dicționar de arhaisme*, Ed. ALL Educațional, București, 2005-2006;

Candrea, Ion-Aurel, Densușianu, Ovid, *Dicționarul etimologic al limbii române. Elementele latine*, Atelierele Grafice Socec, București, 1910;

Costinescu, Mariana, Georgescu, Magdalena, Zgraon, Florentina, *Dicționarul limbii române literare vechi*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1987;

***, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ed. Univers Enciclopedic, București, ²1998;

Mihăilă, Gheorghe, *Dicționar al limbii române vechi (sfârșitul sec. X – începutul secolului XVI)*, Ed. Enciclopedică Română, București, 1974;

Scriban, August, *Dicționarul limbii românești (etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, arhaizme, neologizme, provincializme)*, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, Iași, 1939.

Bibliografie

Edițiile *Didahiilor* și *Operelor*

Ivirénul, Antim, *Predice făcute pe la praznice mari: 1709-1716*, publicate după manuscrisul dela 1781 cu cheltuiala Ministeriului Cultelor și al Instrucțiunei publice de prof. I. Bianu, bibliotecarul Academiei Române, cu notițe biografice despre Mitropolitul Ungrovlachiei Antim Ivirénul de P.S.S. Episcopul Melchisedec, prefață de I. Bianu, Tipo-Litografia Cărților bisericești, București, 1886;

Ivirénul, Antim, *Didahiile ținute în Mitropolia din București*, vol. I, publicate după manuscrisul original cu cheltuiala Ministeriului Cultelor și al Instrucțiunei Publice și corectate de Constantin Erbiceanu, profesor, cu o prefață asupra manuscriptelor Mitropolitului Antim Ivirénul, cu notițe biografice despre Mitropolitul Ungro-Vlahiei Antim Ivirénul de P.S.S. Episcopul Melchisedec, Tipografia Cărților Bisericesci, București, 1888;

Ivirénul, Antim, *Didachiile făcute pentru toate duminicile, începând de la Duminica Fariseului și pentru toate serbătorile anuale, mari și mici*, vol. II, publicate după manuscriptul original cu cheltuiala Ministeriului Cultelor și al Instrucțiunei Publice, cu o prefață despre aflarea și autenticitatea manuscriptului original și despre talentul predicatorial al Mitropolitului Antim Ivirénul de P.S.S. Episcopul Romanului Melchisedec, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1889;

Ivirénul, Antim, *Din Didahiile ținute în Mitropolia din București*; edițiune școlară, notițe biografice de dr. I. Cornoi, Ed. Librăriei Socecu & Comp, București, 1895;

Ivireanul, Antim, *Din Didahiile ținute în Mitropolia din București*, edițiune școlară, notițe biografice de dr. I. Cornoi, Ed. Librăriei Socec & Comp, București, 1908;

Ivireanul, Antim, *Predicile ținute la Mitropolia din București (1709-1716)*, prefață de N. Iorga, Ed. Neamul Românesc, Vălenii de Munte, 1911;

Ivireanul, Antim, *Predici*, cu o prefață și index de Petru V. Hanes, Ed. Minerva, București, 1915;

Ivireanul, Antim, *Predici*. Ediție critică, studiu introductiv și glosar de Gabriel Ștrempel, Ed. Minerva, București, 1962;

Ivireanul, Antim, *Opere*. Ediție critică și studiu introductiv de Gabriel Ștrempel, Ed. Minerva, București, 1972;

Ivireanul, Antim, *Didahii*. Postfață și bibliografie de Florin Faifer, Ed. Minerva, București, 1983;

Ivireanul, Antim, *Opere: Didahii*. Ediție critică și studiu introductiv de Gabriel Ștrempel, Ed. Minerva, București, 1997;

Ivireanul, Antim, *Didahii*. Ediție îngrijită de Arhim. Mihail Stanciu, Gabriel Ștrempel, Ed. Basilica, București, 2016.

Monografii

Albala, Radu, *Antim Ivireanul și vremea lui*, Ed. Tineretului, București, 1962;

Bădulescu I., *Mitropolitul Ungro-Vlahiei, Antim Ivireanul*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1893 ;

Boghiu, Sofian Arhim., *Sfântul Antim Ivireanul și Mănăstirea Tuturor Sfinților*, Ed. Bizantină, București, 2005;

Cerbuleț, Teodor, *Antim Ivireanul (1650-1716)*, Ed. Cartea Românească, București, 1939;

Dinulescu, Ștefan, *Vieța și activitatea mitropolitului Țărei Românești, Antimu Ivireanul*, Tipografia Arhiepiscopală, Cernăuți, 1886;

Djindjihașvili, Fanny, *Antimoz Iverieli*, Tbilisi, 1967 (în limba rusă);

Djindjihașvili, Fanny, *Antim Ivireanul: cărturar umanist*, Ed. Junimea, Iași, 1982;

Dobrescu, Nicolae, *Viața și faptele lui Antim Ivireanul, mitropolitul Ungrovlahiei*, Institutul de Arte Grafice I. Sfetea, București, 1910;

Dulceanu, Silviu-Iulian, *Antim Ivireanul, mitropolitul Ungrovlahiei*, Zimnicea, 2005;

- Gvincidze, Otar Ș., *Antim Iverieț*, Tbilisi, 1989 (în limba rusă);
- Mazilu, Dan-Horia, *Introducere în opera lui Antim Ivireanul*, Ed. Minerva, București, 1999;
- Negrice, Eugen, *Antim: logos și personalitate*, Ed. Minerva, București, 1971;
- Negrice, Eugen, *Antim Ivireanul – logos și personalitate*, Ed. Du Style, București, 1997;
- ***, *O făclie de Înviere: Sfânta Mănăstire Antim din București. Album*, Protos. Mihail STANCIU (ed.), Ed. Basilica, București, 2008;
- Popescu, Mihail-Gabriel, *Mitropolitul Ungrovlahiei, Antim Ivireanul: cârmuitor bisericesc și propovăduitor al Evangheliei*, teză de doctorat, București, 1969;
- Rădulescu, Mihai, *Antim Ivireanul: învățător, scriitor, personaj*, Ed. Ramida, București, 1997;
- Ștrempel, Gabriel, *Antim Ivireanul*, Ed. Academiei Române, București, 1997;
- Teleor, Dumitru, *Figuri mari: M. Kogălniceanu, Logofătul Tăut, Antim Ivireanul*, Costache Negri, Dinicu Golescu, Ed. Minerva, București, 1915.

Studii

- ***, *Acatistul și viața Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune ale Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007;
- Andrei, Nicolae A., *Biografii triste ale unor personalități românești*, Ed. Alma, Craiova, 1999 (vezi capitolul: *Antim Ivireanul: 1660-1716*);
- ***, *Antimiana*, antologie de studii și articole, Ioan Șt. LAZĂR (ed.), vol. I, Ed. Conphys, Râmnicu-Vâlcea, 2004;
- Berechet, Ștefan, *Documente slave de prin arhivele ruse*, București, 1920 (vezi capitolul: *Încă un manuscris al lui Antim Ivireanul – 1709*);
- Berechet, Ștefan, *Mănăstirea Căpriană. Un manuscris de zugrăveală al Mitropolitului Antim. Diferite inscripții și însemnări*, Tipografia Eparhială Cartea Românească, Chișinău, 1928;
- Cartoian, Nicolae, *Literatura română în epoca lui Constantin Brâncoveanu. Curs ținut în anul 1931-1932*, editat de Seminarul de Istoria literaturii române vechi, București, 1932 (vezi capitolul: *Antim Ivireanul*);

Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1941 (vezi capitolul: *Epoca veche – secolele XVI-XVIII. Elocvență. Falsul necrolog – Neagoie, Varlaam, Antim Ivireanul*);

Chirilă, Adina, *Proiectul cultural al lui Antim Ivireanul*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2007;

Chițescu, Nicolae, *O dispută dogmatică din veacul XVII la care au luat parte Dositei al Ierusalimului, Constantin Brâncoveanu și Antim Ivireanu*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1945;

Ciobanu, Ștefan, *Istoria literaturii române vechi*, ediție îngrijită, note și prefață de Dan-Horia Mazilu, Ed. Eminescu, București, 1989 (vezi capitolele: *Literatura religioasă. Epoca de rezistență a conștiinței naționale; Muntenia. Antim Ivireanul*);

Cojocar, Mihaela, *Literatură română medievală și modernă. Secolele XV-XIX*, Ed. Universității Petrol-Gaze din Ploiești, Ploiești, 2006 (vezi capitolele: *Retorica religioasă: cazanii, didahii și predici; Antim Ivireanul*);

***, *Conducătorul creștin înțelept*, trad. Pr. Daniel-Alexandru Bărică, coll. *Sapientia Socialis*, Ed. Basilica, București, 2010 (vezi secțiunea: *Sfaturile creștino-politice ale Mitropolitului Antim Ivireanul către domnitorul Ioan Ștefan Cantacuzino*);

Cozea, Liana, *Literatură română veche*, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2002 (vezi capitolul: *Antim Ivireanul*);

Crihană, Marcel, *Scriitorii și cărțile lor*, vol. II, Ed. Amurg Sentimental, București, 1997 (vezi capitolul: *Antim Ivireanul*);

Cristea, Tudor, *Chipul și oglinda*, Ed. Adam, București, 2005 (vezi capitolul: *Antim Ivireanul sau viața ca operă*);

Curticăpeanu, Doina, *Orizonturile vieții în literatura veche românească (1520-1743)*, Ed. Minerva, București, 1975 (vezi capitolul: *Elocvența gustului*);

***, *Din rugăciunile Sfântului Ierarh martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Ungrovlahiei, ctitorul Mănăstirii Antim din București*, Ed. Anastasia, București, 1997;

Dobre-Bogdan, Cristina, *Imago mortis în cultura română veche (sec. XVII-XIX)*, Ed. Universității București, București, 2002 (vezi capitolul: *Ipostaze ale morții în Didahiile lui Antim Ivireanul*);

Dulgheru, Maria, *Tipărituri ivirene: catalog de expoziție, Casa Domnească Brebu, septembrie 1991*, Ploiești, 1991;

Elian, Alexandru, *Bizanțul, Biserica și cultura românească. Studii și articole de istorie*, Ed. Trinitas, Iași, 2003 (vezi capitolele: *Antim Ivireanul*

– apărător al prerogativelor scaunului mitropolitan al Ungrovlahiei; *Antim Ivireanul ca luptător împotriva opresiunii otomane*);

Faifer, Florin, *Cordonul de Argint. Eseuri*, Ed. Universității Al.I. Cuza, Iași, 1997 (vezi capitolul: *Antim Ivireanul, un enigmatic arhipăstor*);

Gabor, Gabriela, *Lumea brâncovenească: eseu în istoria civilizației românești*, Ed. Ars Docendi, București, 2002 (vezi capitolul: *Mentalul românesc. O emblemă a timpului brâncovenesc: imaginea prelatului – sacerdotium*);

***, *Gabriel Ștrempel la 80 de ani – o viață închinată cărții*. Satu-Mare, Ed. Muzeului Sătmărean, 2006 (vezi studiile: Florin Faifer, *Antim Ivireanul, un enigmatic arhipăstor*; Lidia Popița-Stoicescu, *Doamne, mântuiește-ne, că pierim! Mistagogie teologică în omiletica Mitropolitului-martir Antim Ivireanul*);

***, *Georgia and The European World - Philosophical - Cultural Dialogue*, dedicated to the Memory of Anthim Iverianul, vol. I, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Tbilisi, 2009;

Iorga, Nicolae, *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, vol. II, Ed. Junimea, Iași, 2001 (vezi capitolul: *Căderea Mitropolitului Antim*);

Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea (1688-1821)*, vol. I, Ed. Minerva, București, 1901 (vezi capitolul: *Epoca lui Dimitrie Cantemir. Literatura religioasă în epoca întâiă*);

Iorga, Nicolae, *Noui contribuții la istoria Bisericii noastre: mitropolitul Antim Ivireanul în lupta cu Ierusalimul pentru drepturile Bisericii sale. Câteva acte privitoare la Biserica Bucovinei și Moldovei*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1934;

Iorgulescu, Alexandra, *Modele retorice în literatura română veche*, Ed. Universitaria, Craiova, 2002 (vezi capitolul: *Modelul retoric: Antim*);

Ivașcu, George, *Istoria literaturii române*, vol. I, Ed. Științifică, București, 1969 (vezi capitolul: *Clasicii literaturii române vechi. Elocvența amvonului*);

Lazăr, Ioan Șt., *Sfântul Antim Ivireanul – orator creștin*, Ed. Conphys, Râmnicu-Vâlcea, 2005;

Lazăr, Ioan Șt., *Sfântul Antim Ivireanul-vistierie de daruri: poem critic în patru părți*, Ed. Almarom, Râmnicu-Vâlcea, 2000;

***, *Literatură română medievală*. Antologie alcătuită de Dan-Horia Mazilu, Ed. Academiei Române, Univers Enciclopedic, București, 2003 (vezi capitolele: *Prefețe; Oratoria ecleziastică; Versuri inaugurale*);

***, *Lucrările Simpozionului „Prețuitori ai arhivelor și ctitori de biblioteci și muzee” consacrat împlinirii a 285 de ani de la moartea tragică a*

Mitropolitului Țării Românești Antim Ivireanul (1716-2001), coord. Adina Berciu-Drăghicescu, Ed. Credis, București, 2002;

Man, Dorel, *Didahiile, norme de educație și pastorație*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001;

Man, Dorel, *Pastorație și duhovnicie*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2009;

Mazilu, Dan-Horia, *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea*, Ed. Minerva, București, 1976 (vezi capitolul: „Stihurile la stemă” – o poezie emblematică sui-generis. Evoluții interne);

Mazilu, Dan-Horia, *Lege și fărădelege în lumea românească veche*, Ed. Polirom, Iași, 2005 (vezi capitolele: *Violențele de limbaj; Pentru cei vechi infracțiunile erau, în primul rând, păcate; Antim Ivireanul – disertație despre păcat; Biserica și sexualitatea*);

Mazilu, Dan-Horia, *Noi despre ceilalți. Fals tratat de imagologie*, Ed. Polirom, Iași, 1999 (vezi capitolul: *Un străin despre sine însuși*);

Mazilu, Dan-Horia, *O istorie a blestemului*, Ed. Polirom, Iași, 2001 (vezi capitolele: *Păcatul a chemat blestemul; Cărțile de blestem; O lume care credea în energiile secrete ale cuvântului*);

Mazilu, Dan-Horia, *Proza oratorică în literatura română veche. Partea a II-a: Renașterea și Barocul*, Ed. Minerva, București, 1987 (vezi capitolul: „Didahiile”. *Noul statut al predicii*);

Mazilu, Dan-Horia, *Recitind literatura română veche*, vol. II, Ed. Universității, București, 1998 (vezi capitolul: *Antim Ivireanul și noul statut al predicii*);

Mazilu, Dan-Horia, *Studii de literatură română veche*, Ed. Academiei Române, București, 2005 (vezi capitolele: *Examenul fundamental al culturii române; Meditație asupra dogmei; Antim Ivireanul – emblemist*);

Mazilu, Dan-Horia, *Un „Dracula” pe care Occidentul l-a ratat. Din istoria literaturii medievale*, Ed. Floarea Darurilor, București, 2001 (vezi capitolele: „Stihurile la stemă” și *poetica barocului; Antim Ivireanul – scriitorul dispus să experimenteze*);

Mazilu, Dan-Horia, *Voievodul dincolo de sala tronului*, Ed. Polirom, Iași, 2003 (vezi capitolul: *Rugăciunea – o specie literară des cercetată*);

Negrici, Eugen, *Figura spiritului creator*, Ed. Cartea Românească, București, 1978 (vezi capitolul: *Euforia noviciatului*);

Negrici, Eugen, *Poezia medievală în limba română*, Ed. Polirom, Iași, 2004 (vezi capitolul: *Vocația magnificării*);

Păcurariu, Mircea, Pr., *Antologie aghiografică românească*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1994 (vezi capitolul: *Un nou sfânt al Bisericii noastre, Mitropolitul Antim Ivireanul*);

Păcurariu, Mircea, Pr., *Dicționarul teologilor români*, Ed. Enciclopedică, București, ²2002;

Păcurariu, Mircea, Pr., *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I-II, Ed. Trinitas, Iași, ³2004-2006 (vezi capitolul: *Mitropolitul Antim Ivireanul al Țării Românești*);

Păcurariu, Mircea, Pr., *Sfinți daco-romani și români*, Ed. Trinitas, Iași, ³2007 (vezi capitolul: *Sfântul Ierarh Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești*);

Petria, Petru, *Vâlcea: oameni de știință, cultură și artă – dicționar*, Ed. Conphys, Râmnicu-Vâlcea, 1995;

Piru, Alexandru, *Istoria literaturii române de la origini până la 1830*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977 (vezi capitolul: *Literatura religioasă în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. Antim Ivireanu*);

***, *Poezie veche românească*, antologie, postfață, bibliografie și glosar de Mircea Scarlat, Ed. Minerva, București, 1985 (vezi capitolul: *Antim Ivireanul. Versuri*);

Sbiera, I. Gheorghe, *Mișcări culturale și literare la romînii din stînga Dunării în rîstîmpul de la 1504-1714. Frîntură din cursul manuscris asupra istoriei limbii și literaturii romînești*, Tipografia lui R. Eckhardt, Cernăuți, 1897 (vezi capitolul: *Predicile mitropolitului Antim Ivireanul, între 1709-1716*);

***, *Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul, ocrotitor spiritual*, Ioan Șt. Lazăr (ed.), Ed. Conphys, Râmnicu Vâlcea, 1999;

Ștrempel, Gabriel, *Două manuscrise necunoscute ale Didahiilor mitropolitului Antim Ivireanul*, Ed. Academiei Române, București, 1980;

Ștrempel, Gabriel, *Valoarea documentară a Didahiilor mitropolitului Antim Ivireanul*, Ed. Academiei Române, București, 1976;

***, *Viața și acatistul Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul*, Pr. Nicolae State-Burluși, Ioan Șt. Lazăr (eds), Ed. Buna-Vestire, Râmnicu Vâlcea, 2002.

Articole în diferite periodice

- A., Z.A., „Antim Ivireanu, cărturar umanist”, în: *Mitropolia Banatului*, 5-6/1983;
- Antonescu, Georgeta, „Antim Ivireanul: angajare și responsabilitate”, în: *Steaua*, 49/1998;
- Bazilescu, Ștefan, „Mitropolitul Antim Ivireanul patriot și luminător al poporului”, în: *Mitropolia Olteniei*, 11-12/1975;
- Bădescu, Laura, „Retorica blamului în predica lui Antim Ivireanul”, în: *Text și discurs religios*, 2/2010;
- Bălan, D., „Martiriul Părintelui Mitropolit Antim Ivireanul”, în: *Lumina lumii*, 7/1998;
- Bălan, D., „Omorârea Mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Literatură și artă românească*, 4/1899;
- Bălțat, Visarion, „Despre Providență și lucrarea de mântuire în „Didahiile” mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Ardealului*, 4/1989;
- Bărbulescu, Țuțu, „Brăul mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Mozaic*, 6-7/1999;
- Belu, Dumitru Pr., „Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Moldovei*, 9-10/1964;
- Belu, Dumitru Pr., „Aspecte sociale în Didahiile lui Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Olteniei*, 9-10/1963;
- Belu, Dumitru Pr., „Predicile lui Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Ardealului*, 1-3/1963;
- Belu, Dumitru Pr., „Opera predicatorială a lui Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Banatului*, 7-9/1966;
- Berechet, Ștefan, „Mănăstirea Căpriană. Un manuscris de zugrăveală al Mitropolitului Antim. Diferite inscripții și însemnări”, în: *Anuar. Comisiunea monumentelor istorice, secția Basarabia*, II/1929;
- Berechet, Ștefan, „Încă un manuscris al lui Antim Ivireanu – 1709”, în: *Neamul românesc literar*, 4/1910; 11/1910; 14-15/1910;
- Bodogae, Teodor Pr., „Personalitatea mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Banatului*, 7-9/1966;
- Bodogae, Teodor Pr., „Mitropolitul Antim Ivireanul, omul și opera”, în: *Mitropolia Ardealului*, 9-10/1966;
- Bodogae, Teodor Pr., „Personalitatea Mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Banatului*, 7-9/1966;

Bogdan, Damian P., „Despre Antim Ivireanul”, în: *Studii Teologice*, 3-4/1955;

Bogdan, Damian P., „Legăturile Țărilor Române cu Georgia”, în: *Studii Teologice*, 4/1951;

Bogdan, Damian P., „Viața lui Antim Ivireanul”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 8-9/1956;

Bolocan, Carmen-Maria, „Sfântul Mitropolit Antim Ivireanul, ctitor al prediciei originale în limba română”, în: *Text și discurs religios*, 1/2009;

Brătulescu, Victor, „Antim Ivireanul, ctitor de lăcașuri sfinte”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 8-9/1956;

Brătulescu, Victor, „Antim Ivireanul, miniaturist și sculptor”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 8-9/1956;

Brătulescu, Victor, „Date noi privitoare la un pomelnic și la zugrăvirea și poleirea tâmplii de piatră a Mănăstirii Antim”, în: *Mitropolia Olteniei*, 9-10/1966;

Bulat, T.G., „Din preocupările gospodărești ale mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 9-10/1966;

Bulat, T.G., „Știri noi cu privire la mitropolitul Antim Ivireanul și ctitoria sa”, în: *Glasul Bisericii*, 5-6/1961;

Bulat, T.G., „Un act necunoscut de la Antim Ivireanu, Episcop de Râmnic (1705-1708)”, în: *Mitropolia Olteniei*, 5-6/1962;

Bulugea, Marin, „Modelul Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Olteniei*, 9-12/2003;

Bușagă, Ion, „Antim Ivireanul, un ierarh erudit”, în: *Ziarul Lumina*, 21/ianuarie 2011;

C., E., „Un document de la Mitropolitul Ungro-Valahiei Antim Ivireanu”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1/1891-1892;

Cazacu, Matei, „Cum a murit Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Olteniei*, 7-8/1970 (vezi și: *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, 5-6/1976);

Cătănescu, Maria, „Retorica elogiului în Didahiile lui Antim Ivireanul”, în: *Text și discurs religios*, 2/2010;

Câdea, Virgil, „O figură luminoasă de cărturar: Antim Ivireanul”, în: *Scânteia*, 7100/1966;

Chiriac-Dimancea, N., „Antim Ivireanul ca predicator bisericesc”, în: *Luminătorul*, 7/1927;

Chirilă, Adina, „Evoluția limbii în textele lui Antim Ivireanul. Observații asupra vocalismului”, în: *Text și discurs religios*, 1/2009;

- Chirilă, Adina, „Forme neliterare în fonetica scrierilor lui Antim Ivireanul”, în: *Analele Universității de Vest din Timișoara*, vol. 42-43/2004-2005;
- Chirilă, Adina, „Interferențe dialectale în lexicul predicilor lui Antim Ivireanul”, în: *Analele Universității de Vest din Timișoara*, vol. 41/2003;
- Chițescu, Nicolae, „O dispută dogmatică din veacul XVII la care au luat parte Dositei al Ierusalimului, Constantin Brâncoveanu și Antim Ivireanul”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 7-8/1945;
- Chițimia, I.C., „Antim Ivireanul după 250 de ani de la moarte (1716-1966)”, în: *Revista de istorie și teorie literară*, 2/1967;
- Chițulescu, Policarp Arhim., „Volume recent descoperite ale Sfântului Antim Ivireanul”, în: *Ziarul Lumina*, 8 decembrie 2010;
- Chivu, Gheorghe, „Didahiile lui Antim Ivireanul și innoirea limbajului predicii românești”, în: *Limba română*, 9-10/2008;
- Ciurea, Alexandru I., „Antim Ivireanul, predicator și orator”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 8-9/1956;
- Cocora, Gabriel, *Antimisul mitropolitului Antim Ivireanul* în: *Mitropolia Olteniei*, 9-10/1966;
- Colta, Elena Rodica, „Câteva aspecte ale circulației ivirienelor în județul Hunedoara”, în: *Acta Musei Devensis. Sargetia*, vol. XX/1986-1987;
- Constantinescu, Horia, „Preocupările sociale în scrisul lui Varlaam, Antim Ivireanul și Dosoftei”, în: *Glasul Bisericii*, 9-10/1963;
- Copăcianu, Emanuel, „Profilul unui mare ierarh”, în: *Mitropolia Banatului*, 7-9/1966;
- Coravu, Dimitrie, „Tipografi de la Râmnic din prima jumătate a secolului al XVIII-lea”, în: *Mitropolia Olteniei*, 1-2/1967;
- Craioveanu, Genadie, „Testamentul Mitropolitului Antim Ivireanul” (partea I), în: *Biserica Ortodoxă Română*, 2/1885-1886; (partea a II-a), în: *Biserica Ortodoxă Română*, 3/1885-1886;
- Cristea, Tudor, „Antim Ivireanul – un artist al elocinței”, în: *Armonia*, 2/2006;
- Curticăpeanu, Doina, „Grădinile lui Osiris. Antim Ivireanul – „Chipurile Vechiului și Noului Testament”, în: *Steaua*, 47/1996;
- Dianu, Ion, „Mitropolitul martir Antim Ivireanu, ctitor al retoricii culte românești”, în: *Glasul Bisericii*, 11-12/1981;
- Dobre-Bogdan, Cristina, „Ipostaze ale morții în Didahiile lui Antim Ivireanul”, în: *Lumina lumii*, 12/2003;
- Dulgheru, Elena, „Antim Ivireanul la Cinemateca Română: o cronică la filmul «Antim Ivireanul» în regia lui Ghiuli Ciohonelidze”, în: *Luceafărul*, 36/2002;

Dumitrescu, Dinu A., „O știre necunoscută despre Antim Ivireanul”, în: *Ramuri*, 10/1066;

Dumitrescu, P., „Mitropolitul Antim și ctitoria lui, Biserica Tuturor Sfinților din București”, în: *Universul*, 223/1931;

Dură, Ioan, „Patriarhul Dositei al Ierusalimului (1669-1707) și ierarhii Râmnicului, Ilarion și Antim Ivireanul”, în: *Ex Ponto*, 3/2006;

Duțu, Alexandru, „Politica și cultura la Antim Ivireanul”, în: *Buridava*, 2/1976;

Elian, Alexandru, „Antim Ivireanul – apărător al prerogativelor scaunului mitropolitan al Ungrovlahiei”, în: *Studii Teologice*, 9-10/1966 (vezi și *Bizanțul, Biserica și cultura românească. Studii și articole de istorie*, Ed. Trinitas, Iași, 2003);

Elian, Alexandru, „Antim Ivireanul ca luptător împotriva agresiunii otomane”, în: *Glasul Bisericii*, 11-12/1968 (vezi și: *Bizanțul, Biserica și cultura românească. Studii și articole de istorie*, Ed. Trinitas, Iași, 2003);

Enăceanu, † Ghenadie, „Testamentul mitropolitului Antim, supranumit Ivireanul”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, IX/1885;

Enăchescu, Adina, „Episcopia Râmnicului. Antim din Ivir”, în: *Paradox*, 5/2004;

Enescu, Andrei, „A VIII-a prăznuire a ocrotitorului spiritual al Râmnicului, Sfântul Antim Ivireanul”, în: *Observator de Vâlcea*, 4/2006;

Erbiceanu, Constantin, „«Antologiu» de Antim Ivireanu”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, XVII/1893-1894;

Erbiceanu, Costantin, „Cel dinâi Octoih imprimat în Valahia în românește”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, XVI/1892-1893;

Erbiceanu, Constantin, „Descrierea manuscriptelor Mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 12/1887-1888;

Erbiceanu, Constantin, „Documente inedite”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 6/1891-1892;

Erbiceanu, Constantin, „Învățătura bisericească a vlădicăi Anthim”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, XVI/1892-1893; XVII/1893-1894;

Erbiceanu, Constantin, „Maximile și sentințele lui Antim Ivireanul”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, XIV/1890-1891;

Erbiceanu, Constantin, „Precuvântare la cele 4 discursuri și descrierea cărțiclei ce le cuprinde”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 4/1891-1892;

Erbiceanu, Constantin, „Un document de la mitropolitul Ungrovlahiei Antim Ivireanu”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 4/1891-1892;

Firmilian, † Mitropolitul Olteniei, „Cuvânt de pomenire al lui Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești”, în: *Mitropolia Olteniei*, 9-10/1966;

Frăcea, Ilie, „Mitropolitul Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Ardealului*, 11-12/1975;

Frâncu, Constantin, „Coerența discursului religios în Didahiile lui Antim Ivireanul”, în: *Text și discurs religios*, 2/2010;

Găină, Dumitru, „Antim Ivireanul, apărător al independenței Bisericii Ortodoxe Române”, în: *Glasul Bisericii*, 9-10/1970;

Georgescu, I.V., „Antim Ivireanul și locul lui în cultura poporului român”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 9-10/1966;

Georgescu, Ilie, „Legăturile Țărilor Române cu Ierusalimul. Patriarhii Ierusalimului în Țările Române (veac XVII-XVIII)”, în: *Studii Teologice*, 5-6/1956;

Gheorghiu, A.N., „Mitropolitul Antim Ivireanul și cărțile populare”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 5-6/1939;

Goreanu, Veaceslav, „290 de ani de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul, personalitate marcantă a culturii și spiritualității românești”, în: *Glasul Bisericii*, 9-12/2006;

Gorun, Gheorghe, „O lacrimă pentru Antim Ivireanul”, în: *România turistică*, 134-135/2000;

Gregorian-Iorgulescu, Anca, „Predicile lui Antim”, în: *Mozaicul*, 6-7/2002;

Guia, Sorin, „Strategii argumentative în Didahiile lui Antim Ivireanul”, în: *Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași. Literatură*, vol. 48-50/2002-2004;

Ionescu, I., „Câteva aspecte din viața și opera lui Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Olteniei*, 9-10/1966;

Iorga, Nicolae, „Despre Antim Ivireanul”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 11-12/1937;

Iorga, Nicolae, „Despreuciderea mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 5-6/1935;

Iorga, Nicolae, „Între Antim și Mitrofan, Mitropolitul Țării Românești”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1-4/1935;

Iorga, Nicolae, „Mitropolitul Antim Ivireanul în luptă cu Ierusalimul pentru drepturile bisericii sale”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 11-12/1934 (vezi și: *Universul*, 323/1934);

Istrate, Gavril, „Locul Didahiilor lui Antim Ivireanul în istoria limbii române literare”, în: *Mitropolia Moldovei*, 5-6/1976;

Ivan, Iorgu D., „Nulitatea actului de caterisire a mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Ardealului*, 1-3/1967 (vezi și: *Glasul Bisericii*, 9-10/1966; *Mitropolia Olteniei*, 11-12/1975; *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, 5-6/1976);

Izvoranu, Stelian, „Antim Ivireanul, sfătuitor și îndrumător pentru preoți și duhovnici”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 9-10/1966;

Lazăr, Ioan St., „Despre o „grădină a Maicii Domnului”. Antim Ivireanul și destinul spiritual și cultural al Episcopiei Râmnicului”, în: *Lumina lumii*, 12/2003;

Lăudat, I.D., „Antim Ivireanul: activitatea culturală, oratorul, patriotul”, în: *Mitropolia Moldovei*, 5-6/1976;

Manu, Dănuț, „Mitropolitul Antim Ivireanul, ctitor al literaturii române vechi”, în: *Glasul Bisericii*, 9-12/2000;

Marcu, Grigore, „Prezența ardeleană a mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Ardealului*, 9-10/1966;

Marinescu, Luiza, „Retorica discursului Sfântului Antim Ivireanul”, în: *Forum-V*, 3/2008;

Marinescu, Stelian, „«Învățătura Bisericească» a lui Antim din 1710”, în: *Glasul Bisericii*, 5-6/1976;

Mazilu, Dan-Horia, „Antim Ivireanul, emblemist”, în: *Luceafărul*, 17/1990;

Mazilu, Dan-Horia, „Antim Ivireanul: Topoi”, în: *Luceafărul*, 35/1990;

Mazilu, Dan-Horia, „Picto-lectura”, în: *Luceafărul*, 24/1990;

Mănuță, M., „Mitropolitul Antim Ivireanul. Omul și opera”, în: *Mitropolia Moldovei*, 3-4/1967;

Mihăescu, Florin, „Antim Ivireanul în viziunea lui André Scrima”, în: *Lumina lumii*, 12/2003;

Moiescu, Gh.I., „240 de ani de la moartea lui Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Olteniei*, 8-9/1956;

Molin, Virgil, *Antim Ivireanul, editor și tipograf la Râmnic* în: *Mitropolia Olteniei*, 9-10/1966;

Molin, Virgil, „Unde a învățat Antim Ivireanul meșteșugul de „tiparic”, în: *Glasul Bisericii*, nr. 9-10/1966;

Moraru, Alexandru, „Mitropolitul Antim Ivireanul despre trăirea creștinilor din vremea sa”, în: *Glasul Bisericii*, 5-8/1998;

Morărescu, Dragoș, „Antim Ivireanul, xilograf”, în: *Cântarea României*, 3/1983;

Morărescu, Dragoș, „Despre Antim Ivireanul”, în: *Biblioteca*, 5/2000;

Morărescu, Dragoș, „O nouă ipoteză cu privire la Antim Ivireanul”, în: *Cântarea României*, 3/1983;

Morărescu, Dragoș, „Problemele unui fruntar”, în: *Lumina lumii*, 12/2003;

Mutu, Ion Nicolae I., „Popas duhovnicesc: 600 de ani de la moartea Sfântului Nicodim de la Tismana și 290 de ani de la martiriul Sfântului Mitropolit Antim Ivireanul al Țării Românești”, în: *Arcade*, 4/2006;

Naghiu, Iosif E., „Opere de Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Banatului*, 1-3/1973;

Nanu, Ion, „Un monument istoric de artă religioasă, ctitoria lui Antim”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 3-4/1961;

Nedelcea, Tudor, „Mitropolitul Antim Ivireanul, nepieritorul”, în: *Mitropolia Olteniei*, 1-2/1999;

Nedelescu, Emil, „Contribuția lui Antim Ivireanul la restaurarea și înfrumusețarea sfințelor locașuri din Eparhia Râmnicului și Noului Severin”, în: *Mitropolia Olteniei*, 9-10/1966;

Negrici, Eugen, „O oază de plăcere a spiritului”, în: *Tomis*, vol. 33, 5/1998;

Oltean, V., „Date noi despre activitatea culturală a lui Antim Ivireanul”, în: *Revista de istorie și teorie literară*, 4/1980;

Onțeluș, Gabriel, „Antim Ivireanul – «Să vă fiu de mângâiere»”, în: *România literară*, 32/2002;

Păcurariu, Mircea, „Importanța mitropolitului Antim Ivireanul pentru Biserica și cultura românească”, în: *Mitropolia Banatului*, 7-9/1966;

Picot, Émile, „Notice biographique et bibliographique sur l'imprimeur Anthime d'Ivir, mitropolitain de Valachie”, în: *Nouveaux Mélenages Orientaux. Mémoires, textes et traductions publiés par les professeurs de l'École spéciale des langues orientales vivantes, à l'occasion du VII-e Congrès international des orientalistes réunis à Vienne, Paris, 1886*;

Pinescu, V., „250 de ani de la moartea lui Antim Ivireanul. Arta literară în Didahii”, în: *Cronica*, 30/1966;

Pintilie, Tamara, „Metafora stihilor elementare la Antim Ivireanul”, în: *Dialog*, 55/1976;

Popescu, Ion, „Aspecte dogmatice în «Didahiile» lui Antim Ivireanul”, în: *Studii Teologice*, 1/1991;

Popescu, Mihail-Gabriel, „Mitropolitul Ungro-Vlahiei Antim Ivireanul, cârmuitor bisericesc și propovăduitor al Evangheliei”, în: *Studii Teologice*, 1-2/1969;

Popescu, Teodor M., „Antim Ivireanul, apostol și mucenic al drepte credințe”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 8-9/1956;

Potra, George, „Câteva știri noi și precizări în legătură cu mănăstirea Antim”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 3-4/1963;

Rădulescu, Mihai, „Cugetări comentate, din opera lui Antim Ivireanul”, în: *Glasul Bisericii*, 1-2/1978;

Rădulescu, Mihai, „Scrierile lui Antim Ivireanul. Rolul peisajului în dezvăluirea personalității autorului”, în: *Glasul Bisericii*, 10-12/1977;

Rămureanu, Ion, „Antim Ivireanul, luptător pentru Ortodoxie”, în *Biserica Ortodoxă Română*, 8-9/1956;

Rășcanu, Andreea, „Strategii argumentative și persuasive în discursul lui Antim Ivireanul”, în: *Text și discurs religios*, 2/2010;

Ruffini, Mario, „Il metropolita Valacco Antim Ivireanul”, în: *Oikoumenikon*, III/1966;

Sacedorțeanu, Alexandru, „Antim Ivireanul, arhivist, bibliotecar și topograf”, în: *Glasul Bisericii*, 9-10/1963; 3-4/1964;

Sacedorțeanu, Alexandru, „«Capete de poruncă» de Antim Ivireanul”, în: *Glasul Bisericii*, 9-10/1966;

Sacedorțeanu, Alexandru, „Sigiliile mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Olteniei*, 9-10/1966;

Sacedorțeanu, Alexandru, „Un autograf al lui Antim Ivireanul”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 9-10/1966;

***, „Sărbătorirea împlinirii a 500 de ani de la atestarea documentară a Episcopiei Râmnicului și praznicul Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul, ocrotitor spiritual al Râmnicului (18-27 septembrie 2003)”, în: *Lumina lumii*, 12/2003;

Săsăujan, Mihai, „Sfântul ierarh Antim - ivireanul cu suflet de român”, în: *Ziarul Lumina*, 27 septembrie 2009;

Săvoiu, Emanoil Em., „«Capetele de poruncă» ale mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Renașterea*, 10/1944;

Săvoiu, Emanoil Em., „«Capetele de poruncă» ale mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 9-10/1966;

Săvoiu, Emanoil Em., „Elemente sociale în predica mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Olteniei*, 1-2/1973;

Sârbu, C., „Mitropolitul cărturar Antim Ivireanul într-o nouă și valoroasă editare”, în: *Ortodoxia*, 2/1973;

Simonescu, Dan, „Antim Ivireanul, scriitorul. La 250 de ani de la uciderea lui: 1716-1966”, în: *Analele Academiei Republicii Socialiste România*, XVI/1966;

Simonescu, Dan, „Tendențele sociale și estetice în predicile lui Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Olteniei*, 11-12/1975;

Sorohan, Elvira, „Testamentul lui Antim”, în: *Adevărul literar și artistic*, 559/2001;

Staicu, Constantin, „Pagini de elocință creștină. De la Antim Ivireanul la Preafericitul Patriarh Teoctist, împodobitori de limbă românească și patrioți neînfricați”, în: *Studii Teologice*, 3-4/1992;

Șerban-Naclad, Raluca, „Sfântul cuvios Ioan de la Prislop (13 septembrie), Sfântul ierarh Antim Ivireanul (27 septembrie)”, în: *Tomis*, 462/2008;

Șerbănescu, Niculae, Pr., „Antim Ivireanul, tipograf”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 8-9/1956;

Șerbănescu, Niculae, Pr., „Documente din timpul păstoriei mitropolitului Antim Ivireanul la Râmnic”, în: *Mitropolia Olteniei*, 9-10/1966;

Șerbănescu, Niculae, Pr., „Încă o carte tipărită de mitropolitul Antim Ivireanul”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 3-4/1976;

Șerbănescu, Niculae, Pr., „Mitropolitul Antim Ivireanul”, în: *Mitropolia Olteniei*, 9-10/1966;

Ștrempele, Gabriel, „Antim Ivireanul. La 250 de ani de la moartea sa”, în: *Analele Academiei Republicii Populare Române*, XVI/1966 ;

Ștrempele, Gabriel, „Antim Ivireanul”, în: *Revista bibliotecilor*, 9/1966;

Ștrempele, Gabriel, „Două manuscrise necunoscute ale Didahiilor mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Revista de istorie și teorie literară*, XXIX/1980;

Ștrempele, Gabriel, „Neobositul cărturar Antim Ivireanul. 325 de ani de la naștere”, în: *Magazin istoric*, 12/1975;

Ștrempele, Gabriel, „Un cronograf ilustrat atribuit mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Romanoslavica*, XIII, 1966;

Ștrempele, Gabriel, „Valoarea documentară a Didahiilor mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Analele Academiei Republicii Populare Române*, Memoriile Secției istorice, vol. I, 1975-1976;

Teodor, D., „Despre Antim Ivireanul”, în: *Studii Teologice*, 3-4/1955

Teodorescu, Dorin, „Antim Ivireanul, episcop al Râmnicului 16.III.1705-28.I.1708”, în: *Oltul cultural*, 8/2005;

Timuș, Gherasim, „Acte relative la istoria bisericii române”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 12/1887-1888;

Toma, Florin, „Antim Ivireanul: note privind retorica «Didahiilor»”, în: *Glasul Bisericii*, 3-4/1978;

Vârgolici, Teodor, „Speologia literaturii vechi”, în: *Adevărul literar și artistic*, 413/1998;

Vicovan, Ion, „Preocupări filantropice ale mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași*, Teologie, VII/2002;

Viezuianu, Dumitru, „Aspecte privind actualitatea învățăturilor Sfântului Antim Ivireanul dintr-o carte tipărită la Râmnic (1705)”, în: *Mitropolia Olteniei*, 9-12/2003;

Vlad, Sofron, „Mitropolitul Antim Ivireanul. Viața și opera, apărător al Ortodoxiei și al prerogativelor neamului mitropolitan al Ungrovlahiei”, în: *Mitropolia Ardealului*, 1-3/1967;

Voinescu, Dorica, „Biserica Antim din București”, în: *Boabe de grâu*, 9/1933.

Resurse electronice *

***, *Antim Ivireanul* (http://ro.orthodoxwiki.org/Antim_Ivireanul);

Bădescu, Laura, *Retorica blamului în predica lui Antim Ivireanul* (www.cntdr.ro/sites/default/files/c2009/c2009a19.pdf);

Bolocan, Carmen-Maria, *Sfântul Mitropolit Antim Ivireanul, ctitor al predicii originale în limba română* (www.cntdr.ro/sites/default/files/c2008/c2008a40.pdf);

Cătănescu, Maria, *Retorica elogiului în Didahiile lui Antim Ivireanul* (www.cntdr.ro/sites/default/files/c2009/c2009a17.pdf);

Chirilă, Adina, *Evoluția limbii în textele lui Antim Ivireanul. Observații asupra vocalismului* (www.cntdr.ro/sites/default/files/c2008/c2008a19.pdf);

---

* Articole verificate la data de 6 iunie 2016.

Frâncu, Constantin, *Coerența discursului religios în Didahiile lui Antim Ivireanul* (www.cntdr.ro/sites/default/files/c2009/c2009a18.pdf);

***, *Mitropolitul Antim Ivireanu* (<http://www.crestinortodox.ro/sfinti/mitropolitul-antim-ivireanu-73030.html>);

Rășcanu, Andreea, *Strategii argumentative și persuasive în discursul lui Antim Ivireanul* (www.cntdr.ro/sites/default/files/c2009/c2009a30.pdf);

***, *Sfântul Antim Ivireanul* (<http://www.cimec.ro/paginigazduite/antim/sfantul.html>);

***, *Sfântul Ierarh Antim Ivireanul, Mitropolitul Țării Românești* (<http://www.sarbatori-crestine.ro/vietile-sfintilor/sfinti-romani/sfantul-ierarh-antim-ivireanu-mitropolitul-tarii-romanesti-27-septembrie/>);

***, *Sfinți români. Sfântul Ierarh Antim Ivireanul* (<http://www.sfant.ro/sfinti-romani/sfantul-ierarh-antim-ivireanul.html>);

Stanciu, Mihail, Arhim., *Sfântul Antim Ivireanul* (<http://patermihail.wordpress.com/antim-un-miracol-pentru-noi/didahiile-sfantului-antim/>).

Cuprins

<i>Cuvânt înainte</i>	7
<i>Prefață. Sfântul Antim Ivireanul – comoară de erudiție teologică și sensibilitate literară</i>	11
<i>Notă asupra ediției</i>	21
Mărturisirea de credință a noului ales episcop al Râmnicului, Antim Ivireanul	29
Învățătură pre scurt pentru taina pocăinții	33
Pentru pocăință în scurt și învățătură de folos	33
Pentru pocăință. Ce lucru iaste și cu ce mijloc să câștigă și cum să să facă partea cea dentâi.....	37
Pentru ispovedanie	41
Pentru facerea canonisirei	43
A doao parte. În ce chip să cade să fie duhovnicul și cum să ispoveduiască și să îndireptéze pre oameni	44
Ce să cade a întreba duhovnicul pre cel ce să ispoveduiaște și cum să înceapă	45
Chipurile Vechiului și Noului Testament	51
Prealuminatului și Preainălțatului	
Domn Constandin Brâncoveanu Basarab Voevod	53
Povestire pre scurt pentru zidirea lui Adam.....	57
Învățătură bisericească	117
Scara aceștii cărțicele	121
Rugăciunea care au învățat pre apostoli	
Domnul nostru Iisus Hristos	122
Mărturisirea credinții, carea se împarte în 12 alcătuiuri	124
Cele șapte taini ale sfintei bisérici	127
Ce putere și ce dar au acéste șapte taini	127
Pentru sfântul mir	128
Pentru taina Dumnezeeshii Liturghii.....	128
Pentru rânduiala preoției.....	128

Pentru taina ispovedaniei sau a pocăinței	129
Pentru taina nunții cei pre lége	129
Pentru taina maslului	130
Noao porunci mari ale biséricii	130
Zéce porunci ale lui Dumnezeu, de la a 2 Lége, cap 5	131
Șapte daruri ale Duhului Sfânt	132
Trei fapte bune ale blagosloviei	132
Patru bunătăți ale sufletului	133
Patru bunătăți ale trupului	133
Șapte păcate de moarte	133
Șapte faceri de bine împotriva acestora	134
Céle 12 roduri ale milosteniei, după cum scrie la Mathei, cap 15	134
Alte învățături trebuincioase	135
Pricinile pentru care fieștece preot are voie să slujească în noriia altuia	137
Așezământul Mănăstirii Tuturor Sfinților	141
Pinax al capetelor ce să află într-această cărțulie	143
Alte capete de învățătură	144
Predoslovie	144
Cap. 1. Pentru ca să nu fie mănăstirea supusă	146
Cap. 2. Pentru egumeni	147
Cap. 3. Pentru epitropi	147
Cap. 4. Pentru călugări	148
Cap. 5. Pentru preoți	149
Cap. 6. Pentru învățătura copiilor	150
Cap. 7. Pentru îngroparea celor morți	151
Cap. 8. Pentru mila celor închiși și săracilor	151
Cap. 9. Pentru îmbrăcămintea celor goli	152
Cap. 10. Pentru măritatul unii fête	152
Cap. 11. Pentru chiverniseala celor streini	153
Cap. 12. Pentru candelile	153
Cap. 13. Pentru cei 4 sfinți și pentru sărindar	153
Cap. 14. Pentru liturghii	155
Cap. 15. Pentru simbriia slugilor și petrecaniia lor	156
Cap. 16. Pentru cei ce vor milui casa	156
Cap. 17. Pentru tipografie	157
Cap. 18. Pentru vivliotică	158
Cap. 19. Pentru înoirea hrisoavelor	159
Cap. 20. Pentru lăcuirea arhiereilor	159
Cap. 21. Pentru poclonul vlădicăi	160

Cap. 22. Pentru cercetarea bolnavilor	160
Cap. 23. Pentru pogrebania egumenului	161
Cap. 24. Pentru purtarea de grije a epitropilor.....	162
Cap. 25. Pentru zeciuiala banilor	163
Cap. 26. Pentru alégerea egumenului.....	164
Cap. 27. Pentru venitul biséricii	165
Cap. 28. Pentru schituri	166
Cap. 29. Pentru poménic	166
Cap. 30. Pentru cinstirea epitropilor	166
Cap. 31. Pentru îndoirea milelor	167
Cap. 32. Pentru cetania capetelor	167
Capete de poruncă.....	173
Mijlocirile cu carele pot să rămâe diețile temeince și nestrămutate....	178
Izvodul vieții	179
Mijlocirile cu care pot să rămâe foițele zéstrilor temeince și nestrămutate.....	181
Izvodul foițelor zestrilor	181
Hrisovul arhieresc al lui Antim, Mitropolitul Țării Românești	183
Sfaturi creștino-politice.....	191
Ale Prea Sfințitului și de Dumnezeu Păzitolui Mitropolit Antim din Iviria	191
Introducerea autorului către de Dumnezeu cinstitorul domnitor	193
Acrostihul	194
Începutul Stihurilor ce au, ca acrostih, însemnarea de mai sus.....	195
Alte Stihuri politice, scrise în alt fel. Trei Stihuri despărțite cuprind o idee, având la începutul versului acest acrostih	203
Alte stihuri politice, cu rimă, alcătuite din opt silabe, care vorbesc și despre rugăciune, care este cea dintâi între virtuți.....	206
Rugăciuni de cerere către Prea Bunul Dumnezeu și către Stăpâna și Pururea Fecioara Maria, care se rostesc în fiecare zi a săptămânii.....	209
Rugăciunea către îngerul păzitor al sufletului omului, care se citește în fiecare seară	215
Alte versuri, ce rezumă cuprinsul acestei cărți, al căror acrostih este Osteneala lui Antim.....	216
Lista datoriilor mitropolitului Antim Ivireanul.....	217
Versuri.....	221
Versuri politice 8, asupra stemei prea luminatului și înălțatului Domnu Io Constandinu Băsărabu Voevodu	221
Versuri politice 10, asupra stemei prea luminatului, slăvitului și blagocestivului Io Constandin B. Basarabu Voevodu	223

Versuri către prea luminatul domn al întregii Țări Ungrovlaha,	
Io Constantin Basarab Voevod	224
Versuri la stema lui Constantin Brâncoveanu	224
Versuri către domnitorul Constantin Brâncoveanu	225
Versuri la blazonul mitropolitului Antim	225
Stihuri asupra stemei prea luminatului și înălțatului domn	
Io Ștefan Cantacuzino Voevod	226
Prefețe, postfețe, dedicații	227
Postfața <i>Evangheliei</i> greco-române	227
Dedicația <i>Psaltirei</i> românești	229
Dedicație la cartea lui Ioan Cariofil,	
<i>Manual despre câteva nedumeriri</i>	231
Prefața <i>Gramaticii slavonești</i>	234
Precuvântare la <i>Gramatica slavonească</i>	234
Postfața <i>Evangheliei</i>	237
Dedicația din cartea lui Sevastos Chimenitul, <i>Eortologhion</i>	237
Dedicația de pe <i>Ceaslovul</i> greco-arab	240
Dedicația din <i>Noul Testament</i>	241
Prefață la <i>Viețile paralele</i> de Plutarh	243
Notiță finală pe <i>Antologhion</i>	244
Prefața <i>Evhologhionului</i> românesc	245
Dedicație pe <i>Evanghelia</i> georgiană	248
Dedicație pe <i>Chipurile Vechiului și Noului Testament</i>	249
Prefața cărții <i>Slujba Sfintei Ecaterina</i>	
<i>și proshinitariul Sfântului Munte Sinai</i>	252
Prefața <i>Octoihului</i> românesc	255
Dedicație pe <i>Ceaslov</i>	256
Rugăciuni ale Sfântului Antim Ivireanul	259
Rugăciuni de pocăință și adâncă umilință	261
Rugăciuni de cerere către Preasfânta Treime	262
Rugăciuni de cerere către Mântuitorul Hristos	263
Rugăciuni de cerere către Maica Domnului	265
Rugăciuni de cerere către Sfinți	266
Rugăciuni de laudă către Mântuitorul Hristos	268
Rugăciuni de laudă către Maica Domnului	269
Rugăciune de binecuvântare	272
<i>Glosar</i>	273
<i>Bibliografie</i>	283